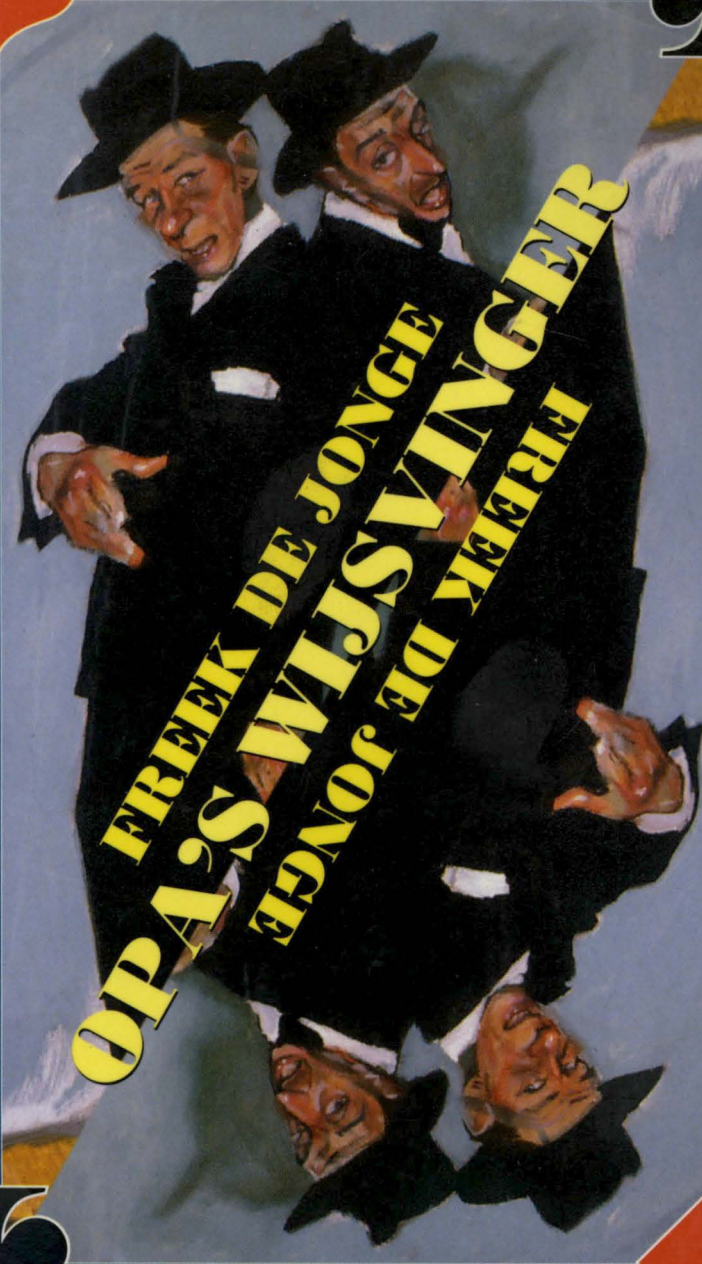

OP A'S WIJS VIN GIER
FREERK DE JONGE
FREERK DE JONGE

Opa's wijsvinger

Van Freek de Jonge verschenen eerder:

De Komiek (1980)

De Tragiek (1981)

De Mars (1983)

De Mythe/De Openbaring (1983)

Een Verademing (1985)

Stroman & Trawanten (1985)

De Bedevaart (1986)

Het damestasje (1987)

Zaansch Veem (1987)

Iets rijmt op niets (1990)

De brillenkoker (1990)

Neerlands Bloed (1991)

Losse nummers (1992)

Freek de Jonge Opa's wijsvinger

2715

Uitgeverij De Harmonie
Amsterdam

Voor Toon Hermans

Inhoud

Proloog

Het Verhaal van Esters Grootvader

9

I

Het Bezoek

21

De Brief

52

Het Verhaal van Opa's Wijsvinger

83

II

De Ontmoeting

109

De Brand

137

Het Verhaal van Twee Hemelbestormers

167

III

De Reünie

201

Het Verhaal van De Laatste Eer

229

De Keuze

246

Uiteindelijk begint het erop te lijken
dat volledige vrijheid alleen mogelijk is
zonder kennis van goed en kwaad

Allan Bloom

Proloog

Het Verhaal van Esters Grootvader

In het eerste jaar na de oorlog reed Mordechai Goudsmit, de grootvader van Ester, met de trein van Rotterdam naar Amsterdam om daar samen met zijn moeder, die bij vrienden bivakkeerde, het eerste Purimfeest na de bevrijding te vieren. Het was voor hem een bijzonder feest omdat hij genoemd was naar de grondlegger van de traditionele viering. De oude Mordechai had Haman, onderkoning van het grote Perzische Rijk, weerstaan. Toen Haman hierop het Pur – het lot – had laten werpen, vaardigde hij het bevel uit dat alle joden binnen het grondgebied van zijn koning Ahasveros vernietigd en uitgeroeid dienden te worden. Dank zij koningin Ester, de nicht en pleegdochter van Mordechai, keerde het lot zich tegen Haman zelf en sindsdien vierden de joden het Purimfeest op de veertiende en de vijftiende van de maand Adar. Ter nagedachtenis aan de tijd dat ze rust kregen van hun vijanden, dagen waarop droefheid veranderde in vreugde en rouwbeklag in feestgezing.

De viering was na de verschrikkingen van de vijf bezettingsjaren beladener dan ooit omdat het velen zwaar viel over het verdriet heen, het geloof in de traditie te laten zegevieren. De meeste overlevenden verkeerden nog in een roes. De onzekerheid over het lot van de vele vermisten veroorzaakte vaak een verlamrend schuldgevoel en ernstige twijfel aan de noodzaak de draad weer op te pakken.

De trein was verre van comfortabel. Her en der waren bruggen opgeblazen, stations stukgeschoten en baanvakken vernield. De reis Rotterdam-Amsterdam nam vrijwel een halve dag in beslag. Het materieel dat met man

en macht rijdende werd gehouden zou in geen enkel opzicht aan de eisen van de moderne reiziger voldoen. De derdeklas wagons waren voorzien van houten banken. De deuren gaven rechtstreeks toegang tot de coupé, zodat de stoom die de machinist op ieder station genoodzaakt was aan de ketel van de locomotief te laten ontsnappen de ruimte binnendrong waar reizigers op elkaar gepropt zaten. Toch was de trein zo vlak na de oorlog relatief gezien nog het beste middel om je te verplaatsen.

De dag dat Mordechai Goudsmit naar Amsterdam reed, zat de trein zo vol dat het voor de conducteur haast geen doen was om zich van zijn taak te kwijten. Het gangpad stond vol met passagiers die geen zitplaats hadden kunnen veroveren, fietsen, een enkele kinderwagen met een huilende zuigeling en koffers waar om aandacht zeurende kleuters op zaten – als ze er al niet door het schokken van de wagon afgevallen waren. De rest van de reizigers zat tegen elkaar aangedrukt op de smalle houten banken. De meeste bagage was na uitvoerig overleg ten slotte met geweld in de te smalle bagagenetten gepropt, zodat wanneer de trein bij een naderend station begon af te remmen de overhangende koffers hun steun leken te verliezen en op de passagiers dreigden te vallen.

Goudsmit, die tussen een vrouw bij het gangpad met een groot kind op schoot zat en een man bij het raam die een klein huisdier in een mandje vervoerde, was al een keer opgesprongen omdat hij vreesde dat zijn zware leren koffer naar beneden zou tuimelen. Ondanks de geringe ruimte en in weerwil van het feit dat het kind rechts van hem hardnekkig probeerde uit te vinden of het huisdier wilde krabben of bijten, deed hij verwoede pogingen de krant te lezen. Omdat hij een nieuwsgierig

man was, maar vooral omdat hij nog altijd de noodzaak voelde om zich te verschuilen.

Op de bank tegenover het drietal zat een man met een zwarte hoed op de knieën, tussen twee vrouwen aan wie gezien hun omvang de hongerwinter voorbij was gegaan, de achterkant van Mordechai's krant te lezen.

De eerste keer dat Goudsmit de krant had dichtgevouwen om een nieuwe pagina op te slaan, had zijn overbuurman zich wat gegeneerd tussen de beide vrouwen gewrongen. Of het nu aan zijn onbeschaamdheid lag of omdat hij simpelweg door de dikke dames naar voren geperst werd, de man begon steeds brutaler mee te lezen. Het ontbrak er nog maar aan dat als Goudsmit de pagina omsloeg, de man protesteerde omdat hij zijn artikel nog niet helemaal uit had.

Daar kwam nog bij dat deze overbuurman – op zijn manier van de bevrijding genietend – de ene sigaret met de andere aanstak en de rook over de krant in het gezicht van Goudsmit blies. Deze raakte ten slotte zo geïrriteerd door zijn medereiziger dat hij, toen hij bij het verzitten de benen over elkaar sloeg, niet helemaal onopzettelijk de man tegen zijn schenen schopte. Goudsmit liet beleefdheidshalve de krant even zakken om een verontschuldiging te mompelen en las geamuseerd verder toen de man over zijn scheenbeen wrijvend tegen hem begon te praten.

–Neemt u mij niet kwalijk, zei hij, voor de anderhalve meter die er tussen hen zat nogal luid, maar ik kan niet tegen achteruit rijden.

Goudsmit trok een vermoeide grimas en liet zijn krant zakken.

–Zoudt u er bezwaar tegen hebben met mij van plaats te ruilen?

Bezwaar niet, maar ook weinig zin, dacht Goudsmit

maar om verlost te zijn van het gewroet van het kind aan zijn rechterzij stond hij op en wrong zich, tot besmuikt vermaak van enkele medereizigers, tussen de twee gezette dames die zonder zichtbaar resultaat opschikten. Hij had de krant nog niet voor de ogen of de man begon weer.

—Jij bent toch Karel?

Mordechai Goudsmit begon zich opgelaten te voelen. Hij had er een uitgesproken hekel aan door wildvreemden te worden aangesproken, omdat hij nog altijd vreesde te moeten verantwoorden waarom hij nog wel leefde en vele van zijn familieleden niet. Hij deed alsof hij de man niet hoorde en hield zich achter zijn krant schuil.

De man tikte hem op zijn knie. Goudsmit, die zelf de oorzaak van het gezeur was, kon hem nu niet langer negeren en liet zijn krant zakken.

—Jij bent toch Karel?

—Nee, het spijt me, mijn naam is Mordechai, zei Goudsmit nauwelijks verstaanbaar, maar luid genoeg voor een aantal passagiers om nadrukkelijk hun hoofd naar hem te draaien. Hun meewarige gezichten drukten een vrijblijvend medeleven uit.

Goudsmit schrok van de beroering die het noemen van zijn naam teweeg had gebracht. Hij wilde niemand van de passagiers het gevoel geven dat zij op welke manier dan ook verantwoordelijk waren voor het verlies van zijn gehele familie. Alleen zijn moeder had het kamp overleefd, maar wenste over de manier waarop voorlopig te zwijgen.

De man tegenover hem scheen dat gevoel van minderwaardigheid niet te kennen.

—Maar in de oorlog heette jij Karel.

Goudsmit knikte berustend, naar waarheid, maar ook om van het gezeur af te zijn.

—Ik heet ook Karel, zei de man triomfantelijk, alsof hiermee het hele raadsel was opgelost.

Goudsmit begon flink te transpireren en overwoog zijn koffer, die nu boven het hoofd van de Karel tegenover hem bungelde, te pakken en desnoods tweede klas te gaan zitten. Door aan de conducteur uit te leggen dat hij lastig gevallen was, zou die wellicht bereid zijn van bijbetaling af te zien.

De man stak bij wijze van begroeting zijn hand uit.

—Neem me niet kwalijk dat ik zo doorzeur. Mijn naam is Karel de Vries.

Met tegenzin pakte Goudsmit de hand van zijn overbuurman.

—Mordechai Goudsmit.

Als kind had hij een hekel aan zijn voornaam gekregen die hem altijd in een uitzonderingspositie plaatste.

—Precies, zei de man opgewonden als een kind dat zijn tekening vergelijkt met het voorbeeld, ik heb in jouw plaats in een kamp gezeten.

De hele coupé luisterde nu gespannen mee. Het kind dat weer probeerde bij het mandje te komen, werd door de moeder bestraffend aan de nek teruggetrokken. Wellicht durfde het door de voelbare spanning in het rijtuig niet te huilen en het dook weg in de schoot van de moeder. Nog steeds had Goudsmit het liefst een ander heenkomen gezocht maar respect voor de man die de ontberingen in het concentratiekamp had doorstaan, terwijl hij betrekkelijk rustig zat ondergedoken, noopte hem te luisteren.

—Je hebt in Wolvega ondergedoken gezeten, is het niet? Bij dokter Mudde.

Goudsmit keek om zich heen alsof hij een plekje zocht waar zij konden praten zonder afgeluisterd te worden.

—Toen verraad dreigde moest je weg. De man die jou

had aangegeven is kort daarop geliquideerd.

Goudsmit schoof naar het puntje van de bank.

– Vijf maanden later toen men dacht dat de kust weer veilig was, ben ik in jouw plaats gekomen, zei de man iets rustiger nu hij merkte dat er naar hem geluisterd werd. Ze vertelden me over jou en lieten een foto zien. Op de bok van het koetsje waar Mudde visites mee reed.

Naast zijn dochter op wie ik smoorverliefd was, dacht Goudsmit, en hij herinnerde zich hoe bang hij geweest was, maar de fotograaf, de zoon van de dokter, had hem verzekerd dat er niets met de foto kon gebeuren. Zelf zou hij de film in Groningen, waar hij studeerde, ontwikkelen en afdrukken.

– Er bleken meer verraders te zijn. Ik kon niet meer weggkomen. Ze hebben me naar Westerbork afgevoerd en vandaar ben ik verder getransporteerd.

– Waarom hebben ze jouw naam niet veranderd? nam Goudsmit voor het eerst betrokken aan het gesprek deel. De Vries haalde zijn schouders op. Een opgeruimde glimlach verscheen op zijn gezicht.

– Mijn grootvader, die dominee was, zei altijd: als Kaïn Abel had geheten dan zou Abel Kaïn hebben vermoord. In een paar seconden denderde de trein over een onbeschadigde of juist herstelde spoorbrug. Door de herrie gedekt barstten de passagiers los. De woorden *toeval* en *lot* en clichés als *voor hetzelfde geld* en *zo is het leven* klonken boven alles uit. Goudsmit overdacht hoe iemand zijn broer kon doden omdat zijn offer niet door God geaccepteerd werd en dat van zijn broer wel. De afgelopen vijf jaar schoten aan hem voorbij. Vanaf het moment dat hij het ouderlijk huis verlaten had om naar Engeland te vluchten tot zijn laatste onderduikadres op een van de Zeeuwse eilanden, waar hij gisteren voor het

eerst in maanden weer geweest was. Hij greep ontroerd de hand van De Vries en probeerde door erin te knijpen te voorkomen dat hij zou gaan huilen. Het lukte niet.

Het grote kind, dat bewonderenswaardig stil tegen de moeder geleund zat, keek verbaasd om. Waarop de moeder het hoofd beetpakte en weer tegen zich aan drukte.

—Het is jouw schuld niet, zei De Vries weer veel te luid en buitengewoon opgeruimd en hij wreef over de hand van Goudsmit, wees blij dat ik het overleefd heb en jij ook! Daardoor konden we nog eens van plaats ruilen.

Goudsmit keek dankbaar lachend op en nam een sigaret uit het pakje dat De Vries hem voorhield.

Rokend hadden beide mannen enige tijd hun eigen gedachten. Goudsmit vroeg zich af of hij het concentratiekamp overleefd zou hebben en dacht daarbij aan zijn moeder en vooral aan wat zij verzweeg. De Vries' gedachten gingen terug naar Wolvega. Hij was een veel te roekeloze onderduiker geweest. Wat zou er van hem geworden zijn als hij op een ander moment opgepakt was? De trein passeerde een onbewaakte spoorwegovergang en alsof een wekker afliep, ontwaakten beiden uit een bittere droom.

—Ik ben een geluksvogel, zei De Vries, ik heb de oorlog overleefd.

Goudsmit sloeg zijn ogen neer. Hij voelde tegelijkertijd gêne en bewondering voor het kortzichtige, maar onbevangen egoïsme van zijn overbuurman. Toen hij het compartiment rondkeek zag hij hoe allerlei mensen die hem aangestaard hadden snel hun hoofd de andere kant opdraaiden.

—Ik heb ook geluk gehad, zei hij na enige tijd, en voor het eerst sinds de bevrijding had hij niet het gevoel dat

hij veinsde.

—Ik ga binnenkort trouwen. Je raadt nooit met wie, zei De Vries opeens geheimzinnig, en hij ging met zijn rechterhand naar de binnenzak van zijn colbertje.

Op hetzelfde moment was het alsof de trein in volle vaart op een stootblok inreed. Met een enorme klap kwam hij tot stilstand. Wat in het gangpad stond aan fietsen en kinderwagens schoof naar voren waardoor de van hun koffers gevallen kleuters bekneeld raakten. Bagage tuimelde uit de netten. Wild schreeuwende passagiers gleden van hun banken of sloegen met hun achterhoofd tegen de houten hoofdsteun. Buiten siste de locomotief stoom alsof hij een draak die hem de weg versperde angst probeerde aan te jagen.

Het duurde even voordat Goudsmit weer bij zinnen was. Hij was, dankzij de gezette dames, als een van de weinigen op zijn plaats blijven zitten. Tussen de banken lag De Vries, die naar voren geschoven was en Goudsmits koffer in zijn nek had gekregen. Hij steunde lichtjes. De man ernaast was op het mandje gevallen en de kat krijste of er een wals over zijn staart reed. De moeder krabbelde overeind en gaf het kind, dat op de schoot van haar overbuurvrouw beland was, een draai om de oren of het de oorzaak van alle ellende was.

Het duurde nog even voordat Goudsmit, vastgeplakt tussen de twee vrouwen die zwaar ademend van de schrik allebei een fles eau de cologne te voorschijn haalden, beseftte dat De Vries ernstig getroffen was. Zodra de scherpe geur van het, voor die tijd, uitermate luxe Keulse reukwater tot Goudsmit doordrong, wurmde hij zich los om De Vries overeind te kunnen helpen. Toen hij de zware koffer optilde, zakte De Vries opzij en sloeg met zijn hoofd tegen de vloer. Goudsmit knielde en wilde hem onder zijn oksels optillen toen tot hem

doordrong dat De Vries zijn nek gebroken had. Goudsmit tastte wezenloos in de binnenzak van het opengevallen colbertje en haalde er een portefeuille uit. Toen hij deze opensloeg om uit te vinden wie hij van dit noodlottig ongeval op de hoogte moest stellen, viel er een halve foto uit. De dochter van dokter Mudde op de bok van het koetsje. Hij was er afgeknipt.

I

Het Bezoek

Het repertoire van eeuwig groene melodieën ligt opgeborgen achter een geheime deur in de hersenen waar de pianist geen sleutel van heeft, maar die vanzelf opengaat als hij 's avonds om half zeven achter de zwarte vleugel in het Havenrestaurant – hoog boven de stad – plaatsneemt en zonder geestelijke inspanning zijn tien vingers de juiste toon laat treffen.

–Naam?

De juffrouw achter de balie had niet eens de moeite genomen hem aan te kijken toen ze de vraag had gesteld. Zijn aanwezigheid had haar schijnbaar onverschillig gelaten. Ze was naar het blauwe schermpje blijven staren, waar ze kennelijk meer heil van verwachtte.

–U mag even uw naam geven.

Ze was er bij voorbaat van uitgegaan dat het voor iedereen even eenvoudig was zijn naam te noemen. Voor Jansen, Pieterse of De Vries. Noem de naamlozen maar op die niets te vrezen hebben. Wat kon die juffrouw ook weten van bevolkingsregisters die overvallen dienden te worden om te voorkomen dat zekere namen in handen van bepaalde mensen zouden vallen en dat dat klussen waren vol risico. Hoe zou ze hebben kunnen weten dat zijn vader voorgoed invalide was geschoten bij een dergelijke overval, die als een eersteklas verzetsdaad gold? Wat wist zij van oorlog? Ze had die in Vietnam niet eens bewust meegemaakt. Oorlog is voor haar het zorgelijke gezicht van een nieuwslezer wiens naam rechtsonder in beeld geprojecteerd staat.

Hij had moeten schreeuwen:

–Laat me erdoor!

Als ze hem dan had aangekeken alsof hij haar rok optil-

de, had hij moeten zeggen:

–Johannes Laatme-Erdoor. Zo heet ik.

Maar dat had hij niet gedaan. Die dingen deed hij nu eenmaal niet. Achteraf wist hij altijd precies wat hij had moeten doen en vooraf had hij zich vaak van alles voorgenomen, maar eenmaal ter plaatse, stond hij – om met zijn zieke vriend te spreken – te schutten als een dove atleet bij het startschot.

–Ik kom hier alleen maar op bezoek!

–Dan heeft u het bezoekerspasje nodig, had de juffrouw tegen het scherm gezegd.

Ze droeg een paar oorbellen die nogal vloekten met de ernst van haar werk.

Zeker, een bezoekerspasje! Men was nu eenmaal gedwongen bepaalde voorzorgsmaatregelen te nemen, zodat niet iedereen Het Goede Huis maar in- en uitliep, want dan werd het een gekkenhuis en dat moest voorkomen worden. Daar waren er al meer dan genoeg van. Deze inrichting moest een oase blijven in de woestijn van de waanzin. Dat begreep hij ook wel. Zoals hij zonder meer elk der afzonderlijke regels van verschillende instanties wel kon billijken. Het was juist de combinatie van al die voorschriften die een labyrint van de samenleving gemaakt had. De Tien Geboden zouden voldoende moeten zijn om de mensheid in toom te houden, had zijn opa – de evangelist – altijd beweerd. Alles wat er later bij gekomen was aan regelgeving was ingefluisterd door de duivel.

Omdat regels worden overtreden, meende zijn vader, vertaler van detectives, zijn weer nieuwe nodig. Wetten zouden de mens moeten dienen, niet zijn bezit. Voorschriften zijn er voornamelijk om mensen te beschermen die prat gaan op hun naam en met hun geld willen pronken.

Hoe zei de man met wie hij zo lang had opgetreden, het ook alweer? De wet is het enige kankergezwel dat een voortdurend cellentekort oplevert. Iets van die strekking.

Nu was het kennelijk al zo ver dat je met je zak sinaas-appelen niet eens meer rechtstreeks door kon lopen naar de patiënt voor wie het fruit bestemd was.

Men moest eerst zijn doopceel laten lichten, onthullen waar en wanneer zijn vader zijn moeder besprongen had, en het leek wel of niemand zich ertegen wenste te verzetten.

Hij – ondanks zijn ergernis – zeker niet! De tijd van protesteren lag ver achter hem. Daar kwamen alleen maar nieuwe complicaties van en aan complicaties had hij een uitgesproken hekel. Een enkele was geen probleem. Deze baliedame had hij wel aangekund, maar zij zou, eenmaal in het nauw, de chef erbij halen en dan ontstond er een extra complicatie. Hij weet: bij twee complicaties begint de ellende. Dan ontbrandt er een onderlinge strijd tussen de complicaties, de ene acht zich wezenlijker dan de ander. Voor men het beseft, piekert men alleen nog maar over welk der complicaties werkelijk het overdenken waard is en probeer dan maar eens van een zonsondergang te genieten.

– Meneer, mag ik uw naam? Ik heb nog meer te doen.

– Juffrouw, u bent bevoorrecht, had hij moeten zeggen.

Of:

– Onmiddellijk dat andere gaan doen. Ik red me wel, ik kom hier alleen mijn beste vriend bezoeken.

Maar hij had het niet gezegd. Misverstanden ontstaan als men maar in het wilde weg gedetailleerde informatie aan willekeurige mensen ging verstrekken. Daar zou de samenleving nog wel achter komen met zijn databanken. Die slaat aan de lopende band gegevens op, maar

met welk motief? Allemaal puzzelstukjes die het bestaan van een puzzel lijken te bevestigen, maar niemand die er een beeld van kan geven of zelfs maar de vorm van de omtrek. Politici noch religieuze leiders, en filosofen al helemaal niet.

Het is niet meer dan inhaligheid. Alle systemen in de wereld zijn opgebouwd om de privileges van de bevoorrechten zo lang mogelijk veilig te stellen. Dat maakt omwentelingen noodzakelijk. Maar iedere revolutie draagt de kiem voor de volgende in zich, omdat ze weer nieuwe bevoorrechten creëert.

Hij had de man met de rode sjaal moeten aanspreken, denkt hij, dat had hij moeten doen. Die lange man met dat verwarde, grijze haar – het leek wel een pruik – die regelrecht op de buste van de Stichter van Het Goede Huis was afgestevend en gepoogd had hem van zijn sokkel te stoten. Zo te zien niet voor de eerste keer, want het borstbeeld bleek stevig verankerd. De man met de rode sjaal was achteruit gestapt alsof hij zich geconcentreerd had op de juiste aanpak, maar juist toen een nieuwe aanval verwacht kon worden, had hij zich omgedraaid en was verdwenen door de zwenkdeuren, die de lome echo van hun krakende veren tergend door de hal lieten kruipen.

– Allemaal de schuld van de bezuinigingen, had de jufvrouw achter haar toetsenbord gezegd en hij had getracht het verband te leggen met wat zich zojuist had afgespeeld.

– Te weinig personeel, had ze eraan toegevoegd, of ze zijn verwarring geraden had.

Hij had zijn kop moeten houden. Hij had zich moeten omdraaien en weglopen. Hij had de sinaasappelen demonstratief in de prullenbak onder de grote rode pijl moeten gooien, of in haar gezicht. Dat had hij moeten

doen en zeker niet zijn naam noemen.

Maar hij had *Huls* gezegd. Naar waarheid. Want van liegen komen complicaties.

—Johannes Huls.

Hij heeft er een uitgesproken hekel aan zijn naam hardop te zeggen. Het maakt iemand weerloos. Een mens wordt er oproepbaar door. Namen is niet voor niets de verleden tijd van nemen. Men kijkt zonder na te denken om als men zijn naam hoort roepen. Geeft zich zonder meer prijs. Gratis.

Hij had meer dan eens meegemaakt, als hij weer eens op de televisie was geweest, dat zomaar iemand op straat aan hem gevraagd had:

—Bent u het?

Als hij het dan beschroomd had toegegeven — omdat zichzelf loochenen het grootste verraad is — had de vraagsteller hem daarop aangekeken met de gelukzaligheid van iemand die in de rimboe een Nederlandse vlag ziet wapperen en even de troost voelt van eeuwige geborgenheid.

Ook had een opdringerige huisvrouw zich eens in een supermarkt tussen hem en het artikel dat hij juist wilde grijpen gedrongen en gevraagd:

—Wie bent u ook alweer?

—Dat kan me niet zoveel schelen, had hij gelaten geantwoord.

Toen de vrouw daarop teleurgesteld was afgedropen, had hij haar nageroepen:

—U mag straks mijn zegels!

In de hoop dat ze niet op zijn aanbod in zou gaan.

—Bent u echt Johannes Huls? hadden studenten hem gevraagd in het café dat hij elke ochtend bezoekt voor een kop koffie in vast gezelschap.

Wist hij het maar, had hij verzucht. Maar alleen die

keer en maar heel even, want hij wil niet iemand zijn die op zoek gaat naar zichzelf, omdat hem dat even vergeefs lijkt als een zonnebril zoeken die op je neus staat. Niemand anders dan hij is Johannes Huls. Toch werd hij heel vaak Arthur Roest genoemd, omdat die naam was blijven hangen, en of hij De Truc met de Dansende Kootjes nog kende?

De eetgelegenheid waar Huls de pianist speelt, is zonder overdreven fantasie *Bistro du Port* genoemd. Het restaurant bevindt zich op de veertiende etage van het Havengebouw, dat voor de economische terugval kantoren huisvestte van enkele grote reders en een oliemaatschappij, maar dat tegenwoordig voornamelijk te huur wordt aangeboden.

Het is zo'n restaurant waar de mensen niet in de eerste plaats komen omdat ze honger hebben. Men gaat er eten om van het uitzicht te kunnen genieten. Stad bij nacht, heelal op schaal.

Het is vooral de illusie van overzicht waar de gasten op af komen. Voeg daar de glinsterende aankleding bij, die Huls, als hij zijn zonnebril niet opheeft, pijn aan de ogen doet, maar die de eters het opwindende gevoel geeft dat het wat gekost heeft. De moderne consument laat zich alleen nog paaien door overvloed. Wie geen honger heeft, moet trek krijgen.

Door de pittige prijzen is het management erin geslaagd een natuurlijke selectie aan te brengen in het publiek, dat dan ook voornamelijk bestaat uit bemiddelde mensen zonder veel innerlijke beschaving, soms een verdwaald bruidspaar en de onvermijdelijke toeristen.

Het gebrek aan smaak van de gasten maakt het werken voor Huls en de chef-kok tamelijk eenvoudig, maar voor het bedienend personeel extra lastig. Iemand die wat sa-

menhangende klanken uit een instrument weet te krijgen, is voor dit gehoor al gauw een rasmuzikant en eten dat zout, warm en veel is, smaakt meestal uit de kunst. Maar tegen de obers kunnen deze gasten soms op de meest onbehouwen wijze uitvallen over futiliteiten zoals een vergeten strainer in de cocktail, terwijl ze aan de andere kant een grove blunder als het te vroeg serveren van het nagerecht wegwuiven met een genereus gewapper van het nauwelijks uitgevouwen servet.

Vaak gaat een uitstekende fles wijn terug naar de keuken omdat de gastheer het nodig acht zijn tafelgenoten te laten zien dat wijnproeven niet een loos ritueeltje is, maar een duel, een spel om de macht. De tweede fles, die hij volgens de statistieken altijd goedkeurt, is naar oud horecagebruik dan ook van inferieure kwaliteit. Het is de manier om van slechte wijnen af te komen en daarvan zijn er nogal wat in deze zaak.

Hoe lastiger de klant des te groter de tip, weet Huls van ober-kelner Kokelaar, die zijn gasten haat, maar de juiste gluiperige mentaliteit heeft om ze het gevoel te geven dat hen niets kan overkomen. Want als men de mensen die hier komen eten onder één noemer zou moeten brengen, is het die van de voortdurende angst zich onverwacht tegen een allochtone afwashulp of een binnengedrongen heilscollectante te moeten verantwoorden voor hun on gepaste vreetlust en hun zorgeloze smijten met geld.

Het soort angst waar Huls tot voor kort meende van verlost te zijn.

Maar sinds een paar maanden was daar langzaam verandering in gekomen. Totaal ontredderd was hij weggelopen uit de requiemmis voor de overleden vrouw van Roest. Het gevoel op zoek te zijn, had hem niet meer losgelaten. Wat hem vooral stoorde, was dat het er naar

uitzag dat alleen Roest hem duidelijk kon maken wat hij zocht.

Zodra hij vernomen had dat Roest nu ruim twee weken geleden op eigen verzoek in Het Goede Huis was opgenomen, op een andere manier kwam je er trouwens niet in, was Huls er 's middags naartoe gegaan. Prompt kreeg zijn leven de verwikkeling die hij de laatste jaren zo angstvallig geprobeerd had te vermijden. Ieder menselijk contact leidt tot misverstand en uiteindelijk tot oorlog, was een wijsheid van zijn vader.

Hij slaat, zonder dat het verder iemand in het restaurant opvalt, een vlieg dood die op de hoogste Bes was gaan zitten.

Sinds zijn terugkeer van een verwarrende reis naar Zuid-Amerika had hij zich gedistantieerd van alles wat problemen kon geven. Hij weet nog maar al te goed hoe hij die laatste nacht in de haciënda badend in het zweet wakker was geworden, na een nachtmerrie over zijn moeder die hij niet gekend had. Hij had betoverd geleken door geesten die hem kwalijk namen dat hij het bed gedeeld had met een jonge vrouw uit de streek: Marguerita. Roest was enkele dagen tevoren spoorloos verdwenen en Huls was hals over kop alleen naar Nederland teruggekeerd.

Aanbiedingen om zitting te nemen in jury's bij talentenjachten of deel uit te maken van aanbevelingscomités tegen racisme had hij net zo lang afgewezen tot hij er niet meer voor gevraagd werd. Interviews waarin zijn artistiek verleden dreigde te worden opgerakeld, had hij consequent geweigerd. Zelfs het vleiende aanbod van een jonge, opkomende cabaretier om diens begeleider te worden, wees hij af. Achter iemands rug gaan zitten die hem niet interesseerde, hij moest er niet meer aan denken.

Als een mens wil dat er niet langer over hem gesproken wordt – en dat is de oprechte wens van Huls – moet hij beginnen zelf zijn mond te houden. En wie wil zwijgen moet zijn behoefte om te oordelen smoren. Zolang het leven geen zin heeft, heeft iedereen gelijk.

Was het allemaal maar zo eenvoudig, verzucht hij en hij knikt een man toe die – getuige zijn gebaren – aan zijn vrouw uitlegt dat die pianist vroeger in de grote theaters had gespeeld. Met een of andere goochelaar.

Leven is piano spelen in een restaurant, denkt Huls. De kunst is zonder de nadruk van een interpretatie je vingers over de toetsen laten glijden, klanken oproepen die bijdragen aan de aangename ruis en nooit om waardering vragen of op afkeuring aansturen. Geen emoties toelaten. Emoties zijn meer iets voor de weduwe Burger, zijn hospita, die huilen kan om een Monegaskische prinses die haar minnaar met hoge snelheid voor haar eigen ogen uit een speedboot ziet vallen op de omslag van een weekblad uit de leesportefeuille.

Er zijn en er niet zijn, is het devies dat hij tot voor kort wonderwel in praktijk wist te brengen.

Zijn vingers zoeken de toetsen, gedwongen door de noten die een componist op een lang vergeten moment absoluut heeft gemaakt. Intussen geeuwen obers achter hun servet en werken de gasten naar binnen wat hen op de kaart zo lekker had geleken.

–Geboortedatum en plaats?

Wat konden die gegevens van verder nut zijn voor het doel van zijn komst: het bezoeken van een vriend.

Zijn beste vriend, had hij gezegd.

Maar Huls heeft geen vrienden. Al lang niet meer. Wie vrienden heeft, vraagt om vijanden, is zijn simpele redenering. Hij wil met mensen omgaan als een lokettist van de spoorwegen met zijn klanten. Sommigen believe een enkele reis, anderen een retour. Dat kan! Goede reis! Zolang hij maar niet mee hoeft.

Toch valt het hem moeilijk om de man die hij niet meer lief kan hebben anders te betitelen dan als vriend. Zoals zijn vader het niet lastig had gevonden om God en de kerk af te zweren, maar als men naar zijn geloof vroeg, moeite had te zeggen: geen.

–Wanneer bent u geboren meneer Huls?

Dat was nou precies wat hij bedoelde! Nu ze zijn naam kende, had ze er onmiddellijk oneigenlijk gebruik van gemaakt. Het is nogal een verschil of men door een bevelvoerder uit een rijtje veroordeelden naar voren geroept wordt met de woorden: U daar! of door het noemen van zijn naam. In het laatste geval heeft de commandant meer macht.

Misschien had hij er niet zo zwaar aan moeten tillen, wat kunnen die instanties nou eigenlijk met al die gegevens? Maar toch, zelfs met een geboortedatum moet men oppassen tegenwoordig. Er zijn medewerkers die aan de hand van oeroude tabellen en schema's die in computers zijn ingevoerd tot gecompliceerde karakter-

analyses weten te komen die gebaseerd zijn op een zekere sterrenstand of de ligging van speelkaarten. En of de uitkomsten daarvan overeenstemmen met de werkelijkheid is meestal niet aan de geanalyseerde om te beoordelen. Zeker niet als zulks in opdracht van een of andere inrichting gebeurt, daar hebben de bewoners immers per definitie een ander idee over de aard van hun karakter dan het personeel.

Hij had een valse datum kunnen noemen. Wie zou in hemelsnaam de gegevens checken? Dat zou ze leren, die sterrengoochelaars met hun computers! Maar omdat hij nu eenmaal niet al te veel moeilijkheden had willen maken had hij gezegd:

— 5 mei 1945.

De juffrouw die tot dan toe alleen nog haar schermpje had bestudeerd, had hem voor het eerst aangekeken, alsof hij de stekker uit haar apparaat getrokken had. Hij had berustend geglimlacht omdat die datum nu eenmaal, vooral bij mensen die ver na de oorlog geboren zijn, een dergelijke reactie opwekt. Alsof het verstand, dat als een computer onafgebroken keuzen maakt tussen ja en nee, even hapert. Dat glimlachen had hij beter achterwege kunnen laten. De jongedame was opgestaan, naar een belendende kamer gelopen en gaan telefoneren. Hij had door de ruit duidelijk menen te zien hoe ze zich met opzet van hem had afgewend en elke keer bij het verwijzen naar zijn aanwezigheid haar hoofd in zijn richting had geduwd alsof haar rechteroorbel te zwaar was.

Ze had weer achter het schermpje plaatsgenomen en net gedaan of het telefoontje verder niet van belang was geweest.

Waarom denkt hij zo zeker te weten dat dat niet zo maar een telefoontje was? Waarom had ze niet om even

van de man achter de balie verlost te zijn haar vriendje gebeld, om te melden dat ze ongesteld was geworden of haar moeder om te zeggen dat ze geen tijd had om langs te komen?

Het zijn dergelijke overwegingen die een mens gek kunnen maken, heeft Huls tot nu toe gevonden, en die moest je dan ook zien te voorkomen, maar sinds hij in die roomse kerk achter dat orgel heeft gezeten, zwemt hij als een onnozele vis steeds verder in de fuik van het als.

—Wat is uw beroep?

Geen, had hij willen zeggen. Pianist in een restaurant is immers geen vak. Aan behang worden dezelfde eisen gesteld.

—Musicus, had hij echter geantwoord, in een malle mengeling van balorigheid en trots.

Eigenlijk is hij helemaal geen muzikant. Dat is ook de reden waarom hij dit werk zonder enige moeite kan volhouden, want de melodieën die opklinken, hoort hij al lang niet meer. Het is meer dan eens voorgekomen dat iemand kwam vragen naar de titel van het nummer dat hij speelde en dat hij die dan niet wist. Hij vergelijkt zijn werk ook wel eens met dat van de prostituée die hij dagelijks passeert op zijn wandeling naar het Havengebouw. Beide houden ze zich professioneel bezig met lustverwerking. Zij moet net als hij een emotionele handeling zien te verrichten zonder er zelf door geraakt te worden, omdat er anders een betrokkenheid ontstaat die het op den duur onmogelijk maakt bepaalde nummers te spelen. *De Vogeltjesdans* moet een restaurant-pianist even lief zijn als *Nobody knows you when you're down and out*, anders ontstaan er onnodig complicaties. Al die jaren dat hij haar raam met een vriendelijke groet voorbij was gelopen, had zij geprobeerd hem binnen te lokken,

maar die ene keer toen hij haar bij de slager was tegengekomen, was ze plompverloren tegen hem over het weer begonnen. Chirurgen moeten ook van die kouwe kikkers zijn, anders durf je geen mes in een levend wezen te steken.

De ogen van Huls zwerven alle avonden achter de glazen van zijn zonnebril die hij is gaan dragen om niet langer herkend te worden, langs de tafeltjes in het restaurant. Hij schuift, op afstand, ongegeneerd en ongevraagd aan bij een zakendiner, een ruziënd echtpaar of een intiem rendez-vous. Hij fantaseert, terwijl zijn handen noten pompen, over wat de gasten voor de kost doen. Soms bespiedt hij ongemerkt mensen met de ogen van Roest en taxeert of een man aan tafel zit met zijn secretaresse of zijn eega. Als de dame hem parmantig negeert is het de secretaresse, als zij hunkerend om aandacht een verzoeknummer vraagt is het de echtgenote. Ook verzint hij conversaties of mengt zich bij wijze van spreken in gesprekken.

Hij doet dit werk nu ruim negen jaar en kan zich niet indenken ooit nog iets anders te willen. Het is werken en spelen, amuseren en onderhouden worden, kortom: er zijn en er niet zijn.

Enige jaren geleden had hij gemeend dat hij zo niet zijn hele leven kon vergooien. Hij was gaan solliciteren en werd aangenomen in een hotel in Davos, hetzelfde waar Thomas Mann aan zijn *Zauberberg* gewerkt had. Hij had er gehoopt zijn impasse te kunnen doorbreken en tot schrijven te komen. Inkt laten drogen, luidde de geheimzinnige frase waarmee zijn vader het vertolken van je eigen gedachten op papier verheerlijkte. Huls wilde een eigen verhaal zien te creëren. Niet om zijn verleden op te poetsen, maar om uit te vinden wanneer hij zich-

zelf was geweest en wanneer juist niet. Los zien te komen van Roest die hem weliswaar bevrijd had van zijn verleden door hem als zijn begeleider te kiezen, maar die tegelijkertijd zijn toekomst onbarmhartig gevangen had gehouden. De vraag die hij zichzelf gesteld had, was: kun je door je over te geven aan sleur verloren geluk heroveren?

Maar de berg had Huls niet betoverd in positieve zin. Steeds als zijn pen het papier was genaderd, moest hij terugdenken aan de keer dat hij gehoopt had ook eens een tekst bij een nummer te kunnen leveren. Roest had het niet eens nodig gevonden te lezen wat er stond.

—De schilder moet zich afvragen waar hij zijn ezel zet en niet andersom, had Roest gezegd om duidelijk te maken dat hij de teksten schreef en niemand anders. Maar meestal ontstonden ze tijdens die gedenkwaardige proefvoorstellingen omdat hij de taal slechts als ondersteuning van zijn act zag.

—In den beginne was het wonder en het wonder dreigt verwoord te worden, had Roest over zijn talent, zijn vingervlugheid, in een van de eerste televisie-interviews van *Opa's Wijsvinger* gezegd. Die naam voor hun duo was er opeens geweest, zoals over alles wat Roest bedacht nauwelijks gediscussieerd werd. Huls had de rolverdeling altijd als volkomen vanzelfsprekend beschouwd. Hij moest niet proberen verder te reiken dan zijn stok lang was. Het was immers al prachtig dat hij een genie als Roest bij zijn onnavolgbare trucs mocht begeleiden. Dat hij de melodie mocht bedenken die van Roests briljante tekst een lied maakte. Toch was het juist Roest die, waarschijnlijk door de tijdgeest gedreven, consequent van een duo wenste te spreken en zichzelf niet bij voorbaat als dé man naar voren wilde schuiven. En dat had hem bij het publiek nog geliefder gemaakt

en Huls nog onbeduidender.

Hij had in Davos drie keer per dag moeten spelen. Twee keer in de eetzaal tijdens lunch en diner en een keer na de avondmaaltijd in de gemeenschappelijke ruimte waar groepjes gasten bij een kop koffie zaten te rummicubben of als ze alleen waren te patiencen. Hij had een dronken drummer uit het dal toegewezen gekregen die nauwelijks maat wist te houden en hem van de wijs aan de drank had gebracht. Bovendien had hij het niet kunnen vinden met de portier die al meer dan dertig jaar in het hotel werkte. Vanachter zijn privé-balie voerde hij een waar schrikbewind en maande de nietsvermoedende gasten dat ze niet net moesten doen of ze thuis waren, terwijl de vriendelijke eigenaresse de logés dat bij haar welkomstwoord juist op het hart had gedrukt. Na een week was Albrecht, zo heette de portier, zich met Huls' repertoire gaan bemoeien. Of hij meer Zwitserse volksliedjes wilde spelen en minder jazz! – Bitteli.

Op een dag had de aangeschoten Huls na de lunch een paar schaatsen gehuurd en was rondjes gaan rijden op de ijsbaan in het spoor van een oude Zwitser, die bij gebrek aan concurrentie tot op hoge leeftijd kampioen van zijn land had weten te blijven. De geforceerde blijmoedigheid waarmee deze veteraan eindeloos zinloze rondjes draaide, had hem het laatste zetje gegeven om het idee van schrijven op te geven. Als doel vertrekpunt is, kan men beter niet van start gaan. Van schrijven was daarna niets meer gekomen, van maanden dronken doelloos in het dal staren des te meer.

Huls is meneer Kazimier, de eigenaar van het Havenrestaurant, nog altijd dankbaar dat deze hem weer in genade heeft willen aannemen. Meneer Kazimier heeft een zwak voor hem, dat weet Huls, en ook dat het zwak

eigenlijk Roest geldt.

Vaak komt meneer Kazimier om een liedje van vroeger zeuren, net op het moment dat hij aan het eind van een lange avond de klep wil sluiten, en laat hij stevast de vraag volgen:

—Zeg Huls, kerel, vertel eens, hoe deed die Roest dat nou met die kaarten? Kon hij echt gedachten lezen of was het maar een truc?

Dan voelt hij zich precies zo in het nauw gedreven als de doktersassistente die een begeerde filmheld naakt heeft gezien en uitgehoord wordt door haar vriendinnen.

Men kon Roest niet kwader krijgen dan over het hoe en waarom van goochelnummers te praten met derden. Hij verafschuwde collega's die in plaats van de magie van een nummer te vergroten, bezig waren het te ontluisteren. Show-business zei hem niks, actuele grappen waren ondergeschikt, alleen zijn trucs waren hem heilig. Hij had ook een hekel aan het imago van de maatschappijkritische goochelaar dat was ontstaan door zijn scherpe opmerkingen over de politiek en dat een onwrikbaar eigen leven was gaan leiden. Roest had ongrijpbaar willen blijven. Een anarchist die boven de partijen staat omdat hij geen partijen erkent. Iemand die het oordeel ontstegen is en over wie dus niet geoordeeld kan worden.

Huls had er al die jaren voor gewaakt uitspraken te doen over de geheimen van zijn collega, maar omdat meneer Kazimier zijn baas was, die ook nog eens zo vriendelijk was geweest hem weer in dienst te nemen, kon hij niet altijd weigeren zijn vragen te beantwoorden. Hij hield zich daarbij zoveel mogelijk op de vlakte. En eerlijk gezegd snapte hij van de meeste trucs zelf ook nog steeds niet alles.

—Zeg Huls, kerel, Roest studeerde toch. Is hij eigenlijk

lid van zo'n studentencorps geweest? had meneer Kazimier een keer op een volgens Huls stuitende ouwe-ballen-toon gevraagd en hij had hem daarbij waterig aangekeken door zijn nieuwe contactlenzen.

—Jazeker, had hij zo neutraal mogelijk geantwoord, met de mouw van zijn smokingjasje langs de klep van het klavier wrijvend.

—Daar snap ik niks van, zo'n sociaal bewogen mens tussen die botteriken.

Meneer Kazimier kwam zelf van de hotelschool waar hem een grondige hekel was bijgebracht aan sociaal bewogen mensen die niet beroemd waren.

—We hebben elkaar zelfs in het corps ontmoet, had hij er die avond melig van de lauwe pils uitgeflapt.

—Ja, van jou snap ik het wel Huls, jij bent een typische corpsbal. Totaal geen initiatief, een beetje glazig voor je uit staren en vooral nergens over nadenken. Jouw tijd komt wel om! Wat heb jij eigenlijk gestudeerd? Tropische landbouw?

Het had weinig zin gehad tegen de gratuite persoonsbeschrijving in te gaan te meer daar deze in grote lijnen overeenstemde met het idee dat hij in die tijd over zichzelf had.

Een ambulant heeft een briefje met een verzoeknummer op de vleugel gelegd. Iets uit *Cats*, leest Huls en is blij dat hij vergeten is waar hij aan dacht. De titels van de verzoeknummers sturen niet alleen zijn handen, maar ook meer dan eens zijn gedachten.

Hij heeft een hekel aan katten. De weduwe Burger heeft er een, Bert. Het beest glipt wel eens zijn kamer binnen als hij niet snel genoeg de deur achter zich sluit en laat zich niet meer wegsturen. Dan moet hij bellen of haar zoon, John, Bert wil komen halen. John is naar president Kennedy genoemd omdat die op de dag dat de

weduwe Burger het kind baarde, vermoord was.

In het begin als de knaap de kat bij hem kwam halen, bedong hij steevast een klein bedrag voor snoepgoed of andere pijnstillers die de wilskracht van de jeugd ondermijnen, maar intussen is de prijs flink omhoog gegaan en John zegt er allang niet meer bij waar hij het geld aan gaat besteden. Hij is er zeker van dat de weduwe Burger niet weet dat haar zoon hem geld aftroggelt, maar verzwijgt de chantage omdat hij geen zin heeft in complicaties: zijn hospita zou wel eens partij kunnen kiezen voor haar zoon. Of erger nog, zij zal hem proberen te betrekken in haar problemen met de opvoeding, waar ze al weer acht jaar alleen voorstaat. Haar man, tien jaar machinist op de veerpont, was kort nadat de koningin de nieuwe tunnel had geopend, bij de aanlegsteiger verdronken. Onder nooit opgehelderde omstandigheden, had de weduwe Burger er vergoelijkend bijgezegd. Ook had John bij zo'n gelegenheid wel eens gevraagd of het echt waar was dat meneer Huls vroeger op de televisie was geweest en hoe vaak. Te vaak, had hij geantwoord. Dat had indruk op John gemaakt. Weken later werd er nog bij hem aangeklopt en als hij opendeed, stond John daar met een schoolkameraad en zei:

—Dat is hem nou!

Het was Huls wel opgevallen dat de scholieren hem allemaal vol ongeloof aanstaarden.

Overigens heeft hij het prima naar zijn zin bij de weduwe Burger. Hij kan wel op zoek gaan naar een betere ruimte, maar het is bekend dat hospita's die hun kamers bij het eerste bezoek als een eldorado weten te typeren, zodra je ingetrokken bent, beginnen te zeuren over het dragen van krakend schoeisel of het bakken van eieren na middernacht. Zij laat hem naar vermogen met rust.

Omdat hij zijn moeder nooit gekend heeft, koestert hij een zeker respect voor de weduwe Burger, die op haar beurt waarschijnlijk in hem iets van haar overleden man terugziet. Haar verdriet probeert ze te vergeten door ruzie te maken met de overbuurvrouw. Deze heeft een dochter die in de ogen van de weduwe Burger haar zoon John ophitst, terwijl de overbuurvrouw weer van mening is dat haar dochters eer door hem bedreigd wordt. Huls had – geheel tegen zijn voornemen zich nergens mee te bemoeien – geprobeerd te bemiddelen door ieder van de moeders een bos bloemen te sturen met de ander als afzender. Maar zijn hospita had de bloemen in zijn kamer gezet omdat ze de lucht en de aanblik ervan niet kon verdragen. Hieruit had hij afgeleid dat de ruzie voor de dames van existentieel belang was en zich er verder buiten gehouden. Zelfs toen hij de zoon met de dochter in zijn eigen kamer aan had getroffen, waar ze zich kennelijk veilig hadden gewaand om uit te zoeken waar hun moeders zo bang voor waren.

De beste eigenschap van de weduwe Burger is dat ze zijn kranten met rust laat. Stapels dagbladen die her en der in zijn kamer opgetast staan in een zekere ordening waarvan alleen hij het geheim kent. Zijn vader, die verslaafd aan kranten was, had enkele interessante voorpagina's uit zijn jeugd bewaard en zo is hij aan die gedrukte historie gehecht geraakt.

Hij is zelf met bewaren begonnen om Roest te ondersteunen bij het maken van nieuw repertoire. Hij had namelijk gemerkt dat een opmerking van zijn kant – hoe verkeerd ook – Roest op het juiste spoor kon zetten. Bij het avond aan avond beluisteren van een actuele grap school zijn voldoening in de soms minuscule bijdrage die hij had mogen leveren. Ook knipte hij wel

eens een artikel uit voor Roest – die zelf de krant een schuilplaats voor lichtzinnigen noemde – in de hoop dat het de aanleiding zou vormen voor een lied of een act. Op die manier was de truc ontstaan waarbij Roest voorpagina's van kranten voor de ogen van het publiek liet verspringen en en passant de dagelijkse gebeurtenissen op de korrel nam.

Zo had Huls ook geen kranten weggegooid waar zijn naam in stond vermeld omdat hij het belachelijk ijdel vond alleen de recensie uit te knippen. Dan leek het of de rest er niet toe deed. Hij vindt het louterend om door oude kranten te bladeren en te lezen over zaken die de wereld enige tijd in hun ban hadden gehouden, maar die intussen vrijwel vergeten waren. Hij herleest de verslagen over achterhaalde politieke rellen, financiële malversaties die in omvang allang overtroffen zijn, en van menselijk falen bij rampen, met het eeuwige genoegen van de puzzelaar die stukjes sorteert van een puzzel waarvan de oplossing niet al op de doos staat.

Johannes Huls, de pianist, schrikt op uit zijn mijmeringen doordat Kokelaar een fles champagne luidruchtig opent, maar op zijn spel heeft de knal geen invloed. Als de wereld vergaat zal overal zoete muziek klinken.

—U woont?

Hij had natuurlijk nooit zijn adres moeten geven, dat was wel het allerstomste geweest. Hij had zich moeten omdraaien en weggaan toen eenmaal duidelijk was dat hij niet bij Roest mocht. Zodat hij later zelf kon beslissen of hij al dan niet terug zou keren.

Hoe langer Huls erover nadenkt, hoe meer spijt hij heeft van zijn onbezonnen poging Roest te bezoeken. Het is precies zoals hij altijd al geweten heeft: één complicatie gaat nog wel, maar twee wordt te veel. Nu gaat die administratie hem misschien schrijven of bellen, zijn nummer staat immers in het telefoonboek. Hij neemt zich voor morgen een geheim nummer aan te vragen, dat heeft hij ooit eerder gehad om opdringerige fans af te houden. Misschien moet hij zelfs wel zo consequent zijn om te verhuizen. Hij krijgt het steeds benauwder.

Zo'n brief of telefoontje staat vaak gelijk aan een oproep. U kunt Roest bezoeken, wil dan zoveel zeggen als: u wordt geacht, indien u geen onmens bent, Roest onverwijld te bezoeken. Wat gaat er gebeuren als hij niet komt opdagen? Nog een brief? Nog een telefoontje? Komt men hem halen?

Het Goede Huis heeft vast een bezoekerscommissie die coördineert dat iedereen evenveel visite krijgt. Misschien moet hij zelfs wel naar wildvreemden toe, omdat het niet eerlijk is wanneer iemand als Roest veel bezoek krijgt en een ander niet. Voor men het weet is men full-timebezoeker.

Hij ziet zijn voornemen om Roest op te zoeken ongewild veranderen in een opgelegde plicht. Dit zint hem

helemaal niet. Hij voelt zich tegenover Roest tot niets meer verplicht. Huls is hem voldoende ter wille geweest. Zeker die nacht voor de requiemmis, in de aula van het crematorium. Maar enige dankbaarheid of liever respect, dank heeft Huls niet nodig, had er niet afgekund. Roest had naderhand niets meer van zich laten horen.

Rancuneuze gedachten als deze heeft Huls zijn hele leven willen vermijden. Veel mensen blijken pas dan tevreden als ze een ander de schuld kunnen geven van hun onmacht. Als dat het einde van de wrevel zou betekenen, dan had het nog enige zin, maar nee, meestal wordt de schuld weer teruggeschoven en ontaardt leven in schuiven met schuld. In een restaurant als dit hoort champagne te ploffen. Dan heeft degene die de fles bestelt er het meeste plezier van.

Waar doet die vent het van? zullen de anderen zich afvragen.

Huls weet het. Van een junk, die nu met vaste hand een spuit in zijn onderarm zet, van een schooljongen die het huishoudgeld van zijn moeder vergokt heeft of van een illegaal die een woekerhuur moet betalen. Hoe dan ook: er hebben anderen geleden voor deze knal. Roest zou het een terreurdaad van de nieuwe rijken noemen.

Hij ziet hoe zijn linkerhand het schema Bes, E mineur, F afwerkt, maar wat zijn rechterhand doet is hem niet helemaal duidelijk. Erover nadenken kan er voor zorgen dat vingers subiet blokkeren en er een pijnlijke stilte valt. Het gekke van zijn werk is dat het nauwelijks wordt opgemerkt zolang hij speelt. De mensen eten, converseren of genieten van het uitzicht. Maar zodra de muziek stokt, staken de gesprekken, blijven vork of lepel even steken op weg naar de mond en draaien de ogen zich in de richting van de pianist. Het was hem een

keer overkomen dat hij tijdens het spelen in slaap was gesukkeld, voorover op het klavier was gevallen en door de zo ontstane dissonant meteen weer wakker was geschrokken. Kokelaar had dit incident willen benutten om hem eruit te werken.

De spichtige Kokelaar, die bij wijze van tic voortdurend zijn voorhoofd fronst, is een bijzonder achterdochtige man die meent dat zowel de keuken als het lagere bedienend personeel tegen hem samenspannen en dat Huls hem in hun opdracht de hele avond vanachter zijn zonnebril bespiedt. Wat onzin is.

Het is wel zo dat de chef-kok hem een stuk sympathieker is. Van Kleunen, met de zwarte streep op zijn witte schort op de plek waar zijn buik tegen het fornuis leunt, is een rondborstige kerel met een hazelip, die desondanks een vanzelfsprekende autoriteit heeft en een onuitputtelijk repertoire aan moeilijk verstaanbare schuine bakken. Hij kookt zoals hij eruitziet: iets te dik.

Huls ziet door zijn donkere glazen hoe een man en vrouw van plaats verwisselen. Dat komt wel vaker voor. Het restaurant staat immers bekend om zijn schitterende panorama. Het biedt vooral 's avonds een sprookjesachtig uitzicht als alle lichtjes branden in de haven, die zijn faam voornamelijk dankt aan een vijfjaarlijkse reünie van alle grote zeilschepen ter wereld. Dat wil men ook wel eens uit een andere hoek bewonderen. Het personeel schiet dan geroutineerd toe om glazen, bestek en borden om te ruilen voordat de gasten – die nu eenmaal niet weten hoe het hoort – zelf met de boel beginnen te schuiven.

Zijn verborgen ogen zijn enige tijd onafgebroken op de zojuist van plaats gewisselde vrouw gericht geweest, als hij plotseling de ober-kelner op zich af ziet komen, in zijn afschrikwekkende rokkostuum. Kokelaar heeft een

sluipende horeca-tred waarbij snelheid en waardigheid op geraffineerde wijze samengaan en die mogelijk gemaakt wordt door een combinatie van een kaarsrechte rug, nauwelijks gebogen knieën en voeten die in de tien voor twee stand worden geplaatst.

—Zit er een barst in je kop, Huls?

Hij schrikt vooral van de woorden van de wild fronsende Kokelaar omdat hij ze stuk voor stuk verstaan heeft, maar er desondanks geen syllabe van begrijpt. Waar heeft die man het over?

Hij kijkt Kokelaar dan ook aan of de titel van een verzoekennummer hem niet bekend voorkomt en wacht onnozel op een volgende mededeling.

—Je speelt al tien minuten dezelfde deun, zak tabak. Het lijkt wel of er een tik in de plaat zit. De mensen krijgen geen hap meer door hun keel.

Dat kan ook aan de keuken liggen, denkt Huls, maar zegt het niet. Hij kijkt de ober-kelner nog steeds aan alsof deze hem zojuist ruw gewekt heeft. Wat is er gaande?

—Je hebt die vrouw daar tien minuten aan zitten staren. Ze ging verzitten omdat ze er niet langer tegen kon.

Opeens knapt het touwtje waar de hele situatie aan bengelt en Huls' overhemd is op slag kletsnat. Op het toneel was hem dat ook wel eens overkomen als hij een korte black-out kreeg juist op het moment dat hij moest inzetten. In de stilte van niet meer dan een seconde raakte het publiek volledig van slag, als bijen zonder koningin.

Hij haalt zijn handen van de toetsen, bekijkt ze alsof die alleen verantwoordelijk zijn voor de gerezen problemen en houdt ze verontschuldigend op naar Kokelaar.

—Dit wordt te gek Huls, dit gaat ons klanten kosten.

Hij staat zwijgend op en loopt naar achteren. Daar schuifelt hij behoedzaam over de spekgladde vloer naar

de koude keuken om op zijn vaste plaats naast de koelkast te gaan zitten, waar hij altijd zijn glas bier drinkt in de korte pauzes die hem vergund zijn. Hij leunt met de ellebogen op de knieën, laat zijn hoofd tussen zijn handen zakken en kijkt naar zijn schoenen die op en neer gaan of ze onzichtbare pedalen indrukken.

— Pom pom pom pom.

Het gezang komt van de chef-kok met de hazelip, die Huls een biertje komt brengen. Van Kleunen neuriet het melodietje waar Huls zoëven in is blijven steken. Het incident is kennelijk al weer tot de keuken doorgedrongen.

Waarom moet een mens zich beter voordoen dan hij is? Met welk motief? Dat was de vraag die het leven van zijn vader beheerst had.

Iemand die een hoge pet van zichzelf op heeft, is een grotere lul dan iemand die zichzelf een grote lul vindt, beweerde Roest, omdat de laatste tenminste nog een greintje zelfkennis heeft.

Hoe groot is de zelfkennis van Roest? En die van hemzelf?

Huls voelt dat hij op vragen zit te broeden waar geen antwoord op is. Het menselijk gedrag verklaren is een lucratieve zaak geworden, maar heeft nog niet tot een wezenlijke verbetering van de soort geleid. Een mens is in staat iemand voor een gulden te slaan terwijl hij een ander voor nog geen miljoen wil missen. Dat zal altijd wel zo blijven.

— Is er iets? vraagt de chef-kok bezorgd en reikt hem het biertje aan.

Huls schrikt op.

Zal al dat gepieker hem aan te zien zijn?

— Mijn beste vriend is opgenomen.

Beste vriend had hij nog wel gezegd.

Ieder woord maakt de problemen groter.

Wat gaat het Van Kleunen aan? Die komt vannacht thuis bij moeder de vrouw en zegt:

–De beste vriend van Huls is gek geworden!

Zij smoest weer met de buurvrouw en voor de rapen gaar zijn, weten de burens meer over je te vertellen dan je zelf kunt verzinnen.

–Ken ik hem? wil Van Kleunen weten en loopt weer terug naar het fornuis.

–Vast niet, laat Huls zo ontspannen mogelijk horen.

–Hoest? vervormt de hazelip Van Kleunens suggestie.

Al zet hij duizend zonnebrillen op zijn kop, het verleden kan hij niet verbergen weet hij. Voor de zoveelste keer die dag vraagt hij zich af wat hij eigenlijk bij Roest te zoeken heeft. Ooit is hij bijna verpletterd door diens opkomst, wenst hij nu ook nog meegesleurd te worden in zijn afgang?

Hij heeft zeker niet de pretentie dat hij Roest beter kan maken, daarvoor kent hij zijn oude partner te goed. Hij vreest eerder dat zodra hij tegenover hem zit, Roest de touwtjes weer in handen zal nemen en hem zal trachten wijs te maken dat iedereen in de war is, behalve hijzelf! Waarbij het niet denkbeeldig is dat Roest dit met zoveel overtuiging doet dat Huls het alleen maar kan beamen.

Hij drukt het koude vochtige bierglas tegen zijn bezwete wang, zijn gedachten bewegen zich als mieren die het spoor bijster zijn.

–Huls, kerel, wat is er aan de hand? Dit gaat ons klanten kosten. Wat scheelt eraan?

Ergens vanuit de verte klinkt de geaffecteerde stem van meneer Kazimier.

Nu het hoofd koel houden, neemt hij zich voor. Vooral geen namen noemen. Het is een black-out geweest. Zal niet meer gebeuren, meneer Kazimier. Zoiets moet hij

zeggen.

—Roest is gek geworden, meldt Van Kleunen echter voordat Huls ook nog maar een woord heeft kunnen uitbrengen en schudt de krielaardappeltjes die dreigden aan te branden geroutineerd op hun ongebakken kant.

—Wat zeg je me daar? reageert meneer Kazimier met gespeelde verbazing. Ja, genialiteit en gekte liggen vaak dicht bij elkaar, om maar eens een cliché te gebruiken. Wat rot voor je, kerel. Ik dacht trouwens dat jullie elkaar na de begrafenis van zijn vrouw niet meer hadden gezien.

—Crematie, mompelt Huls nauwelijks verstaanbaar en kijkt op zijn horloge.

Het is kwart voor tien. Nog twee uur. Al die jaren had hij bij meneer Kazimier een potje kunnen breken en ongrijpbaar geleden voor het stompzinnige getreiter dat volwassenen elkaar op hun werk menen te moeten aandoen, maar nu wankelt zijn onaantastbare positie.

Wat is toch de zin van deze eeuwige groentijd? vraagt hij zich af en voelt dat hij iets moet zeggen maar kan, geïntimideerd door de superieure glimlach van meneer Kazimier, geen woorden vinden. Het blijft beklemmend stil, op het gespetter en gesis van hete boter en kokend water na.

Dan staat Huls op en zegt resoluut:

—Ik houd ermee op!

—Hoe bedoel je, kerel?

Hij begrijpt niet waar zijn plotselinge besluit vandaan komt, maar zegt:

—Ik neem ontslag, meneer Kazimier. Ik ga. Nu!

—Wacht even, Huls, dat gaat zomaar niet. Je hebt een vast dienstverband. Ik draag sociale lasten af. Het kost me zeker een week om iemand anders te vinden.

—Ik voel me niet lekker. Ik wil naar huis.

– Onmogelijk, Huls. Er is door dit idiote gedoe een hele rare sfeer in de zaak ontstaan, waar jij verantwoordelijk voor bent. Als jij dat niet zelf oplost, gaan de gasten denken en dat kunnen we niet hebben. Ik heb die dame die jij zo hebt zitten aangapen een verzoeknummer aangeboden en dat is geworden *Tulips from Amsterdam*. Huls, ik reken op je!

Huls sjokt door het nachtelijke centrum naar zijn kamer. Hij spreekt nooit over huis, hoewel het een kleine etage is. De stad die zo graag wereldstad wil zijn maar door zijn enge grachtengordel altijd een dorp zal blijven, kreunt onder het voorbije weekend en ruikt naar shoarma en uitlaatgassen.

– Naam van de bewoner?

Hij had de vraag niet begrepen.

– In Het Goede Huis is het de gewoonte dat wij de patiënt bewoner noemen, had de juffrouw met de bungele oorbellen geduldig uitgelegd.

Het was de eerste passende vraag geweest.

– Arthur Roest.

– Wat is uw relatie tot de bewoner?

Dat kon je toch niet met goed fatsoen aan iemand als hij vragen! Voor een oom of tante geen probleem, maar in zijn geval? En wat wilde ze dan dat hij antwoordde?

De maat was vol. Dan maar niet op bezoek. Hij moest sowieso van het idee af dat hij bij Roest iets te zoeken had. Hij moest gewoon de draad weer oppakken van voor het orgelspel in de kerk, van voor die alles vernietigende oogopslag van Roest.

– Bent u familie, meneer Huls?

– Nee, wij vormden vroeger een duo.

Waarom had hij dat gezegd? IJdelheid? Of had hij gehoopt dat op grond van oude roem alsnog de deuren

voor hem zouden open zwiepen.

—Oh, wacht eens even. Roest, zei u, hè?

Als bij toverslag was de juffrouw achter de balie tot leven gekomen. Ze had een paar toetsen aangeslagen en naar het scherm gekeken alsof ze bij voorbaat wist wat er zou komen te staan.

—Daar was ik al bang voor. Geeft u de sinaasappelen maar aan mij, meneer Huls, want uw collega kan voorlopig geen bezoek ontvangen.

Hij had zich aan de balie vast moeten grijpen. Het woord machteloos had hij geschrapt uit zijn vocabulaire omdat hij geen macht nastreefde, maar op dat moment had het zijn hele wezen gevuld.

—Waarom niet, als ik vragen mag?

—Dat mag u wel vragen, maar ik mag daar geen antwoord op geven!

De juffrouw had door omzichtig in een kaartenbak te gaan peuteren hem kennelijk willen laten zien dat ze nog meer te doen had.

—Is er dan helemaal niemand in dit gekkengesticht die mij normaal te woord kan staan?

—Het is vandaag zondag. Er vinden op grote schaal correcties op de subsidies plaats en bovendien, Het Goede Huis is geen gekkengesticht, maar een vrijwillige opvang voor tijdelijk ontwrichten.

Hij was woedend naar de uitgang gelopen, maar de deur bleek op slot te zitten.

—Meneer Huls, hier is uw pasje!

Zonder hem aan te kijken had de juffrouw een wit kaartje in de lucht gehouden.

—Ik hoef helemaal geen pasje. Ik heb hier niks meer te zoeken.

Wild van kwaadheid had hij opnieuw een ruk aan de deur gegeven en toen deze dicht bleef, wanhopig omge-

keken naar de bronzen Stichter alsof die de sleutel verborgen hield.

– Zonder pasje kunt u er niet uit, meneer Huls.

Een schim staat in een vuilnisbak te scharrelen.

Hoe kan iemand zover komen? denkt Huls en herinnert zich hoe Roest in Quito bij nader inzien geweigerd had nog langer iets te geven aan bedelaars.

– Een mens mag nooit zijn trots verliezen, had hij gezegd, die maakt hem uniek en zo heeft de wereld hem nodig.

De woorden hadden hem vooral verbaasd omdat ze zo halfhartig klonken uit de mond van Roest.

Hij had een aanbod van de chef-kok afgeslagen om mee te gaan naar het nachtcafé. Hij had geen behoefte aan nog meer complicaties. Het was goed bedoeld en meestal ging Huls ook wel een uurtje mee om zich gewillig te laten overladen met onverstaanbare, platte bakken. De kunst was om op tijd te lachen.

Gek genoeg was Van Kleunen een van de weinige mensen voor wie hij nog iets kon voelen en van wie hij een grap kon verdragen. Was dat uit medelijden met het treurige burgerbestaan van de kok of uit bewondering voor diens heldhaftige aanvaarding van het lot? Hij kon gefascineerd naar Van Kleunen kijken als deze de peterselie hakte. Het vlijmscherpe mes, de opgeblazen elegante vingers en de razende snelheid.

Het verwonderde hem iedere keer weer dat het allemaal goed ging. Een keer had hij het zelf mogen proberen. Van Kleunen had hem uitgelegd hoe hij zijn hand moest neerzetten zodat hij zich niet in de vingers zou snijden.

– En nooit je mes aflikken, had Van Kleunen gewaarschuwd.

Hij had verbaasd gestaan van de prikkelende geur die

tijdens het peterselie hakken vrijkwam. Vooral door het idee dat bij het opensnijden iets onzichtbaars ontsnapte. Een wankelende figuur staat te pissen tegen een kerk, die tot hotel is omgebouwd. De man zoekt steun met zijn hand tegen de muur, maar het lijkt ook wel of hij zich afduwt.

Huls moet aan zijn opa denken. Pissen tegen een voormalige kerk. Gruwelijk.

En vervolgens aan Roest die in de hoek van een hotelkamer geplast had en daarna bij hem in bed gekropen was. Merkwaardig.

Als hij het raam van de prostituée passeert, zijn de gordijnen gesloten.

Wanneer ze me dit keer gewenkt zou hebben, denkt hij, was ik naar binnen gegaan.

Om haar te vertellen wat hem die dag in Het Goede Huis was overkomen en waarom hij zojuist in het Havenrestaurant ontslag had genomen. In de overtuiging dat hij haar kon vertrouwen of liever gezegd, dat zijn verhaal zou weglopen uit haar gedachten als afwaswater uit een gootsteen. Voor een ding hoefde hij in elk geval niet bang te zijn. Dat ze, terwijl haar hand mechanisch op en neer ging, naar zijn naam zou vragen, zijn geboortedatum en zijn adres.

De Brief

De dag volgend op zijn onverwachte ontslagname blijft Johannes Huls, tegen zijn gewoonte, in bed liggen. Hoewel hij overdag niets dwingends om handen heeft, is hij een man van wakker worden opstaan, want van lang slapen ga je dromen en dat geeft complicaties.

Zijn blaas zeurt al geruime tijd om geleegd te worden, maar hij negeert de aandrang als een moeder een jengelend kind en kijkt vanuit zijn bed de kamer rond. Om vergelen te voorkomen heeft hij de voorpagina's met belangrijke momenten uit de recente geschiedenis, die zijn vader zo trouw voor hem bewaard had, laten inlijsten. Zijn ogen dwalen langs de moord-en-doodslag-koppen en de stalen smoelen van de macht.

5 MEI 1945.

Geboorte is bevrijding, kreeg hij meer dan eens van zijn vader te horen. Hij ziet de verbitterde man voor zich, die de grote politieke doorbraak zocht en niet kon verdragen dat de oude verhoudingen hersteld werden. Of er geen oorlog gewoed had. Van zijn moeder heeft hij geen enkele voorstelling. Ze zag vaders bui kennelijk hangen en verdween al ras met een goudzoeker naar Zuid-Amerika.

De KWESTIE INDONESIE deed voor zijn vader de deur dicht. Hij stapte uit de politiek en ging zich toeleggen op het vertalen van detectives.

Met het bed opgeklapt is de kamer ruim genoeg, al maakt hij zich wel eens zorgen waar hij de kranten op den duur gaat laten. Hij heeft bij zichzelf gemerkt dat hij aan het nut van de hele onderneming begint te twijfelen. Met angst en beven ziet hij de dag naderen dat hij een nog rigoureuzer selectie moet toepassen. De laat-

ste tijd legt hij nieuwe kranten boven op de oude, zonder nauwkeurige afweging of ze wel de moeite van het bewaren waard zijn, kijkt al helemaal niet meer of ze wel op de juiste stapel terechtkomen en loopt zo de kans mis te grijpen als hij ooit dat bepaalde artikel nodig heeft. Ver weg koestert hij namelijk de stille hoop dat hij een visioen zal krijgen bij het lezen van een paar regels. Niet in de bijbel zoals opa, maar in een krant. Hij rechtvaardigt zijn slordigheid dan ook uit de overtuiging dat toeval bij roepingen vaak een beslissende rol speelt.

Van de OORLOG IN KOREA herinnert hij zich alleen hoe heldhaftig hij een jongen uit de straat vond die zonder been, maar met een onderscheiding, was teruggekeerd.

—Als de Amerikanen de Koude Oorlog winnen, hebben we niets meer om voor te vechten! had zijn vader meerdere malen gezegd en Huls had aan die woorden moeten denken toen De Muur in Berlijn om ging. Iedereen kapitalist. Weg idealen! Zijn vader had gelijk gekregen. De uiteindelijke tweedeling in de maatschappij zal zijn: eerlijk of oneerlijk zakendoen.

Bij de OVERSTROMINGSRAMP IN ZEELAND verloor zijn opa zijn twee zusters en een paar neven en nichten, maar Huls weet dat het grootste verlies de oude familiebijbel gold die door de woedende golven was meege-sleurd. Zijn opa had het nooit kunnen vatten. Als Noach met zijn ark bleef drijven en Jezus op het water kon lopen, waarom liet God dan Zijn Woord verdrinken?

Hij staat altijd weer versteld van de betrekkelijke rust hier midden in de stad op drie hoog. Alleen als een vliegtuig te laag overkomt, trillen de ramen wel eens, maar de constante lage ruis waarin alle stadsgeluiden samenvallen, hoort hij allang niet meer. Zijn blik passeert de ramen. Als hij de zijkant van zijn hoofd tegen het venster drukt, kan hij nog juist mensen het steegje naar

het plein in zien lopen. Daar koopt hij elke ochtend zijn krant in de kiosk en drinkt daarna koffie in het café.

Huls is zo'n vijf jaar geleden op een morgen bij een groepje vaste koffiedrinkers aangeschoven en zonder meer door hen geaccepteerd. In het begin vonden ze het heel interessant iemand erbij te hebben die bekend was van de televisie. Toen bleek dat hij daar niet op aangesproken wenste te worden, duldde men hem als een gemoedelijke pottekijker. Slechts af en toe plaatste hij een ter zake doende opmerking die meestal tussen kop en schotel viel. Of hij vertelde, met lichte weerzin, een pikante mop die hij van de chef-kok had gehoord, om vervolgens beduusd te reageren op het overdreven gelach.

Hij dronk meestal drie koppen koffie, bleef nog wat hangen om alleen met Nijhuis, die voorbestemd leek om de wereld te verslaan maar op de stadsredactie was blijven hangen, over de toestand in de wereld te praten en kocht dan de middagkrant die hij op zijn kamer ging zitten spellen tot het tijd werd om naar zijn werk te gaan. Alle dagen verliepen zo in de ongedwongenheid die hij zo van harte nastreefde.

De HONGAARSE OPSTAND.

Hij ziet zijn vader nog huilend bij de radio als hij uit school komt. In elkaar gedoken mannen rennen in lange jassen langs een brandende tank op een verlaten plein om voor eeuwig stil te staan op de voorpagina van een krant. Papieren monument voor zinloos bloedvergieten.

Het plein achter het huis waar hij in woont, is ooit het strijdtoneel geweest van een gevecht dat tot een Nieuwe Bevrijding had moeten leiden en dat, ondanks een enkele dode, ludiek werd genoemd. Een bevlogen glazenwasser was er begonnen met raadselachtig straatrumoer en had als een rattenvanger de hippe jeugd, die hunkerde

naar verandering, achter zich aan gekregen.

De gewezen ruitenwisser is er als een van de weinigen uit die tijd in geslaagd geen carrière te maken, denkt Huls jaloers. Wie zich eenmaal aanpast, kan niet meer terug.

Ontsnapt aan de behoefte om begrepen te willen worden, want daar begint vaak de ellende, had Roest in het hotel in Ecuador gezegd, toen ze in feite al uit elkaar waren. Het plein kent een paar vaste zwervers. Zij behoren tot de folklore van de stad en hun aanwezigheid geeft allang geen aanleiding meer tot burgerschrik. Ze hebben hun tijden om rond te hangen kennelijk op elkaar afgestemd, want Huls ziet ze nooit allemaal tegelijk zwerven. Zo heeft alles in deze stad iets gezelligs. Het lijkt wel of de meeste misstanden bestaan om de toeristen, bevoorrechte zwervers, te behagen.

Huls staart naar het plafond. Hij heeft slecht geslapen. Het komt door de draaikolk van het denken die hij de laatste jaren met succes heeft gemeden. Hij weet dat mensen hem saai vinden, maar de inspanning die het vergt om koste wat kost buitenstaander te blijven, verkiest hij verre boven het zich willoos laten meeslepen door de hunkering om ergens bij te horen. Toch blijft hij een zwak houden voor gepassioneerde mensen. De kater die stevast volgt op de nagejaagde drift, is bij Nijhuis vaak goed voor een sappig verhaal bij de koffie.

Hij kijkt op zijn horloge en stelt zich voor hoe de koffiëkring in de vaste opstelling aan het raam nu bijeen zit.

Nijhuis, gedreven analyticus van de tijdgeest, zit altijd in de hoek en kan zo meeslepend vertellen over een mislukte liefde dat de tranen je in de ogen springen. Soms houdt hij midden in een verhaal op omdat zijn ogen iets vrouwelijks op het plein geregistreerd hebben dat aan een nadere beschouwing onderworpen dient te worden.

Dan staat hij op met zijn ongeschoren hoofd – wanneer scheren mensen zich die permanent een baard van twee dagen hebben? – waar meestal een sigaret in zit en gaat als een jachthond, de neus afwisselend naar de grond en in de lucht, op zoek naar het wezen dat hij slechts vaag heeft waargenomen, maar dat in zijn fantasie al is uitgegroeid tot de mooiste en meest begerenswaardige aller vrouwen.

De BELGISCHE KONGO. Na een optreden hadden Roest en hij in een Antwerps café een man ontmoet die eerst het slachtoffer was geworden van een ter plekke bedachte kaarttruc van Roest en zich later ontpopte als de broer van Loemoemba. Huls herinnert zich hoe Roest, een arm om de schouders van de neger geslagen, plannen maakte voor de herovering van Katanga.

Hij stelt zijn ochtendplas nog even uit.

Wat heeft hem toch bezielde om ontslag te nemen? Alle avonden thuis lijkt hem geen prettig vooruitzicht. Hij is geen man die met een boek bij de radiator gaat zitten en televisie moet hij niet. Die collectieve waanzin heeft hij nooit begrepen, vooral niet sinds hij van dichtbij heeft kunnen meemaken hoe de programma's tot stand komen.

– Zonder televisie stort deze maatschappij in, beweert Nijhuis, die erg gehecht is aan het gedachtengoed van het Vrije Westen. Als de stroom twee dagen uitvalt, komen de gefrustreerde horden uit hun donkere hollen en slaan alles kort en klein wat hen niet bekend voorkomt. Als je eens wist waartoe een brave huisvader in staat is, als zijn quizje of sportjournaaltje voorgoed wegvalt en hij ontdekt dat de halve Derde Wereld op zijn gaanderij staat te barbecuen. Als wij daar de welvaart niet snel brengen, komen ze die hier langzaam maar zeker halen. Nijhuis had met deze tirade de gemoederen aan de kof-

fietafel danig in beroering gebracht. Het heterogene gezelschap was het eigenlijk maar over twee dingen eens: de koffie was goed en het publiek dat de rest van de dag dit café bezocht, deugde niet.

Lodder, de gevreesde columnist van een weekblad, met zijn kokette paardestaartje, vindt Nijhuis een racist. Hij had onlangs in zijn rubriek de vloer aangeveegd met een liberale politicus die een discussie over de instroom van asielzoekers op gang wilde brengen.

–Nee, je moet in dit land je kop in het zand steken, samen met de happy few, die niets te vrezen heeft en tolerant is uit gemakzucht. Alle anderen zijn racisten, had Nijhuis naar aanleiding daarvan opgemerkt. Vroeger keken we in het filmjournaal vertederd naar dansende negers of Eskimo's op de walvisvangst als een of ander staatshoofd zich in een uithoek waagde. De antropologen hebben ons geleerd dat primitieve beschavingen superieur zijn aan de onze en de ontwikkelingswerkers hebben de Derde Wereld verteld dat alle heil van het Westen moet komen.

–Ze beginnen vanuit het Oosten al doodvonnissen te vellen, was Nijhuis verder gegaan.

–Niet alle muzelmannen zijn zo fundamenteel, had Groen tegengesputterd.

Zij was de culinair medewerkster van een landelijk avondblad.

–Nee, alleen zij die de macht hebben! zei Nijhuis in de ijdele hoop de discussie hiermee te beëindigen. Maar Lodder herinnerde hem fijntjes aan het pleidooi dat hij ooit voor de terugkeer van een verbannen ayatollah had gehouden.

De dode MARTIN LUTHER KING sierde de laatste voorpagina die zijn vader voor hem had afgescheurd. Zelf was hij kranten gaan bewaren toen de oorlog in Viet-

nam wereldnieuws begon te worden. Na een optreden tijdens een van de grote demonstraties was hun carrière in een stroomversnelling geraakt. In een tijd dat de zekerheden het grootst leken en het geluk voor het oprapen scheen.

Hij moet denken aan de opgewonden gesprekken over de verslaggeving rond de strijd in de Perzische Golf. De oorlog zelf stond immers niet ter discussie. De eigenaar van de Amerikaanse nieuwszender genoot veler respect. – Het is de nieuwe Walt Disney, had Huls in een opwelling gezegd.

Het gezelschap had hem verwonderd aangekeken en Bos, de meteo-consultant van de lokale omroep, had gezegd:

– Ik dacht dat jij geen televisie keek?

Twee dagen later zag hij zijn opmerking zonder bronvermelding terug in de rubriek van Lodder. Dat had hem niet gestoken omdat hij meteen nadat hij het gezegd had het gevoel had gehad door Roest gesouffleerd te zijn. Dat overkomt hem de laatste tijd vaker dat hij een helder moment heeft en tegelijkertijd aan Roest moet denken, alsof ze telepathisch in verbinding staan. Iets wat tijdens het brainstormen voor bepaalde optredens heel gebruikelijk was.

Even overweegt hij om zich snel aan te kleden en alsnog koffie te gaan drinken. Maar omdat hij bang is dat zijn innerlijke metamorfose aan de buitenkant zichtbaar zal zijn en wellicht tot lastige vragen aanleiding zal geven, ziet hij ervan af. Lodder zal er zeker zijn en aan diens gezelschap heeft hij op dit moment helemaal geen behoefte.

Lodder had zich met tegenzin moeten schikken in het meesterschap van Roest en probeerde sindsdien zijn gram bij de in zijn ogen zwakke Huls te halen. Een en-

kele keer meende Nijhuis Huls te moeten bijstaan, maar dat maakte de laatste alleen maar hulpelozer.

Lodder bleef de afgelopen weken maar doorzeuren over Roest die korte tijd na het overlijden van zijn vrouw vanuit een oude bunker tussen de rivieren, het einde van de wereld was gaan voorspellen.

—Als de aarde vergaat, had Lodder een paar dagen geleden nog zuigend aan Huls gevraagd, moet jij er dan piano bij spelen? Zelfs Nijhuis die anders geen kans voorbij liet gaan om Lodder af te straffen, had gegniffeld.

Het kan best zijn dat Lodder meer weet dan ik, vreest Huls. De vraag of Roest wel in Het Goede Huis zit, heeft hem de halve nacht wakker gehouden. Kan het zijn dat er een grap met hem uitgehaald wordt? Waarom deed die juffrouw achter de balie zo eigenaardig? Waarom had hij niet even een blik op het scherm geworpen, dan had hij in een oogopslag kunnen zien of hij voor de gek gehouden werd of niet. Het is ook best mogelijk dat Roest zelf op zijn bekende geheimzinnige wijze weer met hem in contact probeert te komen.

Huls slaat de kleverige lakens van zich af om eindelijk die plas te gaan doen. Hij poetst zijn tanden zonder in de spiegel te kijken. Vroeger kon hij in kleedkamerspiegels minutenlang naar zijn grimassen turen.

Het vervelende is dat zijn plotselinge ontslag hem dwingt na te denken over de toekomst, een tijdsbestek dat hij gezien zijn ongrijpbaarheid maar het liefst op afstand houdt. Ook wordt hij erdoor teruggeworpen op het verleden en automatisch komen zijn gedachten weer bij Roest met de vraag of hij hem nu wel of niet moet bezoeken? Zal hij de geneesheer-directeur eens bellen? Zo'n man wil natuurlijk het waarom van zo'n bezoek weten.

Huls wordt wanhopig over de wending die zijn dobbelende leven heeft genomen. Wat heeft hij niet schamper gelachen om mensen met hun eeuwige problemen, die ze weliswaar verafschuwen, maar waar ze niet zonder kunnen. Mensen als Groen, met haar kookrubriek, die altijd maar klaagt over haar vetzucht, maar intussen gladde vingers heeft van het sauzen likken. Maar hij heeft ook een zwak voor haar, omdat ze zich dapper in de koffikring handhaaft tussen al die babbelende mannen met hun dubbelzinnige praatjes. Hij is zelfs een keer met haar naar bed geweest, maar geen van beiden wenst daaraan herinnerd te worden.

Hij zet zonder erbij na te denken zijn zonnebril op, kruipt weer in bed en probeert volgens zijn eigen methode de gebeurtenissen van de vorige dag te vergeten. Problemen oplossen is, volgens hem, niet meer dan een chemisch proces in de bovenkamer, waarbij de hinderlijke elementen door verbinding met andere stoffen verdwijnen.

Er wordt geklopt.

Huls verwacht niemand. Het kan geen bekende zijn want die weet dat hij normaal gesproken op dit tijdstip koffie drinkt. Maar welke onbekende loopt er in één keer door naar boven? Is het een colporteur? Een collectant? Een junk?

Tot zijn schrik schiet hem te binnen dat hij gisteren in Het Goede Huis zijn adres heeft opgegeven. Waarschijnlijk heeft men een contactpersoon gestuurd die hem komt ondervragen waarom hij Roest wil bezoeken. Als deze bij de weduwe Burger heeft aangebeld, weet zij er nu ook van. Dat zal weer tot lastige vragen leiden. Hij kent haar nieuwsgierigheid, die ze zelf liever voor warme belangstelling houdt, maar al te goed.

– Problemen, meneer Huls?

– Nee, mevrouw Burger ik heb nooit problemen, zoals u nu zo langzamerhand wel zult weten.

– U bent een gezegend mens. Mijn man had altijd problemen toen hij nog leefde en nou hij dood is, heb ik ze.

Er wordt opnieuw geklopt. Waarom gaat die persoon niet weg? Hij verstopt zich in de hoek van de houten ombouw en trekt de deken over zich heen. In het donker ziet hij de fluorescerende wijzers van zijn horloge, maar de juiste tijd dringt niet tot hem door. Er wordt aan het slot geprutst. Om het bonzen te dempen legt hij zijn hand op zijn hart.

Sinds zijn naam gevraagd werd in Het Goede Huis is Huls bekropen door een gevoel van onbehagen dat nu naar een climax lijkt te groeien. Hij probeert zijn ademhaling te controleren en maakt zich tegelijk zo klein mogelijk.

Er komt iemand binnen waardoor hij zich geen beweging meer kan veroorloven. Hij zou zich immers volko-

men belachelijk maken door plotseling te voorschijn te komen. Stel je voor dat het de contactpersoon van Het Goede Huis is! Die zou onmiddellijk verkeerde conclusies trekken. Als het een junk is kan hij zich sowieso beter gedeisd houden.

Dan begint er een stofzuiger te loeien. De binnendringer is niemand anders dan de weduwe Burger die zoals gebruikelijk op maandagmorgen zijn kamer komt doen. Hij haalt even opgelucht adem, maar vreest tegelijkertijd dat die zich straks een hartverlamming zal schrikken als ze het bed op gaat maken.

Komt hij nu te voorschijn, is zijn overweging, dan jaagt hij haar ook de stuipen op het lijf.

Het lijkt wel het verstandigste om zo evenwichtig mogelijk te leven, beseft hij badend in het zweet, maar als je in extreme situaties komt, zoals nu, dan ontbreekt het je aan de nodige slagvaardigheid.

Ineens heeft hij spijt van zijn ontslagname.

Behoedzaam probeert hij zo te gaan zitten dat hij door een spleetje tussen de lakens kan zien wat de weduwe Burger uitvoert. Kennelijk is hij niet voorzichtig genoeg. Hij kan nog juist haar verschrikte ogen zien en voelt dan hoe zij met de stofzuigerbuis in het wilde weg op de bult onder de dekens begint te slaan, of het een broedplaats van ongedierte is.

Huls werpt de dekens opzij en springt pijnlijk getroffen overeind. De weduwe Burger roept haar overleden man te hulp op een frequentie die ver moet reiken. In een reflex grijpt Huls zijn pyjamabroek waarvan het elastiek in de loop der jaren rek verloren heeft.

—Meneer Huls, wat doet u hier?

—Ik woon hier, mevrouw Burger. Dit is mijn kamer. Dit is mijn bed. Ik sliep.

—U bent toch koffie aan het drinken?

—Ik voelde mij niet zo lekker vanmorgen.

—Heeft u koorts? Zal ik even de thermometer halen?

Eens te meer wordt hem duidelijk dat hij uiterst voorzichtig met zijn woorden moet zijn. Wie deze vrouw één tel zijn zwakte toont, wordt op slag bedolven onder een lading ongevraagde, maar goedbedoelde zorg.

—Misschien een beetje verhoging, zegt hij in een poging zijn eerdere klachten te relativiseren. Een griepje. Niets bijzonders.

—Zal ik een kopje thee voor u halen? vraagt de weduwe Burger en rent zonder het antwoord af te wachten naar beneden.

Hij heeft liever koffie, maar laat de mogelijkheid erom te vragen voorbijgaan door twijfel of het wel gepast is. Hij vindt zijn zonnebril onder de dekens en zet hem weer op.

Hoe kom ik hier weg? denkt hij en hoort aan de krakende traptreden dat de enige uitweg alweer geblokkeerd wordt door zijn hospita.

—Nu u er toch bent, wil ik u eens iets vragen, zegt de weduwe Burger, terwijl ze nog met haar thee op de overloop is. Het is een vervelende kwestie, waar ik erg mee zit.

Huls, allang blij dat de aandacht voor zijn problemen lijkt weggezakt, zegt iets te opgewekt:

—Voor de draad ermee!

—Geeft u onze John wel eens geld?

Ze overhandigt hem zijn thee.

Hoewel hij sinds jaar en dag door haar zoon gechanteed wordt, komt de vraag toch als een volkomen verrassing.

—Ja, pas geleden nog. Hij kwam de kat weer halen en zei dat u niet thuis was. Er moesten boodschappen gedaan, begint Huls aarzelend.

Waar is ze op uit?

—Mijn zoon is verslaafd.

De hospita neemt een stofdoek ter hand en begint de ombouw van het opklapbed af te nemen.

—Toch niet aan de drugs, hoop ik, zegt hij en hij ziet haar stevige lichaam vervaarlijk dichtbij komen.

—Nee, dat is nog een geluk bij een ongeluk. Gokautomaten. Ik weet niet wat ik ermee aanmoet.

Plotseling stort de hospita haar hoofd zonder gêne in de schoot van haar onderhuurder en begint heftig te snikken.

—Sinds de dood van mijn man heb ik geen greep meer op hem.

Huls voelt de tranen door zijn pyjamabroek dringen en mompelt enige voor de hand liggende woorden van troost die hem met grote weerzin vervullen, maar alles is beter dan zelf als patiënt behandeld worden.

—Zo is het leven, mevrouw Burger. Het komt vast wel weer goed. Het is maar een tijdelijke zaak.

Even schiet door hem heen dat het gezegde evenzeer voor zijn eigen situatie geldt en begrijpt hij wat Roest bedoelde met: een ander troosten is het meest heilzaam voor jezelf!

—Wilt u onze John vooral geen geld meer geven?

—Het lijkt me beter dat u met hem naar een instantie gaat.

—Allemaal geldklopperij!

Dat zal Huls niet ontkennen.

—Waarom praat u niet eens met hem?

Hij had de onvermijdelijke vraag al enige tijd voelen aankomen.

—Onze John bewondert u zeer. Van u neemt hij misschien wat aan.

Alleen geld, denkt Huls en zegt met grote tegenzin:

–Stuurt u de kat maar langs, dan komt uw John van-zelf. Ik zoek wel iets over verslaving in de kranten, en begin er dan terloops over.

Hij begrijpt niet waar hij die bereidwilligheid zo snel vandaan haalt. Hij moet niets van John hebben, maar voor diens moeder, die hem al zo lang huisvest zonder overdreven ergernissen aan zijn ingesleten gewoontes, heeft hij een zwak.

Ze laat zijn kranten met rust, doet zijn kamer en zijn was. Zelfs nodigt ze hem van tijd tot tijd uit voor het avondeten, wat hij zoveel mogelijk weigert omdat de brave vrouw van koken niet veel meer weet dan dat er water en vuur aan te pas komt. De keren dat hij niet durfde weigeren, had zich een moeizaam gesprek over drie gangen uitgestrekt.

–Wat een leuke fles heeft u daar op de schoorsteenmantel staan, had Huls de laatste keer nog na een lange stilte gezegd.

–Dat bootje heeft mijn man erin geknutseld, had de weduwe Burger met een snik in haar stem uitgelegd. Ik vond het toen ik de kelder opruimde.

–Hoe krijgt een mens het voor elkaar?

–Dat was zijn hobby. Hij was machinist op de pont. Hij wou als kind al varen. Hij moest en zou wat van de wereld zien.

–Geef mij maar televisie, zei John op een toon die het ergste deed vrezen voor zijn toekomst.

–Wat wil jij dan later worden? had Huls meteen doorgevraagd en zijn mond gespoeld met bier.

–Ik zie wel. Ik krijg toch een uitkering.

John had hem triomfantelijk aangekeken en een boer gelaten.

–Hij moet nog in dienst, had de weduwe Burger hoopvol gezegd. Daar zullen ze een kerel van hem maken!

Kanonnenvlees, had Huls gedacht.

—Ik zou u erg dankbaar zijn, zegt zij en wil de stofzuiger oppakken als de telefoon gaat. Uit gewoonte gaat haar hand in de richting van het toestel, maar ze trekt hem schielijk terug. Huls zit er als verlamd bij.

Dit kan niet anders dan Het Goede Huis zijn, weet hij zeker en hij wil niet opnemen in haar bijzijn.

De weduwe Burger kijkt hem aan en wijst wanhopig naar de telefoon alsof deze uit elkaar zal spatten wanneer de hoorn niet snel gepakt wordt.

—De telefoon! roept ze er geheel ten overvloede bij.

Hij negeert haar gespannenheid. Hij wordt nooit gebeld. Laat men maar denken dat hij niet thuis is!

Als de telefoon het opgeeft, pakt de weduwe Burger haar schoonmaakspullen bij elkaar en verdwijnt zonder een groet.

De rest van de dag blijft Huls op bed liggen. Gewoonlijk is hij overdag nooit met zijn werk bezig, maar nu afgesproken is dat dit zijn laatste week gaat worden, moet hij er voortdurend aan denken. Hij wil niet als gisteravond in herhaling vallen en overweegt welke nummers hij zal spelen. Allerlei titels schieten door zijn hoofd en in de toppen van zijn vingers krijgt hij een gevoel of ze het ivoor toucheren. Hij vindt dat eigenaardig, maar is allang blij dat hij even niet met zijn gedachten bij Roest zit. Voor het eerst in zijn leven betekent muziek ont-snapping aan de werkelijkheid.

De telefoon gaat nog tweemaal die dag, maar hij negeert het rinkelende toestel.

Hij neemt zich voor bezoek aan Roest uit zijn hoofd te zetten en over te gaan tot de orde van de dag. Hij wil zelfs vanavond aan meneer Kazimier voorstellen of hij niet mag blijven. Desnoods op proef, zal hij erbij zeggen, zonder te weten wat dat zou moeten inhouden

voor iemand die al ruim negen jaar in vaste dienst is.

Om zes uur blijkt dat het meneer Kazimier zelf geweest is. Hij heeft de hele dag geprobeerd Huls te bereiken om hem in overweging te geven te blijven.

Wat zou erachter zitten? denkt Huls, als hij opgelucht en kregelig tegelijk tegenover zijn baas in het benauwde kantoortje zit.

Meneer Kazimier zet met een viltstift voor een flip-over zijn plannen voor de toekomst uiteen. Hij wil om de prijzen van de menu's op te kunnen voeren wat meer nadruk op het randgebeuren gaan leggen in de entertainment-sfeer en of Huls daarbij, als oude rot in het vak, bereid is te adviseren.

Huls gruwet van de terminologie, maar voelt zich door de omstandigheden genoodzaakt meneer Kazimier naar de mond te praten.

—Misschien dat ik zelf ook weer eens moet gaan zingen, stelt hij tot zijn eigen verbijstering voor.

—Ja, maar niet van die protestsongs die jullie vroeger zongen, roept meneer Kazimier meteen, dat kunnen we in een zaak als de onze niet hebben. Dat lied over die hartenvrouw dat kan geen kwaad. Dat is wel aardig, daar houdt mijn vrouw ook van.

Mevrouw Kazimier is natuurlijk dol op Roest! Dat Huls daar niet eerder aan gedacht heeft. Dat verklaart meneer Kazimiers hinderlijke gevis.

—Wat voor type show heeft u in gedachten? vraagt Huls en slikt om kokhalzen te voorkomen.

—Wat floorwerk. Heet dat niet zo?

—Parterre-acrobatiek?

—Een sensueel dansnummer. Latijns-Amerikaans, met veren.

—Als die maar niet in de soep komen!

Meneer Kazimier lacht! Die Huls. Je kunt wel zien dat hij vroeger op het toneel gestaan heeft.

– Kun je niet een paar witzes vertellen?

Huls, die even het gesprek naar zijn hand gezet dacht te hebben, krijgt het op slag weer benauwd.

– Dat is niet mijn sterkste punt, zegt hij hevig transpirerend.

Meneer Kazimier gaat staan, scheurt een vel van de flip-over en kijkt Huls meewarig aan.

– Zeg, kerel, heb jij ooit wel eens iets verzonnen in die tijd?

Huls schudt zijn blozende hoofd.

– Bedacht Roest alles? vraagt meneer Kazimier om Huls voor de zoveelste keer te kleineren.

– Hij bedacht het niet zozeer. Het meeste is echt gebeurd of ontstond ter plekke.

– Maar dat met die dansende kootjes, zoiets moet je toch oefenen?

Huls krijgt het benauwd. De vingerkootjes, daar heeft hij even niet aan gedacht. Opa's laatste wens. Zijn toegangsbewijs tot de hemel.

Meneer Kazimier kucht en Huls zegt afwezig:

– Ja.

– Wat ja? vraagt meneer Kazimier die de indruk heeft dat Huls staat te dromen.

– Ja, meneer Kazimier, antwoordt hij.

Daar moet meneer Kazimier heel hard om lachen en wat hem betreft mag Huls blijven.

Op de tweede dag na zijn onverkwikkelijke bezoek aan Het Goede Huis wordt hij gewekt door gebons op zijn kamerdeur. Zijn vader had daar een enorme hekel aan omdat de Gestapo zich zo placht te melden.

– Post!

Het is de akelige, onvolgroeide stem van John.

Huls zit in zijn ondergoed in de leunstoel en kijkt op zijn horloge.

Koffietijd. Hij moet zich verslapen hebben! Het was nogal laat geworden nadat hij met de chef-kok was meegegaan om zijn terugkeer bij de zaak in het nacht-café te vieren. Hij had even kunnen vergeten en de tijd was omgevlogen. Pas toen hij weer onder aan de trap was beland omdat Bert hem voor de voeten liep, had hij weer aan de gebeurtenissen van de afgelopen dagen moeten denken. Hij had zich nog wel uitgetkleed, maar was niet meer in staat geweest zijn bed uit te klappen.

Onder de deur steekt een envelop. Hij staat op uit de stoel en wankelt even. Als hij zich voorover bukt om de brief te pakken, blijkt die verdwenen. Hij knippert even met zijn ogen, draait zich om en kijkt verbaasd naar zijn opgeklapte bed. Dan schuift hij de knip van de deur, maar als hij hem wil openen, blijkt hij nog op slot te zitten.

Misschien heeft hij wel meer gedronken dan goed voor hem was, maar zo in de war kan hij toch niet zijn?

Terwijl zijn ochtendplas in de wc klettert wordt er op-nieuw gebonsd.

—Post!

Heel even raakt Huls uit balans waardoor de straal via de rand naast de pot spettert.

—Verdomme, vloekt hij en mompelt in zichzelf, ga lekker aan je apparaten trekken.

Die snotneus heeft waarschijnlijk met de sleutel van zijn moeder de deur aan de buitenkant op slot gedraaid.

De envelop steekt weer over de drempel.

Huls trekt door en maakt van het lawaai gebruik om naar de deur te snellen en zijn voet op de brief te zetten voordat John hem weer terug kan trekken. Dat lukt.

Veel heeft hij er niet aan. Zodra hij zijn voet optilt om de brief te pakken zal deze, hoe snel hij ook bukt, weer richting overloop verdwijnen.

—Je mag hem hebben voor vijftientig gulden.

—Chantage! roept Huls verontwaardigd als een stripfiguur.

—Dertig gulden! Tijd is geld!

—Ik mag je van je moeder niks meer geven.

—Met dat wijf heb ik niks te maken. Trouwens, je geeft me geen geld, je betaalt me voor het bezorgen van de post.

—Ik krijg nog een tientje van je.

Huls voelt hoe er aan de brief onder zijn voet getrokken wordt.

—Hoe moet ik weten dat je geen lege envelop onder de deur door schuift?

—Zal ik de brief voorlezen?

Huls schrikt. De brief heeft vast iets met Roest te maken.

—Liever niet. Staat er iets op de envelop?

—Haal je voet er eens af.

De envelop verdwijnt en komt omgekeerd de kamer weer in.

Huls leest: Het Goede Huis. Onderkomen voor Tijdelijk Verbijsterden.

—Geef onmiddellijk die brief hier, snotaap, of ik bel je moeder!

—Die is aqua-joggen!

Huls realiseert zich dat hij de laatste tijd nauwelijks kranten leest. Woedend raapt hij zijn broek van de grond, haalt zijn portemonnee eruit en ziet dat het drinkgelag van gisteravond flinke bressen in zijn beurs geslagen heeft.

—Ik heb geen vijftientig gulden meer, zegt hij en

voelt zelf ook wel aan dat dat als een hele flauwe smoes klinkt.

– Je pincode is ook goed!

Dan krijgt Huls een helder idee.

– Oké, maar eerst de envelop.

– Nee, eerst de code, linkpieper. Dan ga ik kijken of die klopt en zo ja, dan krijg jij de brief.

– Laat maar, zucht Huls.

Hij pakt een bankje van vijftientig uit de portefeuille die tussen de zitting en de rugleuning van zijn fauteuil steekt, schuift het geld naar de overloop en grist de brief naar zich toe. Hij opent trillend de envelop en zoekt de inhoud. Tevergeefs.

– Waar is die brief, smeerlap?

– Die heb ik hier! Voor honderd gulden, klinkt het treiterig.

Huls voelt hoe de kater zich schrap zet in zijn maag.

– Stop hem maar in je reet! roept hij en rent naar de wc. Nooit eerder heeft hij een dergelijke uitdrukking gebezigd. Hij kent het gezegde uit de keuken waar het door koks en kelners te pas en te onpas wordt gebezigd. Hij denkt door zo grof te zijn niet alleen de juiste toon tegen die onuitstaanbare klier te treffen maar er tevens voor zichzelf zijn onverschilligheid tegenover Roest mee te bewijzen.

Hij wil niets meer met zijn oude vriend te maken hebben. Opeens lijkt het verdwijnen van de brief een uitstekend alibi. Ze kunnen hem niets maken. Hij weet nergens van. Het is allemaal de schuld van die John.

Huls' handen omhelzen de pot als een jongen een meisje op de eerste dansles.

Twee dagen heeft Huls nu verzaakt bij de ochtendkoffie en juist zal hij zijn jas aanschieten, wat nerveus of hij zijn afwezigheid zal moeten verantwoorden, als er geklopt wordt.

Hij stapt schuw op de deur af, doet aarzelend open en tot zijn verbazing staat Nijhuis op de overloop. Nog nooit is iemand van de koffiekring bij hem over de vloer geweest en het is of hij ineens de chaos in zijn eigen kamer ziet.

—Let niet op de rommel, vestigt hij suffig de aandacht erop.

—Dat is een pak van mijn hart, zegt Nijhuis die ongevraagd de kamer binnenstapt.

Huls, die met zijn jas over de arm al op de overloop staat, kijkt de kamer in en ziet hoe Nijhuis tegen de ombouw van het opklapbed leunt.

—Hoe bedoel je? vraagt Huls die naar beneden wil ongeduldig.

—Ik had gedacht je hier dood te vinden of op zijn minst flink in coma, zegt Nijhuis op zijn bekende ontspannen cynische toon, terwijl hij de kamer opneemt als een detective uit een televisieserie die daarbij moet oppassen niet in de camera te kijken. Ik zal niet zeggen dat het een teleurstelling voor me is, maar we hebben gisteren om de beurt aan elkaar mogen vertellen hoe we je hier zouden aantreffen en met een mes in je rug scoorde het hoogst.

—Waar heb je het over?

Huls stapt met tegenzin weer de kamer in en sluit de deur, omdat hij merkt dat de weduwe Burger beneden aan de trap staat te luisteren.

—Waar heb je gezeten man? Wij dachten die ligt al twee dagen dood op zijn bed. En omdat je altijd zo rein bent op jezelf, ga je pas na drie weken stinken. Dus wij

dachten: iemand moet even gaan kijken. Toen Lodder voorstelde, zal ik? Heb ik onmiddellijk gezegd: Nee, laat mij maar.

Langzaam begint het Huls, die alles wat hem overkomt nog maar in een richting kan duiden, te dagen.

—Hier, deze brief kreeg ik van je hospita mee. Die lag op de kamer van haar zoon.

Hij neemt versuft de brief aan. Zou Nijhuis hem ingekeken hebben?

—Weet je wie opgenomen is? vraagt Nijhuis op een goeddelijke roddeltoon.

Huls probeert zo onbevangen mogelijk te kijken.

—Lodder kwam er eergisteren mee aan. Roest! Je weet dat die in een oude bunker het einde der wereld zat te voorspellen?

Hij wacht het antwoord niet af.

—Dat was geen punt totdat drie weken geleden de datum waarop het had moeten gebeuren zonder akelige gevolgen voor de aarde, verstreken was. De plaatselijke veldwachter die op last van de tolerante burgervader dagelijks twee keer ging kijken of Roest geen gekke dingen deed, heeft ingegrepen toen hij hem bij de spoorlijn zag scharrelen. Het schijnt dat Roest zich zelf bij Het Goede Huis heeft aangemeld.

Huls ploft lijkleek in de fauteuil neer en stoot tegen de stapel rampen. De kranten schuiven door tot aan de voeten van Nijhuis. De half verfrommelde brief wappert in Huls' trillende vuist.

—Hoe bedoel je? probeert Huls zich van den domme te houden.

—Het is een inrichting, al mag je dat woord niet gebruiken, waar verknippte wereldverbeteraars op vrijwillige basis intrekken.

—Wereldverbeteraars?

– Veel zachte-sectorvolk. Allemaal teleurgesteld omdat de wereld zich niet in hun tempo liet verbeteren. Milieu-activisten, ontwikkelingswerkers, beroeps-demonstranten.

– Wie heeft er de leiding?

– Ene professor Wiardi. Volkomen gek, zelf. Ziet zich als een soort goeroe. Ik ken zijn ex-vriendin. Bloedmooie meid. Er schijnen problemen te zijn. Tengevolge van subsidiecorrecties op verzorgingsuitwassen wordt de tent waarschijnlijk gesloten.

Huls moet ondanks zijn verwarring inwendig lachen om de typische Nijhuis-terminologie waarin al zijn weerzin tegen het alternatieve circuit naar buiten komt.

– Professor Wiardi? vist Huls.

Nijhuis loopt als een museumbezoeker langs de ingelijste voorpagina's.

– Ja, het kan ook best zijn dat hij allang weg is of zichzelf niet langer de baas noemt en een stagiaire van de sociale academie de leiding heeft gegeven. Of zijn ouwe vriendin. Mooiste vrouw die ik ooit gezien heb!

– Meestal moet jij de mooiste vrouw nog tegenkomen.

Nijhuis staat voor de KWESTIE INDONESIE en zegt:

– Ik heb Roest altijd een van de weinige authentieke nep-revolutionairen gevonden die tijdig heeft ingezien dat hij moest stoppen, maar dit begrijp ik niet van hem. Huls zwijgt en vraagt zich af hoeveel Nijhuis weet. Wat heeft Lodder hem verteld?

– Je was toch bij de crematie van zijn vrouw? Jullie hebben toch geen ruzie of zoiets?

Huls schudt langduriger en nadrukkelijker zijn hoofd dan voor het beantwoorden van de vraag nodig is.

– Lodder zit op je te wachten. Hij wil er geloof ik samen met jou naar toe.

– Lodder heeft er helemaal niks te zoeken, zegt Huls fel. Nijhuis kijkt verbaasd. Hij is niet iemand met een sterk

ontwikkeld sociaal gevoel en nu pas schijnt tot hem door te dringen dat Huls in de problemen zit.

—Is er soms iets? vraagt Nijhuis journalistiek, meer uit nieuwsgierigheid dan uit bezorgdheid.

Huls beweegt zijn hoofd en weet zelf niet of het heen en weer gaat of op en neer. Op de ombouw van het opklapbed ziet hij zijn zonnebril liggen. Nu begrijpt hij waarom Nijhuis hem bij het binnenkomen zo nadrukkelijk aankeek.

—Zal ik Ester Goudsmit voor je bellen?

—Wie is Ester Goudsmit?

Nijhuis trekt even guldig zijn wenkbrauwen op en haalt een pakje sigaretten te voorschijn.

—De ex-vriendin van professor Wiardi. Ze weet er vast meer van.

—Laat me maar even met rust, stelt Huls voor. Ik kom zo.

Nijhuis kijkt naar zijn sigaretten.

—Zal ik Lodder zeggen dat je liever alleen gaat?

Huls is bang voor Lodder, die nog altijd op het geheim van Roest uit is. Zelf heeft Huls nooit geprobeerd die magie, die hij nog steeds meent te moeten verdedigen, te doorgronden. Roest bleef maar beweren: er is geen geheim!

—Lodder wil niet meer dan een stukje voor de krant. Hij moet zich er niet mee bemoeien. Roest wil niemand zien.

—Ben jij bij hem geweest? vraagt Nijhuis benieuwd.

—Ja, zegt Huls plompverloren. Maar hij mag geen bezoek. Ik zou bericht krijgen.

—Vandaar die brief.

Nijhuis wijst op het verkreukelde papier in Huls' vuist.

—Ik heb hem niet gelezen hoor, maar je hospita zei me dat hij van Het Goede Huis kwam.

Huls draait zijn hoofd naar het raam. Als hij nu zou opstaan en met een niet al te harde aanloop door het raam sprong, was zijn leven binnen pakweg tien seconden voorbij. Het zou een opstopping op de gracht veroorzaken maar binnen een half uur zou men het incident vergeten zijn en zouden fietsers en voetgangers de plek passeren zonder weet van het drama.

Huls hoopt slechts in het gezelschap van kraaien begraven te worden. Geen gehuichel. Pas als niemand je begrafenis bijwoont, heb je het goed gedaan. Geen schuld achtergelaten, maar vooral geen verlangen.

Maar als hij het nu zou doen, kon hij dat wel vergeten. De hele koffiekring zou present zijn. En de weduwe Burger natuurlijk. Met John, tevreden dat hij zijn tientje niet hoefde terug te betalen.

Nijhuis staat te dralen en schuift met zijn voeten tussen de kranten.

—Waarom bewaar jij al die ellende? wil Nijhuis hoestend weten.

Huls haalt zijn schouders op. Hij heeft geen behoefte aan wie dan ook, waarover dan ook, verantwoording af te leggen.

—Ik heb geen zin in koffie, zegt hij zo kordaat mogelijk.

—Je moet me wel beloven dat je er morgen weer bent, anders laat ik je door Lodder halen. Jij bent een van de weinigen waar mee te praten valt, omdat je je mond kunt houden.

Het is een onbeholpen poging van Nijhuis om Huls te laten merken dat hij op hem gesteld is en hij voegt eraan toe:

—Ik zal iedereen de groeten doen.

Als Nijhuis een stap naar voren doet om een hand op Huls' schouder te leggen, wijkt deze bang als een bokser voor de genadestoot achteruit. Dan draait Nijhuis zich

om en verlaat de kamer.

Huls staart naar de gesloten deur. Hij heeft zich vooral zo op zijn gemak gevoeld bij de koffiekring omdat hij zich er kon verschuilen achter de onschuldige opschepperij van de anderen. Nooit voelde hij zich gedwongen iets over zichzelf mee te delen. Bereidwillig had men gelachen als hij zich een enkele keer geroepen had gevoeld een mop van de chef-kok te vertellen.

Dat is van nu af aan allemaal voorbij, realiseert hij zich. Als hij voortaan aanschuift zal er een pijnlijke stilte vallen, die hij niet zal weten op te lossen.

Hij knielt neer om de kranten weer op te stapelen en zijn oog valt op een overstroming in Bangladesh waarbij tweehonderdduizend mensen verdronken zijn. In Zeeland waren dat er achttienhonderddertien. Waarom blijft dat in zijn gedachten dan toch de grootste ramp?

Geachte heer Huls,

Allereerst mijn verontschuldiging voor het merkwaardige verloop van uw eerste kennismaking met Het Goede Huis. Subsidiecorrecties maken het onmogelijk en onverantwoord om in het weekend langer deskundige beroepskrachten in te zetten daar die al overbelast zijn. Ik hoop dat u hier begrip voor kunt opbrengen.

Nu de zaak van de heer Roest: helaas kunt u voorlopig onmogelijk uw ex-collega bezoeken. Hij is te labiel en die ene keer tijdens de behandeling dat uw naam viel, leverde dat bij de heer Roest een spanning op die averechts werkt in de therapeutische route die wij voor hem uitgestippeld hebben. Het is weliswaar zo dat de betrokkene hier op vrijwillige basis komt, maar eenmaal binnen, dient de bewoner zich te conformeren aan het door ons geplande traject.

Ik besef – op de hoogte zijnde van uw gezamenlijke verleden – als geen ander dat we met de heer Roest een zeldzaam fenomeen in huis hebben, waar u – of u wilt of niet – deel van bent.

Zoals u wellicht ter ore is gekomen ziet de heer Roest zichzelf

sinds enkele maanden als onheilsprofeet. Bij het doorzoeken van zijn bezittingen stuitte wij op een drietal vingerkootjes. Uitgaande van uw voormalige theatergroepsnaam en de tovertruc die er geweest schijnt te zijn, neem ik aan dat deze van de grootvader van de heer Roest geweest zijn. Nu is mijn concrete vraag: Kunt u dit bevestigen? Mocht dat niet zo zijn, dan zou u mij in mijn poging de heer Roest weer met beide benen op de grond te krijgen enorm helpen door mij op de hoogte te stellen hoe het dan wel zit.

Ik begrijp dat ik nogal wat van u vraag en ben dan ook gaarne bereid in een gesprek onder vier ogen een en ander toe te lichten waarbij ik vanzelfsprekend suggesties uwerzijds van harte meeneem in de besluitvorming betreffende de te volgen therapie. Mocht u ten gevolge van uw gefrusteerde eerste ontmoeting met onze inrichting eerder de behoefte voelen een en ander op te schrijven is dat mij natuurlijk om het even.

Met nogmaals mijn excuses voor uw 'krankzinnige' ervaring van zondag jongstleden verblijf ik met de meeste hoogachting,

*prof. dr. A. Wiardi,
Geneesheer-Directeur.*

Huls heeft de brief van professor Wiardi verscheurd in de hoop dat hij zo kon vergeten hem ooit ontvangen te hebben. Zonder succes. Het verhaal over zijn opa, dat hij ooit in Zwitserland had willen opschrijven, speelt door zijn hoofd. Het besef begint te groeien dat zijn zoektocht van de laatste weken niet zonder zin is. Hij heeft iets te volbrengen: de laatste wens van zijn grootvader. Daarvoor moet hij de vingerkootjes weer te pakken krijgen die dus toch in het bezit van Roest zijn. Hoe had hij door ooit aan kunnen twijfelen.

Na het lezen van de brief had hij niet veel zin meer om die avond te gaan spelen. Hij bekijkt zichzelf in het glimmende zwart van de vleugel nadat een meisje, dat

ruw is weggetrokken door haar moeder, hem enige tijd heeft staan aanstaren.

– Is die man blind, mama?

– Nu is het uit, zegt de vader en geeft het kind een klap. Eet je parelhoen op!

Het meisje blèrt:

– Ik lust geen parelhoen!

– Eerst moest je met alle geweld parelhoen, zucht de moeder die het wicht met haar servet te lijf gaat om haar tranen af te vegen en in één moeite door het huilen te smoren.

– Ik wist niet dat het kip was, hikt het kind snikkend en neemt van de angstaanjagend fronsende Kokelaar een verrassing in ontvangst die meestal een kinderijsje siert.

Hoelang wil ik de rol van muzikaal behanger nog vertolken, had hij zich alle avonden na zijn ontslagname wel een keer afgevraagd. Tot twee keer toe was Kokelaar bij hem komen staan om te vragen of het misschien iets zachter kon. Meneer Kazimier, die trouwens niet meer teruggekomen was op de nieuwe aanpak, had gisteren vanuit de verte met de vlakke hand een dempend gebaar gemaakt.

Terwijl de vader de parelhoen van het kind afkluipt, merkt Huls dat hij een geliefde blues heeft ingezet en plotseling begint hij te zingen:

– *Once I lived the life of a millionaire.*

Als hem opvalt dat de mensen hun bestek laten rusten en naar hem luisteren, moduleert hij en denkt tegelijkertijd aan de eeuwige discussie met Roest over het wezen van de blues die niet langer het monopolie van de zwarten was.

– Wij pakken zelfs nog de tranen af van wie we aan het huilen gemaakt hebben, had Roest eens gezegd.

Huls breekt midden in het lied af, een gimmick die tot

stijl uitgroeide in hun voorstellingen en begint met de intonatie van Roest te schreeuwen:

—Smerige hypocriete zakkenvullers. Je veilig wanen boven het geflikker van de stad. Te veel betalen omdat je geld geen waarde heeft. Je vol vreten zonder trek, zonder te weten wat honger is. Parelhoen bestellen omdat het woord parel je bevalt.

Kokelaar en meneer Kazimier komen toegesneld als assistent-dompteurs in een circus. Ze grijpen Huls onder zijn oksels, willen hem de keuken in slepen, maar blijven steken bij de klapdeur.

—Hij heeft net pauze gehad, zegt Van Kleunen monter als hij het geworstel vanachter zijn fornuis bekijkt. Intussen gaat hij onverstoorbaar door met het slijpen van zijn mes.

Huls zou, als hij erbij gekund had, dat mes nu zonder aarzelen in Kokelaars borstkas steken.

Hij worstelt zich los en rent de keuken door, de gang op. Bang dat hij in de lift te lang met de woede in zichzelf geconfronteerd zal worden, stormt hij alle veertien trappen af. Buiten adem passeert hij de portier in de hal die hem verbaasd nakijkt.

—Iets vergeten, meneer Huls?

Huls duwt zijn handen tegen zijn oren. Die naam, hij kan hem niet meer velen. Die onverdraaglijke naam! Huls.

Ditmaal is haar korte beweging met het hoofd voldoende om hem binnen te lokken.

—Heb je haast, jongen, vraagt de prostituée als hij uit-hijgend zijn jas afgeeft. In de spiegel aan het eind van het bed ziet hij pas dat hij zijn zonnebril tijdens het geworstel moet verloren.

Onhandig en lomp onderhandelt hij over de prijs en

ziet de envelop weer heen en weer schuiven over de drempel. Hij kon zich niet voorstellen dat hij zijn pik ooit aan een prostituéé zou toevertrouwen. Niet dat hij op hoeren neerkijkt, maar hij heeft er nu eenmaal ook een hekel aan om in een openbaar toilet te plassen.

Met afgewend hoofd laat hij haar zijn gulp open maken en trekken. Weer kampt hij met concentratieproblemen, omdat hij moet denken aan zijn eerste ontmoeting met Roest, maar ook aan John die verslaafd is aan de eenarmige apparaten.

–Toe maar jongen, spoort de prostituéé hem aan, terwijl haar blik langs de digitale tijdsaanduiding van de wekkerradio glijdt.

Als het sperma ten lange leste in een tissue spuit, lispelt hij alleen voor zichzelf verstaanbaar:

–Broek omhoog, de koningin.

–Wat zegt u? vraagt zij en trapt de pedaalemmer aan het voeteneind open.

–Oh niks.

Hij rekent af en haast zich naar buiten.

Huls verbaast zich, zittend op zijn opklapbed, over de schijnbaar onafwendbare consequenties van zijn impulsieve bezoek aan Het Goede Huis. Het lijkt of iemand van bovenaf over hem heen gebogen zit als een schaker over zijn bord en hem als een loper in een positie dwingt waarin nog maar één zet mogelijk is.

Zijn grootvader noemde deze onherroepelijke gang van het lot voorbeschikking, Gods Wil. Van de weeromstuit had zijn vader nooit meer willen weten van die flauwekul; het was voor zijn vader een weerzinwekkend idee dat de verschrikkingen van het menselijk bestaan in een heilsplan van een Opperwezen zouden passen.

Hoe denkt hij er zelf over?

Een paar maanden geleden was hij met zijn vaste baan en zijn vrijblijvende kennissenkring die hij eens per dag zag bij een kop koffie, een man van een goeddeels vergeten verleden en een toekomst zonder verwachting. Hij had een kamer op de gracht met een vriendelijke hospita en werd niet gekweld door hoop of spijt.

Hij was na het lezen van de brief verward. Dit moet zo'n moment geweest zijn waarop zijn opa door de knieën ging, zich overgaf en zijn handen vouwde in gebed.

—Vader in de hemel

Ik weet dat gij mijn leven leidt

en hoewel niet waarheen

vertrouw en geloof ik

dat U het beste met mij voor hebt

Uw wil is zoveel sterker dan mijn koppige ik

maar als ik iets doe

doe ik het niet voor mijzelf

Heer

ik doe het zelfs niet voor mijn naaste

als ik leef leef ik voor U

als ik sterf sterf ik voor U

als ik zing zing ik voor U

als ik schrijf schrijf ik

voor U

En niet voor Wiardi en zeker niet voor Roest, denkt Huls er achteraan en doet zijn ogen open om naar zijn gevouwen handen te kijken. Even voelt hij een sprankje van de glorie van de martelaar die voor de dreigende nederlaag in het tijdelijke de zekerheid kent van de overwinning in het uiteindelijke. Even maar, want de twijfel — het geloof van zijn vader — dringt bij hem binnen als een geheimzinnig, verlamvend virus waar geen serum tegen opgewassen is dan de daadkracht.

Het Verhaal van Opa's Wijsvinger

– Kom je doen? vroeg mijn vader, zonder van zijn werk op te kijken.

– Iets opzoeken, antwoordde ik en liet mijn ogen langs de boekeruggen glijden.

– Wat zoek je?

– Een woord.

Hij keek me onder de bureaulamp door aan en ik kon uit zijn opgetrokken wenkbrauwen opmaken dat ik hem pas nu gestoord had.

– Welk woord?

Mijn vader onderbrak met tegenzin zijn werk. De Duitsers hadden hem fysiek gebroken en hij bekeek het leven als de verminkte oorlogsheld zijn onderscheidingen. Zijn vader had hem voorbestemd dominee te worden, maar het liberale studentenmilieu had hem zo ernstig aan het twijfelen gebracht dat zijn theologiestudie mislukte. Hem werd daarentegen wel een passie aangeprezen voor het kaartspel, dat door opa beschouwd werd als des duivels prentenboek.

Wanneer mijn vader niet verdiept zat in een bridgeprobleem vertaalde hij met nogal wat tegenzin Engelstalige detectives voor een grote uitgeverij. Zijn concentratie, als excuus om niet te hoeven praten, was hem even heilig als het idee dat er om den brode een groot denker aan hem verloren was gegaan. De voornaamste reden van zijn keuze voor financiële zekerheid was ik, een ongelukje uit de oorlog, volgens mijn vader. Omdat mijn ouders niet getrouwd waren, kon opa het tijdens mijn logeerpartijen niet nalaten te benadrukken dat de straf van God altijd groter was dan het genot van de zonde. Als het lemma mijn vader niet zou prikkelen om het

van een betekenis te voorzien, zou hij me danig laten merken dat ik zijn concentratie verstoord had. Dat wist ik. Koortsachtig probeerde ik dan ook op een ander woord te komen dan *piëteit*, waarvan ik op de een of andere manier het gevoel had dat ik het moest kennen.

— Ironie.

Mijn vader glimlachte op een manier die me meteen geruststelde en haalde een sigarenkistje uit zijn bureaula. Op het deksel stond *Hofnar* en iemand had met een hete pook in het fineer gebrand: *met mij begraven*.

— Hier, de erfenis van je grootvader. Dat is ironie!

Hij schudde het kistje en ik hoorde de inhoud rammen.

— Wat zit daarin? wilde ik weten.

Weer trok er een glimlach over vaders gezicht, die ditmaal inhield, gezien het trillen van de rechtermondhoek, dat me een geduchte levensles te wachten stond.

— Waarom balde opa zijn vuist naar de hemel als hij naar God wees?

Ik was dertien en zat in de eerste klas van het Lyceum. Over het algemeen kreeg ik als ik op de deur van zijn werkkamer klopte een korzelig *njae* te horen, wat zoveel wilde zeggen als: wanneer je geen verdomd goede reden hebt om mij te storen kun je beter opduvelen, maar opa's plotselinge dood had hem kennelijk mild gestemd. Mijn moeder heb ik langer van binnen dan van buiten gekend. Een half jaar na mijn geboorte ruilde ze de zinken dalen van het bestaan met mijn vader voor de gouden bergen die een avonturier haar beloofde als zij hem zou volgen naar Zuid-Amerika.

Mijn vader stond sindsdien, gesteund door allerlei tijdelijke hulpen, alleen voor mijn opvoeding, die is samen te vatten in het verhaal dat hij mij ooit vertelde over een

man die zijn kinderen nooit sloeg omdat hij geen handen had. Dat zal dan ook wel het beeld geweest zijn dat mijn vader van zichzelf als opvoeder heeft gehad: onhandig.

Als jonge jongen heb ik me sufgepiekerd over dat verhaal omdat het mijn denken verscheurde. Aan de ene kant leek het mij de ideale situatie: een vader zonder handen, maar het was tegelijkertijd het toppunt van machteloosheid. En welk kind ziet zijn vader graag als een sukkel?

Pas later, toen ik het dilemma kennelijk weer eens ter sprake had gebracht, bleek dat mijn vader het verhaal niet helemaal verteld had. Nogal bot voegde hij er aan toe dat die man zonder handen zijn ongehoorzame kinderen schopte waar hij ze raken kon.

Mijn vader had bij het opvoeden zijn handen noch zijn voeten nodig. Als hij me raken wilde, gebruikte hij zijn verstand, of liever zijn intellect. Aan het gebruiken van verstand komen namelijk woorden te pas en de belangrijkste momenten van mijn opvoeding vonden zwijgend plaats, omdat mijn vader overdreven bang was iets anders dan de waarheid te zeggen.

Bijna alles wat hij, naast twijfelen, in het leven van belang achtte, kon hij met een subtiële gezichtsuitdrukking duidelijk maken, waarbij het hanteren van de glimlach zijn sterkste wapen was. De stand van de linkermondhoek kon variëren van half zes tot twaalf en weerspiegelde zijn eigen mening. De rechtermondhoek liet hij in een bepaalde frequentie trillen; hoe sneller de trilling hoe groter het belang voor mij was.

Als bij voorbeeld het nut van naar school gaan aan de orde kwam, stond vaders linkermondhoek op kwart over drie, dat betekende dat hijzelf niet veel fiducie in het onderwijs had, maar zijn rechter trilde hevig wat inhield

dat ik er verstandig aan deed ijverig te studeren. Links gaf aan dat volwassen worden een illusie was en rechts dat je daar alleen als volwassene achter kon komen.

Ook nadat ik mijn vraag over opa's gebalde vuist had gesteld, verscheen er een spontane glimlach op zijn gezicht die dit keer vol mededogen over mijn naïeve nieuwsgierigheid zat en tegelijk het arrogante had van: Ach jongetje, wat wil je nou eigenlijk weten? Waar het werkelijk om gaat, zul je toch nooit snappen.

Troost en cynisme.

Opa was een kleine gedrongen man, van wie je niet kon zeggen of zijn driedelig zwarte pak vorm gaf aan zijn weinig geprononceerde lichaam of dat zijn vormeloze lijf de onelegante snit ervan bepaalde. Het pak was van een dermate stugge stof dat het opa's bewegingsvrijheid drastisch beperkte. Bij iedere vormverandering maakte de stof een knakkend geluid.

In het rechterzakje van zijn vest bevond zich een zilveren horloge waarvan de ketting door het middelste knoopsgat overstak naar zijn linkervestzak en waarmee hij aan de tijd geketend leek. Drie keer per dag tilde opa zijn uurwerk uit het zakje, legde het met een bestudeerd gebaar op de binnenkant van zijn linkerhand en zette vervolgens na een diepe zucht, of hij een gecompliceerde, technische handeling moest verrichten, de radiodistributie aan. Draadomroep was, na aanvankelijke vrees voor de duivelse potentie van het medium, door opa geaccepteerd als een nieuw instrument om het Koninkrijk der Hemelen in verhoogd tempo naderbij te brengen. Het was helaas nog onmogelijk om via de ether rechtstreeks met het Opperwezen te communiceren, maar de mens kreeg langs deze weg toch een aardig inzicht hoe het moest voelen alwetend te zijn.

Het nieuws van het ANP was voor opa niet meer dan een rapportage van de stand van zaken betreffende Gods plan met de wereld. Zo was een overstroming volgens opa, die Zeeuw was en bij een dergelijke calamiteit enkele familieleden had verloren, voor de betrokkenen – zeker als ze verdronken – een onplezierige ervaring, maar als ze zich de les van De Zondvloed beter hadden aangetrokken en tijdig tot inkeer waren gekomen, had de Heer het nooit zover hoeven laten komen. Een brand was volgens opa altijd het gevolg van godsloochening. Wie Hem niet als zijn Leidsman erkende, speelde met vuur. Oorlogen waren zichtbare duels tussen God en de duivel, waarbij God het trof de Verenigde Staten als bondgenoot te hebben, terwijl de duivel het met de Russen moest zien te rooien. Het weerbericht mocht zich eveneens in zijn bijzondere aandacht verheugen. Immers de vernietiging van Sodom en Gomorra was ook met een onschuldig lijkend onweertje begonnen.

Hij wond het horloge op door middel van drie ferme draaitjes aan een geribbeld knopje en op de seconde af klonk het klokgelui van acht, één of zes uur, waarna de nieuwslezer van het Algemeen Nederlands Persbureau van wal stak.

Als opa zijn horloge niet op tijd te voorschijn haalde, zou het hele land van nieuws verstoken blijven, was mijn kinderlijke angst. Het idee echter dat hij ooit zou verzaken, was even absurd als twijfelen aan Gods bestaan.

Boven zijn rechterwenkbrauw zat een bruine plek, die het midden hield tussen een wijnvlekje en een grote moedervlek. Het was een stigma dat hij koesterde. Als hij 's avonds na de maaltijd nog wat bij de haard door de bijbel bladerde, draaide hij met de toppen van zijn vingers rondjes om de vlek zodat deze nog vuriger werd.

Ijdelheid, die dus ook hem niet vreemd was, moest worden gecompenseerd door zelftuchtiging. 's Morgens trok hij, zonder de spiegel te raadplegen, met de vlijmscherpe punten van een klein benen kammetje een kaarsrechte scheiding in zijn haar. De meeste lokken werden ter linkerzijde geschoven, waarbij niet zachtzinnig werd gewacht tot een klit zich gewonnen zou geven, maar krachtig werd doorgetrokken zodat grote plukken haar in de kam achterbleven. De sprietjes die resteerden werden met een fikse hoeveelheid vet rechts van het schisma neergelegd. Sneed hij zich bij het scheren, dan was dat Gods straf, omdat opa te wellustig aan zijn eigen konterfeitsel had geschaafd. Hij duwde bij wijze van boetedoening het staafje aluin krachtig tegen de wond en keek nederig omhoog naar zijn Meester, die naijverig op Zijn dienstknecht neerzag om hem zijn knieval voor de aardse verleiding in te wrijven.

Opa vond dat het maar om een ding in het leven draaide: God dienen. Geloven was een ander woord voor zeker weten.

Als logerend kleinkind merkte je al vlug wat de consequentie van die levensvisie inhield. Bidden in opa's bijzijn betekende je ogen zo flink dichtknijpen dat de wenkbrauwen de jukbeenderen raakten waardoor het ging stormen in je hoofd. Het vouwen der handen was een krachtsinspanning die het uiterste vergde van spieren en conditie. Je perste het bloed uit je knokkels, bang als je was dat de vingers uit elkaar zouden glijden. Ongevouwen handen was zonde en aan zonde had God een hekel. En opa nog meer.

Dat niet alles zonde was, merkte ik op een snikhete dag toen ik een ijsje van opa gekregen had. Dat was uitzonderlijk, want de ijsboer deed ook zaken op zondag en dat was zondig. Toen mijn half gesmolten bolletje in het

zand voor mijn voeten viel, riep ik:

– Zonde!

Prompt kreeg ik een draai om mijn oren. Dat was geen *zonde*! Dat was *stom*!

Opa was als gevolg van een persoonlijke roeping evangelist binnen de Nederlands Hervormde kerk, een van de eerste Hollandse kerkgenootschappen na de Hervorming, waaruit later naar hartelust doorgereformeerd is. Binnen de Hervormde Kerk waren ook weer enkele geloofsnuances aangebracht die nog niet tot een volkomen breuk hadden geleid. Zo had je de vrijzinnigen, die Gods Woord niet zozeer letterlijk namen, maar het meer als een bruikbare metafoor beschouwden en de rechtzinnigen, die in orthodoxie werden afgetroefd door de leden van de Gereformeerde Bond. De Bonders geloofden vooral in een meedogenloze God die weliswaar genadig kon zijn, maar wat hun betreft bij hoge uitzondering. Opa zat qua overtuiging ergens tussen de twee laatstgenoemde groeperingen in.

Zijn roeping moet zich ongeveer – mijn vader en opa verschilden nogal eens van mening over de gebeurtenis – als volgt hebben voltrokken:

Toen de kleine opa van de lagere school afkwam, sprak het vanzelf dat hij bij dezelfde boer zou gaan werken als zijn vader.

Hij werd koeienhoeder en liep 's morgens na het melken met zijn bijbel en gezangenboek onder de arm met twaalf koeien naar de grazige Zeeuwse weiden, die door luie dijken gescheiden werden van het zompig schor. Als de koeien hun tongen om een pol sloegen en het gras tijdelijk in hun lebmaag opsloegen, leerde opa op een hek gezeten gezangen en psalmen. Wat hem later in staat stelde uit het blote hoofd doorzingend te controle-

ren wie er wel en niet meezong tijdens de dienst.

Op een warme dag, de meeuwen schreeuwden de zwaluwen toe dat het allang zomer was, werd opa, die bezig was *Ik hoor trompetten schallen, de vijand is nabij* erin te stampen, gealarmeerd door een angstaanjagend geloei. Hij keek op, telde uit gewoonte en moest tot zijn schrik vaststellen dat er een koe aan zijn kudde ontbrak. Uit het droevige geloei maakte hij op dat het beest in moeilijkheden verkeerde.

Verlamd door vrees liet hij de bijbel en de gezangenbundel uit zijn handen vallen en klampte zich met beide handen aan het hek vast.

Als de koe verdwenen was, zou de boer niet alleen de slechte koeienhoeder wegsturen, maar ook diens vader. Waar zou dan het geld vandaan moeten komen om de zeven magen te vullen? Ze waren met zijn achten thuis, maar de kleine opa liet zijn eigen maag maar even buiten beschouwing. Zichzelf heeft hij altijd de laatste gevonden aan wie hij mocht denken.

Opa werd overrompeld door een hoeveelheid bange vragen en het merkwaardige geloei maakte zoeken naar het juiste antwoord er niet makkelijker op. Intussen bladerde de wind door de in het gras gevallen bijbel.

Ten einde raad had opa zijn handen gevouwen en ogen gesloten om Gods hulp in te roepen, toen hij van het hek werd gestoten en voorover tegen de aarde sloeg. Hij kwam weer bij zinnen en lag met zijn hoofd in de bijbel, waar de wind gebleven was. De Oudtestamentische profeet Jesaja. De tekst waar opa's oog op viel toen hij zich wilde oprichten luidde:

— Klim op een hoge berg, vreugdebode Sion; verhef uw stem met kracht, vreugdebode Jeruzalem, vrees niet; zeg tot de steden van Juda: Zie, hier is uw God! Zie, de Here Here zal komen met kracht en zijn arm zal heerschappij oefenen; zie zijn zoon is bij

hem en zijn vergelding gaat voor hem uit. Hij zal als een herder zijn kudde weiden, in zijn arm de lammeren vergaderen en ze in zijn schoot dragen; de zogenden zal hij zachtkens leiden.

Omdat opa nog een kind was, begreep hij niet helemaal wat er stond, maar hij legde een vinger bij de tekst en sloot de bijbel. Eenzelfde geloei als tevoren riep hem weer terug in de werkelijkheid. Voor de zekerheid telde hij de koeien nog een keer na en kwam tot zijn niet geringe verbazing uit op twaalf! Het verloren beest was teruggekeerd!

's Avonds na het werk ging hij, de vinger nog steeds bij Jesaja tussen de bijbel geklemd, regelrecht naar de dominee van zijn dorp om uitleg vragen.

De predikant kon niet anders dan vaststellen dat de jonge koeienhoeder door de Heer persoonlijk tot Zijn verkondiging geroepen was en hij beval de knaap aan zijn leven voortaan in dienst van God te stellen.

Er was nog een ding wat dominee wilde weten: die vlek boven opa's wenkbrauw, had die daar altijd al gezeten? Opa wist niet waar de voorganger het over had. Samen gingen ze naar boven, want daar, in de slaapkamer van de dominee en zijn vrouw, hing tegenover het bed een knots van een spiegel. Daarin zag opa voor het eerst tussen de rechterwenkbrauw en de slaap een bruine vlek.

De dominee nam de handen van de jonge opa in de zijne en samen zakten ze voor de spiegel door de knieën om de Almachtige te danken voor dit inspirerend appel en deze wonderbaarlijke bevestiging van Zijn bestaan.

Opa kreeg enige jaren privé-catechisatie en toen hij oud genoeg was om op eigen benen te kunnen staan, trok hij naar Brabant om bijbels te colporteren. Bij de rooms-katholieken was Gods Woord toen immers nog het monopolie van de pastoor, waar leken maar beter

niet op eigen houtje in moesten gaan rondneuzen.

–Eén hervorming was de paus genoeg! zei mijn opa eens schamper toen hij het over de roomsen had.

Het is de enige grap die ik hem ooit heb horen maken.

Lachen dat kwam later wel. In de hemel!

Intussen volgde opa de ene bijbelcursus na de andere en dank zij de Heilige Geest die vaardig over hem was geworden, wist hij het tot evangelist te brengen.

Hij mocht een kerkdienst leiden, preken zelfs, alsmede herderlijk werk verrichten, maar de sacramenten bedienen zoals het Heilig Avondmaal, de doop of de bevestiging van nieuwe lidmaten, viel buiten zijn bevoegdheden.

Het verhaal van de roeping werd door opa zelf te pas en te onpas opgerakeld om zijn autoriteit als afgezant van God te onderstrepen. Vele malen heb ik het uit zijn mond mogen horen en geen keer was hetzelfde. Vaak mocht ik mee op huisbezoek omdat opa hoopte waar hij bij zijn zoon niet in geslaagd was, namelijk een dominee van hem maken, met Gods hulp bij mij wel zou lukken. De gebeurtenis werd ter plekke aangepast aan de sociale omstandigheden van zijn gehoor. Bij een weduwnaar benadrukte opa graag wat voor klein en onschuldig kind hij toen nog was en bij een balsturige boer werd de waarde van de weggelopen koe extra aangezet.

–Als het minder hard gewaaid had, was het anders gelopen, had mijn vader gezegd, toen ik na een logeerpartij bij opa wilde weten of het verhaal klopte.

–Hoezo?

–Dan was hij drie bladzijden eerder in Jesaja gevallen en daar stond:

Welzalig gij die aan alle wateren zaait; die rund en ezel vrij laat ronddolen.

Ik kon daar niet om lachen.

–U had toch dominee moeten worden? vroeg ik met opzet naar de bekende weg.

–Ja. Opa wilde graag dat ik zijn roeping zou voltooien.

–Waarom hebt u dat niet gedaan?

–Ik kreeg een herroeping.

De glimlach die mijn vader daarop liet volgen, zat vol spot en opluchting. Toch wist ik dat hij diep in zijn hart jaloers was op het naïeve geloof van opa, zijn zuivere verhouding met het hogere en vooral zijn eenvoud van opvatting.

Het was geen lolletje om een preek van opa uit te zitten. Het gebrek aan comfort van de banken in het evangelisatiegebouw zal daarbij zeker een rol gespeeld hebben, maar het ongenoegen zat hem toch vooral in de dreiging die van de verkondiging uitging. Doodsbang maakte opa de mensen dat ze later niet in de hemel zouden komen. Tijdens zijn preken ontstond meer en meer het gevoel dat niet zozeer Gods mededogen, als wel opa's geduld met de mensen op was en dat de gevolgen daarvan nog wel eens op deze zondagmorgen openbaar konden worden. Menig zondaar in mijn buurt schoof ongemakkelijk heen en weer op de harde houten bank. Opa had zichzelf belast met de taak God zoveel mogelijk werk uit handen te nemen met het oog op de almaar dichterbij komende dag des oordeels.

Ik vond het heel normaal dat de gelovigen zich zo door opa de les lieten lezen, immers als ze niet kwamen opdagen waren ze helemaal de sigaar. Dan werden ze opgeschreven in zijn schrift. Een simpel groen cahier met een wit etiket, waarop stond: *Zondaars*. Wie daar eenmaal in vermeld stond, zou het betreden van de hemel wel kunnen vergeten.

Om zijn taak te verlichten had de Allerhoogste opa een

bromfiets, Batavus Bylonette, ter beschikking gesteld waarmee hij een spoor van vernieling heeft achtergelaten in de kleine Veluwse gemeenschap waar hij beroepen was.

Opa's opvatting was dat de voorzienigheid van de Heer hem hoe dan ook zou leiden en hij lapte diens gevolge de verkeersregels aan zijn laars.

Tien Geboden moesten voor een beetje Christen voldoende zijn. De rest van de regels was verzonnen door heidenen. Wilde opa linksaf, dan sloeg hij linksaf. Ongeacht wat hem aan medeweggebruikers tegemoet kwam of hem achterop zat. Liep het goed af, dan werd daar net zo min over nagedacht als wanneer het mis ging. Wat er ook gebeurde, het was de wil van God.

Trouw bezocht hij de verkeersslachtoffers van zijn geloofsopvatting thuis en in het ziekenhuis. Daar raadde hij ze ten overvloede aan hun leven in de Heer te leiden, want God straft niet voor niets en zeker niet hier op de Veluwe. Het kwam erop neer dat de aangeredene nog van geluk mocht spreken dat de Heer de moeite had genomen hem of haar tijdig te tuchtigen, want daardoor werd ze nu de kans geboden hun zondige leven te herzien en de hemel alsnog te bereiken. En zo zag opa zelfs zijn desastreuze verkeersgedrag als een instrument voor het zegenrijke werk dat hij in dienst van onze Lieve Heer op aarde mocht verrichten. Merkw aardig genoeg werd hij zelf ook meerdere malen de dupe van zijn roekeloze rijden, doch dankbaarheid en gebed vervulden zijn uren op zijn ziekbed. Van de waarschuwingen van zijn kinderen wilde hij niets horen. Zeker niet die van zijn oudste zoon, mijn vader. De afvallige, die na het weglopen van zijn vrouw, mijn moeder, nog niets geleerd had. Ieder litteken werd een nieuw stigma, een bevestiging van het oude verbond tussen God en

hem.

Opa heeft ruim twintig jaar van zijn leven in een gedeelte van een dorp op de Veluwe gestaan dat, door zijn merkwaardige ligging ten opzichte van de kern, De Wijk werd genoemd. Hij bewoonde met oma die zes jaar ouder was een bescheiden woning naast het Evangelisatiegebouw Reoboth. Het huisje was omringd door een royale tuin, waarvan een groot gedeelte in verband met het karige traktement als moestuin werd aangewend. Van wat resteerde aan siertuin bestond zeker driekwart uit gras.

Het gazon was opa's trots en enige menselijk zwak, al speelde hij ook wel eens vals bij het Mensch-Erger-Je-Nieten. Zelf verschoonde opa dit kleine aards genoegen door te beweren dat hij God eerde door zijn toewijding aan de natuur. Maar met Gods Schepping had het gazon evenveel te maken als het Deltaplan, waar opa op schimpte omdat het allemaal wel mooi leek, zo'n zeewering, maar dat in geval van zondvloed God toch zelf zou uitmaken welke delen van de wereld voor inundatie in aanmerking zouden komen en welke niet.

Het grasveld, een vierkant van zes bij zes, moest vlak, recht en vlekkeloos groen te zijn. Volgens opa was onkruid het werk van de satan en diende met wortel en tak uitgeroeid. Madeliefjes kon opa, door hun lieflijke naam gedwongen, moeilijk des duivels noemen, net zomin als onze-lieve-heersbeestjes ongedierte kunnen zijn. Toch moesten deze dwergmargrietjes er ook aan geloven. Als ik even niets te doen had tijdens mijn logeerpartij in de zomer moest ik madeliefjes plukken voor oma, die door haar zwakke gezondheid tot zitten veroordeeld was. Ik heb haar nooit zien huishouden. Opa deed alles.

Oma zat in een stoel voor het raam bijbelteksten te bor-

duren, die als ze afgehecht waren naar een bevriende zendeling op Nieuw-Guinea of in de binnenlanden van Afrika gestuurd werden om de sobere zendingspost zinvol op te fleuren. Voor opa's zestigste verjaardag had ze een tekst van Calvijn geborduurd:

Het gevaar bestond dat Abraham al te veel behagen zou scheppen in zijn fortuin. Daarom kruidt God de zoetheid van de voorspoed met azijn....

maar had het woord fortuin door voortuin vervangen. Opa hield vol dat oma zich vergist had.

Ik was behoorlijk jaloers op oma's lichamelijke zwakte, die haar belette de zondagse diensten te bezoeken. Ook ik had er in die tijd best een hartafwijkinkje voor over gehad om ze te ontlopen. Wel vroeg ik me af hoe zij in de hemel moest komen, maar daar zal opa wel een mouw aan hebben weten te passen.

Pas als ik madeliefjes geplukt had kon Wout, die ik alleen van voornaam kende, de grasmaaier uit het schuurtje halen om het gazon te scheren.

Wout, de oude tuinman die ook doodgraver was, nam het niet zo nauw met het geloof. Opa maakte dankbaar gebruik van die instelling en had hem wat betreft zijn kansen op een geslaagd eeuwig leven danig onder druk gezet. Als het gazon er niet perfect uitzag, keek opa van het gras op naar de hemel en schudde langzaam het hoofd. Wout, die God ondanks de twijfel aan Zijn bestaan vreesde, kromp ineem en stortte zich met hernieuwde energie op alles wat boven het maaiveld uitstak.

Het grootste gevaar dat opa's passie bedreigde was de mol. Dat minne schepsel kon in één nacht van blinde ijver jaren van noeste arbeid verminken. Maar Wout was een mollenvanger bij uitstek en door zijn zondig verleden gerechtigd Gods schepping hier en daar te cor-

rigeren. Hij herkende hun rit en wist ze op geheimzinnige wijze om het gazon te leiden. Toen opa er eens bij stond te kijken, was Wout opgestaan en weggelopen, waaruit opa begrepen had dat de tuinman een hekel aan pottekijkers had.

Opa, die door zijn geloof geen mollen mocht vangen, droomde wel van ze. Vaak kondigde zo'n droom de komst van een mol aan en waarschuwde opa Wout die de dreiging subiet afwendde. Op een nacht was het weer eens zo laat. Hele legers waren wroetend onder de aarde op zijn gazon afgekropen en hadden zijn hele grasveld in één keer opgetild en achter de horizon gesmeten. Opa had de wekker niet afgewacht en was op zijn brommer gesprongen om Wout te waarschuwen. De tuinman bleek niet thuis, maar al vroeg aan het werk bij de dokter, een randkerkelijke. Opa, opgejaagd door mollevrees, draaide de gaskraan helemaal open. Hij scheurde het grintpad van de dokter op, waar Wout gesteund door zijn hark er juist even zijn gemak van nam. Opa kneep vol in de remmen, slipte en reed met zijn voorwiel het gereedschap onder de oksel van de tuinman vandaan die zo ongelukkig kwam te vallen dat twee ijzeren harktanden door zijn beide oogbollen staken.

Opa verzekerde blinde Wout, terwijl hij zijn ongelukkige tuinman bij de dokter binnen leidde, dat hij zich wat betreft het hiernamaals nu niet langer zorgen hoefde te maken. De tuinman was opa voor eeuwig dankbaar en bleef zijn gazon verzorgen. Op de knieën verwijderde hij tastend en snuffelend onkruid tussen de sprietten. Het wonderlijkste van alles was dat hij blind als hij was ook nog mollen wist te vangen. Opa zag hierin de genade van de Heer, die achter elke menselijke handicap een gave verborg.

Toch was hij erg nieuwsgierig hoe zijn tuinman dat klaarspeelde.

—Wout, hoe ken jij zo precies de gang van die dekselse mollen?

—Blinden onder elkaar, broeder Huls!

Soms leek het erop dat Wout zijn geheim koesterde om de rekening met opa stukje bij beetje te kunnen vereffenen.

Een paar jaar later werd hij dood in opa's tuin tussen de struiken gevonden met één hand in de grond. Toen de dokter die uit de aarde trok zat er een doodgeknepen mol in.

—'t Is mirakels! had opa uitgeroepen.

—Misschien legde hij wel zout op hun staart? had oma geopperd, maar opa hield niet van haar humor. Zeker niet waar het zijn gazon betrof.

Tijdens de begrafenis deinsde opa er in zijn toespraak niet voor terug het graf van Wout, die immers ook nog doodgraver was geweest, te vergelijken met een molschoep en herinnerde plechtig aan de woorden van de tuinman:

—Blinden onder elkaar.

Toen de weduwe van Wout daarop in luid snikken uitbarstte, citeerde opa Jezus naar de apostel Johannes:

Tot een oordeel ben Ik in deze wereld gekomen, opdat wie niet zien, zien mogen, en wie zien, blind worden.

De zoon van Wout, die de taak van zijn vader op de begraafplaats had overgenomen, was midden in opa's preek aarde op de kist gaan gooien en had in gedachten alle mollen van de wereld onder opa's zoden gewent.

Omdat ik ouder werd, kwam er steeds minder van logeren bij opa. Bij oma's begrafenis zag ik hem voor het laatst. Tijdens de rouwdienst in Reoboth viel mij op dat opa zijn vuist naar de hemel balde toen hij naar God

wees. Ik maakte eruit op dat opa woedend was dat de Heer de vrouw van wie hij zoveel hield, van hem had afgenomen. Toch verbaasde het mij dat opa zich zo rechtstreeks tegen zijn Schepper durfde keren. Hij moest wat betreft zijn eigen plek in de hemel wel erg zeker van zijn zaak zijn.

Twee maanden daarop verongelukte opa met zijn brommer. Hij stak zonder te kijken de snelweg over en werd geschept door een vrachtwagen met oud papier bestemd voor het Leger des Heils.

– Ironie. Jij wilt weten wat ironie is?

Ik knikte.

Mijn vader keek op zijn horloge, ik begreep dat hij niet erg opschoot met zijn werk en moest denken aan opa die drie maal daags zijn klokje raadpleegde.

Ondanks zijn onrust opende mijn vader het sigarenkistje dat op zijn bureau stond, ik stak mijn hand uit en hij schudde er drie vingerkootjes op. Ik maakte een vuist en voelde de scherpe randen van de botjes in mijn vel dringen.

– Waarom balde opa zijn vuist naar de hemel als hij naar God wees? herhaalde mijn vader vraag. Niet al te lang na de dood van Wout – de tuinman, weet je wel – werd je grootvader onrustig wakker. Hij had weer eens van mollen gedroomd. Zoals gebruikelijk wekte hij je grootmoeder door haar rechterhand in zijn linker te nemen en zo samen God te danken voor de genoten nachtrust en voor de nieuwe dag die Hij hen beiden in zijn genade schonk om de prachtige taak waartoe hij door Hem geroepen was in Zijn Naam voort te zetten. Blablabla in exelcis deo. Amen.

Zo begon mijn vader op zijn gebruikelijke overdreven toon als het geloof ter sprake kwam.

—Je grootvader raffelde het gebed af, sprong uit zijn bed en zag waar hij al weken voor vreesde nu zijn blinde tuinman niet meer leefde: een enorme molshoop midden op het gemillimeterde gazon. Omdat je grootvader zijn hele leven gefundeerd had op de voorbeschikking Gods, kon hij niet anders dan concluderen dat de Heer hier een bedoeling mee had. Dat dit schepsel, hoe nietig en onzichtbaar ook door God gebruikt werd om — net als ooit die loeiende koe — hem iets duidelijk te maken. Hij pakte zijn bijbel en begon gehaast door de evangeliën te bladeren om te zien of er een gelijkenis aansloot op de dramatische vernietiging van zijn enige aardse genoegens, maar in het Nieuwe Testament kon hij niet vinden wat hij zocht. Wat eigenaardig was want je grootvader kende de bijbel op zijn duimpje. Als het de zwakte van derden betrof had hij altijd direct een tekst bij de hand en slingerde citaten naar zondaars met eenzelfde precisie als waarmee Davids steen de reus Goliath getroffen had.

Mijn vader greep elke kans aan om zijn afvalligheid te verantwoorden door opa's geloof te kleineren.

—Driftig bladerend, ging mijn vader verder, kwam je grootvader uiteindelijk bij Job terecht, een vroom man die het slachtoffer was geworden van een prestigeslag tussen God en duivel.

Ik had die naam wel eens horen vallen in een preek of bij de bijbellezing van opa na het eten. De schatrijke Job, vader van vele zonen en dochters, verloor in korte tijd al zijn kinderen en zijn hele bezit.

—Opa las, vervolgde mijn vader, het gedeelte waar Eli-faz het woord tot Job richt.

Hij haalde tot mijn verbazing een bijbeltje uit de onderste bureaula te voorschijn, sloeg het open en liet mij lezen:

Voor mijn zoon Lucas Huls, bij de aanvang van zijn theologiestudie. Lucas 18: 28-31. 7e vader. September 1935.

Hij trok het bijbeltje weer naar zich toe, bladerde er even in en begon voor te lezen:

Zie, gij hebt velen vermaand, en slappe handen hebt gij gesterkt, uw woorden hebben de struikelenden opgericht en knikkende knieën hebt gij gesteefd; maar nu komt het tot u, en gij zijt moedeloos, het treft u en gij staat verbijsterd.

—Dat las je grootvader in Job en hij begreep eruit dat God ook hem op de proef wilde stellen. Nou, dan was Hij bij je grootvader aan het goede adres. Zijn dienst-knecht ging ter plekke door de knieën, beleed zijn zonden en beloofde de Heer met nog meer toewijding aan de komst van Diens Koninkrijk te zullen arbeiden. Blablabla in exelcis deo. Amen. Diezelfde dag nog bracht hij een bezoek aan de weduwe van Wout om zich te verontschuldigen voor zijn onbehouden gedrag tijdens de begrafenis van haar man. Bij het afscheid, dat allerhartelijkst was, kon je grootvader het niet nalaten even bij de weduwe te informeren of zij wellicht op de hoogte was van het mollenvang-geheim van haar blinde man. De vrouw had haar hoofd geschud. Ze had niet eens geweten dat haar man er zo goed in was. Ze hadden thuis nooit last van mollen gehad.

—Omdat hij ze ving natuurlijk! probeerde ik slim.

—Nee, Wout had zelf geen gazon.

Uit de manier waarop mijn vader om die flauwe grap lachte, kon ik opmaken dat hij mij er expres in had laten tuinen.

—Toen opa de volgende morgen angstig het gordijn openschoof, bleken er twee molshopen bijgekomen.

Mijn vader sloeg een bladzij om in het kleine bijbeltje en las:

Waarom stelt Gij mij tot uw mikpunt zodat ik mijzelf tot een last

geworden ben? En waarom vergeeft Gij mijn overtreding niet en doet Gij mijn ongerechtigheid niet weg? Want weldra zal ik nederliggen in het stof dan zult Gij mij zoeken, maar ik zal niet meer zijn.

Ik keek mijn vader vol ontzag aan, zo bevolgen voorlezend uit de bijbel kende ik hem niet, en ik probeerde te begrijpen waarom hij zo uitgebreid citeerde.

Was dit zijn manier om te bewijzen dat God niet bestond? Kennelijk zag hij dat mijn gedachten afdwaalden, want hij zei vrij abrupt:

–Wat je grootvader ook bad, de mol bleef graven. Het gazon moest per dag meer groen voor zwart prijsgeven. Hij smeekte God het dier naar de buurman, die toch ongelovig was, te sturen. Het gebed werd misschien wel verhoord, maar de mol nam niet de kortste en zeker niet de snelste weg. Ten slotte kon je grootvader niet langer aanzien dat zijn gazon gemold werd en voor het eerst van zijn leven besloot hij Gods voorzienigheid een handje te helpen. Om niet de risé van het dorp te worden, nam hij de brommer naar Apeldoorn en kocht daar in een ijzerwinkel een molleklem.

Je grootmoeder werd de volgende morgen gewekt door een hartverscheurende schreeuw. Ze voelde naast zich, maar haar man lag daar niet meer. Hij was vroeg opgestaan, had de klem gespannen en de pin – die een mol geacht wordt met zijn gravende pootjes aan te stoten – per ongeluk geraakt. Je grootvader had zijn brommer gepakt en was met de klem nog aan zijn hand naar de dokter gereden, die niet anders kon doen dan de afgeklemde vinger amputeren.

Vader keek me triomfantelijk aan.

–Sindsdien balde opa zijn vuist als hij naar God wees.

Ik moet hem verbaasd hebben aangekeken, want hij vroeg:

–En wat krijg je als je wijst zonder wijsvinger?

Nu pas begreep ik het antwoord op mijn vraag.

Ik opende mijn hand die ik al die tijd dichtgeknepen had gehouden en keek naar de drie botjes.

—Je grootvader stopte de afgezette vinger in de aarde en liet hem kaal vreten door de maden. Twee weken voor zijn dood, die hij waarschijnlijk heeft zien aankomen, kreeg ik dit kistje met de post. Op een briefje stond zijn verzoek of ik de vingerresten te zijner tijd bij hem in de grote kist zou willen leggen.

—Waarom wilde hij dat?

—Omdat als de dag des oordeels zal komen waarop alle begunadigden uit hun dood zullen herrijzen, je grootvader graag compleet wil zijn.

—Maar dat zou God toch merken! zei ik verwonderd.

—God bestaat niet, antwoordde mijn vader krachtig.

Ik was daar op dat moment nog niet zo zeker van.

We waren met de trein op weg naar opa's begrafenis. Op mijn schoot had ik het sigarenkistje met de ingebrande boodschap.

—Wat is nou eigenlijk ironie? vroeg ik aan mijn vader, terwijl de trein zich door de weiden kliefde.

—Je grootvader zet een molleklem, loochent op die manier de God waar hij zo heilig in gelooft en zijn vinger wordt afgeklemd. Toeval, zou ik moeten denken, omdat ik niet geloof in het bestaan van een voorbeschikking en een Opperwezen. Maar wat doe ik? Ik zeg: God straft onmiddellijk. Nou, dat is ironie!

Ik vreesde dat ik die uitleg bij mijn proefwerk Nederlands niet zou kunnen reproduceren. Bovendien werd ik ook nog gekweld door een heel andere vraag.

—Wat is er met dat groene schrift gebeurd?

Mijn vader keek mij verbaasd aan.

—Waar opa mensen in opschreef die niet meezongen en

zo. Waar *Zondaars* opstond. Ik heb het wel eens op tafel zien liggen.

Mijn vader haalde zijn schouders op. Hij kende het niet of het interesseerde hem niet. Het kon niet anders dan dat zijn naam erin stond. Ik vreesde dat ik er zelf ook in voorkwam. Hoe vaak had opa mij niet een onecht kind genoemd? Een keer had ik tijdens het bidden voor het eten mijn ogen geopend juist toen opa controleerde wie er in overtreding was. Opeens doemde het angstbeeld, waar opa altijd naar hartelust mee had gedreigd, voor me op: ik zou branden in de hel. Opa kon mijn naam nu nooit meer doorstrepren. Dat schrift lag voorgoed in de kluis van de notaris te wachten op de Jongste Dag.

Ik begreep wel dat ik met dit probleem niet bij mijn vader hoefde aan te kloppen. Een verontschuldigende glimlach zou mijn deel zijn. Ik moest het zelf zien op te lossen.

De trein passeerde een onbewaakte spoorwegovergang en in een flits kreeg ik door wat mij te doen stond. Opgelucht haalde ik adem.

—Weet u wat ook ironie is?

—Nou? wilde mijn vader weten.

—Dat u die kootjes bij opa in de kist gaat stoppen, terwijl u niet in leven na de dood gelooft.

Mijn vader glimlachte en ik bespeurde daar een zekere trots in.

—Je moet iemands laatste wens altijd respecteren.

Ik dacht, de eerste is veel belangrijker, en vroeg zonder aarzelen:

—Mag ik ze in de kist leggen?

Mijn vader stemde er ontroerd in toe.

Opa stond opgebaard in het gangpad van Reoboth. De banken waren aan de kant geschoven. Ik had nog nooit een dode opa gezien, toch was ik niet bang. Vreemd ge-

noeg verheugde ik me er nu al op om opa later in de hemel weer te ontmoeten. Dan zou hij eindelijk de opa zijn die ik graag had willen hebben, een die wat meer op God zou lijken, daar was ik van overtuigd.

Mijn vader zette een stoel bij de kist, ik klom erop en haalde de inhoud uit het sigarenkistje. Ik duwde mijn vuist met de resten van opa's wijsvinger tussen het witte satijn en zijn zwarte pak, liet mijn hoofd op de rand van de kist zakken en begon hevig te snikken. Voordat mijn vader mij beetpakte om me te troosten, stopte ik de botjes vliegensvlug in mijn mond. Ik snotterde nog wat na, voelde mijn vaders hand op mijn rug.

Bang om te stikken, sprong ik van de stoel en rende naar de wc. Daar spuwde ik de kootjes in een toiletpapiertje, stopte ze in mijn broekzak en keek in de spiegel. Glimlachte naar mezelf. Ik zat goed!

Als Petrus mij later bij de hemelpoort zou vragen:

–Wat moet jij hier?

Kon ik antwoorden:

–Ik kom opa zijn wijsvinger brengen.

II

De Ontmoeting

Als Johannes Huls voor het eerst weer op straat komt, reageren lichaam en geest als de pupil bij plotselinge verheving van het licht.

Het lijkt wel of hij door de dynamiek van de haast tegen de gevels geduwd wordt en hij moet al zijn geestelijke vermogens aanwenden om op de been te blijven en voort te bewegen, omdat stilstaan betekent onder de voet gelopen worden.

Hij had eens een film gezien waarbij men de krioelende werkelijkheid van een wereldstad had pogen weer te geven door kort op elkaar gesneden beelden van de verkeerschaos ook nog eens een aantal malen te versnellen. Om de beoogde boodschap – dat de wereld naar de sodomietierij gaat – helemaal onontkoombaar te maken, had de regisseur naast het geluid van motoren, sirenes en gierende remmen er eindeloos repeterende triolen van violen achtergezet.

In die fragmentarische waanzin voelt hij zich verzeild geraakt, niet opgenomen. In zijn hoofd dreunt het totale lawaai van de buitenwereld zo indringend door dat het hem onmogelijk is onderscheid te maken tussen een drillboor en een kinderstem.

Huls houdt zijn pas in en probeert te wennen aan het tempo om zich heen. Hij kijkt schichtig naar de mensen die hem passeren en volstrekt zeker lijken van hun bestemming, die bereikt dient te worden voor het te laat is. Het is of alle voorbijgangers hem bewust negeren omdat ze vrezen dat zijn schuwe besluiteloosheid besmettelijk zal blijken.

Hij is op weg naar Het Goede Huis waar hij een afspraak heeft met professor Wiardi, de geneesheer-directe-

teur. Huls verbergt de bruine envelop met zijn verhaal over opa, dat hij wil ruilen tegen de kootjes die Roest nog in zijn bezit zou hebben onder zijn groene jagersjas, omdat hij de indruk heeft dat iemand in uniform aan de overkant van de straat hem observeert.

Naarmate hij meer had opgeschreven en structuur was gaan ontdekken in zijn bezigheid, werd hij niet alleen bekropen door de angst om kwijt te raken wat er al stond maar vooral om te verliezen wat er aan woest vertakte herinneringen en gedachten nog aan zat te komen.

In twee weken had hij het verhaal van opa's wijsvinger in een soort schemertoestand genoteerd. Het had hem doen denken aan de stemming waarin hij vroeger melodietjes componeerde. Helder naar binnen en afwezig naar buiten. Het schrijven was hem zeker niet gemakkelijk afgegaan, maar hij had nooit zo vastgezet als op die berg in Zwitserland. Roest was daar nog voortdurend in zijn gedachten aanwezig geweest – dat kon hij niet ontkennen – maar had dit keer niet bedreigend over zijn schouder meegekeken, eerder zachtjes geduwd als de pen stakte. Huls had uit angst dat hij zijn gedrevenheid erdoor kwijt zou raken de gedachte verdrongen dat de geest die altijd vaardig was geweest, Roest verlaten had en over hem was gekomen.

Had Roest er beter aan gedaan door te blijven spelen tot het bittere einde? had Huls zich daarbij afgevraagd. Moet een kunstenaar eeuwig trouw blijven aan zijn gave, ook als hij zelf denkt niets meer te vertellen te hebben?

Maar niet alleen de geest van Roest had zich met het verhaal bemoeid, ook Huls' vader had meegeschreven. Het meest verwonderd was hij echter geweest over de manier waarop zijn opa weer voor hem tot leven was

gekomen. Hij had ingezien dat opa met het kopen van die molleklem het lot had getart en God had uitgedaagd. In dat opzicht had opa vele malen gedurfd er geleefd dan zijn zoon die het eenmaal ingenomen standpunt — dat niets zeker was — nooit meer veranderd had. Hoe star is iemand die aan alles twijfelt?

Zo had opa zijn kleinzoon alsnog geïnspireerd en Huls had geschreven tot zijn vingers verkrampen.

Lijden, ging het daar niet allemaal om? Was dat niet precies wat zijn vader en later ook hijzelf weigerden te aanvaarden?

Juist omdat de angst voor de altijd zo verlamdende kritiek van Roest was weggefallen, vreesde Huls voor een andere kleine tegenslag waardoor schrijven onmogelijk zou worden. En om dan, uit berusting, de pen weer neer te leggen. Een hoogmoedig lachje van Nijhuis tijdens een onverwacht bezoek, de rancuneuze nieuwsgierigheid van Lodder of de wurgende bemoeizucht van de weduwe Burger tijdens het stofzuigen. De zichtbare wapening tegen die bedreigingen had hem in korte tijd eenzamer gemaakt en nog wereldvreemder.

Als de weduwe Burger tijdens het schoonmaken een steelse blik wilde werpen op zijn werk, bedekte hij het met zijn lichaam en bleef zo zitten tot het lawaai van de stofzuiger zich zacht zoemend terugtrok op de overloop. Toen haar zoon weer eens om geld was komen zeuren had hij hem meteen vijftientig gulden meegegeven, die John de volgende dag, in opperbeste stemming, alweer terugbracht, plus een fles jenever. Hij had de jackpot gewonnen! Huls hield niet van jenever maar schonk voor beiden een borrel in. Samen hieven zij het glas en Huls adviseerde zijn buurjongen te stoppen nu het lot hem eenmaal welgezind was geweest.

De weduwe Burger had de volgende dag haar nieuwe

stofzuiger laten zien. Van onze John gekregen!

Je kon merken dat Huls met hem gesproken had, had ze dankbaar geconstateerd, maar hij moest hem maar geen jenever meer geven. Daarna had zij haar onderhuurder uitgenodigd 's avonds te komen gourmetten. Huls had beweerd dat hij moest werken.

– Toch niet meer in het Havenrestaurant? had de weduwe Burger naar de bekende weg gevraagd.

– Nee, ik ben zelf weer aan het componeren.

– Zonder piano? had ze toen vol bewondering gezucht.

Een paar dagen later had John opnieuw bij hem in de kamer gestaan. Zijn geld was weer op. Voor het eerst werd Huls kwaad en had tegen de jongeman gezegd dat hij nu moest opdonderen of anders zou hij de politie erbij halen. Even had de knaap een dreigende houding aangenomen maar toen Huls daar niet van onder de indruk leek te komen, was John vertrokken met de woorden:

– Jij hebt je langste tijd hier gehad.

Huls voelt zich door de man in uniform bekeken. Hij doet wel niets verkeerd, maar heeft even stil gestaan. Dat kan verdacht zijn als men er niet uitziet als een zwerver, die zich meer kan permitteren omdat hij niets te verbergen heeft.

Het is geen politieagent, stelt hij vast, maar ook zeker geen parkeerwacht. Wellicht iemand van een commercieel bewakingsbedrijf. Dan hoeft hij niet bang te zijn, die heeft geen openbaar gezag.

Als zijn gedachten weer sporen met zijn waarnemingen begint Huls ook doelbewust te lopen. Hij koopt een nieuwe zonnebril en als de verkoper informeert of het voor de wintersport is, bevestigt hij dat gedwee.

De donkere glazen brengen rust in de wirwar van bewegingen en daarom overweegt hij tevens de aanschaf van

een paar oordoppen en iets om zijn neus dicht te knijpen. Even later, als het is gaan regenen, schuilt hij onder het zonnenscherm van een parapluwinkel.

Huls, die de laatste jaren nauwelijks de stad uit geweest is, stapt voor de tweede keer in een maand op de sneltram die hem naar Het Goede Huis moet brengen. Hij is met opzet niet bij de halte op het plein opgestapt uit angst dat hij iemand van de koffiekering tegen het lijf zou lopen. Hij is er ruim drie weken niet geweest. Te lang om zonder uitleg te kunnen aanschuiven, te kort om elkaar al onverschillig voorbij te lopen.

Halverwege het gangpad van de tram staan wat luidruchtige scholieren chocoladerepen met pinda's te eten zoals de televisiereclame hen voorschrijft en één van hen laat achteloos de verpakking op de grond vallen.

—U verliest wat, jongeman, zegt iemand achter Huls.

—Wat zeg je, blinde? vraagt een jongen met een petje waar een propellor bovenop zit.

Hij heeft kennelijk aangenomen dat Huls die opmerking plaatste en licht even de koptelefoon van zijn oor waardoor een oorbelletje zichtbaar wordt.

Waarom verminkt iemand zichzelf? Huls zou er wat van willen zeggen. Net als van die koptelefoon. Waarom verdooft iemand zich? Maar waarom zou hij opvoeden? Met welk motief?

De toekomst van de jeugd lijkt hem weinig rooskleurig.

Onze generatie heeft het laatste beetje puf uit de mensheid gehaald, had Roest, alweer jaren geleden, tijdens hun geldinzamelingsactie opgemerkt. De conventie is sterker dan ooit. De jeugd is het slachtoffer van de enquêtecultuur.

Als hij zich gebukt heeft om de wikkel op te rapen gaat de propellorpet met een zwarte hoge schoen vol ijzerbeslag op Huls' hand staan terwijl de andere jongens met

hun knieën in zijn zij beginnen te stoten. Huls valt om en kruipt onder hoongelach zo snel hij kan door het gangpad naar voren en houdt daarbij angstvallig de envelop tegen zijn trillende lichaam. Het valt hem op dat geen van de passagiers hem bijspringt. Ook de man die was begonnen niet. De meesten blijken te zeer verdiept in hun lectuur, terwijl anderen strak naar buiten kijken. Als de weg versperd wordt door een boodschappentas tikt hij de eigenaresse voorzichtig aan, waarop deze Huls aankijkt of hij besmettelijk is en de tas met eetwaar snel naar zich toetrekt om bederven te voorkomen. Hij kruipt door naar de volgende uitgang, waardoor hij niet kan zien dat de jeugd onmiddellijk zijn interesse voor hem verloren is en al weer op zoek is naar een nieuw slachtoffer. Voor hij bij de onderste tree is, sist de deur voor zijn neus dicht.

Bijna zijn hoofd ertussen. Gauw zitten.

Ruim twintig jaar geleden waren Roest en hij idolen van hun ouders, stelt Huls mismoedig vast.

In één van hun laatste programma's zat een nummer over het milieu waarbij Roest onder luide bijval van het publiek een zwartgeblakerde globe in rook liet verdwijnen. Aan het eind van de voorstelling als de mensen de zaal verlieten, viel een gouden aardbol als nastoot uit de nok van het theater. Door de luidsprekers klonk de stem van Roest die zei:

—Verbeter de wereld, leer manipuleren.

Huls, nog steeds op de knieën, verstijft. Vier banken verderop, met de rug naar hem toe maar duidelijk herkenbaar aan het blonde paardestaartje, zit Lodder!

Die is vast op weg naar Het Goede Huis! Nijhuis moet hem van de brief verteld hebben.

Hij schiet naar de dichtstbijzijnde zitplaats, zet zijn zonnebril af om niet herkend te worden en gaat met toege-

knepen ogen naar zijn handen zitten kijken zonder iets te zien. Hij had zijn vingers wel kunnen breken daarnet. Dan zou hij voorlopig geen piano meer kunnen spelen. Dat hoeft ook niet, beseft hij.

Lodder heeft ook in het theatervak gezeten, maar juist toen hij op het punt stond als confrencier door te breken, had Roest hem in een talkshow zonder daar op uit te zijn zo voor schut gezet dat het in één klap met diens loopbaan gedaan was.

De gastheer had Roest om een staaltje van zijn kunnen verzocht, waarop deze hem vroeg een kaart in gedachten te nemen. Roest schudde het pak kaarten en liet het door de presentator couperen.

De zaal mocht bepalen dat de betreffende kaart op het linker stapeltje lag. De gastheer noemde vervolgens zijn kaart:

– Schoppenaas.

Roest had de bovenste kaart van het linker stapeltje omgedraaid: de schoppenaas!

Toen het applaus wegstierf had Lodder, die ook aan tafel zat, plagerig gezegd dat hij ook een kaart in zijn gedachten had genomen. Roest legde daarop Lodder kalm uit dat het onmogelijk was om zich op meer dan één kaart te concentreren. Lodder was echter hardop gaan twijfelen aan de capaciteiten van zijn collega en slaagde er daarbij in een deel van het publiek op zijn hand te krijgen. Uiteindelijk had hij hem zo uitgedaagd dat Roest – om niet af te gaan – Lodder vroeg wat die kaart dan wel mocht zijn.

– Hartenvrouw.

Roest had de bovenste kaart van het rechter stapeltje omgekeerd: de hartenvrouw!

Toen de zaal was uitgeklapt, had de presentator aan Roest gevraagd hoe zeker hij van zijn zaak geweest was,

waarop Roest antwoordde dat hij van geluk mocht spreken dat Lodder op het laatste moment van gedachte veranderd was en een andere kaart noemde dan hij zich in eerste instantie had voorgenomen. Roest had ook nog gezegd dat Lodders gedraai hem sterk aan het gedrag van de minister-president deed denken, die juist die week zijn standpunt over de subsidiëring van jeugdsozen gewijzigd had.

Lodder had het kort daarop van rancune aan zijn gal gekregen en die weg moeten laten nemen. Zou hij nu werkelijk denken dat Roest hem wel zou ontvangen? Of was hij op weg naar professor Wiardi? Die kon in deze tijd van bezuinigingen wel wat publiciteit gebruiken.

De ruimte die Huls zich verworven had na het schrijven van het verhaal wordt opgevuld door benauwende vragen en de vrees dat Lodder hem de weg naar Roest gaat afsnijden. Hij overweegt om bij de volgende halte uit te stappen en terug te gaan naar zijn kamer. Waarom zou hij het geschrevene aan een ander laten lezen? Dat is precies de reden waarom altijd weer misverstanden ontstaan. Niemand zal het verhaal lezen zoals het er staat. Dat was wat Roest nooit heeft kunnen begrijpen: dat men zo serieus nam dat hij alles relativeerde. Opeens is Huls bang voor het omgekeerde.

Als hij zijn hand uitstrekt om op de stopknop te drukken, ziet hij dat Lodder hem voor is. Snel trekt hij zijn arm terug en volgt gespannen de bewegingen van Lodder, die opstaat, zich omdraait en Lodder helemaal niet blijkt te zijn!

De opluchting die Huls wil voelen wordt verhinderd door de constatering dat hij bezig is zijn achterdocht op te blazen en dingen te zien die er niet zijn. Is het niet zaak eerst eens rustig te overwegen wat hij verwacht van zijn bezoek aan professor Wiardi, voor hij misschien

het slachtoffer wordt van zijn eigen onbezonnenheid?

Er is een neger in het uniform van het vervoersbedrijf ingestapt. Financiële rationalisering bij de overheid heeft de vervoersorganisatie gedwongen op de conducteurs te besnoeien. Om zwartrijden te voorkomen zijn controleurs aangesteld die steekproefsgewijs een tram opstappen. De scholieren tonen weinig ontzag voor de controleur en maken ongepaste opmerkingen aan zijn adres, die in eigen kring erg inslaan.

Even hoopt Huls dat er iets aan hun kaartjes mankeert, als hij beseft dat ze een door de overheid verstrekte vastrechtkaart hebben.

Waarom laten ze de jeugd niet lopen?

Hij legt zijn plaatsbewijs in de uitgestoken hand van de controleur die hem benadert met een mengeling van Caraïbische souplesse en gespeelde nonchalance waarmee men iemand van de televisie herkent. De man zegt met een door de scholieren voorspeld accent, terwijl zijn vinger als een ruitewisser heen en weer gaat:

– Daar mogen wij niet zitten!

– Ik ben op weg naar Het Goede Huis!

Wat heeft de controleur met zijn bestemming te maken?

– Of ben je invalide, meneer Roest?

Huls bloost als hij merkt dat hij op de stoel voor gehandicapten is gaan zitten en zet zijn zonnebril weer op.

– Ik heb je wel herkend, hoor Roest! *Opa's Wijsvinger*, man. Ik heb al je shows opgenomen!

Hij krijgt zijn kaartje terug van de controleur.

Waarom noemt de man hem Roest? Is het een vergissing of heeft hij er een bedoeling mee?

Huls is geen kei in praatjes met wildvreemde mensen. Als iemand bij de bakker of slager terloops opmerkt: 't is niet best, brengt hij die constatering niet automatisch in verband met de weersgesteldheid. Zijn primaire reactie

is: O jee, wat zal er niet goed zijn aan mij? Als gevolg van zijn vroegere bekendheid poogt hij zich in het openbaar nog altijd zo onopvallend mogelijk te bewegen, zonder excentriek te worden. Als hij wordt herkend, maakt hij zich klein en zoekt een snelle schuilplaats of hij draait zich om en loopt zo maar een straat in. Zo is hij al op de raarste plaatsen terechtgekomen, waar weer andere gevaren dreigden.

De controleur staat hem maar aan te kijken met die jongens-onder-elkaar uitdrukking die ontstaan is door het fenomeen televisie dat van het land één grote huiskamer heeft gemaakt. Huls voelt zich door de man in het nauw gedreven. Hij wil beslist niet overkomen als iemand die er een hekel aan heeft herkend te worden. Of die de pest heeft aan fans. Of controleurs. En zeker niet aan zwarten.

Huls weet dat als zijn zin in de conversatie te lang uitblijft, de controleur zal denken: die Roest moet naar Het Goede Huis, die zal wel gek zijn. Als zijn zwijgzaamheid de controleur in het verkeerde keelgat schiet, is deze bevoegd in het uiterste geval de tram te laten stoppen en hem er uit te zetten. Daar hoeft de beambte niet eerst om toestemming voor naar het hoofdkantoor te bellen. Hij ziet zichzelf al staan in de berm terwijl de tram weggrijdt en de scholieren hem door de achterrait honend nawuiven.

—Don't worry, Roest.

Huls staat op en drukt op de stopknop waardoor in de hele tram lampjes rood opflitsen ten teken dat er bij de volgende halte iemand wil uitstappen.

—Het Goede Huis is nog drie stoppen verder, meneer Roest.

Dat weet Huls, maar hij wil er nu uit. Hij voelt de envelop tegen zijn bezwete lichaam kleven.

Waarom zou ik hier niet uit mogen stappen? denkt hij. Ik heb een geldig plaatsbewijs. Ik kan nog drie haltes mee als ik wil, maar het hoeft niet.

Het vervoersbedrijf kan een passagier tot niets verplichten. Het mag vragen of men bereid is op te staan voor iemand die slecht ter been is om wat voor reden dan ook, maar kan het niet eisen.

Het zal een flink eind lopen worden naar Het Goede Huis, maar dat heeft Huls wel over voor een beetje privacy. Hij zal zeker te laat komen op zijn afspraak met professor Wiardi. Jammer, maar vermoedelijk zal de geneesheer-direkteur de eerste zijn die begrijpt wat Huls allemaal moet doormaken. Te meer daar hij Roest in-tussen wat beter heeft leren kennen.

Als de controleur hem nu maar niet achterna komt. Het maakt voor trampersoneel immers geen verschil waar ze uitstappen. Ze moeten hun uren volmaken, als ze maar bij de remise zijn als hun werktijd erop zit. Avontuurlijk bestaan, denkt Huls, zwerven tussen negen en vijf. Hij glimlacht. Niet om de gedachte zelf, maar om het feit dat hij zoiets belachelijks denkt.

De tram komt snerpnd tot stilstand. Huls maakt bij het uitstappen een paar knikkende bewegingen met zijn hoofd in de richting van alle bekenden. De controleur schudt zijn hoofd en de jongeman met het propellortje steekt zijn middelvinger op. Dan rent Huls zonder te kijken de straat over.

Voor de tweede keer betreedt Huls het terrein van Het Goede Huis. Het witte hoofdgebouw is, in een land waar dijken architectonische hoogtepunten vormen, frivol te noemen. Het is halverwege de jaren twintig gebouwd toen er, vooral in Oostenrijk, nog groot optimisme bestond over de beheersbaarheid van extremen van de geest, wat terug te vinden is in de grote ramen en de pompeuze entree. Toen de praktijk anders uitwees, had men er later met een zeker ongeduld houten barakken aan vastgeplakt, die alle schoonheid van het hoofdgebouw teniet had gedaan. Het complex staat te midden van lichtglooiende gazons – die op het eerste gezicht het ideaal van opa benaderen – voorzien van bloemperken, afgewisseld met houten banken. Het geheel wordt omzoomd door kaarsrechte bomen die zich niet aan de jaargetijden storen.

Over honderd jaar zullen kinderen niet beter weten dan dat dit de natuur is en haar zodoende alleen nog in verband kunnen brengen met verzorgde vakanties en ziekenbezoek, denkt Huls.

De spandoeken die men tussen enkele bomen heeft opgehangen kan hij zich niet van de vorige keer herinneren.

HIEROP BEZUINIGEN? TE GEK!

Hij weet dat juist Het Goede Huis met zijn experimentele benadering er door besnoeiingen in de geestelijke gezondheidszorg flink op achteruit zal gaan. Het is bij subsidies nu eenmaal als overal in de natuur: wie de grootste mond heeft krijgt het meest en op de kwetsbaren, of liever de mensen waar het minste protest van te verwachten valt, wordt vaak het eerst bezuinigd. ROEST WIL RUST!

Huls kan zijn ogen niet geloven. Is zijn oude partner alweer zover hersteld dat hij zich met de protest-campag-

ne kan bemoeien of wordt zijn naam misbruikt om respect af te dwingen bij de minister? Dat laatste was niet erg smaakvol. Zou professor Wiardi ervan weten?

Hij probeert zich te herinneren wat Nijhuis over Wiardi verteld heeft, maar meer dan het weinigzeggende woord goeroe schiet hem niet te binnen.

Hoe ziet professor Wiardi eruit? Kaal en lang is alles wat hij over hem weet. Tijdens zijn zelfverkozen wandeling – het was toch verder dan hij gedacht had – heeft hij zich zo goed mogelijk op het onvoorspelbare gesprek voorbereid. Huls heeft een hekel aan psychiaters. Prooi of aas maakt voor hen geen verschil. Laat professor Wiardi maar praten en laat hem maar zorgen dat de kootjes voor de dag komen. Hij zou zoveel mogelijk zwijgen, had hij zich voorgenomen. Mensen aan de praat krijgen, daar zijn lui als professor Wiardi goed in. Ze hebben het liefste dat hun gesprekspartner op de rand van de waanzin balanceert, dan blijft hij binnen hun bereik.

Huls' vader, die ook zo zijn twijfel had over de medische stand, had ooit een verhaal verteld over de lijfarts van de koning die geen werk had toen de koning gezond was en ontslagen werd toen de vorst ziek werd.

Wat onderscheidt mij eigenlijk van de mensen die hier zitten? denkt Huls als hij drie kwartier te laat voor zijn afspraak, waar dit keer geen pasje voor nodig blijkt, in één van de witgekalkte gangen op professor Wiardi zit te wachten.

Een man in een witte jurk duwt een rammelende dweilkar de zwenkdeuren door. Hij neemt een lap uit een emmer, wringt deze omstandig uit en begint op zijn knieën kruipend de plinten af te nemen. Huls slaat zijn linkerbeen over zijn rechterknie. In zijn schoot rust de

bruine envelop. Vooraf had hij weinig gezien in het op-
rakelen van de afgezaagde geschiedenis waar professor
Wiardi op aangedrongen had. Hij kan zich bij wijze van
spreken nog iedere grimas herinneren die hij gezeten
achter de piano diende te trekken ter ondersteuning van
het door Roest geadopteerde verhaal.

Een recensent had geschreven:

*Huls moet er voor waken dat hij met zijn begeleidende mimiek in
bekketrekkerij vervalt.*

Als die zo stuitend was geweest, zou Roest daar zeker
over begonnen zijn, zoals die ene keer toen hij zich op
Roest zijn terrein begeven had en op het toneel een
grap had gemaakt.

Tijdens het schrijven was Huls opgevallen dat, in de
versie van Roest, de sympathie van het publiek bij de
vader kwam te liggen, terwijl die in zijn verhaal veel
meer zijn opa gold. Het paradoxale van alles was dat
zijn vader er kennelijk van overtuigd was geweest dat de
molleklem dichtklapte om opa duidelijk te maken dat
God niet bestond. Maar wie bediende die molleklem
dan?

En met welk motief, vader? vraagt Huls zich af.

Het lot kent immers geen moraal. En waar geen moraal
is, is geen doel. Opa wilde dat God bestond, vader wil-
de dat God niet bestond. Ze zochten consequent in alles
een bevestiging van hun vooringenomen standpunt. Ze
waren in wezen elkaars gelijke, omdat ze allebei even-
zeer twijfelden aan het nut van de vraag: bestaat God?
Alleen wie in staat is zijn standpunt te wijzigen, kan de
dingen anders zien, realiseert Huls zich nu.

Roest was nooit vooringenomen en op zijn best als hij
onvoorbereid, alleen met een spel kaarten, het podium
op stapte. Bereid om wartaal te laten komen, zei Roest
daar zelf over. Want als een briljante improvisatie bij

toeval was geregistreerd, viel deze bij het terugkijken altijd tegen.

Gekken bereiden zich niet voor en ze weten zich niet in te dekken. Daarom ben ik zo gek nog niet, meent Huls en wacht tot de grote wijzer van de enorme wandklok schuin tegenover hem zal verspringen.

Hij doet zijn ogen dicht en neemt zich voor ze een minuut gesloten te houden. Zonder mee te tellen. Als hij zijn ogen weer opent, blijken er pas vijfendertig seconden verstreken.

De man in de witte jurk, van wie Huls moet bekennen dat hij geen idee heeft of hij een Kleinaziat of een Noordafrikaan is, kruipt langzaam in zijn richting en dwingt hem over een begroeting of een kort gesprekje na te denken.

Wat hem net in de tram is overkomen, moet niet weer gebeuren. Als hij zich niet aanpast, zal hij voortdurend in de problemen komen. Is deze man wel geïnteresseerd in het weer bij ons? prakkizeert Huls. Is het niet zo dat waar ter wereld men ook is, een windje in eigen land van groter belang blijft dan de orkaan in den vreemde?

Als de schoonmaker bij zijn stoel is aangekomen, blijft hij op zijn knieën zitten en wrijft met de doek over de schoenen van Huls, die – in de veronderstelling dat het een grapje is – de man vriendelijk toelacht.

De zin over de schandelijke opvang van asielzoekers waarmee Huls het gesprek terloops had willen beginnen, is hem prompt ontschoten.

De geknielde schoonmaker geeft geen krimp, spuugt op beide neuzen en poetst of zijn leven er vanaf hangt.

Is dit wel een schoonmaker? vraagt Huls zich af, nu blijkt dat het schoenpoetsen serieus genomen moet worden. Of is het iemand die op basis van de laatste ontwikkelingen in de gezondheidszorg, een osmose van

noodzaak door bezuinigingen en resultaten van recent onderzoek, met zijn therapie bezig is? Misschien is hij er door professor Wiardi op uitgestuurd om hem te observeren?

De schoonmaker gaat als de schoenen glimmen verder met de plint. Huls wil de man bedanken, maar is bang dat hij hem daarmee misschien uit zijn rol haalt, waardoor hij agressief zou kunnen worden.

Niet op reageren, dat lijkt hem het beste.

Huls kijkt naar de envelop en herkent opeens de opwinding van een student die een scriptie gaat inleveren. Het lijkt hem wel interessant met een deskundige als professor Wiardi eens van gedachten wisselen over Roest. Nog nooit heeft hij met iemand over de jaren van het duo kunnen spreken uit angst dat hij rancuneus zou klinken in de oren van wie hem verkeerd wilden verstaan. Hij had die periode toegedeekt in de hoop dat de herinneringen zouden verstikken.

Terwijl de man met de dweil in gebed geknield ligt, duwt een dame van een jaar of zestig met grijs opgestoken haar de zwenkdeuren open met een koffiewagen.

—Meneer Mohammed, ligt u nu alweer te bidden! klinkt het verwijtend tegen de man in de witte jurk op de grond.

Hij heeft net keurig mijn schoenen gepoetst, ligt Huls op de lippen als hij bedenkt: niet mee bemoeien!

—Hij is knetter! zegt de vrouw als ze bij Huls is aangekomen met een beweging van haar grijze hoofd in de richting van de schoonmaker. Blijft u een glas rechtsdraaiende karnemelk?

Weer kraken de zwenkdeuren.

—Mevrouw Toog laat Moestafa met rust! roept een jonge vrouw in een witte doktersjas. Als u wilt helpen met de koffie moet u op mij wachten. Ik duw de kar, dat

hebben we afgesproken, of wilt u nog meer ongelukken maken?

De vrouw – is het een dokter of een verpleegster? – negeert Huls en neemt kordaat de duwstang van de koffiewagen over van mevrouw Toog, die haar schuldbewust aankijkt.

Dat gezicht, denkt Huls en zet de zonnebril op zijn voorhoofd, heb ik dat goed gezien?

Hij merkt dat een koorts van angstig verlangen door zijn lichaam trekt. Als ze zich naar hem toedraait, geneert hij zich voor de ontsteltenis die aan hem te zien moet zijn. Over vrijwel haar hele gezicht zit een reusachtig litteken. Het bestaat uit een flinke kras op het voorhoofd en een vurige streep van haar linkermondhoek tot boven haar rechterwenkbrauw die weer aansluit op de kras. Het lijkt of het litteken door zijn merkwaardige vorm een bedoeling heeft. Of het een symbool is. Het stigma van een roeping.

Huls durft er nauwelijks naar te kijken, maar kan intussen, gedreven door het soort nieuwsgierigheid waar exploitanten van misvormde mensen op speculeren, zijn ogen er maar niet vanaf houden. Het schijnt de jonge vrouw niet te deren. Integendeel, ze kijkt hem aan met een lach die hem geruststelt en lijkt te willen zeggen: is gebeurd, praten we niet meer over.

Kijkt ze zo naar alle mannen of herkent ze hem van vroeger? Of is ze daar te jong voor?

– Kunt u me ook zeggen waar professor Wiardi blijft? informeert Huls die meent haar te kunnen vertrouwen, zonder zich af te vragen waarom.

– Wilt u koffie? is haar reactie.

Die is niet normaal, denkt hij, en op hetzelfde moment schiet door hem heen dat zij waarschijnlijk wel eens hetzelfde zou kunnen concluderen.

– Ik help hem met een onderzoek.

Huls slaat met de binnenkant van zijn hand op de envelop.

– Hier zit een verhaal in dat ik kom ruilen.

Hij snapt niet waarom hij haar probeert te imponeren. Ze gebaart met haar hoofd naar de twee anderen en fronst daarbij haar wenkbrauwen, waaruit hij opmaakt dat ze moeilijk kan praten in hun aanwezigheid. Hij is onder de indruk van het gemak waarmee ze de kolossale verminking van haar gezicht in een voordeel weet om te buigen.

– Sorry, zegt zij lachend, terwijl ze het handletje overhaalt en de koffie laat stromen, om wie gaat het?

Ze overhandigt hem het kopje.

Mond houden! denkt Huls, bij wie het vermoeden groeit dat professor Wiardi hem uitgebreid op de proef stelt.

Mevrouw Toog heeft de strakke rok van haar mantelpakje opgetrokken en is op de rug van de biddende schoonmaker geklommen. Dan laat ze zich van Moestafa af glijden en gaat, zijn gebedshouding imiterend, ernaast liggen.

Ze doet Huls aan zijn moeder denken. Niet omdat ze op haar zou lijken, want hij heeft geen idee hoe zijn moeder er nu uit ziet, als ze nog leeft. Ze moet inmiddels bijna vijftig jaar ouder zijn dan op die foto in opa's portefeuille. Merkwaardig dat hij nu juist hier in Het Goede Huis aan haar moet denken. In deze jungle van onvermoede gedachten.

De jonge vrouw die toch moet merken dat Huls onafgebroken naar haar verminking staart, blijft opgeruimd kijken en neemt het lege kopje van hem aan. Het is niet het litteken dat haar die allure geeft, maar de onbevangenheid waarmee ze het draagt. Ze heeft geleden en is gelouterd.

Wat is er met u gebeurd? zou hij willen vragen, maar ze draait zich van hem weg.

—Kom, wij gaan verder, mevrouw Toog.

Mevrouw Toog gaat op haar rug liggen. De schoonmaker, kennelijk uitgebeden, komt overeind en pakt de dweil uit de emmer. Op slag verdwijnt de ontspanning op het gezicht van de vrouw met het litteken. Huls springt op omdat hij een onverklaarbare dreiging voelt. De bruine envelop zeilt de gang in en zijn zonnebril klapt terug op zijn neus. Hij kijkt op de klok. Hij wacht hier nu al meer dan een half uur. Zijn ze hem daar bij die balie soms vergeten?

Dan kraken de zwenkdeuren en schraapt een imposante figuur nadrukkelijk zijn keel.

Zou dit professor Wiardi zijn?

Het is kennelijk iemand met gezag want de schoonmaker lijkt op slag vergeten wat hij zich had voorgenomen en maakt zich rammelend met zijn dweilemmer uit de voeten, gevolgd door de twee dames met de koffiekar die geen tijd meer hebben om Huls te groeten.

De man blijft theatraal tussen de zwenkdeuren staan. Een koude tocht blaast langs Huls. Hij is even verlamd van schrik geweest, maar dan duikt hij naar de grond en grijpt de envelop of hij bang is dat zijn verhaal voorgoed door de wind zal worden weggeblazen.

Hij is in de war. Niet zozeer door de kale persoon die nu statig op hem afkomt, als wel door zijn eigen ongekende gedrevenheid.

De rijzige gestalte is voor hem komen staan en steekt zijn hand uit met een jovialiteit waar Huls even van terugdeinst. Zijn gezicht doet hem aan Strawinsky denken. Een gouden horlogeketting overbrugt zijn vestdelen.

—Professor Wiardi? vraagt hij aan de man terwijl hij

aarzelend diens hand pakt.

– U bent –?

Huls vult duidelijk onder de indruk zijn naam in voordat de ander is uitgesproken.

– Natuurlijk, meneer Huls! Tja, wat zal ik zeggen? Hoe denkt u er zelf over?

De professor, die zichtbaar moet omschakelen, laat de hand van Huls eindelijk los en ruikt voorzichtig aan zijn vingers.

– Dat wou ik juist van u weten, zegt Huls afwachtend.

– Voor dergelijke uitvluchten kopen we hier niet veel, meneer Huls. Daarvoor is mijn tijd te kostbaar in deze dagen van bezuinigingen.

Dat is kennelijk de dooddoener waarmee alle geschutter vergoelikt kan worden, doorziet Huls en neemt zich nogmaals voor op zijn hoede te zijn.

– We zijn met een belangrijk onderzoek bezig. De wet van Pirelli, zegt u dat wat?

Huls is overrompeld door de snelheid waarmee alle voornemens over het verloop van het gesprek onder hem vandaan geschoffeld worden. Hij zou professor Wiardi eerst wat laten praten en intussen behoedzaam een standpunt kiezen, maar zijn gesprekspartner gunt hem geen tijd om te manoeuvreren.

– Ik ken Pirelli alleen als autobandenmerk.

Huls probeert tijd te winnen.

– Dat is zijn neef, gaat de ander zonder een krimp verder. Pirelli was van mening dat sommige mensen meer licht door laten dan anderen. Te veel licht verblindt. De wet van Pirelli zegt: het vermogen van een mens om te leven, is recht evenredig met de hoeveelheid licht die hij door laat. De zogenaamde transparant-potentie. Pirelli beweert dat mensen die zonnebrillen dragen het licht proberen te dempen omdat ze vrezen dat hun potentie

niet toereikend is voor het bestaan. De zogenaamde realiteitsdiffusie. Kunt u mij volgen?

Huls voelt dat hij het college van professor Wiardi – dat hem volkomen ontgaat – slechts kan stuiten door een vraag te stellen die haaks op het betoog staat.

–Waarom kan ik Roest niet bezoeken?

–Bezoeken. Hoort u wat u zegt? Iemand bezoeken. Waarom laten mensen elkaar niet met rust. Het ergste wat de democratie kan overkomen is medezeggenschap. Komt u namelijk voor de patiënt of voor uzelf? Ik weet uit ervaring dat bezoekjes de mensen hier alleen maar krankzinniger maken. U komt alleen voor uw eigen genoegdoening. Geef dat nu maar toe. U wilt de baas spelen. Koketteren met uw aanpassingsvermogen. Waarom gaat u zich niet aftrekken in de bosjes?

Huls begrijpt uit deze opmerking dat de man met Roest gesproken moet hebben. Het is tevens duidelijk dat Roest indruk op hem gemaakt heeft.

Huls kijkt over zijn schouder om te zien hoe hij zich uit de voeten kan maken.

–Hoe is Roest er aan toe?

Zolang als hij tegenover deze onophoudelijk ratelende figuur staat, is Huls zichzelf nog niet geweest en heeft hij het gesprek door hem laten leiden. Maar wordt deze man, die zonder te luisteren verder gaat, door zichzelf geleid of door Roest?

–In *De Gedaanteverwisseling* beschrijft Kafka – die zoals u weet moeite had om te besluiten – iemand wiens geest zich moet aanpassen omdat zijn lichaam veranderd is. Die noodzaak komt niet uit hemzelf voort, maar wordt geëist door zijn omgeving. Iemand die er uit ziet als monsterachtig ondier kan immers geen mens meer zijn en dientengevolge dient al het menselijke te verdwijnen. Huls knikt. Hij is half verdoofd en neemt maar aan dat

de kleine pauze bedoeld is om hem te laten aangeven dat hij het tot zover begrepen heeft. Het lijkt hem dat professor Wiardi en Roest iets bekokstooft hebben waar ze hem buiten willen houden. Roest eruit en hij erin? Is dat wat hier allemaal achter steekt?

—Omgekeerd aanvaardt de omgeving ook niet dat de geest getransformeerd is wanneer het lichaam nog alles van een mens heeft. Daar begint de waanzin. Daar verlaten wij die ene wereld die de normalen, zij het hier en daar met tegenzin, aanvaard hebben en betreden de duizenden koninkrijkes waar de enige onderdaan hofnar zonder humor en koning zonder macht tegelijk is. Men kan aan alles twijfelen behalve aan de twijfel zelf, wordt ook wel eens ten onrechte gedebiteerd. Een kwestie waarop menige moderne held stukloopt. Die Roest van u is zo'n moderne held die zijn eigen vernietiging nastreeft omdat hij zichzelf niet kan overtreffen. Een heldendaad, zoals wij uit de geschiedenis weten, is eenmalig. De aandacht ervoor, door de explosieve groei van de media, buiten proportie. U moet bedenken dat Erasmus nooit geïnterviewd is. Wie over zichzelf begint, wordt verkeerd verstaan en kan daarna nooit meer zichzelf zijn.

Huls voelt de envelop in zijn hand branden en zegt in een opwelling:

—Ik heb mijn opa nooit over liefde horen preken.

—Roest is niet geestelijk gestoord, gaat de man onverdroten voort. Wezens van andere planeten zijn dat. Schepsels, die door een merkwaardige speling van het lot op de aarde zijn terecht gekomen. Weet u dat er in het heelal planeten zijn waar de luchtdruk zodanig verschilt van onze aardse dat spastici zich er volkomen normaal kunnen bewegen? Zo zijn er ook beschavingen in de ruimte waar mongolen superieur zijn. Kunt u zich

dat voorstellen? Dat er voor ieder mens ergens in dit onmetelijke uitspansel een planeet is waar hij thuis-hoort? Waar de waanzin ernst blijkt. Spasme een dans. Dat is de handicap van ons aards bestaan: we komen niet verder dan die ene dimensie waarin wij met elkaar communiceren. Liefde heeft niets te maken met het voortbestaan van de soort zou je zo zeggen, maar sinds de sexualiteit min of meer los gezien kan worden van de voortplanting is het respect van de ene mens voor de ander er niet groter op geworden. Er wordt veel over liefde geschreven en gezongen maar een werkelijk alternatief voor de taal zal ze nooit worden. Het door de zuigeling onbeholpen uitgesproken *mama* wordt als een bevestiging van het moederschap ervaren, niet de oneindig genuanceerdere gevoelstaal. Als dinosaurussen hun eigen einde hadden kunnen voorzien, meneer Huls wat is uw mening, zou dat de soort gered hebben? Ik denk van niet. Ze waren net als wij mensen superieur aan de omgeving. Overmacht keert zich op den duur tegen zichzelf. In een eeuwige relatie moeten de partners gelijkwaardig zijn. Faust gaat over de vraag hoe het is te leven zonder religie, wij dienen ons zo langzamerhand af te vragen hoe het leven is met religie. Daar zou kunst over moeten gaan!

Huls kijkt steeds wanhopiger om zich heen. Waarom staan wij hier nog steeds in de gang? vraagt hij zich af. Heeft professor Wiardi geen spreekkamer? Het lijkt of de man de wrevel voelt.

—Ter zake. Wat zit daarin?

Weet hij dat niet? Daar gaat het toch om?

De man steekt zijn hand uit om de envelop over te nemen. Op slag vertrouwt Huls de zaak niet meer en verbergt het verhaal achter zijn rug.

—U krijgt de envelop pas, als ik de kootjes heb.

– Wat zit daarin?

De man vist met zijn lange armen achter de rug van Huls, maar deze duwt hem weg. Huls negeert de vraag en wil zijn eis herhalen als de rechtervuist van zijn gesprekspartner hem vol in het gezicht treft. Zijn zonnebril breekt onder het geweld in tweeën. Hij slaat achterover tegen de gangmuur en glijdt steunend op zijn achterhoofd, dat vochtig aanvoelt, naar de koude tegelvloer. Hij merkt nog vaag dat de envelop uit zijn handen wordt genomen. In de oneindige verte klinkt als in een galmkelder het krakende geluid van de zwenkdeuren en een zwakke stem die zegt:

– Meneer Heuvel! Geef onmiddellijk hier die envelop!

Is het de stank die Huls wakker maakt? Die penetrante combinatie van etenslucht en de geur van medicijnen? Als hij snel wil kijken waar hij is om daarna wel verder te zien, merkt hij dat zijn rechteroog niet opengaat. Nu pas voelt hij de stekende pijn in zijn hoofd.

Op een stoel naast het bed zit een jongeman met een tatoeage op zijn blote bovenarm, soms fronsend, dan weer geamuseerd, het verhaal uit de envelop te lezen.

Het lijkt Huls het beste, ondanks zijn woede over het feit dat het verhaal hem ontfutseld is zonder dat hij daarvoor het verlangde in ruil gekregen heeft, de suggestie te blijven wekken dat hij nog steeds bewusteloos is.

De conclusies over wat hem overkomen is, vermengen zich met strategieën om te ontsnappen aan zijn bewaker en zich zo snel mogelijk uit de voeten te maken om nooit meer in Het Goede Huis terug te keren. Hoe vaak heeft hij bij het zien van een horrorfilm niet gesmaald om de onwaarschijnlijkheid van het scenario.

Doe het niet, ongelukkige, had hij gedacht bij elke deur die de naïeve hoofdrolspeler opende, je weet toch dat je je ondergang tegemoet gaat. En nu was hij zelf ook maar doorgedaan, zonder zich zorgen te maken over de gevolgen.

Huls zoekt naar macht over zichzelf en begint zijn ademhaling te reguleren via een yogatechniek van de leeraar bij wie Roest en hij, halverwege hun carrière, waren beland. Roest had al na twee weken mediteren bij de yogi geconcludeerd dat hij zelf een betere magiër was.

Maar deze oefening kwam altijd van pas. Eerst moet er zoveel mogelijk lucht uit de longen geperst. Dan wachten met inademen tot het bewustzijn rijst, dat men niet ademt uit angst om te stikken, maar uit verlangen om te

leven. Vervolgens langzaam de lucht binnen laten stromen. Eerst de longen van onderaf opvullen en de borstkas zover mogelijk uit zetten. Doorgaan met lucht inhaleren tot er druk op de oren ontstaat.

Hij heeft het gevoel dat zijn bewaker even naar hem gekeken moet hebben, want de jongeman begint te geeuwen, als reactie op Huls' ademhaling.

Dan ziet hij de statige figuur van die meneer Heuvel weer voor zich. Vanaf het eerste moment had hem toch duidelijk moeten zijn dat het professor Wiardi niet was. Dan stukt Huls' gecontroleerde ademhaling. Het is alsof hij opnieuw een kaakslag krijgt, dit maal op zijn adamsappel.

Wie? A.R. Die! Dat hij dat niet eerder doorzien had. Professor Wiardi bestaat helemaal niet. A.R. Dat is Roest! Arthur Roest. Geen spanlaken, maar spandoek.

Hij komt overeind en grist de papieren van de schoot van zijn getatoeëerde kamergenoot.

—Professor Wiardi bestaat helemaal niet. Het is een samenzwering!

De jongeman, kennelijk geen beroepsverpleger, schrikt zich wezenloos van Huls' uitbarsting en rent sprakeloos de kamer uit. Huls springt uit bed en wil de achtervolging inzetten, maar blijft steken bij de deur die aan de andere kant op slot gedraaid wordt.

Dan grijpt hij, die hooguit wel eens uit woede de piano-klep dichtgeslagen heeft en dan prompt zijn vingers ertussen kreeg, opeens de stoel die naast het bed staat en smijt die tegen het raam. Het alarm begint meteen te loeien. Twee tellen later staan er vijf verplegers in de kamer, onder wie een met een injectienaald in de aanslag en een tweede die een dwangbuis ophoudt. Vliegensvlug graait hij zijn papieren van het bed. Door het groepje wringt zich een lange gestalte naar voren. De

man is volkomen kaal, draagt een zwarte hoornen bril en stelt zich voor als Wiardi.

–Wie garandeert mij dat? wil Huls woedend weten.

–Garanties krijgt men alleen op apparaten, zegt de man ijzig kalm en Huls constateert dat er een onverklaarbare rust van hem uitgaat.

Huls laat zijn ogen langs alle aanwezigen glijden als hij bij de deur voor de tweede maal het gezicht met de omgekeerde zeven ziet, en weer maakt het gevoel van zachte begeerte zich van hem meester en is het alsof morfine in dat deel van zijn hersenen druppelt waar wanhoop en verzet zetelen.

–Het spijt me zeer, meneer Huls, zegt professor Wiardi, er rust weinig zegen op onze ontmoeting. Dat u nu juist meneer Heuvel tegen het lijf moest lopen. Onze onverbeterlijke wereldverbeteraar! Schrikt u vooral niet van deze mensen. Zij volgen slechts de standaardprocedure bij alarm.

Huls luistert nauwelijks. Onafgebroken staart hij naar de jonge vrouw en verbeeldt zich dat ze terugkijkt met een verlangen in haar ogen.

Zij doet hem denken aan Marguerita, die hij lang geleden ontmoet heeft in Ecuador en die zich zonder enig kinderachtig geflirt een nacht aan hem gegeven had om redenen die hij nooit had kunnen achterhalen. Hij vermoedt bij deze vrouw dezelfde geheimzinnige openheid.

Huls drukt de papieren tegen zijn borst.

–Graag wil ik u onder vier ogen uitleggen hoe het zit, zegt professor Wiardi.

Huls staat in tweestrijd. Enerzijds wil hij omdraaien en naar huis gaan, niet nieuwsgierig zijn naar wat zich achter de volgende deur bevindt. Anderzijds wil hij, nu hij tegenover professor Wiardi staat, zijn missie voltooien.

–Ik heb inmiddels uit uw verhaal begrepen dat de

grootvader die ik in mijn brief noemde de uwe moet zijn geweest.

Huls ziet de uitgang nog steeds versperd door het gezelschap verplegers. Nu hij weg wil, blijkt er opeens geen personeelstekort. Zijn ogen dwalen rond tot ze weer bij de vrouw met het litteken blijven steken.

—Dus u bent Johannes Huls, zegt ze verlegen. Sorry, dat ik u vanmiddag niet herkende.

—Ik heb liever niet dat jij je er ook nog eens mee bemoeit Ester, zegt professor Wiardi tegen haar.

Die opmerking lijkt voor de anderen het signaal om de kamer te verlaten. Ester strekt haar arm met een gebalde vuist in de richting van Huls.

—Dit moest ik u overhandigen.

Huls houdt zijn hand op, en als hij merkt wat ze hem toestopt, knijpt hij die snel weer dicht. Professor Wiardi maakt een bemoeizuchtige beweging, maar weet zich te beheersen en opent zijn hand met de bedoeling dat Huls zijn papieren erin legt. Deze voelt daar aanvankelijk weinig voor, maar nu hij weer terug heeft waar het hem allemaal om te doen was, wil hij ook wel een bijdrage leveren aan het herstel van Roest. Hij zal eerder loskomen van een gezonde dan van een overspannen Roest.

Hij overhandigt zijn verhaal aan professor Wiardi.

—U hoort nog van mij, zegt deze en heft de papieren om aan te geven waar het bij die volgende gelegenheid over zal gaan.

—Doet u geen moeite, zegt Huls en schudt met de gebalde vuist waarin hij de vingerkootjes geklemd houdt, ik blijf hier voortaan liever buiten.

De Brand

Huls droomt.

Hij stapt uit een Landrover die hem tot op bijna vijfduizend meter hoogte heeft gebracht. Hij wil in de krater van de Cotopaxi kijken. Om de top te bereiken, moet hij nog ruim anderhalve kilometer klimmen. Als hij het portier van de wagen openduwet, trekt de wind de deur uit zijn hand. De kou grijpt hem bij de oren. Hij knijpt zijn ogen dicht.

Om zich heen ziet hij naar lucht happende wandelaars warmte en beschutting bij elkaar zoeken. Domme toeristen! Het ademen kost hem zoveel moeite dat hij iedere stap als zijn laatste beschouwt. Dan hoort hij een dierlijke schreeuw. Hij kijkt omhoog en een reusachtige zwarte vogel komt recht op hem afgevlogen. Een kraai. Nee groter! Een condor. Nog groter! Het is helemaal geen vogel. Het is een windglider met zwarte vleugels. Hij wil opzij springen om het gevaarte te ontwijken, maar de piloot zwenkt met zijn sprong mee. Hij wil het uitschreeuwen van angst, maar de ijzig koude wind snijdt hem de keel af. Hij dreigt te stikken.

Hoestend, met pijn in zijn keel, wordt Johannes Huls wakker. Een onmenselijk geschreeuw dat hij nog nooit eerder gehoord heeft, dringt door de muur. Hij wil het licht aanknippen, maar de schakelaar is onvindbaar. Zijn hand glijdt in het pikkedonker langs de wand. Hij kan zich niet herinneren dat het ooit zo duister in zijn kamer is geweest. Er viel altijd wel een glimp van de straatverlichting naar binnen.

Waar is de boekenplank gebleven? Hij raakt in paniek omdat hij niet kan bepalen waar precies zijn hand in

het donker tast en dat terwijl hij het lichtknopje al honderden keren aan- en uitgeschakeld heeft.

Dan begint ook Huls te schreeuwen.

Binnen enkele ogenblikken floept het licht aan en de jongeman die de dag tevoren in Het Goede Huis naast zijn bed had zitten waken, staat in de kamer. Huls kijkt schichtig om zich heen. Dit is zijn kamer niet. Hij was toch naar huis gegaan gisteravond?

—Hoe is het nu, meneer Huls? vraagt de getatoeëerde bewaker op de wellustige toon die verpleegkundigen tegen patiënten gewend zijn aan te slaan.

Huls voelt naast pijn in zijn keel nu ook steken in zijn hoofd, vooral bij zijn rechteroog. Het lijkt alsof alle adrenaline uit zijn lichaam is weggestroomd. Hij wil vragen waar hij is, maar het lukt niet. Hij is zelfs niet in staat zijn arm op te tillen om aan te geven dat hij zich prima voelt. Het lijkt wel of zijn handen geboeid zijn. Hij likt met zijn tong langs zijn lippen, die schraal aanvoelen.

—Dit is mijn slaapkamer niet, weet Huls met enige moeite uit te brengen.

De jongeman kijkt hem met een opbeurend bedoelde lach aan, die zijn neerbuigende medelijden evenwel niet kan verhullen.

—U hoeft niet bang te zijn. Het komt allemaal goed.

—Maar ik ben toch naar huis gegaan?

—Jazeker, maar zes uur later alweer teruggebracht. Door de politie.

—De politie?

—U was geheel overstuur. We hebben wat kalmerends moeten geven.

Huls droomt weer.

Hij staat alleen op het toneel. Roest heeft zijn verdwijn-

truc verkeerd uitgevoerd, waardoor niet hij, maar Roest plotseling is verdwenen. Het publiek schatert het uit en wacht ontspannen op de terugkeer van Roest. Hij heeft geen idee waar zijn partner gebleven is en probeert de toeschouwers die allengs ongeduriger worden met houterige gebaren gerust te stellen. Als hij wil spreken, weigert zijn stem. Het publiek begint te joelen. Hier en daar staan mensen op en lopen weg. Als het theater eindelijk leeg lijkt en hij radeloos van wanhoop het podium af wil lopen, begint iemand in de zaal onbedaarlijk te lachen. Als het licht aangaat ziet hij dat het Roest is.

Als Huls voor de tweede keer wakker wordt, brandt het licht in het kamertje.

Hoe laat is het?

Naast zijn bed zit nu een verpleger met een achterstevoeren honkbalpetje op in een groene map te bladeren. De stoel waarop hij zit, heeft Huls nog geen dag geleden tegen het raam gesmeten, dat nu met karton is afgeplakt waardoor er geen daglicht kan binnenvallen.

Huls knijpt zijn ogen weer dicht en voelt voorzichtig met de toppen van zijn vingers aan zijn rechteroog. Hij heeft geen hoofdpijn meer, maar er hangt een constante lichte ruis tussen zijn oren. Er groeit een krampachtige woede in hem, die hij moet zien te beheersen omdat hij in de macht van anderen is.

Waarom heeft hij laten gebeuren, wat hij heeft voelen aankomen? Ze willen hem kennelijk hier hebben. Maar met welk motief?

Huls heeft nog een droom.

Hij staat omringd door de scholieren uit de tram in een automatenhal. De machine die hij moet bedienen houdt het midden tussen een flipperkast en een klavier. De

jongelui schreeuwen titels van liedjes, die hem geen van alle bekend voorkomen. Als hij maar wat gaat spelen om ze niet teleur te stellen, storten de jongelui zich bovenop hem en beginnen in het wilde weg te stompen. In de verte ziet hij John staan. Hij wenkt hem en smeekt hem een einde te maken aan het ongelijke gevecht. Maar de knaap is niet geïnteresseerd. Hij gooit geld in een automaat. Als honderden guldens er rinkelend uitstromen laten de vechtende jongelui hem plotseling met rust en eisen bij John hun deel op van de winst.

Huls is wakker, maar houdt zijn ogen nog even gesloten. Hij weet dat hij in een kamertje van Het Goede Huis ligt. Het moet dag zijn. Waarschijnlijk na de middag. Op de stoel naast zijn bed heeft iemand toen hij lag te slapen een blad met thee en twee toastjes met kaas neergezet. Hij neemt een slok koude thee. Hoofdpijn en ruis zijn weggetrokken.

Als hij het kopje terugzet, ziet hij twee pilletjes in de hoek van het dienblad liggen. Hij rilt, haalt zijn armen onder de dekens weg en bekijkt zijn pijnlijke polsen. Schrammen en blauwe plekken. Opnieuw komt die machteloze woede boven. Hij is boos op Roest die hem hier naar toe gelokt heeft en op professor Wiardi die hem gevangen houdt, maar vooral op zichzelf omdat hij niet meer weet wat er gebeurd is tussen vannacht, toen hij Het Goede Huis verliet, en nu. Hij herinnert zich nog wel dat toen hij zijn huis in wilde gaan er iemand in het portiek lag te slapen, die in een andere taal begon te schelden dat hij geen oog dicht zou doen als dat de hele nacht zo doorging.

Hoe red ik me hieruit? denkt Huls, die weinig ervaring heeft met voor zichzelf opkomen.

Een keer in zijn leven had hij tot zijn verbazing het lot

in eigen hand genomen. Om een vrouw te imponeren had hij ooit twee stieren uitgedaagd in een arena ergens in Ecuador, maar dat was jeugdige overmoed geweest, waarbij hij zich door begeerte had laten leiden. Nu kwam het op vindingrijkheid aan.

Huls trekt een groene map die half zichtbaar is onder het dienblad naar zich toe.

POLITIERAPPORT staat er op het omslag.

—Goedenacht.

Het begint Huls te dagen.

—Dit gaat godverdomme te ver!

Zo was hij het bureau binnengestormd.

—Ik wil een zieke vriend bezoeken. In eerste instantie word ik niet toegelaten, vervolgens weet men mij moreel te verplichten aan een onderzoek mee te werken en als ik weiger, breken ze bij me in en steken mijn kamer in brand.

—Wij zeggen goedenacht.

—Ja, goedenacht, maar dit is toch geen stijl!

—Ik weet niet waar meneer het over heeft.

Die irritante houding van wij hebben het allemaal al honderd keer meegemaakt.

—Dat zeg ik net. Er is bij mij ingebroken en brand gesticht!

—Dan pakken we daar even een formulier bij.

—Lazer toch op met je formulieren. Ik word wakker en er staat een stapel kranten te smeulen. Ik nog niks in de gaten. Ik kan weinig kwijt zijn, want veel heb ik niet. Dan schiet door me heen: de kootjes! Omdat ik die net had opgehaald in Het Goede Huis. En verdomd, ze zijn weg.

—Wij weten niet waar u het over heeft. Uw naam graag.

—Sodemieter toch op met je *naam graag*. Je kan in dit

kloteland niet meer over de drempel van een overheidsgebouw stappen of je mag weer van voren af aan beginnen. Waarom coördineren jullie die zaken niet?

—Bezuinigingen, meneer.

—Lik me reet met je bezuinigingen. Je staat al vijf minuten te lullen en er is nog geen zinnig woord over je lippen gekomen. Intussen staat de halve stad in de brand en worden de huizen leeggeroofd.

—Meneer, wij begrijpen uw opwinding, maar zolang wij niet weten wie u bent, kunnen wij niks voor u betekenen.

—Hou toch eens op met dat *wij*. Je bent toch alleen? Komt zeker ook door de bezuinigingen.

—Ja, vroeger zaten we hier 's nachts met zijn tweeën. Dat was een stuk gezelliger!

—Op gezelligheid kan niet genoeg bezuinigd worden. Huls kan zich opeens heel scherp herinneren dat hij dat zei. Hoe kwam hij erbij? En dat *Lik me reet*! Wat een taal!

—Waarom wilde je als kind bij de politie? Toch niet voor de gezelligheid?

—Om boeven te vangen.

—Precies! Vang ze dan, minkukel!

—Uw naam graag!

—Het is een complot. Een samenzwering. Ze willen me gek hebben.

—Dat gaat het onderzoek vanzelf uitwijzen. Laten we beginnen met uw naam.

—Ik wil de commissaris spreken. Nu!

—Meneer de commissaris ligt in bed. Net als alle andere bevoorrechten. Uw naam alstublieft!

—Mijn naam gaat je geen sodemieter aan. Arresteer de dader en breng de gestolen waar terug.

—Meneer, wij doen wat we kunnen.

—Je doet geen fluit, Bromsnor.

—Meneer, mogen wij u er op wijzen dat het beledigen van een ambtenaar in functie volgens de wet een strafbaar feit is.

—Volgens de wet, ja. Maar wie houdt zich nog aan de wet in dit land?

—Daar vraagt u me wat! Uw naam graag!

—Ik verdom het langer aan wie dan ook mijn naam te noemen. Vind je het gek dat het hele land naar de bliksem gaat? Formulieren invullen. Slachtofferhulp bieden. Rouwverwerking coördineren. Kleine criminaliteitspreventie opstarten. Gedoogzones in kaart brengen, daar zijn jullie goed in, maar boeven vangen: ho maar!

Zo kordaat had Huls nog nooit tegen iemand gesproken. Zeker niet als die persoon een gezagsdrager was die je maar beter niet tegen kon spreken, wilde je complicaties voorkomen.

Nu weet hij weer hoe hij eerder die nacht wakker was geworden van het hoesten, het raam open had gezet en de smeulende kranten naar buiten gegooid, waarop de zwerver opnieuw was gaan schelden.

Huls slaat het politierapport open en begint te lezen.

Ten slotte springt heer over de balie en grijpt ons bij de hals. Hierop zien wij ons genoodzaakt naar ons dienstwapen te grijpen en dreigen in de lucht te schieten waarop heer enigszins tot bedaren komt. Wij slaan heer in de boeien en plaatsen hem tijdelijk in een arrestantencel.

Omdat heer gesproken heeft over Het Goede Huis en wij de zaak vanaf het begin niet helemaal vertrouwen, vermoeden wij met een geestelijk gestoorde te maken te hebben en stellen ons in verbinding met deze inrichting. Daar zegt men dat hij geen bewoner is, maar men adviseert ons, heer kennende, hem langs te brengen. Daar zal men hem verder wel kalmeren en tot rede brengen. Aangezien heer

luidruchtig bleef tegenstribbelen hebben wij ons genoodzaakt gezien hem een stuk tape over zijn mond te plakken. Waarna wij hem hebben overgeleverd aan de collega's van de surveillance.

Flarden van dat transport dwarrelen door zijn geheugen.

–Ik wil naar mijn kamer! had hij geroepen toen ze eindelijk in de hal van Het Goede Huis zijn handboeien losmaakten zodat hij de tape van zijn mond had kunnen trekken.

–Meneer, als u ons zegt waar u woont, zetten wij u alsnog voor de deur af, hadden de agenten gezegd.

–Ik zeg niet hoe ik heet, ik zeg niet waar ik woon en ook niet wanneer ik geboren ben. Jullie kunnen me niets maken. Ik ben niemand.

–Komt u maar mee, meneer Huls, u mag hier wel slapen. In hetzelfde kamertje als vanmiddag.

Dat gezicht had hij hier nog niet eerder gezien. De toon kwam hem bekend voor.

–Sodemieter op! Laat me gaan! Laat me los!

Huls had willen wegrennen, toen hij merkte dat hij geen schoenen aanhad.

–Wacht, zijn hand mag niet bewegen, anders breekt de naald af.

Iets kalmerends, had hij horen zeggen.

Het eufemisme ontploft in zijn hoofd. Men had de woevende vorstin iets kalmerends gegeven, schiet het door Huls heen en dat is minstens zo merkwaardig als de innerlijke stem die hem aanspoort die zin op te schrijven.

Er wordt voorzichtig op de deur geklopt. Huls zwijgt. Hij overweegt even of hij de dekens over zich heen zal trekken, maar daar heeft hij slechte ervaringen mee. Hij sluit zijn ogen en blijft doodstil liggen. De deur gaat

langzaam open en om de hoek verschijnt het gezicht van de vrouw met het litteken. Hij doet of hij slaapt, maar ziet door zijn oogharen hoe ze de twee pilletjes op de stoel legt, het dienblad oppakt en ermee de kamer uit sluipt.

Huls heeft er onmiddellijk spijt van dat hij gedaan heeft of hij sliep. Dit was zijn kans geweest om haar te vragen waarom men hem hier vasthoudt. Zij zou naar de koffiering moeten gaan. Daar zou men blij zijn iets voor hem te kunnen doen. Zij lijkt nog de enige persoon die hij kan vertrouwen.

Hij twijfelt. Welke rol speelt Ester? De vorige dag hadden ze gelachen omdat ze van elkaar vermoedden dat ze gek waren. Nu zou zij het in elk geval zeker weten. Hij wil opspringen om haar na te roepen in de gang, maar zodra hij overeind komt, lijkt het of hij met zijn kop tegen de ombouw van een opklapbed slaat. Zijn hoofd valt terug in het kussen en het kamertje draait om hem heen. Dan begint hij weer te schreeuwen.

De volgende morgen krijgt Huls bij zijn ontbijt een krant. Hij verbaast zich over deze attentie en realiseert zich dat hij, sinds hij impulsief zijn ontslag had genomen, geen dagblad meer heeft ingezien. Hij bekijkt de koppen, maar er dringt niets tot hem door.

Welke stapel had hij eigenlijk naar buiten gegooid? Die met de ondergang van het communisme of die met recensies en interviews? Het idee dat de weduwe Burger, die nu haar kans schoon moet hebben gezien, alle kranten onmiddellijk heeft opgeruimd, lucht hem even op.

Waarom blijft hij maar liggen als een patiënt?

Als een jongeman het blad komt halen, zit Huls aangekleed op bed.

—Ik wil naar huis, zegt hij zo dwingend mogelijk.

Tot nu toe heeft hij nooit anders dan over *zijn kamer* gesproken.

—Professor Wiardi wil u graag even spreken.

De samenzweerderige toon waarop het gezegd wordt, ergert Huls mateloos.

Nu sterk zijn, denkt hij. Eigen zin doorzetten.

—Waar zijn mijn schoenen?

—Die staan nog op het politiebureau. Er is over gebeld, ze worden gebracht.

Huls verkropt de woede over zijn machteloosheid.

—Wij zijn erg onder de indruk van het verhaal dat u geschreven heeft.

—Wij?

—Iedereen mag alles lezen in Het Goede Huis.

Dus dan heeft Ester zijn verhaal ook gelezen.

—Er bestaat geen hiërarchie, gaat de jongeman verder alsof hij een juist geleerde les repeteert, er wordt hier zelfs geen wezenlijk verschil meer gemaakt tussen verpleging en patiënten. Men spreekt van bewoners en begeleiders.

Huls kan niet beoordelen of de jongeman een geroutineerde verpleger is, die de boosheid van Huls professioneel negeert, of een beginneling die nog volkomen onbevangen is. In elk geval weet hij Huls tot het uiterste te tarten met zijn beheerste openhartigheid.

—Het lijkt hier de openbare leeszaal wel, merkt Huls schamper op.

Er verschijnt een hoofd om de openstaande deur:

—Meneer Huls, uw schoenen zijn bezorgd. Ze staan bij professor Wiardi.

—Ik kom mijn schoenen halen, zegt Huls ferm als hij de spreekkamer binnenstapt. Het opmerkelijkste in de hoge ruimte is de kolossale kop van een eland aan de muur.

Professor Wiardi blijkt veel jonger dan Huls zich van de eerste ontmoeting herinnert. Vooral door het zware, zwarte brilmontuur doet hij Huls geen moment aan beroemde kale mannen denken.

Professor Wiardi trekt zijn hand terug die Huls geweigerd heeft te schudden en wijst op een rotan stoeltje.

—Gaat u even zitten! Dat is door een van onze bewoners gemaakt, deelt professor Wiardi mee of hij er in een klap zijn hele beleid mee kan rechtvaardigen.

Huls wil wat denigrerends over het stoeltje zeggen en het tegelijk in verband brengen met de bezuinigingen, maar hij kan het niet zo gauw formuleren, bovendien komt hij alleen maar zijn schoenen halen. De aarzeling is in het voordeel van professor Wiardi die achter zijn bureau plaatsneemt dat bezaaid is met boeken, dossiers en allerlei knutselwerk van diverse materialen.

—Ik begrijp onmiddellijk, meneer Huls, dat ik bij u niet met verontschuldigen hoef aan te komen. Mensen zoals wij, zal ik maar zeggen, houden niet van gemeenplaatsen. Toch wil ik de laatste zijn om de gebeurtenissen van de afgelopen weken als incidenten weg te wuiven. Ik zou ze zelfs niet toevallig durven noemen, maar dat betekent nog niet dat ik de grote manipulator achter dit alles zou zijn. Ik heb u nodig. Ieder detail kan van het grootste belang zijn voor mijn onderzoek en dus uiteindelijk ook voor uw gemoedsrust.

Dat was het woord waar Huls al een paar dagen niet meer op kon komen. Gemoedsrust.

Professor Wiardi pakt zonder te kijken de bruine envelop tussen de mappen en ringbanden uit en zegt met een hoofdknik naar de opgezette eland:

—Mijn opa was jager op groot wild, dat is wel even iets anders dan mollen vangen.

Het is duidelijk als grapje bedoeld, maar Huls is op zijn hoede en weigert erom te lachen. Toch is hij onder de indruk van de ontspannen wijze waarop professor Wiardi hem te woord staat. Dit lijkt hem geen man voor samenzweringen. Huls besluit nog even af te wachten, misschien kan hij uit de woorden van professor Wiardi opmaken wat de bedoeling achter een en ander is. Hij gaat veel te onbehouden op het rotanstoeltje zitten en moet daardoor zijn rechterhand op de grond zetten om niet te vallen.

Professor Wiardi wrijft over zijn schedel.

Zou hij dat haar nog voelen, zoals een gehandicapte zijn afgezette been? moet Huls opeens denken.

—Uw opa wist tenminste wat hij wilde of liever, hij was door God persoonlijk geroepen. Een perfect alibi. De mijne heeft zijn hele leven naar een dergelijk excuus gezocht om zijn levenswandel te kunnen rechtvaardigen. Een avonturier noemde je zo iemand vroeger. Heerlijk woord. Avonturier. Ruikt naar de zee.

Wat een gelul, denkt Huls. Straks gaat hij me nog vertellen dat zijn opa met mijn moeder naar Zuid-Amerika is gegaan en vallen wij elkaar snikkend als broertjes in de armen. De zee stinkt, denkt hij zomaar.

—Niet zo somber, meneer Huls, de zee mag dan vervuild zijn, in mijn gedachten blijft hij de machtige, zuivere bron van alle leven. Uw moeder is er met een avonturier vandoor gegaan las ik. Voor hetzelfde geld waren we broers geweest!

Huls schrikt. Is deze man paranormaal begaafd? Dan moet hij niet alleen letten op wat hij zegt, maar ook op wat hij denkt.

—U moet niet denken dat ik gedachten kan lezen, dat

kan niemand, begint professor Wiardi, maar Huls is daar niet zo zeker van en denkt: wil hij er een patiënt bij?

—U bent geen patiënt. Dat weet u ook best. Trouwens, ik weiger wie dan ook patiënt te noemen. Wie zou durven pretenderen dat hij mensen beter kan maken? Wij kunnen ze hooguit proberen duidelijk te maken dat ze niet ziek zijn, door ze hoe dan ook te laten functioneren. In elk geval niet zieker dan de beleidsmakers in de gezondheidszorg.

Woordspelletjes, denkt Huls, als professor Wiardi betekenisvol pauzeert.

—Ach, het zijn maar woordspelletjes. Je zou immers ook kunnen zeggen dat we allemaal patiënten zijn. Dat de mensheid in zijn geheel ziek is. Er komt steeds een nieuwe naam voor hetzelfde probleem: mutatie-pijn. Waarom noemen we gezondheid de normale toestand en ziek zijn de uitzondering? Is dat niet het probleem? Of liever: waarom maken we problemen? Is bezorgdheid een levensvoorwaarde? Het schijnt dat een politicus heeft durven beweren dat geluk een recht is. Dat moet een socialist geweest zijn. Dom. Hoe kun je ooit de massa besturen als je geluk tot levensvoorwaarde bombardeert? Een roos in de vuist als symbool, kan het behoudender? Een christen als uw opa zag het profetischer, de vinger die wijst. Hij preekt het tegendeel van het recht op geluk. De noodzaak van het offer door de loutering van het lijden. Waarom denkt u dat de jeugd zich doorboort met al die spelden en bellen? Waarom denkt u dat een mens zich laat tatoeëren?

Huls ziet het gezicht met het litteken voor zich en verdringt de gedachte zo snel mogelijk, uit vrees dat professor Wiardi erover zal beginnen.

—Het is niet het recht op geluk dat de mens motiveert,

meneer Huls, het is zijn verhouding tot het lijden. Met een lange ij of korte ei dat maakt niet uit. Allemaal woordspelletjes, dat geef ik grif toe, maar we hebben nu eenmaal alleen de taal om elkaar dingen duidelijk te maken zonder dat er kinderen van komen. Of je krijgt dit.

Hij wijst met een geopende hand naar de gekleide asbakken, de gevouwen vliegtuigjes, de gebogen dierenfiguren en de geknipte poppetjes.

—Allemaal gekregen van tevreden bewoners, die zo blij willen geven van hun dankbaarheid. Kijkt u eens naar dit monster.

Hij houdt een gruwelijk geborduurde broddellap op en vervolgt:

—Dit is toch een belediging voor al die prachtige theorieën van Gustav Jung. Strikt genomen!

Professor Wiardi lacht honend. Huls vindt het een goedkope manier van doen om de mensen eerst naar harte-lust te laten knippen, plakken, figuurzagen en haken, om vervolgens de resultaten belachelijk te maken.

—Ik zou eigenlijk van die hele bezigheidstherapie af willen, klinkt het verontschuldigend uit de mond van professor Wiardi. Het is namelijk een misverstand om te denken dat ieder mens creatief is. Eerst moet de angst overwonnen, dan pas kun je iets wezenlijks maken!

Huls denkt aan zijn vader die nooit verder gekomen is dan het vertalen van detectives. Waar lag diens angst?

—Uw vader was een held in de oorlog. Dat was zijn bestaansrecht. Hij is de rest van zijn leven bang geweest voor de vrede. Hij had de vijand nodig.

Huls schuift voorzichtig naar voren op het rotanstoeltje. Hoe durft een mens zo pertinent dingen te beweren over een ander zonder hem ooit gekend te hebben? Toch stoort het hem niet. Hij krijgt zelfs het gevoel dat

het gesprek een kant op gaat die in zijn belang is. Hij zegt ingehouden:

—Mijn vader had tenminste nog de mogelijkheid een andere keuze te maken dan zijn vader. Maar wat blijft er voor mij over? Opa worden?

Professor Wiardi laat niet merken dat hij ingenomen is met de plotselinge betrokkenheid van Huls.

—Een koerswijziging hoeft niet per definitie honderdtachtig graden te zijn. De beste kapitein is niet hij die zijn schip vertrouwt, maar degene die de golven liefheeft. De beste spreker is niet een man van het woord, maar degene die de stiltes beheerst. In wezen heeft uw vader de roeping van uw opa gevolgd en wat doet u?

Huls zou het gesprek graag willen sturen, maar heeft geen idee hoe.

—Ik kwam hier om mijn vriend te bezoeken.

Professor Wiardi herkent de verandering van onderwerp als typisch vluchtgedrag en kijkt even uit zijn ooghoeken naar de jachttrofee.

—Onmogelijk!

—Iedere patiënt heeft toch recht op bezoek in dit land?

—En elke bezoeker op bescherming. Het gevaar dat u iets overkomt is te groot.

—U zou hem toch vast kunnen binden?

—Lijkt u dat een ideale ontmoeting te worden? Bovendien laat Roest, en dat weet u beter dan ik, zich moeilijk binden.

—Ze hebben gisteren mijn mond dichtgeplakt.

Professor Wiardi lijkt zich de opmerking van Huls nauwelijks aan te trekken.

—Het is de schaamte die ons allen meer of minder ziek maakt.

—Waarom zou ik Roest niet mogen bezoeken?

—Mag ik een wedervraag stellen?

Huls stemt gelaten toe, even had hij het idee gehad mee te praten. Eigenlijk had hij nee moeten zeggen, maar het is alweer te laat.

– Waarom wilt u Roest bezoeken?

Huls wil de indruk wekken dat hij diep nadenkt, maar in werkelijkheid gaat er geen enkele gedachte door zijn hoofd die verband houdt met de vraag. Hij snapt niet hoe het mogelijk is dat hij hier zo kalm zit te praten met de man die hem gisteren volkomen overstuur heeft weten te maken. Is er misschien hypnose in het spel? Maar met welk motief?

Er wordt geklopt. Een stevig gebouwde vrouw in een jasschort komt de kamer binnen met een plumeau.

– Dag dokter. Mag ik even?

– Ik ben in gesprek, mevrouw Van der Molen.

– Ik ben zo weer weg, dokter. Heeft u dat beest echt met de kerst gekregen? vraagt ze en wijst op de kop van de eland.

– Nee, ik heb u al eerder gezegd: het is een erfstuk van mijn grootvader!

– Toch ga ik die kerstman bellen.

De vrouw begint tegen de eland te praten terwijl ze met de plumeau het gewei afneemt.

– Jou zomaar je kop af hakken omdat de cadeautjes op waren! We krijgen hem wel, Rudolf!

Zonder verdere mededelingen verlaat mevrouw Van der Molen de kamer. Huls heeft tijdens de gebeurtenis scherp op de gezichtsuitdrukking van professor Wiardi zitten letten, maar er is hem niets opgevallen waaruit hij zou kunnen opmaken dat zij door hem niet serieus genomen werd. Zelfs bleek niet dat professor Wiardi haar negeerde om van haar gezeur af te zijn. Wat zich zojuist heeft afgespeeld, lijkt deel uit te maken van een weloverwogen therapie, waarbij de vrouw zonder ironie in haar

waarde gelaten werd. Of maakt ze deel uit van het plan om hem, Huls, in de waanzin hier te betrekken?

—Waarom laat u dit gebeuren? wil Huls weten.

—Omdat het even gek als normaal is, maar vooral omdat het erg ontroerend is. Bovendien, we moeten wel. Er is niet voldoende gekwalificeerd personeel om de mensen persoonlijk te begeleiden. Ik ben met een onderzoek bezig dat ik door geldgebrek gedwongen, alleen moet uitvoeren. Ik probeer erachter te komen of dat wat men tot nu toe de ziel heeft genoemd, of zo u wilt het bewustzijn, zich niet in, maar buiten de mens bevindt. We kunnen genetisch perfect fysieke mensen produceren zonder te weten wat de noodzaak van een volmaakt lichaam is. En wat heb je aan een speler die alles met de bal kan, maar het doel niet weet te vinden? Met andere woorden: de techniek is de tactiek vooruit. De wetenschap heeft de wijsbegeerte achtergelaten, omdat de wijsheid de begeerte in de weg zat. Waarom bereiken we zo weinig op geestelijk gebied? Omdat we naar mijn mening de oplossing tot nu toe teveel in de mens gezocht hebben.

Huls kijkt voorzichtig de kamer rond op zoek naar zijn schoenen. Professor Wiardi vervolgt onverstoorbaar zijn college:

—Onze hersenen zijn niet meer dan ontvangers en versterkers. Alles wat is, zendt uit en de mens is het enige schepsel dat signalen kan interpreteren. Het hangt van diverse factoren af hoeveel frequenties hij kan ontvangen en of hij opgewassen is tegen de signalen. Sommige mensen ontvangen maar op één manier en dan ook nog de verkeerde. Die hebben geen beheersing over hun afstemknop. Ik wil ze leren de verkeerde zender, de stoorzender, zo u wilt, uit te schakelen.

Huls moet steeds nadrukkelijker denken aan wat Heuvel

eergisteren beweerd had. Het was duidelijk dat die war-taal uit dezelfde koker kwam.

– Kan iedereen uw kamer zo maar in- en uitlopen?

– Waarom niet? Mensen verkrampen als ze teveel beperkingen krijgen opgelegd. Pas als de discipline uit iemand zelf voortkomt, kan hij of zij die als triomf op de chaos ervaren. Daar komt bij dat ik de dingen het liefst maar zo veel mogelijk op hun beloop laat. Al kennen we ze niet, ook het toeval is aan wetten onderhevig. Alles kan leiden tot iets en iets op den duur tot alles.

In de wijze waarop professor Wiardi zijn theorieën ontvouwt, herkent Huls de overtuigingskracht waarmee Roest vroeger zijn absurde verhalen volkomen aanvaardbaar kon maken.

– Hoe verklaart u de toestand waarin Roest verkeert?

Weer glijdt de hand van professor Wiardi over diens kale hoofd.

Is hij pas gaan wrijven toen hij al kaal was? Of heeft hij zich kaal gewreven?

– Roest is bevangen door angst. Vroeger was hij in staat stoorzenders weg te drukken met creativiteit. Zoals u blijkbaar uw angst hebt weten te overwinnen door te gaan schrijven. Wat was daarbij uw drijfveer?

Huls merkt dat professor Wiardi langzaam de plek naderd waar hij wezen wil. Maar, zo vraagt Huls zich af: wil ik daar ook heen?

Hij knijpt zijn mond dicht om vooral niets te zeggen wat hem later kan opbreken.

– In hoeverre leidt u het onderzoek naar Roest? vraagt Huls en gaat staan om aan te geven dat hij het gesprek wenst te beëindigen.

– Hoe bedoelt u? vraagt professor Wiardi overdreven belangstellend.

– Wat ik bedoel, is dat het er meer de schijn van heeft

dat Roest bepaalt wat hier gebeurt.

Huls pakt zijn schoenen onder het bureau vandaan en knielt om ze te kunnen aantrekken. Als hij de glimmende neuzen ziet, moet hij denken aan gistermiddag toen hij zelfs twijfelde aan het bestaan van professor Wiardi. Dat bleek absurd.

– Zit Roest hier eigenlijk wel?

Professor Wiardi springt overeind.

– Loopt u even mee, meneer Huls?

– Wat gaan we doen?

– Ik zal u Roest laten zien.

Huls verwijt zichzelf dat hij professor Wiardi het initiatief weer in handen heeft gegeven, in plaats van de dingen te vragen die voor hemzelf van belang zijn.

– En zojuist was dat nog onmogelijk.

– Er zit een raampje in de deur van zijn kamer waardoor wij hem kunnen observeren zonder dat hij ons ziet.

Huls walgt van het idee, maar laat zich voorlopig meeslepen door zijn nieuwsgierigheid. Hij loopt een halve meter achter professor Wiardi aan en zoekt om zich heen naar herkenningspunten. Alsof hij bang is dat professor Wiardi opeens achter een deur zal verdwijnen en hij de weg alleen terug moet zien te vinden. Maar ook kijkt hij uit naar Ester. Hij moet aan professor Wiardi vragen wie ze is. Maar niet nu. Het valt hem op dat van het protest hier binnen nog niet veel te merken is.

Ze zijn nu twee keer linksaf geslagen, drie zwenkdeuren gepasseerd en een maal voorbij een klok gekomen. Door een geopende deur ziet Huls een piano staan.

– Dat is onze conversatiezaal, gidst professor Wiardi ontspannen.

Ik hoor niks, weet Huls nog juist voor zich te houden.

– In dit land waar politici durven beweren dat geluk een

recht is, wordt nergens anders nadrukkelijker gezwezen dan in conversatiezalen, merkt professor Wiardi zeer tot zijn eigen genoegen op.

Huls gaat steeds langzamer lopen. Professor Wiardi, die aldoor de zwenkdeuren uiteengedrukt heeft gehouden, moet bij iedere volgende wat langer wachten.

—Durft u niet meer?

—Ik vind het gênant.

—Hij kan u niet zien.

—Daarom juist.

Huls had honderden voorstellingen onzichtbaar voor Roest achter hem gezeten. Toch scheen deze altijd precies te weten wat er zich achter zijn rug afspeelde. Roest wou het hele theater in zijn macht hebben en ergerde zich al als de koffiekopjes in de foyers te luidruchtig werden opgeruimd. Huls is ervan overtuigd dat Roest het onmiddellijk zal merken als hij bekeken wordt. Sterker nog, Roest zou zelfs onmiddellijk weten wie hem staat te bespieden.

—Daar zit hij.

Professor Wiardi wijst op een gangetje met vier deuren. Aan twee kettinkjes hangt een bordje waarop te lezen staat: *Quarantaine*.

—De achterste deur.

—Quarantaine?

—Dat klinkt wat vriendelijker dan isolatie, vindt u ook niet? Leven is een kwestie van de juiste woorden kiezen. Plotseling is Huls bang dat Roest voor het raampje zal komen staan en hem met zijn priemende ogen, waarmee hij het weerbarstigste publiek wist te temmen, zal verpletteren.

—Ik wil hem niet zien.

—Ik kan u niet dwingen.

Waarom dringt professor Wiardi niet even aan? Het is

waarschijnlijk allemaal bluf geweest. Vermoedelijk hebben ze een paar rondjes door het gebouw gelopen. Was hij hier al niet eerder geweest? Twee klokken? Dat moet twee keer dezelfde klok geweest zijn. Het zweet breekt Huls uit.

Terwijl hij de lange gang weer in loopt, komt professor Wiardi achter hem aan en legt hij amicaal een hand op Huls' schouder. Huls wil de arm in eerste instantie wegduwen, maar voelt zich er ondanks alles door gesteund. Hij weet zich geen raad met de dubbelzinnigheid van professor Wiardi. Aan de ene kant ervaart hij hem als bedreigend, als iemand die hem om wat voor reden ook wil manipuleren, en anderzijds voelt Huls een zekere waardering voor de vrijheid die professor Wiardi kennelijk iedereen gunt.

—Nogmaals, wij hebben veel aan uw verhaal gehad, maar ik wil nog zoveel meer weten.

Huls wringt zich onder de arm uit. De vraag: wie heeft mij vannacht bestolen? brandt hem op de lippen, maar hij zegt:

—U weet toch al meer dan genoeg?

Professor Wiardi duwt een zwenkdeur open en laat Huls voorgaan.

—Een onderzoeker weet nooit genoeg, meneer Huls. Wij roepen wel dat we wetenschappers zijn, maar onze kennis is gegrondvest op een paar theorie'tjes. Theorieën steunen niet op wat men weet, daar baseert men zijn wetten op, nee, ze berusten daarentegen op een gebrek aan kennis van de feiten. Zoals de geschiedenis bepaald wordt door wat we vergeten. Het ontbreken van details geeft een schijnbare samenhang. Jullie kunstenaars doen wel kritisch, maar jullie denken blijft veel te romantisch. Huls voelt zich geveleid door het woord kunstenaar. Nooit eerder heeft iemand hem zo betiteld en van zich-

zelf zou hij het nooit durven zeggen. Roest was de kunstenaar en niemand anders.

–Wat wilt u dan nog weten? vraagt Huls, niet met de bedoeling om professor Wiardi ter wille te zijn, maar om erachter te komen waar deze op uit is.

–Alles over Roest. Bij voorbeeld uw eerste ontmoeting. Uw samenwerking. Het einde.

Ze passeren weer een klok. Omdat Huls zwijgt, vraagt professor Wiardi:

–Vond u het moeilijk dat verhaal over uw opa op te schrijven?

–Ik heb in grote lijnen de versie van Roest gevolgd.

–Dat lijkt me valse bescheidenheid. Als ik naar de plaat...

Huls onderbreekt professor Wiardi:

–Het hele verhaal was ondergeschikt aan een truc. Dat komt niet over als je het niet ziet.

Maar professor Wiardi wuift zijn nuance weg.

–Dat doet er niet toe. Het gaat mij om de woorden. Welke details Roest benadrukt en welke hij weggelaten heeft. Dat is wat het juist zo interessant maakt. U heeft zich als het ware weer van uw eigen geschiedenis meester gemaakt. Buitengewoon opmerkelijk.

Ze lopen naast elkaar de trap af naar de hal.

Huls wil zeggen dat Roest al die jaren had meegekeken over zijn schouder als hij iets creatiefs ondernam en dat hem dat belette te schrijven, maar hij houdt zich in. Geen geheimen prijsgeven, denkt hij.

–Roest heeft u altijd belemmerd te schrijven, die rem is kennelijk weggefallen. Interessant. Ik wil weten hoe dat komt. Daar, in die contreien, bevindt zich het geheim van de creativiteit. Weet u wat het is met Roest? Hij is diep ontgoocheld.

Ze staan samen in de hal. Huls kijkt van professor

Wiardi, die erg tevreden met zijn woordspeling lijkt, naar het borstbeeld van de Stichter.

—Dat is onze oprichter. Hem volg ik, hij heeft me overtuigd. Wij zitten in hetzelfde schuitje, meneer Huls. Soms ben ik niet langer opgewassen tegen die bronzen zekerheid. Dan ga ik hem te lijf.

Huls is ervan overtuigd dat de man die hij op die zondag zag grijs haar had en een rode sjaal droeg.

—Alles in het leven komt neer op overtuigingskracht, waarbij de nadruk ligt op het woord kracht. Energie. Het verhaal van Darwin heeft het gewonnen van Genesis. Maar heeft het daarom een hoger waarheidsgehalte? We hebben hier in een van onze tuinen een vijvertje. Als we daar vissen in laten zwemmen, komt er een reiger op af die ze opvreet. Als wij Darwin mogen geloven, moeten we daar net zolang vissen in blijven gooien tot er een soort vissen muteert dat de reiger bij zijn strot grijpt en onder water trekt. En dat weer net zolang tot er een soort reigers ontstaat dat daar weer tegen opgewassen is. Etcetera. Wij cultiveren net zolang tot de natuur niet meer kan. En opeens wordt de roep *terug naar de natuur* het toppunt van beschaving. Ik geloof niet zo in onschuldige Indianen, als u begrijpt wat ik bedoel. Ik draaf misschien een beetje door, meneer Huls, maar iemand kan alle gelijk van de wereld hebben, als het hem aan macht ontbreekt zijn theorie door te drukken, zit hij fout. Moet u zich eens voorstellen hoeveel oplossingen er zo al verloren zijn gegaan en, vooral, achter hoeveel waandenkbeelden we nu aanlopen. Zo wordt er — en daar ben ik mede schuldig aan — door een generatie hulpverleners meer geloof aan de theorieën van Freud gehecht dan aan de boodschap van Jezus. Fout! Eeuwig is God is overlevering is voortplanting. Het verhaal van het ritueel valt samen met de ontluistering van

de seksualiteit. Wie de zin van het taboe ontkent, kan alleen nog dromen van genot.

Huls denkt aan zijn dromen van die morgen.

—Een droom uitleggen is ook een kwestie van overtuigingskracht. Droomt u veel, meneer Huls?

—Anders nooit! Toevallig vanmorgen, zegt Huls.

—Dat waren geen dromen. Ze hebben u, ik moet zeggen dat ik daar persoonlijk geen voorstander van ben, waarschijnlijk iets onschuldigs gegeven waar u op bent gaan hallucineren. Ik heb geen idee hoe ernstig de situatie na de brand bij u thuis is, maar als u wilt, kunt u hier wel een paar dagen logeren. Dat kamertje waar u vannacht geslapen heeft, is toch leeg. Ik kan er een typemachine laten neerzetten.

Hij weet overal van! denkt Huls en duwt tegen de buitendeur die gesloten blijft. Professor Wiardi haalt zijn pasje uit zijn borstzak en opent de deur voor Huls.

Als Huls, buiten adem van het hardlopen, 's avonds de sleutel in het slot van zijn kamerdeur steekt, blijkt deze niet te passen. Hij begrijpt er niets van en probeert het nogmaals. Door zijn gemorrel aan de deur merkt hij niet dat hij gezelschap heeft gekregen op de overloop.

—Ik heb er een nieuw slot in laten zetten.

Hij laat van schrik zijn sleutel vallen en draait zich om. Daar staat de weduwe Burger met een deegroller in haar rechterhand. Ze ziet eruit alsof ze even te voren stevig heeft gevochten. Met John? Haarspeldjes steken her en der uit haar verwarde kapsel en de punt van een witte blouse komt onder haar Schots geruite vestje uit.

—Moet ik hier soms een onderschrift bij verzinnen, mevrouw Burger? vraagt hij en hij verwondert zich opnieuw over zijn eigen woorden.

Ze bloost van de zenuwen en stamelt woorden die haar door de huisbaas, vermoedelijk in een andere volgorde, zijn ingefluisterd:

—Helaas dien ik, mevrouw Burger, u, de heer Johannes Huls, namens de huisbaas, de heer Stalknecht jr, de toezegging tot dit pand te verlaten.

—U kunt mij niet zomaar van mijn kamer zetten, zegt Huls verontwaardigd om er, zij het gegeneerd over zijn beroep op de wet, aan toe te voegen: er bestaat nog zoiets als huurbescherming in dit land!

—Ik ben geen rechtspersoon daar u de voornoemde onderhuurder bent en u geen poot om op te staan hebt krachtens de wettelijke eigenaar.

Huls krijgt ongewild medelijden met deze vrouw, maar weigert troostende woorden te spreken. Er is hier maar één slachtoffer en dat is hij!

Ze staan getweeën enige tijd doelloos tegenover elkaar. Hij ziet op de plek waar hij jaren geleden zijn naam-bordje had geschroefd de oorspronkelijke kleur van de

deurpost terug.

—Waarom wordt mij de huur eigenlijk opgezegd? wil hij weten. Wat heb ik misdaan?

—De maat is vol. Denkt u dat wij niet weten wat er aan de hand is? Moet onze John soms ook gek worden? Is dat uw bedoeling? Hij zit nu op het politiebureau. Zover is het al. Verdacht van brandstichting.

De weduwe Burger drukt door emoties overladen haar bovengebit in haar onderlip.

—Dat is niet zo mooi. Weet u misschien iets van een sigarenkistje?

Ze schudt haar hoofd.

—Ik zou het graag even van mijn kamer willen pakken.

—Alleen de huisbaas heeft voorlopig de nieuwe sleutel.

—Hoe krijg ik dan mijn spullen terug?

Hij begint te begrijpen dat het menens is.

—Alles is al weggehaald. Hier heeft u het bewijs van het opslagbedrijf.

Ze drukt hem een formulier in handen waar een visitekaartje aan geniet zit.

—U bent zelf begonnen onze John geld te geven! zegt ze en barst spontaan in hevig gesnik uit.

Er valt een haarspeldje op de grond. Huls bukt zich om het te pakken en ziet de deegroller weer in haar hand. Zonder het speldje op te rapen, komt hij overeind.

—Waarom heeft u dat ding eigenlijk bij u?

—Ik dacht dat u zou gaan vechten, zegt ze en haar gesnik verandert in gejammer met hoge uithalen. U bent altijd een fijne huurder geweest, meneer Huls!

—Onderhuurder, verbetert hij haar.

Hij moet aan dat *geweest* denken als hij haar achterlaat op de overloop en langzaam de trap afloopt. Als hij de voordeur opent, glipt Bert langs zijn benen naar binnen. Hij blijft op de brug bij de steeg staan en tuurt naar het

pikzwarte water van de gracht. Pas na enige tijd ontdekt hij dat de lichte plek die hij aan het oppervlak ziet een krant is. Vermoedelijk een van de kranten die hij gister-nacht uit het raam gesmeten heeft. Hij kan in het don-ker niet zien van welke stapel.

— Heeft u een gulden voor me?

Een van de zwervers staat achter hem en houdt een puisterige hand op.

Huls kijkt de bedelaar lang en zonder iets te zeggen aan. Hij ziet zichzelf als in een visioen, bedelend bij Roest. Alles wat ik bezit, draag ik nu bij me, denkt hij. Als hij zijn portemonnee pakt en de man een gulden geeft, zegt hij zonder om medelijden te vragen, meer uit solidariteit:

— Ik kan ook nergens slapen vannacht.

De zwerver gooit de gulden meteen op de grond en be-gint te schelden:

— Steek hem maar in een reet naar keuze, hufter! Ik ben niet te koop voor een piek, als je dat soms denkt.

Huls slentert naar het plein. En draalt voor de kiosk, zich afvragend of hij het avondblad zal kopen. Maar het beeld van de drijvende krant in de gracht doet hem er-van afzien. Hij blijft op weg naar de broodjeszaak even aarzelend voor het café staan en hoort het geroezemoes achter de leren lap die voor de ingang hangt om de kou buiten te houden.

Huls bestelt een broodje pekelvlees.

— Meenemen of opeten? vraagt de smeerder gerouti-neerd.

— Waarheen meenemen? mompelt Huls.

— Wat zei u?

Hij opent het zakje op straat en neemt een hap. De eer-ste regendruppels tikken tegen het vetvrije papier. Dan neemt hij zich voor een hotel te zoeken, maar na een

half uurtje lopen merkt hij dat hij weer op weg is naar Het Goede Huis.

—Dokter Wiardi is net weg. Hij verwachtte u al. Ik weet ervan, zegt de juffrouw achter de balie en pakt de telefoon. Een jongeman met een veiligheidsspeld door zijn wang komt Huls blijmoedig tegemoet gelopen.

—Komt u even met mij mee, meneer Huls. Heeft u een pyjamaatje bij u of wilt u er een van ons lenen?

De deur van het kamertje zwaait open. Men heeft op tafel een typemachine neergezet met ernaast een stapel papier. Huls laat zich volkomen murw op het bed zakken. Hij overweegt of het wel de juiste keuze is hier de nacht door te brengen, maar kan niet tot een slotsom komen.

De jongeman blijft energiek hulpvaardigheid uitstralen.

—Als u niet slapen kunt, liggen er twee pilletjes onder uw hoofdkussen. Wilt u nog wat drinken, meneer Huls, of bent u bang dat u er dan vannacht uit moet? De wc is aan het eind van de gang. Als er wat is dan belt u maar, meneer Huls.

—Wilt u alstublieft ophouden mijn naam zo nadrukkelijk te noemen.

—O, neemt u mij niet kwalijk. Ik wist niet dat dat gevoelig lag. Daar heeft de dokter niets over gezegd. U bent toch geen patiënt?

—Niemand is patiënt, of iedereen, antwoordt Huls en slikt nadrukkelijk.

De jongeman, duidelijk een beginner, weet zich geen raad met het gezegde.

—Daar zit het knopje van de bel.

Hij verlaat overhaast de kamer. Huls drukt onmiddellijk op het knopje. Het duurt blijkbaar even voordat de jongeman het paneel bereikt heeft waarop hij kan zien wie

er gebeld heeft en weer terug kan lopen. In die tijd is Huls op bed gaan liggen. Hij slikt verwoed om niet te gaan huilen.

—Kan ik nog wat voor u betekenen, meneer?

Huls kijkt naar de jongeman en zegt:

—Wat geweldig dat de jeugd nog bereid is dit werk te doen!

—Is er iets, meneer...

De jongen weet op het laatste moment nog de naam in te slikken.

—Ja, zegt Huls zacht, en houdt een briefje tussen duim en vinger geklemd dat hij even tevoren onder zijn hoofdkussen gevonden heeft. Er staat niet meer op dan een rode zeven in spiegelbeeld.

—Die Ester, wie is dat?

Midden in de nacht, als hij voor de tweede keer wakker is geworden, staat Huls op en kleedt zich aan. Hij sluipt op zoek naar Roest door de donkere gangen.

Ik stap bij hem binnen en we praten alles uit, heeft hij zich voorgenomen. Alleen maar romantiek, weet hij zelf ook wel, maar hij kan niet anders. Wil ik mol of mollen-vanger zijn? maalde het door zijn kop nadat hij de eerste slaappil had genomen.

Huls loopt op zijn sokken, want hij is bang. Doodsbang. Hij kan niet ontkomen aan het idee dat er een organisatie achter alles zit. Hij meent een onafwendbare structuur te herkennen, iets van een allesvermalende logica. Hij vermoedt dat professor Wiardi slechts in schijn de touwtjes in handen heeft. Alleen, wie moet het slachtoffer worden en wat is het motief?

De stilte wordt beklemmender, iedere keer als de slome echo van het gekraak van de dichtslaande zwenkdeuren wegsterft. Huls versnelt zijn pas om vlugger het angst-

aanjagende van het afwezige te kunnen verbreken. Hij ruikt dat hij dichterbij de keuken dan bij de medicijnkast zit. Als hij voor de zoveelste maal een zwenkdeur openduwft, heeft hij er geen notie meer van waar hij zich in het gebouw bevindt.

Huls denkt terug aan de vredige momenten dat hij 's avonds op zijn vaste plek bij de koelkast zijn biertje dronk, terwijl de chef-kok peterselie hakte. Alles bij elkaar nog geen maand geleden. Peterselie zul je hier nooit ruiken. Alleen de weeïge geur van doorgekookte groenten. Van Kleunen had Huls geleerd met een mes om te gaan. Fijnhakken lijkt op pianospelen. De vingers bepalen hoe het mes snijdt, het ritme komt uit de pols.

Als Huls een klok passeert en zijn oren spitst of hij de wijzers kan horen verspringen, naderen om de hoek voetstappen. Hij stapt zonder nadenken een kast in, duwt zijn rechtersoor tegen de binnenkant van de deur en voelt hoe snel zijn hart klopt. Het licht in de kast gaat aan. Iemand probeert de deur te openen. Huls houdt uit alle macht de kruk omhoog. Als hij een andere houding aanneemt om meer kracht te kunnen zetten, trapt hij een bezem om die tegen de deur valt.

— Bent u dat, meneer Huls?

Het is haar ongeschonden stem. Huls duwt zijn wang en onderlichaam tegen de deur. Het is alsof de warmte van haar lijf door het hout kruipt. Heeft ze hem hier naar toe gelokt? Hij doet voorzichtig de deur open en ziet in het licht dat uit de kast op haar gezicht valt dat ze haar lippen verontschuldiggend tuit. Of verleidelijk?

Ze komt bij hem in de kast staan, doet het licht uit en de deur dicht. Dan duwt ze zich behoedzaam tegen hem aan, pakt zijn rechterhand en leidt zijn vingertoppen langs haar litteken en fluistert:

— Als je me helpt, breng ik je bij Roest!

Het Verhaal van Twee Hemelbestormers

Toen er nog niets aan de hand was, en dan heb ik het natuurlijk niet over de toestand in de wereld, want de Amerikanen hadden juist die week een schepje op Hanoi gegooid, zoals Roest het in de show formuleerde, nee, dan heb ik het over de relatie tussen ons, Arthur Roest en Johannes Huls, te zamen vormend *Opa's Wijsvinger*, sterker nog, toen wij op het hoogtepunt van onze roem stonden, dat wonderlijk genoeg samenviel met de mate van onze vriendschap, logeerden wij in een hotel van het genre uitgewoond. Zo'n logement waar de ANWB bij voorkeur haar blauwe bordje *Bondshotel* aan de gevel spijkert. Waar in kale kamers twee eenpersoonsbedden tegen elkaar geschoven zijn, in een hoek bij het raam een zwart gelakte thonetstoel staat en in de klerenkast ijzeren knaapjes van de stomerij hangen. Omdat je, als je maar ver genoeg uit het raam ging hangen, België kon zien, heette het hotel Grenszicht. Roest vroeg toen we ons ingeschreven hadden aan de eigenaar, wiens stugge houding de Hollandse horeca-tegenzin symboliseerde:

—Is het hotel naar uzelf of uw vrouw genoemd?

We sliepen samen op een kamer, Roest en ik. Of dat de normale gang van zaken was of dat het niet anders ging, ben ik vergeten, wat ik me wel herinner is dat wij elkaar in die tijd nog moeiteloos vierentwintig uur per dag konden velen.

Na jaren van theorie over hoe de wereld verbeterd moest worden en vooral ook van kritiek op die theorie, hadden wij ons op de praktijk gestort en waren verwikkeld geraakt in een liefdadigheidsactie. Roest, die steeds meer het gevoel kreeg dat alleen hijzelf beter werd van

zijn politiek engagement en niet de armoedzaaiers met wie hij zo begaan was, wilde al langer wat doen. En dan niet iets vrijblijvends voor instellingen die, omdat ze zich inspanden voor het geplaagde dier of de gemartelde medemens, toch al zeer in trek waren, maar iets tastbaars dat wel wat moeite mocht kosten. Voor vergeten minderbedeelden.

Hij zag het theater niet langer meer als een uitdaging. Hij vond dat hij alles al een keer gedaan had, en bovendien had hij genoeg van de vooringenomen manier waarop de toeschouwers naar een voorstelling keken. Ze waren niet langer benieuwd, maar benauwd, vond hij. Het meest inspirerende deel van het publiek was trouwens na twee programma's afgehaakt, toen de massa toestroomde.

Roest had in Parijs een beroemde Amerikaanse *sleight-of-hand* zien optreden, met wie hij correspondeerde over de laatste ontwikkelingen in zijn vak. Als hij wel eens een buitenlandse collega opzocht, ging Roest liever alleen. Ik vrees trouwens dat ik weinig begrepen zou hebben van de geheimtaal waarin gesproken werd over theorie en praktijk van de vingervlugheid.

In de trein terug was Roest een oplichter uit Ecuador tegengekomen, een zekere Valdoz. Zelf een meester in het voor de gek houden van mensen had Roest zich volledig laten meeslepen door diens verhaal. Zuid-Amerika was altijd het beloofde continent voor hem geweest. De geest van Bolivar, grote namen als Borges, Neruda, Márquez en het revolutionaire elan van Che Guevara, hadden het werelddeel in zijn denken mythische trekjes gegeven. Valdoz vertelde op weg te zijn naar zijn broer die in ballingschap in Zweden woonde. Hij ging een baantje in Amsterdam zoeken om de rest van het reisgeld bijeen te sparen. Roest had zich onmiddellijk be-

reid verklaard de bootreis naar Stockholm te betalen en aan Valdoz gevraagd of hij nog meer kon doen. De Ecuadoriaan had verteld dat zijn geboortedorp aan de voet van de Cotopaxi onlangs door een lichte aardverschuiving was getroffen, waardoor er nogal wat openbare voorzieningen waren weggevaagd. Roest opperde prompt het plan om geld in te zamelen voor een schooltje plus de benodigde leermiddelen. Niet bepaald een revolutionair idee, maar hij was in de ban van Valdoz, die wel eens een sigaar met Che Guevara gerookt scheen te hebben. Of van Che. Dat had Roest niet goed kunnen verstaan en het had hem nogal misplaatst geleken erop door te gaan. Het ging immers niet om de grote namen van de revolutie, nee, het ging om de kleine slachtoffers van de uitbuiting.

Zo had Roest het mij verteld en hij stelde voor samen een actie op touw te zetten, waarbij we maar even moesten vergeten dat het doel de middelen nooit heiligde. Als ik er geen zin in had dan zou hij het in zijn eentje doen. Ik was verbaasd over de plotselinge daadkracht van Roest, maar ik zag in zijn ogen dat het hem ernst was. Hij moet zich al gezien hebben als ereburger op het bordes van het stadhuis van dat dorpje, bescheiden alle eer wegwuivend en de lokale tequila drinkend met de plaatselijke guerillero's. Dankzij zijn inspanningen konden de kinderen eindelijk leren wat de achtergrond was van het revolutionaire elan van hun vaders.

Voor de zekerheid, ik was nu eenmaal de meest nuchtere van ons tweeën, had ik even in de atlas het bestaan van het dorpje geverifieerd, maar toen er een plaats van die naam vlak bij de vulkaan Cotopaxi ten zuiden van Quito, de hoofdstad van Ecuador, bleek te liggen, kon niets mij weerhouden mijn vriend te volgen in zijn bekommernis met de wereld, wat inhield dat ik zoals ge-

woonlijk de praktische organisatie op mij nam.

Aldus waren wij erop uitgetrokken om onze populariteit op iedere gewenste wijze te gelde te maken.

—Praktijk is corrupte theorie, had Roest dialectisch gesteld, omdat hij wel voelde aankomen dat hij een paar concessies aan zijn normen en vormen zou moeten doen.

Zelf probeerde ik zoveel mogelijk buiten schot te blijven. Zo hadden we verzonnen dat de fans samen met Roest voor een tientje op de foto konden. Hoewel wij een duo waren, maakte niemand van de poseurs er bezwaar tegen dat ik er niet bij stond. Iemand moest de foto maken. Bovendien bestond ons duo maar uit een persoon: Roest! Wat ik overigens best vond. Trouwens, waar kan een mens beter staan dan achter de camera?

Roest opende de ene winkel na de andere, knipte linten door, smakte champagne tegen gevels en boegen, ramde heipalen in de grond en legde eerste stenen.

Al snel moesten wij constateren dat de idealisten op zwart zaad zaten, de middenstanders voor een dubbeltje op de eerste rang wilden zitten en dat de rijken onbereikbaar waren.

Kinderen, bejaarden en gehandicapten spanden zich naar vermogen in en ontwikkelden activiteiten met een hoog koninginneedaggehalte. Tweeënvijftig mongolen als kaartspel verkleed plus twee begeleiders als joker.

Na anderhalve dag, de actie zou twaalf dagen duren en langs alle provincies voeren, had Roest al zo'n spijt van zijn middelen dat hij het doel vervloekte en wenste dat een vulkaanuitbarsting van de Cotopaxi het dorpje en zijn wijde omgeving van de kaart zou vegen.

Naast ontelbare verlotingen, werd ook menig door de middenstand belangeloos ter beschikking gesteld artikel door Roest bij opbod verkocht. Die dag dat wij ons in-

schreven in Hotel Grenszicht, hadden we onder andere door de plaatselijke kandidaat-notaris ter beschikking gestelde gevulde koeken geveild. De gulle gever bleek reünist, wat inhield dat hij, evenals wij, lid van het studenten corps was geweest.

Roest en ik hadden elkaar voor het eerst ontmoet tijdens de groentijd van 1964. Mijn vader, voor wie het corps zoveel betekend had omdat hij binnen die studentenvereniging in aanraking was gekomen met veel ruimer opgevoede knapen, zodat er een wereld voor hem was opengegaan, vond het vanzelfsprekend dat ik mij voor de groentijd zou melden. Het trok me totaal niet aan om twee weken op de grond gezeten mijn zekerheden te laten ondermijnen door lui die een paar jaar ouder waren dan ik. Daar kwam bij dat ik helemaal geen zekerheden had. Mijn vader beseftte niet dat ik door hem weer veel liberaler was opgevoed dan de meeste corpsleden, die te zamen een vooringenomen en bevoorrecht milieu vormden. Het jaar tevoren was een jongen bijna gestikt in een roetkap en twee jaar eerder had een ouderejaars annex hockey-international geprobeerd een strafcorner vanaf een feutenkop te nemen. Hij had de nuldejaars tegen het achterhoofd gemept. Omdat die lul zijn kop niet stil hield, volgens de hockeyer. De ongelukkige had enkele weken in coma gelegen en kon zijn voorgenomen rechtenstudie verder wel vergeten.

Mijn vader keurde deze calamiteiten zeker niet goed, maar de glimlach waarmee hij ze veroordeelde, zei me genoeg. Hij heeft nooit geweten dat zijn zoon ook het slachtoffer is geworden van zo'n flauwe ontgroeningsgrap, die dankzij Roest nooit op een rel is uitgelopen. En dankzij mijzelf natuurlijk, maar dat bedenkt ik nu pas. In die tijd geloofde ik dat ik mijn bestaan aan

Roest te danken had.

De praeses van de senaat van het corps had de rector magnificus beterschap beloofd en dus werden wij, om bij de normale burger het studentenimago wat op te krikken, tewerkgesteld in een bos in Noord-Limburg dat, volgens de studenten, onterecht onder een windhoos had geleden. We sliepen onder barre omstandigheden in een klooster dat leeg stond bij gebrek aan roepingen.

Ik was met een tweedejaars, die zich uitgegeven had voor roeier maar in werkelijkheid slechts stuurman bleek te zijn, van de groep afgedwaald, toen hij begon te zeuren:

– Trek jij je wel eens af, feutje? Kun jij op bevel klaar komen?

Zoals de mores voorschreven, bleef ik beleefd.

– Ik denk het wel, meneer!

– Je moet niet te veel denken, feutje. Dat is onterecht.

– Nee meneer!

– Waarom ga je dan toch studeren, feut?

– Omdat mijn vader dat wil, meneer.

Ik gaf me volledig over. Lafaard die ik was. Nooit heb ik zo vaak meneer tegen iemand gezegd als in die twee weken. Onterecht! Of vocht ik niet terug omdat ik vond dat ik weinig te verdedigen had?

Op zeker moment had de tweedejaars me zover dat ik me stond af te trekken terwijl hij met de stopwatch van zijn horloge de tijd opnam.

– Mijn persoonlijk record staat op negenentwintigtwee, had hij me even te voren trots laten weten en ik begreep dat ik van goede huize moest komen, wilde ik dat verbeteren.

Dit lukte dan ook bij lange na niet. Het was toch al een bezigheid die me, op het beoogde doel na, tegenstond

en ik kon onmogelijk de juiste concentratie vinden. Horden blote dames met dansende borsten en dorstige dijen passeerden de spiegels van mijn fantasie, maar iedere keer zag ik weer die rossige roeikop in dat kreupelhout en dan voelde ik de slapte door mijn hand trekken.

—Moet ik je soms helpen, feutje?

—Nee meneer!

Ik ging een tandje hoger door iets door de knieën te zakken en het bewegingstempo van de hand wat te verhogen. Op het moment dat ik een eerste trilling onder in de balzak voelde, hoorde ik mijn ontgroener heftig vloeken. Hij bukte zich en raapte een speelkaart van de grond die hij kennelijk zojuist tegen zijn rechterslaap had gekregen, want daar wreef hij met zijn hand. Op dat moment doemde iemand die net zo kaal was als ik, en dientengevolge sprekend op honderdvijftig andere feuten leek, op uit de bosjes en schreeuwde uitgelaten:

—Broek omhoog, de koningin!

Van schrik kwam ik klaar en wachtte gegeneerd tot ik uitgedruppeld was opdat ik mijn broek kon sluiten.

—Dit staat morgen op de voorpagina's van alle kranten, zei de feut kalm.

De stuurman besepte in één klap dat het geintje zijn carrière zou kunnen ruïneren — wat in wezen de inzet van iedere grap zou moeten zijn — en smeekte om genade. Hij maakte daarbij de onvergeeflijke fout zijn belager in diens hoedanigheid van feut aan te spreken.

—Meneer voor jou, uitvaagsel, beet deze hem dan ook ongemeen fel toe.

—Ja meneer, bibberde de ouderejaars.

—Meneer Roest!

—Ja meneer Roest!

Dat was de eerste keer dat ik zijn naam hoorde en ik was meteen verliefd op zijn natuurlijke zelfverzekerd-

heid. Al is verliefdheid misschien niet het juiste woord wanneer de begeerte geen zinnelijke drijfveer kent. Het spontane verlangen voor altijd in zijn buurt te willen zijn, gaf me het opwindende gevoel een bestemming gevonden te hebben.

—Doe jij je gulp dicht, viezerik! zei Roest tegen mij. Hoe heet je eigenlijk?

—Huls, meneer. Johannes Huls.

—Ik ben geen meneer, lul! Ik ben je gelijke. Doe niet zo nederig.

De manier waarop Roest het incident verder afhandelde en in het voordeel van alle feuten wist om te buigen was indrukwekkend. De voorzitter van de groentijdcommissie, doodsbang voor slechte publiciteit, kroop voor Roest en bezorgde ons een heerlijk ontspannen groentijd. De week eindigde met een gedenkwaardige bonte avond waarop wij voor het eerst kennismaakten met het fenomenale talent van Roest. Hij had op de aftrekgebeurtenis een lied gemaakt en vroeg of iemand hem kon begeleiden op het orgel dat in de kapel van het klooster stond.

Hoewel ik wist dat mijn techniek onvoldoende was, ik had twee jaar pianoles gehad en heel vroeger tot ergernis van de koster op het harmonium van Reoboth gespeeld, begreep ik dat dit mijn kans was om bij hem in de buurt te zijn. Het wonderlijke was dat ik me zeker voelde over mijn spel vanaf het eerste moment dat we samen repeteerden. Het leek wel of er iets van de natuurlijke zekerheid, of liever de superieure arrogantie, van Roest in mij overvloeide. Het lukte me omdat Roest niet aan mijn kunnen twijfelde. En zo is het al die jaren gebleven. Als hij vond dat ik het kon, nam ik dat als vanzelfsprekend aan. Op zijn gezag ben ik gaan componeren. Hij bracht een tekst en vroeg mij er een

melodie bij te maken en de volgende dag was er een liedje. Ik liet hem nooit merken dat ik dat zelf elke keer weer als een wonder beschouwde en hij had nooit iets op mijn composities aan te merken.

Wij hadden in allerlei opzichten een aanstekelijke werking op elkaar en vormden vanaf ons eerste optreden een hermetisch duo. Roest had altijd aan een half woord genoeg en ik raakte zeer geïnspireerd door zijn ongebreidelde fantasie. Alles leek mogelijk. Toen ik Roest het verhaal van mijn opa vertelde, verzoon hij De Truc met de Dansende Kootjes, die op slag onze naam vestigde.

Opa's Wijsvinger. Het was de combinatie van magie, woord en muziek die ons optreden tot een verpletterende ervaring maakte. Terwijl het verhaal of het liedje de aandacht van de toeschouwer voldoende afleidde, buitte Roest het effect van zijn vingervlugheid volledig uit. Op zijn beurt illustreerde de truc zo terloops wat er gezegd of gezongen werd dat het nummer een dubbele werking kreeg.

Het bleef Roest steken dat de nadruk in de juichende kritieken altijd op de tekst lag. Hij voelde zich een goochelaar. Hoewel hij een uitgesproken hekel aan het woord had. Terwijl hij door de media beschouwd werd als satiricus met als gimmick goochelen.

—Calvinisten zijn bang voor magie. Alles moet altijd met zoveel woorden gezegd en uitgelegd worden, had hij meerdere malen na een première geklaagd, om er zonder gêne voor de vergelijking aan toe te voegen: en dat terwijl Jezus het ene wonder na het andere heeft verricht!

—Jij was toch dat aftrekkertje, zei de kandidaat-notaris tegen mij en probeerde voor zover zijn uitgedroogde ge-

hemelte dat toeliet, de juiste ballen-onder-elkaar-toon te treffen.

Roest gruwde, maar kon het verleden niet loochenen nu het lot van de Derde Wereld in het geding was en nam zwijgend de gevulde koeken in ontvangst.

Na de inzamelingsactie overdag, speelden we 's avonds in de plaatselijke schouwburg ons laatste programma, *Schoppen en Terugtrappen*, waarvan de recette ook voornamelijk bestemd was voor het goede doel. Het was de show waarin Roest Het Verhaal van de Aap vertelde. Vanachter uit de zaal onthoofdde hij met een schoppen-aas een banaan die ik op het toneel omhoog hield.

Ik kan me nu voorstellen dat mensen die Roest nooit aan het werk gezien hebben zich hem voorstellen als een opgewaardeerde variété-artiest. Niets is minder waar! Maar op papier is nauwelijks recht te doen aan zijn vermogen om zowel mensen te vermaken als ze te ontroeren.

We doken direct na de voorstelling, als gebruikelijk in die tijd, met een aantrekkelijke jongedame die zich bij Roest gemeld had, de stad in en kwamen terecht in een gelegenheid waar smaak ondergeschikt was gemaakt aan gezelligheid: een kroeg. Roest was die avond vrolijker dan anders. In de grond nam hij het leven buitengewoon serieus, maar nu de actie bijna afgelopen was en het doel haalbaar bleek, kwam hij los. Hij verdween na een glas bier gedronken te hebben met de jonge vrouw, en voegde zich een half uur later alleen, zonder ook maar één moment op de smerige suggesties van de aanwezigen in te gaan, weer bij het gezelschap. Al snel lagen de kaarten op tafel. Roest vertoonde voor de ogen van het cafépubliek dat steeds opgewondener raakte zijn onnavolgbare trucs en probeerde, als vaker op ongedwongen momenten, een paar nieuwe dingen uit.

Ondertussen zat ik achter een piano die sinds de ingebruikneming van de jukebox niet meer gestemd was en pingelde nummers uit de Eeuwige Top Tien.

De barkeeper had een aantal peper- en zoutvaatjes uit zijn bijzondere collectie laten veilen voor de actie en Roest had een porseleinen stel, opgedoken uit een vergaan VOC-scheepje, laten verdwijnen en niet meer te voorschijn weten te toveren. Hij werd moe, zei hij tegen de achterdochtige barkeeper.

Toen de politie twee uur na sluitingstijd arriveerde en Roest onder de pet van de ene agent het zoutvaatje, en onder die van de andere het pepervaatje weghaalde, werd het pas echt gezellig.

Op zeker moment begon de barkeeper over De Truc met de Dansende Kootjes te zeuren. Of Roest die nog een keer wilde doen. Ik weet nog dat ik een kleur kreeg, omdat ik sinds ons eerste programma nauwelijks meer aan mijn toegangsbewijs tot de hemel gedacht had. Ik wist niet beter of de vingerresten waren, toen we ze niet langer nodig hadden, bij Roest in een bureaula terechtgekomen, terwijl ik nog altijd het lege sigarenkistje van *Hofnar* in mijn bezit had. Natuurlijk had ik allang niet meer het kinderlijke idee mijn leven na de dood veilig te kunnen stellen, maar wel was ik van plan de kootjes uit respect nog eens terug te brengen naar waar ze hoorden.

–Weet je wat we gaan veilen? opperde Roest opeens tegen niemand van het selecte gezelschap nachtbrakers en gezagdragers in het bijzonder en porde mij daarbij tussen de ribben ten teken dat er een heel belangrijk voorstel in aantocht was.

Iedereen hing op slag aan zijn lippen en voor de maximale attentie herhaalde Roest de vraag.

–Nou? vroegen wij met onze aangeschoten koppen

miauwerig.

—Opa's wijsvinger!

—Ja! riepen de aanwezigen op één na.

Ik opende mijn mond, maar kon door de verbijstering over het voorstel geen woord uitbrengen, wat door Roest onmiddellijk werd opgemerkt.

—Jij vindt het zeker niks, zei hij treiterig. Bang dat je niet in de hemel komt?

Hoewel niemand precies kon snappen wat hij bedoelde, werd er smakelijk gelachen. Roest had mij in gezelschap van anderen nog nooit te kakken gezet. Als iemand had durven suggereren dat mijn inbreng maar van weinig belang was, was Roest voor mij op de bres gesprongen met een bezield verhaal over mijn aandeel. Hij had mij dan altijd zo onmisbaar afgeschilderd, dat het zweet van schaamte mij uitbrak.

—Die kootjes zijn helemaal niet van mijn opa, begon Roest plagerig zijn grap uit te leggen, maar van die van Huls!

—Ooooh! joelden de uitgelaten agenten met de rest mee.

—Wie biedt? riep Roest, mijn verontwaardiging negerend.

Iedereen begon door elkaar heen te schreeuwen.

—Ik hoor daar honderd gulden, honderd gulden geboden daar. Die meneer honderdvijftig gulden!

Roest speelde met verve de gewiekste veilingmeester.

—Ik had jeuk, riep de agent van het pepervaatje afwe-rend, ik krabde alleen maar.

—Elk gebaar telt! zei Roest luid. Ieder spasme kost geld! Honderdvijftig gulden voor agent Peper. Ten slotte bleef het opbieden steken bij de zeshonderd gulden van de barkeeper.

—Je hebt ze niet eens bij je, probeerde ik het dreigende onheil af te wenden.

Tot ieders verwondering gaf Roest de barkeeper opdracht zijn cocktailshaker heen en weer te schudden en ik hoorde het vertrouwde geluid van de dansende kootjes. Terwijl de cafébaas als een volleerd sambaballenspeler het ritme aangaf, begonnen de overige aanwezigen, Roest en ik uitgezonderd, een wilde geïmproviseerde dans.

—Zevenhonderd gulden! riep ik boven de muziek uit en verbrak daarmee op slag de feeststemming.

Als bij een kinderspel stond iedereen midden in de beweging stil. Even leek Roest met stomheid geslagen, maar toen zei hij sarcastisch:

—Typisch Huls. Wil alles in zijn leven wel opofferen en weggeven voor het goede doel, maar kom niet aan zijn hemelkaartje!

De barkeeper keek mij achterdochtig aan of ik deel uitmaakte van het complot dat voor een geslaagde truc nodig is, maar gaf mij toen met een brede armzwaai de cocktailshaker. Kennelijk lag het bedrag van zeshonderd gulden hem toch wat zwaar op de maag. In een doodse stilte schroefde ik de dop van de zilverkleurige beker en keerde deze om op de bar. Met een van die routinegebaren die Roest altijd wist te vermijden, haalde ik omzichtig de shaker weg en op een bierviltje lagen drie ijsblokjes. Dat de verwarring bij de anderen even onbeschrijflijk was als bij een truc in het theater, lag voor de hand, maar dat ik me na al die jaren nog zo had laten meeslepen, was ongekend en zorgde ervoor dat de roes van de alcohol in één keer uit mijn hoofd wegtrok en plaats maakte voor een ongekende nuchterheid. Zette mijn schedel uit of werden mijn hersens kleiner?

Terwijl het applaus opklaterde en vrijwel iedereen ervan overtuigd leek dat het allemaal afgesproken werk was, keek ik de gezichten langs op zoek naar een antwoord.

Het gezicht van de barkeeper toonde de meeste verwarring. Hij was er kennelijk zeker van dat zijn shaker leeg was geweest. Ik vermoedde dat Roest de kootjes in ijsblokjes had veranderd. Voor de zekerheid nam ik een ijsblokje in mijn mond en beet het stuk om te zien of er iets in zat. Het kon niet anders of de kootjes moesten in de buurt zijn en ik vroeg mij af wat Roest beoogd had. Als de barkeeper die shaker had opengemaakt, zouden ze er dan wél in gezeten hebben, was uiteindelijk de vraag die mij maar niet losliet.

Een half uur later stapten we onder gejuich van de achterblijvers in de surveillanceauto. Of we nog even mee wilden naar het bureau? Roest wel, ik liever niet.

Nadat we de collega's van de binnendienst de hand hadden geschud en een rondleiding langs de lege arrestantencellen hadden gekregen, stommelden wij een uur later ons hotel binnen. Ik had de sleutel van de voordeur meegekregen omdat de eigenaar zelf, in verband met het ontbijt, de zaak om half elf voor gezien hield. We passeerden het schakelbord van de telefoon. Een indrukwekkend, in bakeliet uitgevoerd paneel vol schakelaars, knoppen en draden.

Roest, die kennelijk niet zo nuchter was als ik, zette zich er onverwijld achter, trok willekeurig enkele pluggen uit de contacten en maakte met een door alcohol gesmeerde vaardigheid nieuwe verbindingen. Hij riep ondertussen met dubbele tong in een antieke microfoon:

—Wij hebben hier drie heel bijzondere antieke vingerkootjes! Die gaan we veilen!

Ik hoorde hier en daar in een kamer de telefoon overgaan, begon langzamerhand behoorlijk de pest in te krijgen en probeerde hem mee te krijgen naar de kamer.

—Mijn collega heeft zevenhonderd gulden geboden, wie

meer dan zevenhonderd gulden?

Uit een luidsprekertje achter gaas hoorde ik het geknepen stemgeluid van iemand die wilde weten wat dit te betekenen had.

—Achthonderd gulden, kamer vijftien! riep Roest opgewonden, die voelde dat hij beet had.

Op dat moment ging de deur open waar in operetteletters *Privé* op stond en verscheen het slaperige hoofd van de eigenaar. Het leek op een scène uit een *one-reeler*: rechts in beeld de tot het uiterste getergde waard wiens hoofd de uitbarsting nabij leek — zijn rechtopstaande haren hadden al een voorschot op de aanstaande explosie genomen — en op de voorgrond de niets vermoedende hoofdrolspeler, die quasi-onwetend met zijn tergende activiteit doorging.

De eigenaar schraapte zijn keel, een signaal van woede waar zijn personeel misschien van onder de indruk kwam, maar Roest niet. Er kraakten nu drie stemmen tegelijk uit het luidsprekertje.

Een gast, die vermoedelijk inderhaast zijn kleren had aangeschoten, rende, zijn broek vastknopend, langs het telefoonpaneel en riep bij de deur:

—Als mijn vrouw belt, ik zit aan de grens!

Hij wilde naar buiten, maar ik had de deur weer op het nachtslot gedaan. Er verscheen een vrouw om de hoek van de gang, gekleed in een veel te kleine hotelhanddoek.

—Je bent je onderbroek vergeten, Wim!

Ze gooide een witte slip in Wims richting, die voor de voeten van de hoteleigenaar neerplofte.

—Zo lijkt het me wel genoeg, heren, bulderde de hotelbaas, die op geen enkele manier had laten blijken dat hij ons herkend had, wat hem vooral in de achting van Roest had doen stijgen.

Ik bukte om de onderbroek te pakken, toen de baas op mijn hand ging staan. Ik schreeuwde het uit, meer omdat ik bang was voor mijn handen dan dat het werkelijk pijn deed.

Helemaal in de roes van zijn telefoonspel schrok Roest op. Hij overzag de situatie en herstelde zich snel.

– Voor mij graag een koffie met hete melk, niet te veel maar vooral niet te weinig, een lichtbruin geroosterde donkerbruine boterham, waar de korst vanaf gesneden is en een zacht gekookt ei. Dat laatste luistert nauw. Als u een eierwekker bij de hand heeft, stel ik hem graag zelf even af. Mijn collega hier heeft trek in een glas karnemelk met limonadesiroop. Aardbei.

Even stond meneer Grenszicht perplex. Maar zo kortdaat als mogelijk beende hij op zijn uitgelopen pantoffels naar de uitgang, stuntelde wat met het slot, opende de deur met een brede zwaai en zei tegen ons, terwijl de nerveuze gast zonder onderbroek zich rap uit de voeten maakte:

– Heren, hier is het gat van de deur. Opdonderen!

Buiten kraaide een haan. We begrepen dat we eieren voor ons geld moesten kiezen als we nog wat wilden slapen, en dropen af naar onze kamer.

Vroeg in de morgen, het leek wel of er een nest spreekwien in mijn kussen zat, werd ik bezweet wakker.

Het duurde even voordat ik mijn bewustzijn zodanig op orde had dat er een acceptabele conclusie uit rolde. Roest lag, tevreden snurkend, bij mij in het eenpersoonsbed. Ik was op slag klaarwakker. Hoe kon dit? De gebeurtenissen van de avond schoten door mijn hoofd en ik vroeg mij opnieuw af wat Roest in zijn schild voerde. Ik kroop over hem heen en ging naar de wc. Op weg naar zijn bed stapte ik op zijn kleren. Gehurkt

zocht ik de zakken na. Mijn hart klopte in mijn slapen toen ik in het borstzakje van zijn colbert de drie kootjes voelde en ze eruit nam. Die waren van mij. Dat zou Roest nooit betwisten. Ik was zelfs bereid zevenhonderd gulden voor het goede doel te storten. Toch voelde ik me een dief.

Toen ik langs het lege bed liep, voelde ik nattigheid. Ik deed het licht aan en zag dat er een laagje urine in de zitting van de thonetstoel stond. Roest kreunde zachtjes. Er begon me iets te dagen: Roest was wakker geworden van de aandrang, had in de hoek van de kamer staan plassen en was vervolgens met zijn zatte kop bij mij in bed gekropen!

Met de kootjes in mijn vuist geklemd en vele bange vragen in mijn hoofd, dommelde ik weer in.

Roest was eerder wakker dan ik en had ontbijt op de kamer besteld. Een kamermeisje overhandigde bibberend het dienblad met de thee, de toast, de spiegeleieren en de vleeswaren. Roest ging slechts gekleed in een hotelhanddoekje dat hij inderhaast had omgegord. Toen het blad net in zijn handen rustte, voelde hij de handdoek van zijn heupen glijden en in een reflex, hij wilde het meisje niet onnodig choqueren, deed hij een poging zijn naaktheid bedekt te houden. Ditmaal liet zijn vingervlugheid hem in de steek. Het dienblad vloog over het beddegoed en de handdoek viel op de grond. Nauwelijks wakker, kneep ik mijn handen tot vuisten en merkte dat ik de kootjes in de loop van de nacht losgelaten moest hebben. Die lagen nu ergens tussen de chocoladehagelslag in eigeel met pindakaas. In mijn paniek wilde ik Roest uitschelden, maar hij was me voor.

—Je hebt vannacht in de hoek van de kamer staan pissen.

Terwijl Roest zich aankleedde, zocht ik tevergeefs tussen

de ontbijtresten. Even later, toen ik hem onbekommerd met zijn rechterhand tegen het borstzakje van zijn colbert zag kloppen, besloot ik mijn speurwerk op te geven. Over de kootjes werd vanaf die dag niet meer gesproken.

De inzamelingsactie was een financieel succes geworden. Roest had in Stockholm het bedrag contant overhandigd aan Valdoz, die er onmiddellijk mee naar zijn vaderland was afgereisd. Intussen wachtten wij geduldig op het moment waarop wij, als initiatiefnemers, zouden worden uitgenodigd om de feestelijke opening van de school bij te wonen.

We zaten in een periode tussen twee programma's en het leek wel of Roest moeite had met het feit dat zijn betrokkenheid met de wereld niet meer zo van harte was als enkele jaren geleden. Er was, de actie was misschien wel een laatste poging om het te verhullen, een duidelijke verschuiving waarneembaar in het engagement. De nummers werden niet oppervlakkiger, integendeel, maar ze bevatten veel minder maatschappijkritiek. Maar de onvrede van Roest kon ook te maken hebben met de laatste tv-uitzending, die hem een fikse kater bezorgd had omdat het medium televisie de spanning van het briljante moment niet kon tonen. We wisten het eigenlijk allang: magie is elektronisch niet overdraagbaar, die moet je aan den lijve ondervinden.

— Een goochelaar op televisie is als een zendeling in de hel, beklagde Roest zich in een radio-interview.

De pers, die Roest aanvankelijk had binnengehaald als de verlosser van de vaderlandse showbusiness, kreeg genoeg van zijn nukkig gedrag tijdens interviews en vooral van het feit dat Roest meer en meer ging beweren dat hij niets aan zichzelf ontleende, maar zich als medium

zag. Hij verafschuwde het Amerikaanse sterrenstelsel dat hij maar een povere sublimatie voor religieus verlangen vond. Hij wilde zich niet laten voorstaan op wat hij kon en hoopte zo zijn ego buiten schot te houden.

Toen een ster-reporter van een jongedamesweekblad wilde weten wat zijn plannen voor het volgende programma waren, antwoordde Roest:

–Je moet een vrouw die aan het baren is, niet vragen of ze zin heeft om te neuken.

Ze vroeg nogal uit het lood geslagen wat hij daarmee bedoelde, waarop hij zei:

–Kom nog maar eens terug als je zwanger bent!

Einde interview.

Het kon ook liggen aan de verhouding die hij sinds een half jaar had. Zijn nieuwste vriendin had al gauw genoeg van zijn egotripperij, zoals zij het noemde, en kwam bij mij klagen dat Roest meer aandacht voor mij had dan voor haar. Wat kon ik daar aan doen? De enige manier om haar aan meer Roest te helpen was bij hem intrekken.

Omdat bericht uit Ecuador uitbleef, probeerde ik Roest ervan te overtuigen dat wij voor de gek gehouden waren en dat Valdoz het geld op zijn gunstigst in wapens voor de grote revolutie had gestoken of op zijn minst had vergokt in Miami. Volgens Roest was dat quatsch, maar hoe kordaat hij dat woord ook uitsprak, ik merkte dat hij nu ook ernstig twijfelde en stelde plompverloren voor:

–Waarom gaan we zelf niet kijken? Wat let ons om te zien wat er van onze inspanning terechtgekomen is?

Roest werd met de dag nerveuzer en vreesde een ontluiserende onthulling in de media, die zijn imago als het geweten des vaderlands voor altijd zou schenden.

Op de dag dat we ons hadden voorgenomen eindelijk

serieus te gaan werken aan het nieuwe programma, dat al overal in het land geboekt en uitverkocht was, deelde Roest mee:

—Ik ga naar Ecuador.

Ik schrok van dat ik. Het klonk als een vlucht. De kans was groot dat als Roest zonder mij ging, hij daar de zaak zou laten voor wat ze was en vermoedelijk nooit meer terug zou komen.

Hij was er klaar mee! Roest vond zichzelf een leeggeschoten revolver. Er kwam nog wel rook uit de loop, maar de patronenkamer was leeg. Misschien lag het zelfs in zijn bedoeling om zo van mij af te komen en durfde hij dat, geheel tegen zijn aard, niet ronduit te zeggen. Ik had er natuurlijk wel eens over nagedacht hoe onze samenwerking zou eindigen; iemand met de gave van Roest kon toch niet zijn hele leven met een blok aan zijn been blijven rondlopen. Ik besepte dat ik al die jaren maar achter hem gezeten had zonder vragen te stellen over mijn positie, uit angst dat hij zou zeggen: voor jou tien anderen. Het feit dat zijn vingers verzekerd waren en de mijne niet maakte wel duidelijk hoe de verhoudingen lagen. Toch had ik geen idee hoe hij werkelijk over mij dacht. We hadden nooit ruzie. Tijdens het brainstormen had hij me een keer gezegd dat ik op zijn huishoudster leek, die zijn bureau altijd zo opruimde dat hij niets meer kon vinden. Toen ik te vrijpostig op het toneel werd, had hij me duidelijk te verstaan gegeven wat mijn plaats was. Ons contact beperkte zich tot ons gezamenlijk belang: het optreden. Daarvoor was ik altijd beschikbaar. Zelfs op de begrafenis van mijn vader begon hij over een detail in een nieuw liedje en ik miste op dat moment de moed om tegen hem te zeggen: even niet.

In plaats daarvan gaf ik hem de indruk dat ik blij was

mijn gedachten te kunnen verzetten. Over de dood van mijn vader, noch enig ander persoonlijk probleem, heb ik met mijn compagnon ooit een woord gewisseld. Zo min als ik wist wat er persoonlijk in hem omging.

—Ik ga met je mee, zei ik zo stellig mogelijk.

Roest keek me wantrouwend aan. Hij wilde alleen gaan, dat werd mij stilaan duidelijk. Tot hij volkomen onverwacht zei:

—Prima.

De kennismaking met Zuid-Amerika kon voor Roest bijna niet anders dan op een teleurstelling uitlopen. Hij reageerde als een kind dat bij de eerste ontmoeting met een oom of tante, die zo lief leek uit de verhalen, niet eens een handje wil geven.

—Dit kun je geen leven noemen, stelde Roest al na enige uren vast, hooguit overleven.

Het viel me op dat hij de kleine voorrechten van zijn bekendheid miste. Soms keek hij wanhopig om zich heen op zoek naar een blik van herkenning, hunkerend naar wat hij verafschuwde.

In Quito, waar wij een paar dagen wilden acclimatiseren, struikelde hij over een oude bedelares bij het betreden van een kerk, die bezienswaardig was om de retabel achter het altaar, een reliëf van bijbelse motieven door bladgoud overdekt. Hij krabbelde overeind, verontschuldigde zich buigend en toen hij haar wat geld wilde geven, bleek zijn portemonnee verdwenen. Het kon niet anders dan dat zij die op het moment dat Roest over haar heen viel uit zijn zak gegrist had, maar hij wilde daar niets van weten. Het idee om zo'n armlastig iemand te verdenken, was in zijn ogen een grotere misdaad dan de diefstal zelf. Voelde ik in dit verwijt iets van: je deinst er zelf ook niet voor terug om te stelen?

We kregen geen ruzie omdat ik niet op zijn provocaties inging, maar ik kon wel vaststellen dat de harmonie die ons samenzijn had gekenmerkt voornamelijk mijn verdienste was geweest. Zolang we voorstellingen gaven, rezen er geen problemen omdat de verhoudingen duidelijk waren: de route van de koningin op weg naar de Ridderzaal ligt vast. Als we aan een nieuw programma werkten was de samenwerking volkomen helder en zonder omwegen bereikten we ons doel. Dat ik daarbij Roest alle ruimte liet en op bescheiden afstand volgde, leek hij nauwelijks op te merken en mij deerde het niet. Maar nu we voor het eerst in al die jaren samen waren zonder het vooruitzicht van een optreden, bleek dat wij elkaar nauwelijks iets te zeggen hadden en dat er bovendien iets in mijn blinde vertrouwen geknakt was.

Ik probeerde, als we tegenover elkaar in het hotel zaten, door het opperen van ideetjes voor nieuwe nummers het gesprek gaande te houden, maar ik was nooit de man van de invallen geweest. Ik hoorde mezelf praten terwijl Roest zwijgend voor zich uit staarde en op een oude windhond leek die zijn hele leven vergeefs achter iets onzinnings had aangerend.

—Mondriaan! riep hij op een avond voor het slapen gaan na een lange dag vol pijnlijke stiltes, toen bleek dat ook het adres van Valdoz niet klopte.

Ik wist onmiddellijk waar hij het over had. Op het eind van de actie was Roest bij het inslaan van snoepgoed bij een tankstation een vrouw met een suikerspin tegengekomen, die een zelfgebreide trui met een Mondriaan-compositie had gedragen.

—Die heeft in het leven niet meer opgestoken dan haar haar, verzuchtte Roest, toen hij met twee ijslollies de auto instapte, dat is nou het lot van de kunstenaar. Je piekert, je lijdt, neemt risico's, je wordt door de massa

weggehoond, verguisd door de kritiek en door een snobistische elite overgewaardeerd, je hebt geen droog brood te vreten, niet eens geld om nieuw materiaal te kopen en vijftig jaar later heeft je werk het tot breipatroon gebracht. Je kunt net zo goed meteen kitsch maken!

– Misschien zijn wij over vijf jaar al vergeten, probeerde ik zo opgewekt mogelijk.

– Des te beter, zei Roest, bij wijze van welterusten.

Het werd duidelijk dat hij totaal geen zin meer had om te gaan kijken wat er van zijn liefdadigheidsactie was terechtgekomen. Van de week die we in Quito bleven, zijn twee beelden blijven hangen die verder van geen belang zijn of het moet zijn dat ze illustreren hoe onze ker Roest zich voelde. Het ene: Roest worstelend met een tros bedelende straatjongetjes die hem om zijn middel hadden gepakt. Het andere: Roest die in het park met een schilderij onder zijn arm, dat hij zich even te voren op straat had laten aansmeren, naar een volleybalwedstrijd tussen twee teams van drie spelers staat te kijken.

Ik werd daarentegen steeds benieuwder hoe we door Valdoz waren beduveld en besloot de impasse te doorbreken door een jeep te huren. We reden naar het zuiden langs wegen die lang geleden geplaveid waren. Kleurrijke bussen, volgestouwd met huisdieren, uitpuilende bagage en mensen die nieuwsgierig hun hoofden uit de ramen gestoken hadden, kwamen bij inhaalmanoeuvres recht op ons af en de bestuurders leken er bij voorbaat zeker van dat de tegenligger wel zou uitwijken. Langs beide kanten van de weg sjokten mannen, vrouwen en kinderen die manden of dozen met groente en pluimvee droegen of een lusteloze lama voorttrokken.

Op weg naar de markt of al weer naar huis. Het stof dat onafgebroken opwaaide door de passerende auto's leek hen niet te deren. Het trok in rimpels en huidplooiën, waardoor de mensen ouder leken.

—Nou begrijp ik waarom ze een ezel een lastdier noemen, was een van de weinige en weinig geïnspireerde opmerkingen die Roest onderweg maakte, toen we een half uur gedwongen werden stapvoets achter een muil-dier met begeleider te blijven rijden. Een paar uur later gevolgd door:

—Krankzinnigheid is ook een manier van overleven.

Nu we er toch in de buurt waren, stelde ik voor een stuk de Cotopaxi op te rijden, waarvan de eeuwig besneeuwde top driekwart van de dag in nevelen gehuld ligt. Roest stemde zonder veel animo in. Toen we de houten keet waar we ons toegangsbewijs tot het Nationale Park kochten enkele minuten gepasseerd waren, dook uit de bosjes in de verte een in zwarte lompen gehuld oud vrouwtje op dat een touw over de weg spande met de bedoeling ons tot stoppen te dwingen, waarna ze waarschijnlijk om geld zou gaan vragen.

Op het moment dat het touw, dat eenmaal om haar pols geslagen was, strak stond tussen een boom en haar hand, commandeerde Roest op een toon die ik van hem niet kende:

—Doorrijden. Plankgas!

Ik had wel gemerkt dat, naarmate we langer in Quito verbleven, hij meer en meer een hekel aan bedelaars begon te krijgen en dat wat hem betrof de romantiek van de armoede er nu wel af was, maar deze nieuwe opvatting leek me overdreven. Lachend keek ik hem aan omdat ik dacht dat het een van zijn grappen was en haalde mijn voet van het gaspedaal. Maar Roest bleek het te menen, wrong zijn linkerbeen tussen het

dashboard en de versnellingspook door en trapte het gas vol in. Heel even was ik de kluts kwijt en zag ons op het touw inrijden, waardoor het vrouwtje tegen de zijkant van de jeep gesmakt zou worden. Ik trapte tegelijk op koppeling en rem en gaf om haar te ontwijken een ferme ruk aan het stuur, waardoor de wagen de berm inreed en kantelde. Het oude vrouwtje rende schreeuwend het struikgewas in en ik hoorde Roest, die onder mij lag, kermen.

De vrouwelijke beambte van het Nationale Park, die met haar Landrover geholpen had onze jeep weer recht te trekken en later Roests verwondingen verzorgd had, reed voor ons uit over een met imposante beuken geflankeerde oprijlaan en voerde ons naar een klassieke haciënda die tot hotel was omgebouwd.

Opmerkelijk was dat Roest bij het inschrijven aangaf dat hij liever alleen sliep, terwijl we in Quito de hotelkamer nog hadden gedeeld. Geen probleem, wat mij betroof. Ik merkte dat hoe onzekerder Roest werd – hij had nu ook nog lichamelijk een flinke tik gekregen – hoe kordater ik mezelf begon te voelen.

Had ik niet een waanzinnig ogenblik kort na het ongeluk gehoopt dat Roest zou sterven?

Ik vroeg de charmant loenzende vrouw in het mosgroene uniform hoe ver wij van het dorp onzer bestemming waren. In gebrekkig Engels maakte ze duidelijk dat het enkele kilometers verderop lag. Nadat wij Roest met zijn verstuipte voet en zijn hoofdwond naar zijn kamer hadden gebracht, legde ik, ontspannen leunend tegen de antieke bar, aan haar uit waarom we hier waren. Ze keek me aan, zij het niet met beide ogen tegelijk, vol vertederde bewondering over zoveel onbaatzuchtigheid, maar zei niets te weten van een nieuwe school in de omgeving.

De volgende dag was een zondag.

Toen ik Roest zijn ontbijt kwam brengen, zette hij het verongelijkte gezicht van een patiënt die een ander zijn ziekte verwijt. Hij bleef liever liggen, zei hij.

Ik ging met de jeep de omgeving verkennen, in de hoop uit te vinden of er iets van onze privé-ontwikkelingshulp was terechtgekomen. Zo ja, dan zou ik dat onmiddellijk aan Roest rapporteren, nam ik me voor. In het andere geval zou ik net doen of mijn neus bloedde. Ik reed over een zandweg, of over asfalt dat helemaal onder het zand verdwenen was, en passeerde enkele vrouwen die in een riviertje de was deden en schichtig hun gezicht wegdraaiden toen ze zagen dat ik een vreemdeling was.

Na enige tijd hoorde ik een zwaar ritmisch geroffel. Toen ik nog wat verder doorreed, kwam daar het geluid van trompetten bij, met hun knetterende, naar het onzuivere zwemende harmonie. Vervolgens doemde bij volslagen verrassing een arena voor mij op en kon ik de menigte die zich binnen de muren moest bevinden horen juichen. Ik zette mijn jeep tussen honderden vehikels die schots en scheef geparkeerd stonden. Daartussen waren zonder veel klantgerichte overwegingen stalletjes geplaatst, waar eten werd verkocht dat lekker rook en er onsmakelijk uitzag.

Nieuwsgierig kocht ik een kaartje en stapte vol verwachting, maar schoorvoetend, een heksenketel binnen. Een ronde betonnen kuip, kennelijk niet zo lang geleden gebouwd en nog niet helemaal klaar, want er was geen zitplaats te bekennen. Honderden mensen zaten op richels of stonden tegen een opstaande rand geleund. In een piste, gehuld in de groezelige mist van opwaaiend stof, renden tientallen mannen schreeuwend voor een jonge, radeloze stier uit en doken op het laatste moment over een houten schutting, waartegen de horens van het

wanhopige beest sloegen als het er niet in geslaagd was tijdig te remmen. Dat geluid leek het signaal voor de uitzinnige menigte om een goedkeurend gejuich te laten horen en daarna glas of fles aan de mond te zetten. Iedereen, man en vrouw, oud en jong, dronk. Zoop.

Boven de deuren waar de stieren doorheen kwamen of afgevoerd werden, stond een orkest, een man of twaalf in witte, royaal vallende hemden en zwarte broeken met een rode sjerp om hun middel. De meesten beroerden grote en kleine trommels. Vier man speelden trompet. De muzikanten bewogen tijdens hun spel alsof ze aan elkaar vastzaten. De indrukken waren zo overrompelend voor al mijn zintuigen dat ik mijn ogen nu en dan toekneep en de handen tegen mijn oren drukte. Ik werd door iemand aangestoten, opende mijn ogen en voor mijn neus stond de enige vrouw die ik in heel Ecuador kende. Ze droeg een zonnebril. Haar gezicht straalde. Zij zag er, nu ze haar uniform voor een trui en een spijkerbroek geruild had, nog aantrekkelijker uit dan bij die eerste ontmoeting.

— How friend? wilde ze weten.

Ik stak mijn duim op omdat het in deze geluidsortgie weinig zin had mijn stem te verheffen, bovendien voelde ik er niets voor om na te denken over hoe het op dit moment met Roest was.

— How you?

Wederom ging mijn duim de lucht in. Toen ik haar hand greep, reageerde zij volkomen natuurlijk. Ik meende zelfs een licht kneepje te voelen, een signaal dat mijn spontane hunkering beantwoordde.

Natuurlijk, ze vond Roest niet belangrijker dan mij, waarom zou ze? Een gevoel van bevrijding stroomde door me heen. Het was waar dat Roest me ontgroend had, maar ik had mezelf daarna nauwelijks meer ont-

wikkeld. Dit was mijn kans een nieuw leven te beginnen!

Achter me klommen mannen uit de piste, bij tijdelijk gebrek aan stieren, en dromden samen voor een verkooppunt van bier. Al snel was de jonge vrouw wier hand ik vast bleef houden, omringd door drinkende mannen die haar Marguerita noemden. Ik kreeg van iemand een glas bier en werd in het gedrang gedwongen haar los te laten.

Het orkest zette onvervaard een paso doble in en een hysterisch gejoel steeg op uit de menigte toen twee jonge stieren onwennig de piste ingestormd kwamen. De meeste mannen die Marguerita omringden, dronken hun glas in een teug leeg en wipten weer over de balustrade de piste in. Ik beantwoordde de uitdagende blik van Marguerita en sprong in een opwelling achter ze aan.

Het was duidelijk dat je in het spel met de stieren òf zo weinig gedronken moest hebben dat je ze snel kon ontwijken, of zoveel dat je niet meer voelde dat je omver gestoten werd of onder de voet gelopen door een plotse-linge wending van de in paniek wegrennende groep mannen.

Het kostte me geen enkele moeite de beide stieren in hun doodsangst te volgen en indien nodig opzij te springen. Ik merkte dat het publiek in de gaten kreeg dat er een buitenstaander deelnam aan hun vermaak, want ze begonnen me aan te moedigen. Ik kwam in de euforische gemoedstoestand terecht die jonge soldaten moeten voelen als ze van een landingsvaartuig een bezet strand opstormen. De angst voorbij. Ik voelde tussen die honderden ogen er twee, licht wijkend, op mij gericht, die ik mijn kracht en souplesse wilde tonen. Ik snoof het stof en de prikkelende geur van het angstzweet van de

stieren op, het leek of niemand anders dan ik in de piste liep. Alles lukte! Wat ik de afgelopen jaren ongemerkt aan ballast op me had geladen, viel van me af en de muziek deed mijn benen als vanzelf dansen, terwijl mijn armen bezwerende gebaren maakten. Ik moest aan opa en zijn voorbeschikking denken. Misschien had het allemaal wel zo moeten zijn. Vanaf het moment dat Valdoz bij toeval in Parijs op de trein stapte, via het oude vrouwtje met haar touw over de weg, tot nu. Van koeienjongen tot stierenvechter. Van cowboy tot toreador. Toen ik na een parmantige buiging onder gejuich van het dronken publiek bezweet en onder het stof over de balustrade klom, stond Marguerita met gespreide armen op me te wachten en kustte me op beide wangen. Van alle kanten kreeg ik bier aangereikt en ik dronk tot ik dacht dat ik droomde.

Later toen we in de vette rook van geroosterd vlees onze dorst nog steeds niet hadden gelest en Marguerita aangeschoten om mijn nek hing, vroeg ik met handen en voeten aan de mannen of ze ene Valdoz kenden. Het duurde even voordat de vraag helemaal tot iedereen was doorgedrongen, met behulp van Marguerita kwam ik geleidelijk achter de waarheid.

Ja, en of ze Valdoz kenden! Heel goed zelfs. Die ging één keer per jaar naar Europa en kwam altijd terug met geld.

Ik wilde weten of hij kort geleden een school had laten bouwen?

Nee, van een school wisten ze niets af. Deze arena hier was het meest recente bouwwerk en ze waren er trots op, want er was maar één dorp in de wijde omgeving dat zo'n prachtige arena had. Een school kon altijd nog gebouwd worden. Ik begreep dat Valdoz weer in Europa zat en uit het antwoord op mijn vraag waar hij het

geld dit keer voor zou bestemmen, werd mij duidelijk dat het publiek in de arena voortaan niet meer zou hoeven staan.

Voor de zoveelste keer werd er uitbundig gelachen en vooral uitzinnig gedronken.

Marguerita lag tegen mij aan toen ik met de jeep in het donker terugreed naar de haciënda. Ik probeerde haar duidelijk te maken dat de arena gebouwd was van het geld dat Roest en ik voor een school hadden ingezameld.

—You silly artists! was alles wat ze daar met enige vertederding op te zeggen had.

Zonder dat ik erop hoefde aan te dringen, volgde ze me naar mijn kamer en begon zich uit te kleden. Met dezelfde overmoed waarmee ik in de piste van de arena was gesprongen, nog versterkt door de roes van de alcohol, stapte ik in het krakende eikehouten bed en sloot haar in mijn armen. De kakofonie van muziek, gejuich en gesnuif uit de arena gonsde nog na. Ik gleed met mijn handen onwennig over haar lichaam en kon mijn emoties nauwelijks de baas toen zij mijn hand gevangen nam door haar benen dicht te klemmen. Marguerita had op mij gewacht en ik was gekomen. Alles wat ik in mijn zojuist begonnen nieuwe leven meemaakte, leek zonder complicaties.

Ik probeerde het lawaai in mijn hoofd te dempen.

Het zachte gekreun van Marguerita klonk als een ijle tegenmelodie op mijn ritmisch gehijg.

Maar er kwam een intrigerend geluid bij, dat van korte, harde tikken. Er werd iets tegen het hoofdeinde gegooid. Met de hand waar ik zojuist nog op steunde, zocht ik in het donker tot ik me realiseerde: het zijn speelkaarten! Ik knipte het licht aan. De deur stond op een kier, er vloog nog één kaart om de hoek tegen het

bed vooraleer Roest in de deuropening verscheen.

—Broek omhoog, de koningin!

Het was een uitdrukking waarmee de vader van Roest, die diplomaat geweest was, zijn superieuren op de ambassade de stuipen op het lijf joeg, als ze even op de wc zaten.

Het duurde even voordat de zin tot me doordrong, zo ver was ik in die paar uur weggedreven van het anker waar ik van losgeslagen was.

—Jezus! Roest! was alles wat ik uit kon brengen, terwijl mijn voeten het weggetrapte laken zochten om onze naaktheid te bedekken.

—Dat was ook een leuke naam voor ons geweest, zei Roest laconiek en sloot voorzichtig de deur.

De volgende morgen bleek hij verdwenen. Niemand wist waarheen. Het enige dat op zijn hotelkamer was achtergebleven, was het schilderij dat hij in Quito op straat gekocht had. Twee bedelende kinderen die, om hun materiële nood kracht bij te zetten, allebei een traan over hun rechterwang lieten biggelen.

III

De Reünie

Johannes Huls ligt in bed. Sinds zijn verblijf in Het Goede Huis, nu al weer drie weken, springt hij niet meer zoals op zijn kamer na het ontwaken zijn bed uit. Als het ontbijt gebracht is, drinkt hij steunend op een elleboog zijn kopje lauwe thee en laat dan het hoofd terug op het kussen zakken om weer weg te dommelen. Af en toe opent hij zijn ogen, realiseert zich waar hij is, stelt zichzelf de vraag hoe het nu verder moet en valt, bij gebrek aan een bevredigend antwoord, weer in slaap.

In de weken dat hij werkte aan het verhaal over de jaren met Roest, had hij geen moment over de toekomst nagedacht en het heden leek er niet toe te doen zo lang hij herinneringen noteerde. Hij kon zich hier beter concentreren dan op zijn oude kamer. Men gaf hem te eten en liet hem met rust. Over het waarom van die verzorging maakte Huls zich niet druk. Niet alleen omdat hij zelf zo verrast was over wat hij opschreef – het leek wel of hij zich nu pas bewust werd van wat zich allemaal had afgespeeld – maar ook omdat hij benieuwd was waarom Ester haar belofte gedaan had.

Vaak nam hij niet eens de moeite zich aan te kleden en ging hij zo uit bed achter de schrijfmachine zitten. Als dan vele uren later zijn ogen pijn deden van het zoeken naar de juiste toetsen en door vermoeidheid de herinneringen in elkaar dreigden over te vloeien als kleuren van een aquarel, liet hij zich op bed vallen en sliep direct in. Voor wie heeft hij geschreven? Niet voor professor Wiardi. Uit een gesprek met Ester heeft hij wel begrepen dat die weinig meer te vertellen heeft over zichzelf en nog minder over Het Goede Huis. Om Roest uit zijn

impasse te halen? Natuurlijk hoopt hij Ester te impone-
ren, al heeft hij na de opwindende ontmoeting in de
kast al snel het bange vermoeden gekregen dat haar
verlangen eerder naar Roest uitgaat dan naar hem. Uit-
eindelijk moet hij vaststellen dat iemand alleen maar
voor zichzelf kan schrijven.

Een stagiaire had hem na een week gevraagd of hij zich
wel eens waste en Huls had blozend gezegd dat het
daar de laatste dagen niet van gekomen was.

Op een ochtend liep hij naar de stad om wat kleren
voor zichzelf te kopen, maar de winkels bleken gesloten.
Zondag.

Hij was naar het opslagbedrijf gegaan waar zijn spullen
lagen en morrelde er net zo lang aan de deur tot het
alarm afging.

Buiten adem was hij op een bank in het park gaan zit-
ten en vroeg zich af waar hij verder nog heen zou kun-
nen. Toen een jongen in een veel te warme jas voor de
tijd van het jaar hem om geld voor een strippenkaart
vroeg, was hij maar weer berustend teruggeslenterd
naar Het Goede Huis.

Sinds zijn ontmoeting in de kast met Ester was het
scherper dan ooit duidelijk dat alle gebeurtenissen die
toevalligheden leken in feite delen waren van een grote
beweging. Deze zou onherroepelijk naar een onvermij-
delijke bestemming voeren, waarna de betekenis hem
geopenbaard zou worden. Zoals de wind in Zeeland
precies zo door opa's bijbel blies dat hij op de juiste
bladzij in Jesaja kon open vallen. De vraag was alleen of
hij van deze openbaring het slachtoffer zou worden, dan
wel de profeet zou zijn.

Ester had Huls over een dood punt bij het schrijven ge-
holpen, toen hij op een morgen in de conversatiezaal bij

gebrek aan inspiratie was gaan pianospelen. Hij had zich juist verbaasd hoe snel de vingers verstijven en geconstateerd dat het monotone aanslaan van een typemachine een heel andere techniek vereist, toen Ester ongemerkt achter hem was komen staan en in zijn oor gefluisterd had:

— *Hartenvrouw*.

De vingers van Huls waren de melodie gaan spelen, terwijl hij koortsachtig nadacht over wat hij met haar aan moest. Waarom vroeg ze het lievelingslied van Roest? Zonder veel aandringen van zijn kant was Ester aan een lange monoloog begonnen. Ze vertelde over haar korte, hevige verhouding als psychologiestudente met professor Wiardi, die voorbestemd leek om zijn leermeester en de stichter van Het Goede Huis op te volgen. Bij een protestactie vanwege stroomlijning van studieprogramma's ten gevolge van kortingen op hoger onderwijs, kwam ze met haar medestudenten tegenover haar minnaar te staan en hun verhouding had die confrontatie niet overleefd.

Door haar schoonheid had ze aan belangstelling van mannen nooit gebrek, maar wat ze bij Wiardi voelde aan geborgenheid, miste ze bij haar medestudenten. Ze dacht dat het door het leeftijdsverschil kwam en was zonder veel succes weer een tijdje op oudere mannen overgestapt.

Op een dag had ze schoon genoeg van de mooie trekken die haar leven regeerden en kerfde staande voor de spiegel met een achtergelaten scheermes van een minnaar een zeven in haar gezicht.

— Alle mannen zijn fascisten, had Ester gezegd, maar Huls voelde zich niet aangesproken.

Ze ging ten einde raad terug naar Wiardi, die intussen de leiding van Het Goede Huis had overgenomen en

kwam bij hem in therapie. Hij leerde haar met haar tekortkomingen leven. Huls had moeten denken aan hoe opa zijn verkeersslachtoffers troostte.

Toen ze zich weer beter voelde, was ze als vrijwilligster gebleven. De aanpak van Wiardi was zo aangeslagen dat er al snel lange wachtlijsten ontstonden. Subsidieaanvragen werden in het begin door de trendgevoelige overheid probleemloos gehonoreerd en de inrichting nam een vlucht op de vleugels van de tijd. Men beschouwde Wiardi als een halfgod. Keer op keer kwam hij met nieuwe ideeën, die zonder veel toetsing aan de praktijk werden toegepast. Met wisselend succes. Na een paar jaar kwam de eerste kritiek en nam het animo van de overheid om te subsidiëren snel af. Wiardi begon zich op zijn kamer af te zonderen. Hij vervreemde verder van het team waarmee hij de leiding vormde, raakte verstrikt in specifieke gevallen en verloor de grote lijn uit het oog. Meer en meer nam hij de houding aan van een sekteleider, die zijn vermogen om mensen weer te laten functioneren als een hemelse gave was gaan beschouwen.

Toen de subsidie helemaal dreigde weg te vallen, was het met Het Goede Huis in zijn idealistische vorm gedaan.

—Ik was al weggeweest als Wiardi niet door de komst van Roest was opgeleefd, had Ester bijna verontschuldigend verteld. Kennelijk was Wiardi zo gefascineerd door de geest van Roest, achter wiens talent hij iets paranormaals vermoedde, dat hij weer met hernieuwde energie aan de slag was gegaan.

—Het lijkt wel of Roest op zoek is naar een nieuwe partner, had Huls opgemerkt.

Naarmate het verhaal vorderde was hij onrustig geworden, als tijdens een preek van opa. Vooral door de ge-

drevenheid waarmee Ester over Roest gesproken had. Huls had gemerkt dat het verlangen naar haar dat hij koesterde, die mengeling van platte begeerte en lang verdrongen hunkering, doofde naarmate ze langer aan het woord was.

Hij had het gesprek op de koffiekring gebracht en realiseerde zich pas nu dat zij de Ester moest zijn waar Nijhuis over gesproken had. Ester Goudsmit.

Henk Nijhuis bleek een van die oudere mannen te zijn. Ze was zelfs een keer met hem bij de koffiekring geweest. Dat kon Huls zich vreemd genoeg niet herinneren, haar litteken zou hem zeker zijn opgevallen.

—Dat kwam pas later, had Ester verteld.

—Dat scheermes kan niet van Nijhuis geweest zijn, want die scheert zich nooit.

Ester had na die opmerking haar ogen neergeslagen en leek voor het eerst even uit haar evenwicht. Huls was gaan staan en had troostend een hand uitgestoken die in de lucht bleef hangen. Hij geneerde zich voor zijn lomphed en maakte het er niet beter op door te vragen:

—Waarom staat die zeven eigenlijk in spiegelschrift?

Ester had zich hersteld en haar vlakke hand over haar gezicht laten glijden.

—Omdat ik voor de spiegel stond.

—Maar waarom een zeven?

—Omdat een acht niet te doen was.

Huls was van dat antwoord geschrokken. Door die paar opmerkingen veranderde de Ester die zijn mededogen vroeg, in iemand die hem kwetste.

Huls had geen idee hoe hij het gesprek nog kon redden en ging weer achter de piano zitten. Veel verder dan een paar akkoorden kwam hij niet. Gedreven door dezelfde overmoed waarmee hij ooit in Ecuador in de pis-

te van de arena was gesprongen, stond hij op en probeerde haar te omhelzen, maar Ester rukte zich los en liet hem met een rood hoofd achter.

Bij de deur had ze nog gezegd dat ze bezig was met een reddingsactie.

—Je zou me bij Roest brengen, had Huls haar daarop verwijtend nageroepen.

Er wordt geklopt. Huls trekt de dekens iets op. Hij heeft er een hekel aan dat men maar in- en uitloopt bij hem of hij een bewoner is, bovendien schaamt hij zich dat hij nog in bed ligt.

Er wordt weer geklopt. Hij staat op en loopt naar de deur.

—Ja?

—Hier staan een paar mensen die u graag even wat vragen willen stellen, meneer Huls, meldt een stem aan de andere kant van de deur.

—Ik heb geen antwoorden, zegt Huls.

Hij luistert of hij kan horen wie er achter de deur staan en doet veiligheidshalve de knip erop.

—Het is verplicht, meneer Huls, gaat de stem verder, het gaat om de enquête met betrekking tot behoud van subsidie.

—Wie zijn het? vraagt Huls, die weer in bed gekropen is, vanonder de dekens.

—Wat zegt u?

—Wat zijn dat voor mensen?

—Twee heren van het departement van Volksgezondheid. Enquêteurs.

Hij smijt de dekens van zich af en springt weer uit bed.

—Men kan mij gevoeglijk overslaan. Ik heb hier niets te maken.

—Waarom zit u hier dan? vraagt een toonloze stem die

Huls nog niet eerder gehoord heeft.

–Kunt u dat verklaren? vraagt de tweede onderzoeker met een bijna identieke intonatie.

–Ik ben geen patiënt, bedoel ik, nuanceert Huls geërgerd.

–Dat is juist het probleem, zegt de eerste stem, iedereen in deze inrichting beweert geen patiënt te zijn en toch wil professor Wiardi subsidie van ons departement.

–Waar geen patiënten zijn, zijn geen ziektekosten, begrijpt u wel? merkt de tweede stem op.

Huls, enigszins geschrokken van dat laatste argument, zwijgt en gaat op zoek naar zijn sokken.

–Vroeger kon het kennelijk wel, hoort hij zichzelf tot zijn eigen verbazing zeggen, want hij heeft absoluut geen zin in een politieke discussie.

–Vroeger kon het niet op, meneer.

–Wat alternatief was, kreeg subsidie, vult de ander aan.

–En wat geen subsidie kreeg, gedroeg zich alternatief en ging vermomd als demonstrant de straat op.

–Zelfs de politie ging demonstreren en wie stuur je daar op af?

–Zo worden wij ambtenaren maar heen en weer geslingerd door de waan van de dag. Als vlooien in een kwispelende staart.

Huls heeft kennelijk een gevoelige plek bij de overheidsdienaren geraakt. De zinnen blijven elkaar ritmisch opvolgen in een litanie over de verwording van de verzorgingsstaat. Het tweetal dat elkaar consequent bijvalt, doet Huls, vooral ook omdat hij de heren niet kan zien, aan een komisch radioduo uit de jaren vijftig denken.

Huls stopt de vingers in zijn oren en als hij vermoedt dat de heren uitgekakeld zijn, haalt hij ze er weer uit.

Er wordt weer op de deur geklopt.

–Ja! zegt Huls nu veel geïrriteerder dan de eerste keer.

- Wij zouden graag even binnenkomen.
- Omdat wij ambtenaren toch al de naam hebben.
- Het is verplicht, meneer Huls, roept de al wat banger klinkende stem van degene die Het Goede Huis vertegenwoordigt.
- Ik ben hier op vrijwillige basis, niemand kan mij tot iets verplichten.
- Huls heeft zijn broek intussen aangetrokken en bekijkt de kraag van zijn overhemd om te zien of hij het nog een dag kan dragen.
- Iedereen is hier op vrijwillige basis, zegt de ene ambtenaar.
- Dat is de truc van professor Wiardi, valt de ander hem bij.
- Ja, maar ik woon hier niet, roept Huls met verveelde nadruk.
- Waar woont u dan?
- Ik zit midden in een verhuizing, zegt hij en hij is blij dat de heren zijn blozende hoofd niet kunnen zien.
- Als u niet wenst mee te werken, kunt u straks zonder verdere inspraak door het departement overgeplaatst worden naar een andere inrichting, zegt de eerste gespeeld ontspannen en de ander voegt er quasi-vaderlijk aan toe:
- En dan kon u wel eens ergens terechtkomen waar het u helemaal niet bevalt.
- Huls, die aanvankelijk wel schik in deze conversatie had, beseft zoals vaker de afgelopen weken dat iets wat onschuldig begint een dreigende wending kan nemen.
- Akkoord heren, wat wilt u weten? vraagt hij dan ook berustend, terwijl hij de knoop uit een van zijn schoenveters haalt.
- Uw naam.
- Die is inmiddels al genoeg gevallen, antwoordt hij met

ingehouden woede.

—Meneer Huls, zolang u de deur gesloten houdt, kunnen wij niet zien of u inderdaad meneer Huls bent, zegt een van de enquêteurs geduldig en de ander, die voor de een kennelijk niet wenst onder te doen, voegt er horend aan toe:

—Er schijnt hier ook iemand te zitten die denkt dat hij Arthur Roest is. Waarom gaat u niet samen optreden, dan kunnen we tenminste weer eens lachen!

Huls haalt de knip van de deur, doet hem met een brede zwaai open en verbergt zichzelf daarachter.

De ambtenaren stappen, gevolgd door een verplegende uitzendkracht, de kamer binnen. Aarzelend, als ontdekkingsreizigers een geheime grafkelder. Benieuwd hoe ze hun slachtoffer zullen aantreffen, doodsbang voor zijn onverwachte aanval van agressiviteit.

Op het moment dat het drietal in het kamertje staat, stapt Huls achter de deur vandaan en schiet ijlings achter ze om de gang in. Zonder dat hij kan aangeven waar het hem precies in zit, ervaart hij vanaf de eerste passen die hij in de gang zet dat er iets gaande is in Het Goede Huis. De onmiskenbare, raadselachtige rust die er heerste en die Huls ondanks alles als weldadig heeft ervaren, lijkt verdwenen. Hij rent door de hal, bang dat het trio hem achterna komt. In het voorbijgaan meent hij buiten een politiewagen te hebben zien staan. Huls is vast van plan Het Goede Huis vandaag nog te verlaten, maar wil eerst opheldering van professor Wiardi.

Als Huls buiten adem van het rennen en de woede de hoek omslaat en de gang van de spreekkamer inloopt, ziet hij uit de verte dat de kop van de eland aan de deur hangt.

Op een bordje om zijn nek staat:

Het hoofd kan niet zonder lichaam!

Verboden toegang!

Hij blijft even voor de deur dralen en denkt: maar het lichaam kan nog minder zonder het hoofd. Nee, niet minder, net zo min.

Dan klopt hij aan. Hoewel niemand binnen roept, opent Huls de deur en kijkt om het hoekje. Op de stoel van professor Wiardi zit een persoon met zijn voeten op het bureau te lezen. Huls ziet onmiddellijk dat de man, die hij herkent als degene met de rode sjaal die het borstbeeld van de Stichter te lijf ging, in zijn verhaal verdiept zit. Huls kijkt nog even rond, ziet de bril van professor Wiardi op de grond liggen en trekt na een verontschuldigend schouderophalen de deur weer dicht. Wie is die vent? denkt hij, en wat moet dat met mijn verhaal?

Aan het eind van de gang komt mevrouw Van der Molen aangelopen, met een koffer in haar hand. Ze heeft een wintermantel aan en wordt aan haar bovenarm vooruitgeduwd door een helblonde vrouw in een regenjas, waarvan de ceintuur zo strak is aangetrokken dat het lijkt of haar frêle lichaam in tweeën zal breken.

Mevrouw Van der Molen loopt recht op de eland af.

—Ik mag toch op zijn minst wel even afscheid van Rudolf nemen, klaagt ze huilerig tegen haar begeleidster en probeert voor zo ver het gewei dat toelaat het beest te omhelzen.

De blonde vrouw, die de koffer heeft overgenomen, zegt in de veronderstelling dat Huls bedoeld wordt, met een

vette knipoog naar hem:

—Doe niet zo raar, mevrouwtje, dat is Rudolf toch niet. Hierop begint mevrouw Van der Molen te schreeuwen. Huls wil aan het breekbare type in de regenjas uitleggen hoe de vork in de steel zit, maar krijgt de volle laag.

—Dat heb je er nou van als je op de televisie komt. Dan moet je maar niet zulke smerige dingen zeggen. Die collega van je is nog erger!

Dan gaat de deur van de spreekkamer open en verschijnt de man die zijn verhaal zat te lezen. Mevrouw Van der Molen, die even oog in oog met Huls stond, gaat om de nek van de man hangen en jammert:

—O dokter, ik wil helemaal niet weg! Doet u toch iets!

—Kom mevrouwtje, als u zegt dat u geen patiënt bent, gaat u gewoon naar huis. Het busje staat buiten te wachten. We hebben nog meer te doen, zegt de begeleidster. Ze pakt met haar vrije hand mevrouw Van der Molen onder haar oksel en begint verwoed, maar zonder veel resultaat, aan haar te trekken.

—Laat haar los, zegt ze kortaf tegen de man. Dan hadden ze haar hier maar duidelijk moeten maken dat ze gek was.

Huls, die op het punt staat om te hulp te schieten, ziet hoe de man zich uit de benarde omhelzing loswringt en zonder iets te zeggen weer de spreekkamer van professor Wiardi inloopt. Mevrouw Van der Molen, die door haar bewaakster ruw wordt meegetrokken, schreeuwt deels onverstaanbare verwijten waarbij zij tering op sanering laat rijmen.

Sanering?

Door wat zich de voorbije drie minuten heeft afgespeeld, heeft de boosheid van Huls alweer grotendeels plaatsgemaakt voor nieuwsgierigheid.

Wie is die man? Een vervanger?

Hij klopt voor een tweede keer. Maar ook ditmaal wordt er geen binnen geroepen. Voorzichtig opent hij de deur en ziet hoe de man, nu met de bril van professor Wiardi op zijn neus, op een stoel is gaan staan en het geweer dat boven de elandskop op twee spijkers rustte van de muur haalt.

—Kom binnen, meneer Huls.

Door de stem wordt hem in één klap duidelijk dat het niemand anders dan professor Wiardi kan zijn. Met een pruik? Kan hij lezen zonder bril?

Huls, die graag zou wennen aan de wendingen die zijn leven de laatste weken neemt, staat weer perplex.

—Ik zat net te lezen van Hotel Grenszicht en die plas. Waar ik benieuwd naar ben: hoe bent u er zo zeker van dat Roest in de hoek van de kamer heeft staan plassen en niet u?

De vraag wil niet tot Huls doordringen. Hij kijkt stomverbaasd naar professor Wiardi die het geweer tegen zijn bureau zet, gaat zitten en de pruik afneemt.

Huls begint meer en meer te geloven dat professor Wiardi met zijn eigen gedrag het bewijs wil leveren voor zijn theorieën.

—Ja, u zult wel denken wat moet die Wiardi met die pruik. Maar sinds de overheid in dit gebouw geïnfiltreerd is, moet ik mij wel vermommen om te kunnen blijven functioneren.

—Wat doet, wil Huls aan een vraag beginnen, maar professor Wiardi onderbreekt hem al met het antwoord.

—U vraagt zich af waarom ik dan toch op mijn kamer blijf zitten als ik niet herkend wil worden. De overheid is dom, meneer Huls. Hoewel ze slechts bij gerucht hebben vernomen dat ik gevlucht ben, nemen ze maar al te graag aan dat het zo is. Voor hen ben ik met pruik een van die gekken die zich alles denken te kunnen permit-

teren. Hoe harder ik dan ook roep dat ik Wiardi ben, hoe minder ze me zullen geloven. Frappant nietwaar?

Huls vindt het niet zo frappant als professor Wiardi. Volgens hem begrijpt de beste man helemaal niet dat het de overheid weinig uitmaakt waar hij zit, omdat hij hier toch niets meer te vertellen heeft.

– Zijn die ambtenaren al bij u geweest? vraagt professor Wiardi, die zijn pruik weer opzet en zichtbaar geniet van zijn vermomming.

– Ze wilden weten of ik Huls was.

– Niet schromen, raadt professor Wiardi zijn gespreksge-
noot grootmoedig aan. Meteen toegeven!

Deze man is volkomen gestoord. Wat had Ester ook al-
weer over hem gezegd?

– U heeft Ester ontmoet?

Huls knikt verbouwereerd. Nu hij van plan was Het
Goede Huis te verlaten, wilde hij juist vragen of hij zijn
verhalen terug kon krijgen zodat die niet in verkeerde
handen konden vallen.

– Ik moet u voor haar waarschuwen.

Huls zoekt een uitvlucht om niet over haar te hoeven
praten, maar professor Wiardi is hem voor.

– Ze zal u binnenkort een fascist noemen.

– Waarom?

– Omdat u een man bent.

– Ik kan het toch niet helpen dat ze zo mooi is.

– Schoonheid is een onderschatte handicap, weet u. Na
de bekoring volgt de verleiding. Na de verleiding, de
verkrachting. Het is geen prettig onderwerp, dat geef ik
toe, maar ik moet u voor haar waarschuwen. Sinds het
feminisme wordt de vrouw door de man verkracht, ten-
zij ze een hoer is.

– Waarom heeft ze zich verminkt? vraagt Huls, die al-
vast bij de deur is gaan staan.

—Een offer. Ze heeft haar uiterlijke schoonheid opge-offerd voor innerlijke rust. Onze tijd verafschuwt het idee, maar wie werkelijk een offer kan brengen, zal nooit te veel nemen. Het offer is de sublimatie van geweld. Offeren is zin geven aan bezit.

Toch noemt ze alle mannen fascistten, denkt Huls.

—Dat ze alle mannen fascistten noemt komt door de gebeurtenissen in de oorlog die ze, en daarin staat ze niet alleen, nog niet als offer kan zien en die daardoor zinloos lijken. Ester zal eerst nog de zin van het toeval moeten doorgronden voor ze gelukkig kan worden, maar dat geldt voor meer feministen. Heeft ze u dat verhaal over haar grootvader verteld? Dat zal u interesseren! Haar grootvader kwam na de oorlog in de trein iemand tegen die op hetzelfde onderduikadres was beland dat haar opa overhaast had moeten verlaten. Daardoor was deze in plaats van haar opa in een concentratiekamp terechtgekomen. Omdat de man niet tegen achteruitrijden kon, ruilden ze van plaats. Toen de trein plotseling moest remmen, viel een koffer op het hoofd van de ongelukkige man en brak zijn nek. Maar nu komt het! In de binnenzak van die vent zat een foto van zijn verloofde. Het was een foto van Esters opa met de dochter van de dokter bij wie hij had ondergedoken gezeten. Maar het vreemde was: hij was er afgeknipt!

Professor Wiardi heeft, terwijl hij het verhaal vertelde, de laden van zijn bureau doorgekeken, maar niet kunnen vinden wat hij zocht.

—Ik denk dat Ester die foto weer heeft meegenomen. Die vrouw was haar grootmoeder.

Hij tilt zijn pruik op en laat lachend het kunsthaar aan een plukje tussen twee vingers bungelen en zegt:

—Er is maar weinig voor nodig om een ander te zijn, maar of je zo je lot kunt ontlopen, valt te betwijfelen.

Professor Wiardi haalt uit een la die nog openstaat een spel kaarten te voorschijn dat hij, niet zo virtuoos als Roest, maar ook zeker niet zo onbeholpen als een beginner, van zijn rechter- naar zijn linkerhand laat lopen.

—Goochelaars willen de illusie wekken dat ze het toeval doorgronden, zegt hij. Neemt u eens een kaart in uw gedachten.

Professor Wiardi veegt met een theatrale armbeweging zijn bureau leeg, coupeert de kaarten en spreidt ze uit.

—Hartenvrouw, zegt Huls die de truc honderden malen gezien heeft en twee passen de kamer inloopt.

—Dat dacht ik al.

Professor Wiardi draait de bovenste kaart van het stapeltje om. Het is de schoppenvrouw.

—Dit is nu wat ik toeval zou willen noemen, vervolgt hij zwaarwichtig. Want als ik de hartenvrouw had omgekeerd zou het opzet geleken hebben. Als ik het toeval wil gaan manipuleren, wat kan ik, volgens u, dan het beste doen? Uw denken zodanig beïnvloeden dat u zult kiezen wat ik wil, of net zo lang oefenen met het schudden van de kaarten tot ik precies weet hoe ze verdeeld zitten en ik door mijn vingervlugheid in staat zal zijn altijd de juiste kaart om te draaien?

—Roest deed het laatste.

—Maar wilde het eerste! kraait professor Wiardi triomfantelijk. Goochelen is niet het misleiden van het oog, maar van de geest.

Het duizelt Huls. Zijn gedachten worden als kaarten geschud. De jokers. Roest en Wiardi. Schoppenvrouw. Marguerita. Hartenvrouw. Ester.

Hij moet aan het verhaal van haar opa denken.

—Weet u waarom die trein zo plotseling moest remmen? Huls schudt ontredderd zijn hoofd.

—Er lag een zelfmoordenaar op de rails. Een NSB'er die in de oorlog joden had verraden en wroeging had gekregen.

Huls stapt naar voren en begint gehaast de blaadjes met zijn verhaal van de grond bijeen te rapen. Professor Wiardi schrikt van de plotselinge daadkracht van Huls en grijpt naar het geweer. Dan gaat de deur open en staat Ester in de spreekkamer.

—Het is weer oorlog, zegt ze en ziet dan pas dat professor Wiardi Huls met zijn wapen bedreigt.

—Huls is een gevaar. Hij hoort niet bij ons.

—Doe niet zo gestoord, Ab, sust Ester.

Ze neemt professor Wiardi het geweer uit handen. Huls staat met de blaadjes voor zijn buik en aarzelt of hij de kamer uit moet rennen of wachten op wat Ester te zeggen heeft.

Ze wijst met de loop van het geweer naar de lichte plek op de muur waar de kop van de eland gehangen heeft.

—Veel meer dan dat zal er van Het Goede Huis niet overblijven. Een herinnering aan een souvenir. Ze halen de hele tent leeg.

—Wie mogen er eigenlijk blijven? vraagt professor Wiardi opeens kleintjes.

—Wie toegeeft patiënt te zijn.

—Ik geef toe, zegt professor Wiardi.

Hij steekt zijn handen in de lucht zoals van een krijgsgevangen soldaat verwacht kan worden, maar niet van een generaal in het heetst van de strijd.

—We hebben nog één kans om de aandacht van het hele land op ons te vestigen, zegt Ester kordaat, en dat is Roest en Huls samen onze protestactie tegen de ontmanteling te laten leiden!

—Waanzin, mompelt Huls, die begrijpt dat dit de reddingsactie moet zijn waar Ester eerder op doelde.

—Het is een idee van Roest zelf, hoort hij Ester nog juist zeggen voor hij de deur achter zich sluit.

Wanneer hij in zijn kamertje arriveert om zijn spullen bij elkaar te zoeken, ligt op tafel een formulier van het departement. Hij vouwt het haastig op en steekt het in zijn zak, dan loopt hij naar de hal. Als hij naar buiten wil, vraagt iemand zonder pet hoe hij heet. Na een diepe zucht noemt hij zijn naam in de hoop doorgelaten te worden. De man vingert door een kaartenbakje.

—Huls? Dan heb ik nog geen formulier van u mogen ontvangen, klopt dat?

Huls pakt het opgevouwen papier uit zijn broekzak, verscheurt het voor de ogen van de ambtenaar en laat de snippers boven diens hoofd naar beneden dwarrelen en begint te zingen:

—*I'm dreaming of a white Christmas.*

Huls zit achter de piano in de conversatiezaal, waarvan de gordijnen gesloten zijn en speelt *Hartenvrouw*. Roest zal op die melodie een aangepaste tekst schrijven, was Ester komen vertellen.

Natuurlijk, had Huls meteen gedacht, een bekende melodie. Het gaat weer om de tekst. De muziek doet er nu eenmaal nooit toe. Ik blijf behang.

Tijdens het vertolken van het lied zal Roest een kaartenhuis opbouwen, dat hij dan van achteruit het zaaltje met een goed gemikte worp ineen zal doen storten, zodanig dat alle kaarten met de achterkant naar boven liggen behalve de hartenvrouw. Op verzoek van Roest is met Ester afgesproken dat ze niet zullen repeteren om de hereniging niet te vroeg uit de laten lekken bij de ambtenaren.

Huls schrikt op uit zijn gemijmer als een streep ganglicht het zaaltje binnenvalt, een silhouet in de deuropening verschijnt en weer verdwijnt als de deur dichtgaat. Huls tilt zijn handen van de toetsen waardoor er een beklemmende stilte ontstaat.

—Huls?

—Nijhuis?

—Ja, waarom zit jij hier in dat verdomde donker te spelen, man?

—Een blinde speelt in het donker. Ik niet, ik kan alle toetsen zien.

Nijhuis schuifelt naderbij. Hij gaat vlak bij Huls staan en bekijkt hem met de ingehouden argwaan waarmee mensen naar gekken kijken, omdat aan de buitenkant op het eerste gezicht vaak niets abnormaals is te zien. Zijn ogen zoeken het onzichtbare.

Huls springt plotseling overeind, loopt naar het raam en schuift een van de gordijnen met een wilde ruk open. Hij herinnert zich de ochtend dat Nijhuis onhandig

kwam informeren of hij nog leefde. Hooguit twee maanden geleden. Als iemand tevoren verteld had dat zijn pogingen om Roest te bezoeken zouden uitdraaien op een reünie dan was hij er nooit aan begonnen, maar nu alles zo gelopen was, kon hij niet anders dan er voorbeschikking in zien.

Als hun beider ogen aan het licht gewend zijn, wijst Huls naar een rieten stoel bij een formica tafeltje met een vaasje kunstbloemen erop. Nijhuis schuift de stoel bij terwijl Huls weer achter de piano plaatsneemt.

—Hoe had je me dit keer verwacht aan te treffen? vraagt Huls en begint zomaar wat te spelen.

—Als een volslagen krankzinnige! zegt Nijhuis op zijn bekende cynische manier.

—En?

Nijhuis legt zijn handen op die van Huls om hem het verder spelen te beletten en fluistert samenzweerderig:

—Ga mee! Je kunt voorlopig bij mij logeren.

Huls trekt zijn handen als bij een kinderspelletje onder die van Nijhuis uit en schudt langzaam zijn hoofd.

—Ze maken je gek in dit huis.

—Niet veel gekker dan erbuiten.

—Dat zijn zachte-sectorpraatjes. De hele zaak wordt hier dichtgegooid. Wiardi schijnt hele bizarre experimenten met patiënten te hebben uitgehaald. Die vriendin van hem heeft mij gebeld.

—Ester Goudsmit bedoel je?

—Door zijn theorieën heeft ze zich zo verminkt.

Huls heft zijn handen en laat ze met gesloten vingers op de toetsen vallen.

—Ze heeft het offer zelf gebracht, zegt hij, en als Nijhuis daarbij snuivend zijn neus ophaalt, vraagt Huls zich af waarom hij professor Wiardi probeert te rechtvaardigen.

—Waarom zit je hier eigenlijk nog? wil Nijhuis weten.

Zijn stem klinkt beverig. Het lijkt of hij bang is in Het Goede Huis iets besmettelijks op te lopen. Huls, die intussen begrepen heeft dat Nijhuis door Ester is opgetrommeld om over de protestactie geïnformeerd te worden, stelt het antwoord nog even uit.

—Hier kan ik schrijven. Ik heb het hele verhaal over Roest en mij genoteerd en ik ben weer aan het repeteren.

Nijhuis luistert naar de onmiskenbare restaurantmuziek die opklinkt, maar tegelijk merkt hij dat Huls er noten tussendoor strooit die ermee contrapunteren. Huls doet Nijhuis denken aan iemand die vindt waar hij niet naar op zoek was en die daardoor nog onbereikbaarder lijkt dan de vorige keer. Hij kan niet bepalen of dat komt omdat Huls werkelijk gek geworden is of bezeten van een onbekend voornemen. Hij zou graag uitleggen hoe het zit met de sluiting van Het Goede Huis, maar of dat een reden voor Huls zou zijn om met hem mee te gaan, betwijfelt hij.

Wat kan Nijhuis nog zeggen? Moet hij het hebben over zijn nieuwe vriendin, met wie hij langer dan ooit verkeerend heeft en misschien wel gaat samenwonen? Moet hij vertellen over de afgeketste vredesvoorstellen in Oost-Europa of de voorgenomen voedseldroppings in Afrika? —Repeteren? vraagt Nijhuis alsof het nu pas tot hem doordringt.

Huls beweegt zijn hoofd nadrukkelijk op en neer en begeleidt zijn weinig subtiele lichaamstaal met een paar syncopisch aangeslagen dissonanten.

—Roest en ik gaan weer optreden! We gaan Het Goede Huis redden.

Nijhuis staat op. Hij had zich bij de koffiekering ontpopt als iemand die principieel tegen iedere interventiepolitiek gekant was, maar nu voelt hij een onbedwingbare

lust om Huls beet te pakken en hem voor zijn eigen bestwil mee naar buiten te slepen. Ervan overtuigd dat Huls hem er zijn leven lang dankbaar voor zal blijven.

Als Nijhuis' hand de schouder van Huls raakt, draait de laatste zich in een reflex om en grijpt Nijhuis bij de revers van zijn jasje zoals corpsstudenten elkaar plegen beet te pakken als zij gaan brassen.

—Kom mee! roept Nijhuis.

In zijn stem is weinig meer over van zijn zorgvuldig gecultiveerde cynisme. De beide mannen vallen op de grond. Onbeholpen, als één groot beest dat door een kogel verdoofd is.

Huls verzet zich hevig. Niemand mag weten wat hem eigenlijk bezielt. Zaterdagmiddag om vier uur zal hij met Roest afrekenen. Daarna begint zijn nieuwe leven. Tot die tijd moet hij volharden in zijn zwijgen en zich concentreren op zijn plan. Nog nooit heeft Huls gevochten, maar voor het eerst heeft hij het gevoel dat hij iets te verdedigen heeft.

Het wordt een trage strijd zonder veel strategie. De beide mannen weten niet waar ze elkaar moeten raken of beetpakken om voordeel te verwerven. Ze lijken op twee herten die tijdens het gevecht om een wijfje met hun geweien in elkaar verstrikt zijn geraakt en eerder bezig zijn los te komen, dan te laten zien wie de sterkste is. Als het krachteloos geworstel, dat door gebrek aan conditie van de vechtersbazen met amechtig gesteun gepaard gaat, op onhandig liefkozen begint te lijken, zwaait de deur van de conversatiezaal open en roept een vrouwenstem:

—Wil het bezoek afscheid nemen!

Op hetzelfde moment schreeuwt Huls het uit van de pijn. Van schrik hebben de mannen elkaar losgelaten, waarbij Nijhuis ongelukkig op Huls' rechterhand is ko-

men te vallen.

Nijhuis krabbelt geschrokken op en ziet dat Huls de gekwetste vinger met zijn linkerhand omklemt en ondertussen met een krampachtige mimiek de pijn probeert te verbijten.

– Afscheid nemen? Je bent toch geen patiënt, Huls?

Huls komt langzaam overeind, kijkt langdurig naar zijn bezerde vinger en laat dan zijn hoofd zakken als een kind dat toegeeft iets ondeugends gedaan te hebben.

– Er zijn hier toch überhaupt geen patiënten?

– Alleen nog maar, kan Huls met moeite uitbrengen.

Ruim een uur voordat de reünie van het duo *Opa's Wijsvinger* in het kader van het behoud van Het Goede Huis officieel moet beginnen, zit Huls met een gezwollen vinger ter dikte van een winterwortel in de conversatiezaal achter de piano. Hij heeft de dagen na het pathetische gevecht met Nijhuis veel pijn gehad, maar geweigerd iemand naar de vinger te laten kijken, omdat hij bang was dat anders zijn plannen spaak zouden lopen.

De vinger had behandeld moeten worden, dat beseft hij wel. Maar hij kent de pers, die geen wezenlijke interesse heeft voor hem of Roest en zeker niet voor het lot van Het Goede Huis. Hij vreest dat juist dit onbeduidende ongemak als gimmick zal worden opgepikt om een smeug verhaal aan op te hangen en ziet de zouteloze koppen al voor zich:

OPA'S WIJSVINGER GEKNEUSD TERUG

GEZWOLLEN PROTEST

Om dat te voorkomen zoekt Huls uit hoe hij zijn handicap zo goed mogelijk kan verhullen. Hij heeft de piano een halve slag gedraaid, waardoor zijn rechterhand voor de aanwezigen vrijwel onzichtbaar wordt.

Ester heeft met een aantal vrijwilligers de conversatiezaal omgetoverd tot een theatertje. De formica tafeltjes zijn weggehaald en het ratjetoe aan stoelen is keurig gerangschikt. Van een paar pallets, waar wekelijks het toilet-papier op werd aangeleverd, heeft men een podium-pje gebouwd.

Dwars door de ruimte hangt een spandoek:

HET GOEDE HUIS, ZO GEK NOG NIET!

Huls heeft geen idee hoeveel journalisten er zullen komen. Het is intussen meer dan vijftien jaar geleden dat Roest en hij uit elkaar gegaan zijn. Dat was bovendien op een moment dat de massa al weer afhaakte en een nieuw fenomeen in de armen sloot. Roest was in eigen milieu allang uitgekotst, want succes en intellect gaan nu eenmaal niet samen.

Het zou hem niets verbazen als er niet meer dan twee of drie mensen kwamen, die dan ook nog eens het genre blaadjes vertegenwoordigden dat je zoveel in wachtkamers aantreft, omdat, volgens Roest, alleen zieke mensen kunnen begrijpen wat erin staat.

Esters geraffineerde opzet was geslaagd. Nijhuis had in zijn krant groot alarm geslagen. Hij was weliswaar erg cynisch over Wiardi en Het Goede Huis geweest, maar die plooiën konden wel worden gladgestreken als de pers er eenmaal was.

—Het journaal komt ook, roept Ester opgewonden terwijl ze de koffiewagen naar binnen duwt. Hier is de tekst van Roest.

Ze loopt naar Huls toe, die opstaat en met zijn linkerhand het blaadje aanpakt.

—Je trilt helemaal, stelt Ester bezorgd vast.

Hij weet niets te verzinnen waarmee hij haar constatering kan relativeren. Tot nu toe heeft hij diep in zijn hart ook nog de stille hoop gekoesterd dat Roest zou af-

haken, maar dat wordt steeds onwaarschijnlijker.

Hij kan zich niet voorstellen dat Roest ooit iets tegen zijn zin zou doen. Welke invloed heeft Ester op hem?

Ze heeft zich om hem te bemoedigen even tegen hem aangedrukt. Voor het eerst sinds hun ontmoeting in de kast voelt hij weer iets van intimiteit, maar zijn oorspronkelijke verlangen is geleidelijk verdwenen. Als ze zijn rechterhand wil pakken, trekt hij die schuw terug.

—Ik ga naar de hal, zegt Ester.

Ze geeft hem een kus op zijn voorhoofd, veegt haar mond af en loopt op een holletje de conversatiezaal uit.

Hij vouwt het blaadje open. Nog heviger dan zoëven beginnen zijn handen te trillen als het papier onbeschreven blijkt. Dan pas ziet hij bij zijn voeten een speelkaart liggen. Hij raapt de kaart op die ooit model stond voor het affiche van hun eerste programma: de joker met het geheven vingertje.

Juist als hij begint te piekeren wat Roest hiermee bedoelt, gaat de deur opnieuw open en stapt Lodder binnen met op zijn gezicht de uitdrukking van de onzekere jager die zijn prooi toefluistert: blijf even rustig zitten, dan schiet ik je dood.

Huls is onmiddellijk op zijn hoede. Hij steekt bij wijze van begroeting zijn hand op in de hoop dat Lodder niet meer tot schudden zal overgaan, maar deze doet in zijn onbeholpen hebbigheid jovialer dan ooit tegen Huls, die — ook al paranormaal besmet? — de uitdrukking ouwe jongen voelt aankomen en op zijn wenken bediend wordt.

—Zo ouwe jongen, hoe is het ermee?

Lodder steekt zijn rechterhand naar voren, die Huls negeert uit angst voor de pijn.

—Hoe is het met je vinger?

Die moet Nijhuis gesproken hebben!

Huls haalt zijn schouders op en mompelt:

—Het gaat wel.

Hij wappert even snel met zijn rechterhand voor de ogen van Lodder zodat deze nauwelijks de kans krijgt goed te kijken.

—Wat ik je vragen wilde, jouw verhaal over jullie verleden. Heb je dat bij de hand?

Huls verstaat niet meer wat Lodder verder zegt. Hij ziet nog net Ester binnenkomen met iemand van de radio. Hoe is het mogelijk dat hij bij al zijn afwegingen van de laatste dagen deze man over het hoofd gezien heeft? Als altijd kruiperig en laf in de omgang, maar straks genadeloos en zonder concessie in zijn linkerbovenhoekje van de krant.

Huls is er nu van overtuigd dat zijn verlangen om Roest te ontmoeten maar één motief kent. Genoegdoening. Daarom heeft hij Ester beloofd mee te zullen werken. Daarom ook heeft hij zichzelf tot patiënt verklaard. Als gezond mens heeft hij meer te vrezen van professor Wiardi dan als patiënt van de overheid.

Hij opent zijn ogen en merkt hoe Ester en Lodder bezorgd naar hem staan te kijken.

—Laat je vinger eens zien, sommeert Ester of ze eerste hulp wil bieden.

De man van de radio, met een tape-recorder over zijn schouder en een microfoon in de aanslag, komt naar hen toe gelopen.

—Staat dat ding aan? informeert Huls kribbig.

De jonge verslaggever knikt, waarbij een briljantje dat op de een of andere manier op zijn linkerneusvleugel is bevestigd even glinstert.

—Dat wil ik nu nog liever niet, zegt Huls en legt zijn hand, die hij naar Ester had uitgestoken, weer op zijn rug.

–Kunt u dat ding zolang afzetten? vraagt Ester naïef.

–Ziekenomroep-Zuid, meldt de radio-medewerker geroutineerd, alsof dat het wachtwoord is dat eenieder verplicht zich zonder meer te voegen naar zijn wensen. Lodder, die zijn vakbroeder het werken niet onmogelijk wil maken, maar wiens belang het ook is Huls te vriend te houden, stapt naar de jongeman toe, legt collegiaal een hand op zijn schouder en begint iets in zijn oor te fluisteren.

Ester staat nog steeds te wachten tot Huls zijn gezwollen vinger laat zien.

–Komt Roest eigenlijk wel? vraagt Huls opeens.

Hij twijfelt. Zijn hele plan lijkt te mislukken. Hij had niet op zoveel gedoe gerekend. Waarom wist hij altijd zo zeker dat Roest in de hoek van de kamer heeft staan pissen, spookt het door Huls. Misschien was het wel andersom en heeft hij zich al die jaren vergist. Wat is toch het belang van de ware toedracht?

De ziekenomroeper rukt zich los uit Lodders omarming.

–Niet slijmen, man. Dit is vrije nieuwsgaring! Ze hebben ons toch zelf uitgenodigd!

Hij loopt weer met zijn microfoon op Ester en Huls af als de deur opengaat, het statief van een camera naar binnen valt, gevolgd door een giechelende geluidsvrouw met haar vooruitgestoken hengel en een cameraman die veel te hard roept:

–Dat gaat je geld kosten, Monique.

Ester kijkt paniekerig in het rond als iemand die les wil geven, maar orde moet houden.

Als ze naar Huls overleunt om hem iets in te fluisteren, steekt de jongeman de microfoon tussen haar mond en Huls' oor. Huls geeft de reporter een zet.

–Camera loopt, klinkt het vanachter uit het zaaltje.

–Ik heb nog geen geluid, roept Monique giechelend.

—Ik wel, zegt Ziekenomroep-Zuid.

De eerste bewoners druppelen de conversatiezaal binnen. De schoonmaker in de witte jurk kijkt vorsend de ruimte rond, wellicht op zoek naar een plek waar hij straks ongestoord kan bidden, als de jongeman met de microfoon op hem toestapt en iets vraagt dat Huls niet kan verstaan.

—Cut, roept de cameraman.

Huls' ogen glijden langs de aanwezigen, die zo heterogeen lijken, maar allen een reden moeten hebben om hier te zijn. Te midden van dit pandemonium denkt hij ook aan een van de afwezigen. Mevrouw Van der Molen, die thuis vergeefs op zoek is naar de kop van de eland. En waar blijft meneer Heuvel? Dit lijkt een kolfje naar zijn hand.

—Ik ga Roest halen, roept Ester paniekerig en rent weg. Huls ziet Lodder weer op zich afkomen.

—Sorry, begint Lodder.

Huls kan, behalve 's mans totale overbodigheid, geen enkele reden bedenken waarom Lodder zich zou moeten verontschuldigen.

—Ik wil nog even terugkomen op dat verhaal van Roest en jou. Als wij nou eens samen...

—Ik moet even naar de wc, onderbreekt Huls hem abrupt en baant zich een weg naar buiten.

Op de gang hoort hij een geschreeuw dat door de galm onverstaanbaar wordt. Hij herkent de stem van Ester en gaat om een hoek staan wachten. Zou ze met Roest op weg zijn naar de conversatiezaal? Hij zoekt steun tegen de muur en het lijkt wel of zijn hart een uitweg zoekt, zo worstelt het in zijn borstkas.

Dan ziet hij Ester met professor Wiardi de hoek omkomen. De laatste heeft het geweer bij zich, dat zij uit zijn handen probeert te trekken.

—Doe niet zo gestoord, Ab. Je bederft alles.

Iedereen heeft hier kennelijk een ander belang, denkt Huls en loopt een zwenkdeur door. Als hij een volgende gang inslaat, versnelt hij zijn pas. Bij de uitgang informeert iemand in een uniform dat hij nog niet eerder gezien heeft, waar de reis naar toe gaat.

—Even een snoertje pakken, zegt Huls op de toon van Ziekenomroep-Zuid en loopt de tuin in.

Niet omkijken, denkt hij en dwingt zichzelf niet te gaan rennen. Hij moet denken aan het verhaal van Lot dat zijn opa ooit vertelde. Lot en zijn vrouw waren ontkomen aan de vernietiging van de goddeloze steden Sodom en Gomorra en hadden van God de verzekering gekregen dat Hij hun levens zou sparen op voorwaarde dat ze niet omkeken tijdens hun vlucht. Toen de vrouw van Lot zich niet kon beheersen en nieuwsgierig omzag naar het gruwelijke einde van de liederlijke stad, veranderde ze in een zoutpilaar.

Huls heeft het gevoel dat alle mensen die zich in Het Goede Huis bevinden voor de ramen zijn gaan staan om hem na te staren, als hij vlak boven zijn oor door iets scherp wordt getroffen. Terwijl hij zijn hand in een reflex naar de plek brengt waar hij geraakt is, ziet hij op de grond bij zijn rechtervoet een speelkaart liggen. Weer een joker. Ditmaal met gebalde vuist.

Het Verhaal van De Laatste Eer

Het is mij in de negen jaar dat ik in het Havenrestaurant gewerkt heb maar een keer overkomen dat ik tijdens het spelen werd weggeroepen. Het duurde dan ook even voordat de woorden tot me doordrongen die Kokelaar achter zijn servet, dat naar knoflook rook, in mijn oor had gefluisterd.

—Roest aan de telefoon.

Die had ik sinds onze werelden zich in Ecuador scheidden niet meer gesproken en voor zover mogelijk geprobeerd uit mijn leven te bannen. Wat was er van hem geworden? Van Lodder, die aan een verhaal over Roest werkte, wist ik dat Roest sinds een half jaar weer in het land was.

Na zijn onaangekondigde vertrek was vrij snel duidelijk dat het geen zin had te wachten tot hij weer in de hacienda terug zou keren. Het was voor mij een opluchting van de druk van Roest bevrijd te zijn. In de vijftien jaar dat we samenwerkten, hadden we niets of niemand in onze omgeving geduld. Wat we deden was zo alomvattend dat er een vervorming in mijn denken was ontstaan die ikzelf niet meer in de gaten had, zoals je jezelf ook niet kunt zien groeien.

Ik begon de houding van Roest en de opmerkingen die hij tijdens en vooral na de actie gemaakt had, meer en meer te zien als een langdurig afscheid.

Ik werd nog een paar keer gebeld door een journalist van een weekblad die beweerde Roest op het spoor te zijn. Hij zou iets met cocaïnetransporten naar de Antillen te maken hebben. Er verscheen nog een opgeklept artikel in een ochtendblad over de school die een arena was geworden, maar die berichtgeving smoorde bij ge-

brek aan feiten. Roest bleef onvindbaar en ik was blijkbaar niet belangrijk meer. Zo smolt de belangstelling voor *Opa's Wijsvinger* snel weg.

Het duurde een paar jaar voor ik mijn evenwicht hervond en inzag dat hoe minder je jezelf tot last was, hoe minder last je van anderen had.

Ik weet niet meer welke melodie onder mijn handen leed, maar ik maakte er met C, C mineur, G een clichématig einde aan en spoedde me naar het kantoor-tje van meneer Kazimier, die opgelucht door mijn komst, in de hoorn zei:

– Daar komt hij aan, meneer Roest.

Om er snel meelevend aan toe te voegen:

– Sterkte!

Meneer Kazimier gaf mij de hoorn in handen of het een handgranaat was. Ik nam zijn spanning direct over en noemde geheel ten overvloede mijn naam.

– Huls.

– Jo, met Arthur.

Hij noemde me altijd Huls. Behalve als hij me echt nodig had, wat niet vaak voorkwam. Zijn stem klonk behalve volkomen vertrouwd, flink aangeslagen.

– Mijn vrouw is overleden. Morgen is de crematie.

Ik wilde hem condoleren, maar wist wel dat Roest de laatste zou zijn die zich door gemeenplaatsen op zou laten beuren. De dood was een van zijn meest geliefde thema's geweest. De manier waarop hij het gehuichel bij begrafenissen had blootgelegd in *De Truc* met de Dansende Kootjes was legendarisch en had ervoor gezorgd dat wie dat nummer gezien had nauwelijks meer durfde huilen bij een laatste eerbewijs.

– Wat moet ik zeggen? zei ik dan ook maar.

– Niks, vond Roest. Je moet dadelijk komen.

Dat was ik ook van plan, maar ik vergat het te zeggen,

door de mengeling van het volstrekt onverwachte en toch volkomen vanzelfsprekende. Ik voelde een aange-name opwinding. Roest had me nog nooit in mijn leven iets anders gevraagd dan een melodie op een tekst te maken. Eindelijk zouden we het over wezenlijke zaken hebben.

—Ik ga nu weg, hoorde ik mezelf, misschien iets te enthousiast, zeggen en wilde de telefoon neerleggen, maar ik hoorde hem nog wat roepen.

—Waar had je naar toe willen gaan? verstond ik, toen ik de hoorn weer tegen mijn oor hield.

Nu pas drong werkelijk tot me door dat we elkaar ruim vijftien jaar niet gezien hadden en dat ik deze keer niet zoals gebruikelijk naar zijn huis zou rijden om over de voorstelling te praten.

Hoe kom je daar in godsnaam terecht? had ik nog willen vragen, toen Roest het dorpje in de buurt van Leeuwarden had genoemd waar het crematorium stond. Bovendien had hij allang opgehangen want de in-ge-sprekstoos drong heel langzaam tot mij door terwijl ik de hoorn in mijn hand hield.

Later die avond passeerde ik met de trein zonder het te weten het crematorium op enkele honderden meters en begreep niet waarom ik me door geesten besprongen voelde. Een koortsige spanning die ik alleen tijdens de laatste dagen van mijn verblijf in Ecuador eerder had meegemaakt en die mede de oorzaak van mijn overhaaste vertrek was, had tot gevolg dat ik pas na enig aandringen van een schoonmaker uit de trein stapte die al een tijdje stilstond. Ik dacht het trillerige gevoel in mijn lichaam te kunnen verklaren door de spanning die het weerzien met Roest opriep, maar waarom zou ik me daarover opwinden? Wij hadden geen ruzie en hij

zocht waarschijnlijk troost. Was het misschien mijn verbazing over dat laatste?

Veel werd me duidelijk toen ik, in de hal van het crematorium, de deur naar de aula opende en op een verhoging rechts van het spreekgestoelte de dode vrouw zag liggen. In een schuin omhoog staande kist, die geflankeerd werd door twee reusachtige kaarsen op een meterhoge standaard.

Roest begon zich meteen, zonder dat ik daar aanleiding toe gaf, voor de architectuur van het crematorium te verontschuldigen.

—Dit soort gebouwen krijg je als de mens het spirituele gaat verloochenen. Dan bestaat er geen verschil meer tussen aankomst- of vertrekhallen.

Maar ik was helemaal niet geïnteresseerd in baksteen en beton. Ik greep Roest wild beet, klemde knullig mijn armen om zijn rug en keek over zijn schouder naar de vrouw in een witte nylon jurk met een bosje mimosa op haar borst.

—Marguerita! fluisterde ik mijn adem achterna.

Ze leek op het eerste gezicht nauwelijks veranderd, maar hoe langer ik naar haar keek, hoe banger ik werd. Haar kin werd opgedrukt door een steun en haar mond leek dichtgenaaid. De uitdrukking op haar gezicht werd in mijn ogen allengs verbetener. Het was alsof ze in enkele ogenblikken veranderde van de levenslustige vrouw die ooit onbevangen met mij het bed gedeeld had tot een, zo te zien, verbitterd mens.

Ik liet Roest los, draaide me om en liep de hal weer in. Zo bang als nu was ik nog nooit van mijn leven geweest.

—Haar geest doolt hier nog rond, zei Roest, alsof hij die zojuist gesproken had. Ze heeft zelfmoord gepleegd.

Minuten verstreken zonder dat er iets gezegd werd. Ik

voelde Roest naar woorden zoeken en volgde zijn spoor. Dit moest een onverdraaglijke nederlaag in zijn bestaan zijn. Dat dit nu juist hem moest overkomen, was de overbodige overweging waaraan ook ik niet wist te ontkomen. Misschien stond Roest hier wel met het hartverscheurende idee dat ik zijn vrouw wel gelukkig had kunnen maken. Ik verdrong de gedachte snel.

—Ik kan dit niet aanzien, zei ik voor mijn doen ronduit. We gingen aan een houten tafeltje onder de sigarettenautomaat in de hal zitten, vlakbij de garderobe, die met zijn lege kapstokken het beeld opriep van een minimaal kunstwerk dat nog versterkt werd door het rood van een brandblusapparaat.

Ik besepte dat Roest de aanwezigheid van zowel een brandblusser als een sigarettenautomaat in een crematorium voelde wringen, maar hij ging er niet op in. In tegenspraak tot wat hij altijd beweerd had, namelijk, dat je op ieder moment, onder welke omstandigheid dan ook, grappen moest blijven maken.

—Het is in Ecuador gebruik dat de man de laatste nacht bij zijn dode vrouw de wacht houdt in het bijzijn van zijn beste vriend.

Roest had geen vrienden. Net zo min als ik. Er was nooit plaats geweest voor anderen. We zaten sinds die groentijd met een alles eisende gretigheid aan elkaar geklonken. Sterker nog: we losten in elkaar op. We gingen om met vrouwen, Roest wat vlotter dan ik, omdat we nu eenmaal niet homoseksueel waren, maar een vaste relatie bleek onmogelijk.

Het leek me op dit moment ongepast vragen te stellen. Roest moest er uit zichzelf over beginnen en als hij wilde zwijgen, wat ik me heel goed kon voorstellen, dan zouden we zwijgen.

Hoe kwam het toch dat ik plotseling zo weinig greep

had op wat ik dacht? Aan de ene kant was ik in de war door de rondwarende geest van Marguerita en aan de andere kant beheerste Roest, net als vroeger, mijn gedachten.

—Hoe kom je hier verzeild? wilde ik na een lange stilte weten.

Roest haalde zijn schouders op.

—De pastoor heeft het allemaal voor me geregeld, ik ken hier verder niemand.

Er volgde weer een periode van zwijgen. Pastoor? dacht ik verbaasd.

Roest kon kennelijk de zin maar niet vinden die de volgende zou uitlokken. Te lang en leste wees ik met mijn hoofd in de richting van de opgebaarde.

—Maar het gaat toch nooit op deze manier?

—Ze vertrouwen me zeker. De schoonmaker is om tien uur naar huis gegaan.

Het was geen antwoord op mijn vraag. Kennelijk had Roest niet stilgestaan bij de ongebruikelijke gang van zaken. Hij legde zijn hand op mijn arm en mij viel op, ondanks de verwijdering van jaren en de afstand die Roest van zijn vroegere leven genomen had, dat ik dit gebaar zag als het begin van een truc. Net of er, als hij zijn hand zou terugtrekken, een speelkaart of juist iets volkomen onverwachts op mijn arm zou achterblijven.

—Zou je morgen in de kerk orgel willen spelen?

Roests stem klonk gebroken. Het was duidelijk dat hij ieder moment in snikken kon uitbarsten en dat krampachtig probeerde te voorkomen.

—In de kerk?

—We gaan morgenochtend eerst naar de kerk. Daar wordt een requiemmis opgedragen. Daarna komen we hier weer terug. Zelfmoord is taboe in de katholieke kerk. Ze zou eigenlijk in ongewijde aarde begraven

moeten worden.

—Maar Arthur? stamelde ik verbijsterd.

—Ik ben katholiek geworden.

—Jezus!

Tegelijk bekreep me het verlangen er vandoor te gaan en de behoefte om te luisteren naar Roest die vertelde wat er allemaal met hem gebeurd was, om begrijpend te kunnen knikken als zijn verhaal nu en dan eens haperde.

De deur naar de aula stond open en een nieuwe golf van angst schuiverde over mijn lijf.

Er waren een paar dingen in het leven waarvan ik me niet kon voorstellen dat ze me ooit zouden overkomen: naar de hoeren gaan, een zwervend bestaan leiden of jezelf verminken. Het idee jezelf te doden was eenvoudig nog nooit bij me opgekomen. Misschien was het wel hetzelfde als iemand anders vermoorden en was je er toe in staat door gebrek aan zelfkennis?

—Waarom wordt ze dan gecremeerd?

—Haar ouders willen de as mee terugnemen naar Ecuador om bij te zetten in het familiegraf.

Dat merkt God vast niet, kon ik nog juist inslikken en ik keek Roest langdurig aan.

Langzaam hief hij zijn hoofd, haalde diep adem en begon te vertellen.

—We zijn een half jaar geleden teruggekomen. Marguerita wilde Nederland wel eens zien.

Zij had al die jaren naar mij verlangd, ging het door mij heen, en had via Roest weer bij mij willen komen. Toen hij haar bleef verhinderen mij te ontmoeten, had ze een eind aan haar leven gemaakt. Ik verwierp de gedachte terstond als onzinnig.

—Een jaar lang heb ik door Zuid-Amerika gezworven. Chili. Daar zat ik ten tijde van de aanslag op Allende,

die me wakker schudde. Ik heb een half jaar in de slopenwijken van Lima hutten gebouwd van golfplaat en karton. Toen ik genoeg had van de armoede en de ellende ben ik op het strand van Copacabana tussen de mooiste vrouwen van de wereld gaan liggen, maar niets verveelt zo gauw als de leegte van schoonheid. Uiteindelijk ben ik teruggegaan naar Ecuador en daar met een paar man begonnen die school te bouwen. Al snel kwam Marguerita langs. Zij wist nog dat wij vrienden waren en wilde weten waar jij gebleven was. We zagen elkaar daarna regelmatig en ik kon haar toen de school klaar was, overhalen samen met mij les te gaan geven. Ik werd verliefd op haar en besloot katholiek te worden om met haar te kunnen trouwen. Niet zo maar even voor de vorm, nee, zonder God kon zij niet bestaan en ik niet zonder haar. Toen de school eenmaal kon draaien zonder onze bemoeienis besloten we een reis naar Europa te maken. Eenmaal in Nederland werd ze ziek. Depressief. Ze kwam het hotel niet meer uit en lag alleen nog maar in bed. Ik stelde voor naar Ecuador terug te keren, maar zelfs dat wilde ze niet. Ze schaamde zich voor haar zwakte en wou me niet ongelukkig maken. Ik houd van je, bleef ze maar benadrukken. Ten einde raad heb ik een oom van haar gebeld die in Brussel woonde. Die is gekomen en heeft een halve dag met haar gesproken. Ik ben daar niet bij geweest, maar merkte dat er na dat gesprek nogal wat veranderde. Ze werd elke dag door haar oom gebeld, sprak in een voor mij onvolgbaar dialect en weigerde hardnekkig te vertellen wat ze met hem besproken had. Na een week of twee werd ze 's morgens huilend wakker en zei:

—Ik moet je vermoorden.

Het was meteen duidelijk dat haar voornemen niet was ingegeven door mannenhaat, maar veel dieper zat en

wortelde in haar afkomst. Haar oom, die haar volledig in zijn macht had, moest gezinspeeld hebben op de oude waarden die zij verloochend had. Haar ziekte was daar een gevolg van. Ze vertelde me op een ochtend dat ze die nacht een mes onder haar hoofdkussen had gelegd, maar toen ze het had willen pakken om mij te doden, bleek het verdwenen. Ze vermoedde dat ik, omdat ik haar doorzag, het mes had weggetoverd. Ze had me wel eens met kaarten zien manipuleren en nu dacht ze dat ik een tovenaar was. Dat had ze natuurlijk tegen die oom gezegd. Hoe vaak ik haar ook had uitgelegd dat het onschuldige trucjes waren, ze bleef volhouden dat ik kon toveren. Ik had dat mes weggetoverd. Ik had een pact met de duivel gesloten en zij zou in de hel komen!

Ik legde haar uit dat ze gedroomd moest hebben en stelde haar voor mij alsnog om te brengen. Als mijn dood haar zou kunnen bevrijden, was mij dat meer waard dan mijn leven, zei ik haar. Ze begon nog heviger te huilen. Ik spoorde haar aan om me te doden. Ik zette zelfs een mes op mijn eigen keel. Het was zo bizar dat ik dacht: nu moet je toch inzien hoe belachelijk die hele betovering is. Ten einde raad stelde ik voor mezelf dan maar van kant te maken.

—Dat mag niet, zei ze. Dat is zondig.

Drie dagen later vond ik haar dood.

De stem van Roest klonk vol zelfverwijt. Het was alsof hij in het voortdurend bewustzijn leefde dat hij haar de wanhoopsdaad had voorgezegd.

Ik pakte zijn hand, die hij niet meteen terugtrok omdat hij kennelijk in de gaten had dat er voor mij weinig andere mogelijkheden overbleven hem te troosten, maar aan de onrustige manier waarop zijn ogen door de ruimte dwaalden, leidde ik af dat ik die hand maar be-

ter los kon laten.

—Laten we een sigaret roken, stelde hij plompverloren voor.

Merkwaardig, want juist Roest was degene geweest die mij ooit van het roken had afgeholpen. Een enkele keer, als we met popmuzikanten optraden, had ik nog wel eens een jointje mee geblazen. Roest zelf had altijd angstvallig geweigerd daaraan mee te doen. Hij had niks tegen bewustzijnsverruiming, maar wat te vaak verruimd wordt verliest zijn rek, was zijn opvatting.

Hij trok een pakje sigaretten uit de automaat en op de een of andere manier verwachtte ik opnieuw dat hij een truc ging uithalen. Maar nee, hij frommelde het pakje open en vroeg, een sigaret onwennig op- en neer wippend tussen de lippen:

—Heb jij vuur?

Ik schudde mijn hoofd en wees hem op de twee kaarsen naast de kist en maakte hem tevens duidelijk dat ik nog steeds weigerde mij in de buurt van de overledene te begeven.

Toen hij daarop de aula inliep, bleef ik in de deuropening staan en begon, zonder dat hij me kon zien, zacht te snikken. Tot mijn eigen weerzin stelde ik vast dat mijn huilen meer uit zenuwachtigheid voortkwam dan uit medelijden. Op de een of andere manier lukte het me maar niet bij het verdriet van Roest betrokken te raken.

Hij stak de sigaret aan en blies de rook, die hij niet inhaleerde, meteen weer uit over het gezicht van Marguerita. Opnieuw trok hij gretig aan de sigaret en hikte hoestend nog een paar rookwolken over de rest van haar lichaam. Hij leek bezeten van een oud ritueel, waar hij ongetwijfeld zijn eigen interpretatie aan gaf.

—Dat heb ik haar grootvader zien doen bij zijn vrouw,

verklaarde hij met gesmoorde stem en zonder naar me te kijken. Durf je nog steeds niet dichterbij te komen?

Hij omarmde de enorme kaarsenhouder, kennelijk met de bedoeling mij een vuurtje te brengen.

Nog voor ik iets kon zeggen, of mijn angst overwinnen en naar binnen gaan, wankelde de kaars even op de standaard en viel in de kist. Haar jurk vatte direct vlam.

—Het brandblusapparaat! brulde Roest, die nu het erop aankwam weer ouderwets begon te commanderen.

Het duurde even voordat ik het rode ding van de muur had gewrikt. Roest griste het apparaat uit mijn handen en draaide het om, trok aan de juiste handle en richtte de tuit op het vuur. Binnen enkele seconden was de brand geblust en de kist verdwenen onder een flinke laag schuim. Terwijl wij van de schrik bekwamen en ik me voor ogen haalde wat er niet allemaal had kunnen gebeuren, kwam de rechterarm van Marguerita sputterend uit de witte massa naar boven. Haar gebalde vuist, met bovenop een dotje schuim, bleef dreigend maar machteloos staan.

—Heilige Maria, moeder van God, vol van genade, bid voor ons zondaars, nu en in het uur van onze dood, prevelde Roest die op zijn knieën was gezakt. Toen hij uitgebeden was, stond hij moeizaam op.

—Dit hoeft niemand te weten.

Hij duwde de arm terug in het schuim en gebod mij de deksel van de kist te pakken. Energiek, alsof de last te moeten rouwen even van ons afgefallen was, begonnen we, na de kist te hebben afgesloten, met opruimen. Toen de schoonmaakartikelen teruggezet waren in de kast, hing Roest het lege brandblusapparaat terug op zijn plek.

—Dat zal een hele schrik worden bij de volgende brand, stelde hij vast en ik zag aan zijn gezicht dat hij teleurge-

steld was dat ik daar niet om kon lachen.

We zetten thee en bleven in het keukentje zitten. Buiten werd het onder aanvoering van de vogels licht.

—Wat wil je dat ik speel?

—Improvisaties.

Roest zei het op een toon van: wat had je anders gedacht? En juist toen ik wilde antwoorden dat ik dat niet kon op een orgel, realiseerde ik me dat hij dat nooit als excuus zou aanvaarden. Immers, zijn mening dat ik het kon, was altijd voldoende geweest. Ik zweeg.

—Ik vind dat behalve het liturgische woord, dat door zijn traditie boven ieder oordeel verheven is, de taal morgen moet ontbreken, zei Roest, alsof hij zijn toespraak repeteerde. Er is maar één persoon die eventueel wat te berde mag brengen bij deze tragische dood en dat ben ik zelf, maar ik vrees dat ik het niet zou kunnen laten er een moraal aan te verbinden en dat lijkt me ongepast. Laat daarom de muziek spreken!

Het had geen zin er tegenin te gaan.

Van niemand anders zou ik deze hoogdravende praatjes geaccepteerd hebben. Wat maakte Roest toch steeds zo onweerstaanbaar voor mij?

Waarom ben je ermee opgehouden? had ik willen vragen, of liever: waarom heb je me verlaten?

Het kwam er niet van en het was misschien onmogelijk te achterhalen waarom. Was het vragen naar de bekende weg? Iets wat Roest altijd als energieverstopping had afgedaan.

—Alleen zwervers vragen nooit naar de bekende weg, zei hij al vrij in het begin, toen we nog schoolkranten te woord stonden.

Tot veel meer dan wat herinneringen ophalen kwamen we niet, en het onbespreekbare bleef ongezegd.

De koster had mij naar het orgel gebracht. Door de ze-
nuwen was me vrijwel alles wat zich had afgespeeld ont-
gaan, vanaf het moment dat ik door Roest uit mijn ha-
zeslaapje was gewekt. Ik wist dat ik de ouders van Mar-
guerita een hand had gegeven en ook dat de pastoor me
had uitgelegd hoe een requiemmis in elkaar zat en wan-
neer mijn improvisaties verwacht werden.

Ik had totaal geen verstand van kerkorgels en Roest had
me aangeraden daar niet te veel over na te denken an-
ders kreeg je onnodig complicaties. Tijd om even te
voelen hoe de orgelaanslag verschilde met die van de
piano was er niet. Ik nam aan dat als je de toets losliet
de toon onmiddellijk weg zou zijn omdat er dan geen
lucht meer door de pijp geblazen werd.

De organist, die voor mij moest wijken, keek me aan
alsof ik de zoveelste was in een lange rij van auditeren-
den van wie hij zonder dat ze ook nog maar één regis-
ter hadden opengetrokken al wist dat het weer niets zou
worden.

Terwijl ik mijn voeten zo probeerde neer te zetten dat
ze de baspedalen niet zouden raken, begon ik mijn vin-
gers los te maken en keek intussen naar de namen op
de knoppen van de registers.

Nachthoorn. Roerquint. Holpijp. Vox Humana.

Ze zeiden me niets. Via een spiegel had ik contact met
de pastoor en als ik mijn hoofd iets naar rechts hield,
kon ik Roest zien zitten. De organist leunde geuwend
naast de linkerrij registers tegen het orgel.

Ik probeerde me te concentreren door nergens aan te
denken, iets wat eigenlijk alleen een luttele seconde na
het orgasme mogelijk is.

Op het knikje van de pastoor zakten mijn handen naar
het klavier en grepen mijn vingers zonder dat ik het me
had voorgenomen naar de akkoorden van *Hartenvrouw*,

het lied dat Roest ooit geschreven had naar aanleiding van een waar gebeurd verhaal. Een Amerikaanse *sleight-of-hand* die zijn hele carrière van één nummer had kunnen leven, waar Roest hem blijkens het refrein zeer om beneed, had zich toen hij zijn vingers voelde verkrampen, van het leven beroofd. Men trof hem aan, liggend in het bad van zijn hotelkamer. Op het water dreef een hartenvrouw.

Terwijl mijn vingers de toetsen zochten en vonden, voelde ik opnieuw hoe het wonder plaatsgreep. De zekerheid van het geloof in eigen kunnen, die Roest van beneden naar boven zond, deed zijn werk. Hoewel niemand anders dan ik de klanken opriep, bleef ik net als ieder ander toehoorder en verbaasde me over de vlotlopende overgangen tussen de geïmproviseerde delen. Toen de organist rechtop ging staan, maakte ik daaruit op dat ook hij zijn vooroordelen had laten varen. Het orgel jubelde het uit. Het drong tot me door dat de hele kerk fungeerde als klankkast, zo bleven de tonen hangen! Ik speelde tegen de galm in, waardoor het effect van een canon ontstond.

Ik wilde Roest met mijn spel teruggeven wat ik in de loop der jaren van hem ontvangen had: zekerheid, maar vooral troost. Of was dat hetzelfde?

Mijn ogen zochten de zijne om dit moment te kunnen delen, om met hem te treuren om zijn verlies, maar ook om onze hereniging te vieren. Ik keek in de spiegel. De pastoor stond met de opgevouwen bijbel in zijn hand naast de kist. Ik ging nog iets verder opzij hangen om Roest te kunnen zien. Hij staarde naar zijn handen, die net buiten beeld bleven. Maar een keer eerder had ik gezien dat hij geen meester over de situatie was. Dat was toen hij bij een of andere protestbijeenkomst door vier agenten werd afgevoerd, zijn ledematen wanhopig

intrekkend en weer uitslaand waardoor het geheel op een reuzespin leek die onbeholpen voortkroop.

De organist, die steeds meer aandacht voor mijn spel had gekregen, was naast me komen zitten. Hij trok een paar registers open en duwde enkele andere dicht waardoor de klankkleur nog voller werd. Zijn voeten zochten de pedalen en met de bassen erbij leek het wel of het orgel explodeerde. Ik zat niet vast aan een wijsje, maar werd voortgedreven op de muziek. Het was alsof ik na jaren vliegeren opeens in het mandje van een ballon zat. Zonder angst zweefden mijn vingers over de toetsen en ik voelde zonder schaamte het lichaam van de vreemde organist tegen me aan duwen terwijl zijn voeten over de bassen dansten.

Plotseling werd ik uit mijn roes gewekt door een korte, hevige tik bij mijn slaap, alsof ik geraakt werd door een steentje. Heel even stokten mijn vingers. Voor mij op het bovenste klavier lag een kaart. De organist draaide hem om. Hartenvrouw!

Emoties en gedachten leken zonder ordening en interpretatie op te lossen, tot mijn ogen in de spiegel de blik van Roest ontmoetten. Al was de afstand tussen ons ten minste twintig meter, er kon geen enkel misverstand bestaan over wat ik zag.

Zo had Roest ooit één keer eerder naar mij gekeken. Dat was tijdens de laatste voorstelling van ons allereerste programma geweest. Roest was met het verhaal van opa's wijsvinger bezig, dat zich, en daar was ik erg trots op, tot een van de hoogtepunten van de avond had ontwikkeld. Ik had het verhaal heel geleidelijk zien veranderen van de simpele familie-anekdote tot een conferentie die uitsteeg boven het bevattelijke. De vingerkootjes waren van toegangsbewijs tot de hemel goochelattributen geworden. Ik kan ook nu achteraf geen enkele reden

aangeven voor mijn ongepaste uitbarsting, maar ergens in mijn onderbewuste moet ik het gevoel gehad hebben dat Roest me iets afgepakt had, misschien wel mijn onschuld. We hadden ons programma al meer dan driehonderd keer gespeeld. Avond aan avond had ik Roest met muziek en mimiek ondersteund. Die laatste avond was Roest juist op het punt gekomen dat mijn opa zijn blinde tuinman had gevraagd:

–Wout, waarom ben jij zo goed in mollen vangen?

Er volgde dan een korte pauze waarna Roest zei:

–Blinden onder elkaar, broeder Roest!

Voor één keer had ik me niet kunnen beheersen en in de stilte geroepen:

–Blinden onder elkaar, broeder Huls!

Nooit was er in al die voorgaande avonden zo om gelachen. Even had ik de volle glorie van een geslaagde grap mogen voelen en leek ik te hebben teruggenomen wat van mij was. Toen had Roest zich omgedraaid en mij zwijgend aangekeken. Terwijl het gelach in de zaal steeds verder weg had geklonken, alsof het publiek in duizelingwekkende vaart de ruimte insuisde, had ik me vernederd gevoeld en op dat moment alleen maar kunnen denken: jaloers.

Er was na de voorstelling niet meer over gesproken. Het is later nooit meer voorgekomen, ik kende voorgoed mijn plaats. Mijn verlangen om dicht bij Roest te zijn, was door het incident eerder versterkt dan afgenomen. Toch moet ik toen al hebben beseft dat ik Roest nooit werkelijk zou kunnen bereiken.

Mijn handen blokkeerden op slag. Alleen de bassen die door de organist werden bediend waren nog hoorbaar. Ik schoof van de bank en gaf hem te kennen de klavieren van mij over te nemen.

Tijdens het machtige slotakkoord van het orgel sloop ik zonder om te kijken de kerk uit en liet Roest in de waan dat ik nog speelde.

De Keuze

Nadat Johannes Huls Het Goede Huis overhaast verlaten heeft, zwerft hij door de stad. Aan de bomen is nauwelijks meer te zien welk jaargetijde het is. Er zitten bladeren aan die de frisheid van de lente missen, maar ook nog niet aangetast zijn door de verkleuring van de herfst.

Hij houdt de speelkaart in de linkerbroekzak tegen zijn dijbeen gedrukt. De truc van Roest heeft hem in staat van grote opwinding gebracht. Zoals een puzzelaar die moet voelen wanneer hij, ver verwijderd van zijn puzzel, als in een visioen, doorziet waar het stukje hoort te liggen dat al vele malen vergeefs door zijn handen is gegaan. Het had wel geleken of Roest hem een laatste zetje had willen geven:

—Weg jij hier, ik red me wel!

Af en toe voelt hij weer waar de joker hem getroffen heeft. Hoewel de kaart bij het raken nauwelijks pijn deed, blijft het plekje irriteren. Staande voor de spiegelglazen pui van een kantoorgebouw wringt hij zich in allerlei bochten om erachter te komen of er iets van te zien is. Een schram of een blauw plekje.

Het is lang geleden dat hij zo uitgebreid naar zichzelf heeft gekeken. Vroeger in het theater kon hij om zich te concentreren soms minutenlang in de spiegel staren en in het restaurant werd zijn gezicht avond aan avond weerkaatst in het glanzende zwart van de vleugel.

Huls schrikt van zijn spiegelbeeld. Wat hij van binnenuit voelt, stemt niet overeen met wat hij aan de buitenkant ziet. Tegenover de man die geen idee heeft van wat hij met zijn leven aan moet, maar die hoe dan ook benieuwd is, wat hem nog te wachten staat, bevindt

zich op het spiegelglas een vermoeide, aangeslagen kerel, wiens ogen diep zijn weggezakt in een gezicht dat voor-namelijk verscholen gaat achter haar. Grijs haar.

Waar is mijn zonnebril gebleven? denkt hij.

Er wordt op de ruit getikt. Huls beseft dat het personeel door het spiegelglas naar buiten kan kijken en maakt zich snel uit de voeten.

Als de pijn in zijn vinger opspeelt, gaat hij naar de eerste hulppost die, sinds het grote ziekenhuis om logistieke redenen naar de rand van de stad is verhuisd, belast is met de opvang van geflippte junkies, vrouwen die door hun man in elkaar geslagen zijn en verkeersslachtoffers buiten direct levensgevaar. Minstens een uur zit hij tussen bloedende, hoestende en brakende mensen te wachten tot hij aan de beurt is.

Onophoudelijk rinkelt de telefoon, witte jassen komen met grote enveloppen onder hun arm de ene deur uit om weer achter de andere te verdwijnen. De wachtenden kijken uitdrukingsloos voor zich uit, willen hun zorgen niet aan elkaar verraden.

Als blijkt dat hij eerst een ponskaartje moet laten maken voor er iemand naar zijn vinger kan kijken, schudt hij zijn hoofd:

—Laat dan maar zitten.

Als zijn opa nu geleefd had, zou het groene schrift met het etiket *Zondaars* allang vervangen zijn door een PC. Petrus bij de hemelpoort zou alleen nog maar de naam van de overledene in hoeven toetsen en de planning voor diens eeuwige leven zou uit de printer rollen. God is een computer. Altijd al geweest, denkt hij en koestert even de illusie dit als eerste verzonnen te hebben. Een stukje van een puzzel, het begin van een verhaal.

Huls kan de eerste hulppost uitlopen zonder dat iemand verder moeite doet hem tegen te houden, wat hem een

vrij gevoel geeft. Hij kijkt naar een meisje van een jaar of vijftien dat op de stoep, gebruikmakend van de tegelranden, een compositie van Mondriaan natekent met kleurkrijt; als voorbeeld ligt er een breipatroon uit een damesweekblad naast. Het komt hem voor dat er meer onbestemde figuren met plastic tasje door de straten sjokken dan voorheen en bovendien dat in de nabijheid van veel vuilnisbakken in het centrum van de stad iemand staat te wachten of er iets eet- of draagbaars wordt weggegooid. Het bruikbare verdwijnt in de mond of in een tasje dat aan het stuur van een fiets wordt gehangen, of wordt in een winkelkarretje gedeponerd.

Huls passeert de bank waar hij nog geld heeft staan. Hij bekijkt de mensen die gehaast en gespannen naar binnengaan en stelt vast dat ze er niet veel anders uitkomen. Moet hij zijn geld bevrijden of voor altijd laten staan? Waar heeft hij zijn paspoort eigenlijk gelaten?

Hij besluit een kijkje te gaan nemen bij het opslagbedrijf. Niet zozeer omdat hij gehecht zou zijn aan zijn spullen, maar veeleer omdat het de enige plek ter wereld is waar hij nog binding mee heeft.

Opmerkelijk genoeg hoeft hij van de portier zijn naam niet te noemen. Het bewijs van bewaring van goederen dat hij van de weduwe Burger heeft gekregen, maakt voldoende indruk op de man, die een vermoeid gebaar maakt: zoek het maar uit!

Door zijn ongeïnteresseerde houding geeft hij Huls, die zich op een veel gecompliceerdere ontvangst had voorbereid, het euforische gevoel van thuiskomst. Het lijkt dan ook of hij huppelt door de schier eindeloze gangen met stellingen, waarin de meest uiteenlopende artikelen liggen opgeslagen. Bontpartijen wachtend op minder sentimentele tijden. Restanten voedselpakketten van een afgeblazen humaan transport. Stapels geluidsdragers van

een cassette die de markt nooit bereikt heeft. Dozen vol chips, waarvoor de hardware in een ontwikkelingsstadium is blijven steken en tientallen inboedels. Huisraad van mensen die elders in de wereld iets opbouwen of in eigen land failliet zijn gegaan. Hier staat het teveel van de overvloed, denkt Huls. Te kostbaar om weg te gooien, te onhandig om bij je te hebben.

De twee getallen op zijn reçu corresponderen met het nummer van de gang en het vak, en zo weet Huls zijn schamele bezit vrij vlot te vinden.

Huls is ontroerd als hij zijn kranten ziet liggen, volstrekt waardeloos en bovendien door het vuur aangetast. In tegenstelling tot de andere vakken, die allemaal uitpuilen, is de ruimte waar zijn spullen staan vrijwel leeg. Als een kind dat na de vakantie onwennig voor de speelgoedkast staat, monstert hij zijn bezittingen. Hij ziet de voorpagina's op de zijkant van hun lijst staan en vraagt zich af wat het nut van bewaren is. Over tien miljoen jaar zullen de musea uitpuilen.

Een stoel, een schemerlamp, een matras – was die niet van de weduwe Burger – de kranten, zijn boeken, een beetje huisraad en wat kleren is alles wat hij nog heeft.

Omdat hij zijn vinger probeert te ontzien, zet Huls de ladder zo onhandig tegen de stelling dat de stapel kranten omvalt. Hij klimt naar boven en ploft neer op de fauteuil. Midden in dat gigantische pakhuis vol dromen van rijkdom en nachtmerries over verliezen, vol herinneringen aan betere tijden en weggedrukte ontberingen, raapt hij een krant van de vloer en wil gaan lezen, maar als het eerste woord dat op zijn netvlies valt *betalingsbalans* is, laat hij hem moedeloos zakken en begint voor zich uit te staren tot de tranen over zijn wangen lopen. Dit is alles wat hij nog heeft en dat stemt hem gelukkig en droevig tegelijk.

Als Huls de grote leren koffer opent, valt er een plastic boodschappentas uit. Huls raapt de tas op, waar hij een rechthoekig doosje in voelt, en klemt hem tegen zijn borst. Terwijl hij zijn hart heftig voelt kloppen tegen het plastic realiseert hij zich met een schok hoe ver hij zich had laten meeslepen door de illusie dat hij in Het Goe-de Huis iets had kunnen oplossen of zelfs voltooien. Hij had genoegdoening gezocht. Nu hij er aan terugdenkt, komt dat hem even absurd voor als zijn verliefdheid op Ester en zijn hoogmoedige idee dat ze ook wel wat voor hem voelde.

Huls schudt met de tas bij zijn oor. Het gerammel doet Huls denken aan klopsignalen.

Dan schuift hij de fauteuil aan de kant en rolt de matras uit. Bij wijze van kussen legt hij wat kranten aan het hoofdeinde en nadat hij zijn schoenen heeft uitgetrokken, gaat hij liggen met het kistje tegen zich aangedrukt.

Als hij wakker schrikt, is het donker in de loods.

Hij snuift de muffe geur op die hem aan zijn lagere school doet denken, aan de lange gang, waar hij vele uren doorbracht als hij weer eens uit de klas gestuurd was. Hoorde hij de bovenmeester naderen, dan ging hij aan twee klerenhaken hangen en verschool zich met opgetrokken knieën tussen de jassen.

Hij luistert, ingehouden ademend, naar de geluiden van zijn nieuwe omgeving en probeert ze te duiden. Die constante brom moet afkomstig zijn van een ventilator, maar dat geritsel? Bewakers? Dieven? Ratten? Is de portier hem vergeten?

Hij draait zich op zijn zij en gaat daardoor op het sigarenkistje liggen, dat enigszins kraakt onder zijn gewicht.

Hij pakt in het pikkedonker de joker uit zijn broekzak.

—Met mij begraven, mompelt hij met droge mond.

Hij neemt het kistje uit de plastic zak en opent het met de bedoeling de kaart bij de kootjes te voegen, zijn linkerhand tast de bodem af. Het bloed in zijn arm lijkt te stollen en zijn gedachten komen tot stilstand als een bus tegen een te laag viaduct. Als versteend blijft hij zitten tot het licht wordt en op de bodem twee schroeven en een moertje zichtbaar worden.

Huls zit tegenover de weduwe Burger aan tafel en luistert met een half oor naar haar meelijwekkend geklaag. Even had hij gevreesd bij de deur door de hebbelijke omhelzing van zijn oude hospita gekeeld te zullen worden, maar ze had hem op tijd losgelaten en als een portretschilder een paar stappen achteruit gedaan om zich ervan te vergewissen dat zij de juiste persoon verwelkomd had. Toen dat het geval bleek, had ze een paar keer hardop geroepen:

—Wat ziet u eruit! En was vervolgens in huilen uitgebarsten.

Hij was naar binnengegaan en had onder begeleiding van haar goedkeurende gejammer aan tafel plaatsgenomen.

—Wilt u een kopje koffie? had ze nog steeds snotterend gevraagd.

Toen hij het aanbod door flink met zijn hoofd te schudden had afgewezen, was zij weer gaan janken, zodat hij ten einde raad had geroepen:

—Graag!

Ze was na het tweede kopje wat gekalmeerd.

Hij had de kamer rondgekeken en op de schoorsteenmantel het bootje in de fles gemist.

Voordat hij er ook maar iets van had kunnen zeggen, was ze in een lange klaagzang losgebarsten over haar zoon, die de fles in drift tegen de muur gegooid bleek te

hebben. Ze had daarbij, de handen wanhopig spreidend, om de zin uitgeroepen:

– Toen u er nog was, had ik nooit problemen met onze John.

John had Huls' oude kamer betrokken en sindsdien was er volk over de vloer gekomen dat haar het ergste deed vrezen.

– Waar ik voor kom, onderbreekt hij haar en frommelt een briefje uit het borstzakje van zijn colbert. Mag ik u dit even voorlezen:

Beste Huls

Ik heb de kootjes zolang voor je in bewaring genomen.

Mocht je ze terug willen moet je rekenen op honderd gulden per stuk. Bij afname van alledrie ineens tweehonderdvijftig.

Je ziet ik ben de beroerste niet.

John Burger

– Ik wist niet dat hij u tutoyeerde, verzucht de weduwe Burger sentimenteel.

– Uw zoon heeft ze gestolen! roept Huls uit en wijst op het briefje.

– Nu zie ik het pas, reageert ze prompt, uw hele vinger is dik. Wat is er gebeurd?

Huls dreigt zijn zelfbeheersing te verliezen.

– Ze waren van mijn grootvader. Ik moet ze begraven.

Die laatste zin lijkt haar eindelijk uit haar roes te wekken.

– Het Goede Huis. Gisteravond op de televisie, stamelt ze.

– Ik ben niet gek, als u dat misschien denkt, zegt hij om haar voor te zijn. Ik wil die kootjes terug!

Nu pas realiseert Huls zich dat hij nieuws geweest is.

– Ik weet niks van kootjes, zegt ze opeens koel en kijkt

de kamer rond of er nog wat af te stoffen valt. Huls begrijpt dat hij zal moeten wachten tot John er is.

—Wanneer komt die rotzak thuis?

—Zo mag u niet praten over onze John. Hij komt er zo aan. Gaat u nou gezellig in die stoel daar zitten of neem lekker een warme douche. U mag zich ook wel even scheren. Ik zet nog een vers bakje en ik geef u de krant van vanmorgen, want u zult wel benieuwd zijn of u erin staat. Laat uw vinger eens zien. Daar moet wat aan gebeuren. Weet u wie er dood is? Onze Bert! Overreden. Voor de deur.

Huls staat op.

—Onze John heeft hem bij zijn staart gepakt en zo de gracht in gesmeten! Hij was er kapot van.

—Ik kom over een paar uur terug, zegt Huls en merkt tot zijn verbazing dat er dreiging in zijn stem zit.

Maar als Huls de trap af gaat, zakt er per tree meer moed in zijn schoenen en beneden aangekomen heeft hij geen idee hoe hij die paar uur gaat doorbrengen. De kiosk binnenlopen om in de krant te kijken of er nog iets over gisteren in staat, schrikt hem af omdat hij bang is Nijhuis tegen het lijf te lopen, of erger nog, Lodder.

Hij blijft lang hangen in een pissoir op de hoek van een gracht, en merkt dat hij bespied wordt door een oudere heer in een grijs kostuum, die nonchalant zijn autosleuteltjes opgooit. Als Huls uiteindelijk doorgrondt dat de man hem slechts uit geilheid begluurt, lucht hem dat even op.

Nog voor er een uur verstreken is, belt hij alweer bij de weduwe Burger aan. Hij hoort hoe boven zijn hoofd het raam omhoog geschoven wordt en ziet even daarna haar bovenlichaam naar buiten hangen.

—Onze John komt vandaag niet meer thuis, meneer Huls. Probeert u het volgende week nog eens.

—Kan ik me even bij u scheren? roept Huls met de bedoeling nog eenmaal het huis in te komen en Johns kamer binnen te dringen, maar er komt geen antwoord meer. Zijn oude hospita trekt haar hoofd terug en sluit het raam.

Die zal ik nooit meer zien, denkt hij en dat stemt hem niet zo vrolijk als hij zou willen.

Huls heeft besloten zijn rekening bij de bank op te heffen. De juffrouw achter het loket bekijkt achterdochtig zijn paspoort en vergelijkt hoofdschuddend de pasfoto met de werkelijkheid. Hij forceert een grijns als ze hem voor de zoveelste keer aankijkt.

—Een ogenblikje alstublieft, zegt ze kordaat en ze verlaat haar plaats.

Na enige tijd keert ze terug met een jongeman in een slank gesneden Italiaans kostuum die een ringetje door zijn oor heeft laten boren waar een kruisje aan bungelt. Nog voor de Italiaan maar iets heeft kunnen vragen, draait Huls zich om en rent het gebouw uit.

—Uw paspoort, meneer... eh... Huls! roept de juffrouw hem na.

Huls duikt de eerste de beste steeg in uit angst dat ze het hem achterna wil brengen. Zijn voet glijdt weg op een condoom, maar hij blijft op de been.

Als hij aanneemt dat het gevaar geweken is, wandelt hij een winkelstraat in en blijft voor een groot warenhuis staan, bij de etalage met bewegend speelgoed. Zijn grootste wens als kind was een elektrische trein geweest, maar zijn vader had hem die nooit willen geven.

—Het is beter dat je een stuk hout over de grond schuift en *tjoek tjoek* roept. Dat prikkelt de fantasie, had zijn vader gezegd, toen hij er weer eens om gezeurd had.

Nu pas, nu hij een mini-jeep zinloos rondjes ziet tolleren

om een buiteland beertje, begrijpt hij die woorden.

—Tjoek tjoek, fluistert hij en zijn adem slaat een waasje op het etalageraam.

Hij prikt er een punt in. Ik moet doorgaan met schrijven, denkt hij.

Een pierement begint te spelen en wat kleingeld in een mansbakje rammelt de maat.

Huls slentert verder en loopt een steegje in. Het is op eens alsof hij op het wegdek voetstappen van vroeger ziet liggen. Namen en plaatsen die vergeten leken, kaatsen door zijn kop. Kazimier, Kokelaar, Van Kleunen.

Het Havenrestaurant! Dat hij daar niet eerder aan gedacht heeft!

Nu hij een bestemming meent te hebben, hervindt zijn pas een zeker ritme. Hij groet vriendelijk als hij de prostituée passeert die hij vroeger dagelijks zag. Huls vindt het niet raar dat ze niet teruggroet, dat deed ze nooit. Maar dat ze ook niet lonkt, verbaast hem.

Voor zijn voeten waait de folder van een Instituut voor Gezichtsverbetering dat dertig procent rimpelreductie garandeert. In een smalle straat iets verder staan twee auto's toeterend bumper aan bumper en de chauffeurs met hun hoofden uit het raam bevelen elkaar achteruit te gaan.

Een portier van het Havengebouw, die Huls nog nooit eerder gezien heeft, vraagt zonder hem verder aan te kijken wat hij komt doen. Het restaurant blijkt gesloten. Er zijn plannen voor een verbouwing.

—Het wordt een nachtclub met diner. Ze gaan het veel chiquer maken, zegt de portier. Geld speelt geen rol!

Als Huls informeert of de man ook weet of de kok terugkomt, haalt deze zijn schouders op.

—Ik zit hier pas een week! Ik heb die lui nog nooit gezien.

Huls drentelt in de richting van het station. Een reiger neemt uitgeblust plaats op een lantaarnpaal. Toeristen gaan met een rondvaartboot vrolijk lachend het avontuur tegemoet.

In de hal van het station hangen veel mensen rond die, net als hij, niet zojuist uit de trein zijn gestapt en ook geen plannen hebben om te vertrekken. Het lijkt wel of de reizigers door de haast die ze allemaal hebben hem minder interesseren.

In de kiosk valt Huls' oog op een foto van professor Wiardi met zijn jachtgeweer. Als kop staat ernaast:

GIJZELINGSFARCE

Hij neemt een krant van de stapel en leest:

Wat de reünie van het illustere jaren zestig duo Opa's Wijsvinger had moeten worden, draaide uit op een regelrechte klucht. Het oorspronkelijke doel van de bijeenkomst was om door middel van een optreden van de legendarische Arthur Roest en zijn vroegere begeleider, aandacht te vragen voor de problemen die er rond het functioneren van Het Goede Huis gerezen waren vanwege recente beleidsombuigingen in de geestelijke gezondheidszorg.

De pianist verdween vlak voor het begin van de persconferentie spoorloos en Roest heeft zich in het geheel niet vertoond. Toen de geneesheer-directeur professor W., die een verwarde indruk maakte, de opgetrommelde pers onder bedreiging van een antiek jachtgeweer in gijzeling nam...

Huls voelt zich bekeken door de caissière en legt de krant terug.

Hij gaat in de stationshal tegen een pilaar geleund staan, ziet in een nis een jongen en een meisje met een injectiespuit in de weer en blijft kijken als de naald haar arm binnendringt.

Hij kijkt nu eens rond met de ogen van opa die alleen

maar zondaars om zich heen zou zien en dan weer met die van zijn vader. Als hij probeert te glimlachen, omdat hij zich zo machteloos weet, willen zijn mondhoeken niet omhoog. Maar met wiens ogen Huls ook kijkt, zichzelf kan hij niet zien.

Het was beter geweest als hij wat minder hoog van de toren had geblazen bij de weduwe Burger. Hij had zo weer bij haar in kunnen trekken. Misschien wel voor niks. Zou die portier hem nog een nacht bij zijn spullen laten slapen?

Hij realiseert zich dat hij zonder meer heeft aangenomen dat als hij de laatste wil van zijn grootvader eenmaal zou hebben uitgevoerd, de volgende stap in zijn leven daar als vanzelf uit voort zou zijn gekomen.

Nu dat onmogelijk blijkt, blijven namen en plaatsen maar in zijn hoofd ijsberen. Wiardi, Nijhuis, Lodder, Ester. Wat heeft hij hen te bieden? Wat kan hij van ze verwachten? Het Havenrestaurant, Het Goede Huis, de koffiekring. Waar is hij nog welkom? Wil hij daar nog heen?

Hij kijkt nog één keer door de hal in de hoop op een onverwacht alternatief te stuiten. Dan strekt hij zijn rug en verlaat het station. Aanvankelijk volgt hij om zijn tempo te bepalen een reiziger die zojuist is aangekomen, maar als hij de beslissing heeft genomen waar hij de nacht wil doorbrengen, duikt hij de eerste de beste eetgelegenheden in. Een vriendelijke allochtoon snijdt handig met een mes, dat hij bij Huls' binnenkomst stond te slijpen, stukjes van een in een grill roterende stapel lamsvlees en vult er daarna een plat broodje mee. Huls laat het inpakken. Als hij op straat zijn tred weer te pakken heeft, neemt hij zijn avondmaal uit het zakje.

De vinger klopt, denkt Huls weer en hij krabt in zijn baard. Het is nu drie maanden geleden dat hij uit Het Goede Huis is weggelopen en sindsdien heeft hij zich niet meer geschoren. Het blauwe mutsje dat hij diep over zijn oren heeft getrokken verhult samen met de baard en de zonnebril, zijn gezicht.

Hij was teruggekeerd naar het pakhuis en had te horen gekregen dat hij aan het eind van de week zijn spullen moest weghalen omdat de betaling voor de stalling was opgehouden. De noodzakelijkste dingen had hij in de grote koffer gepakt en hij was ermee de stad in gesjokt. Toen de koffer hem te zwaar werd, had hij in het park zijn bezittingen nog iets grondiger geselecteerd en het meeste in de koffer achtergelaten bij een papierbak.

Huls staat onder een straalkachel tegen de pui van een automatenhal, tempel van het toeval, geleund. Zijn rechterhand heeft hij à la Napoléon in zijn jasje gestoken, want als hij die naar beneden laat hangen gaat de vinger kloppen. Het is koud. Vanmorgen is hij uit het Theatermuseum weggestuurd, waar hij warmte zocht.

Hij had alleen zijn naam maar hoeven noemen en zou welkom zijn geweest. Misschien wel onthaald.

De straat stinkt naar platgetrapte patat. De kakofonie van geluiden dringt nauwelijks meer tot hem door. Geld dat rinkelend in het ijzeren opvangbakje valt, maakt hem niet meer nieuwsgierig naar het emotieloze gezicht van de winnaar. Die ziet immers in de winst niet meer dan een bevestiging van zijn gok, en laat dan ook met de air er weinig waarde aan te hechten het geld nog even onaangeroerd.

In zijn hoofd werkt Huls intussen aan een verhaal. Het bootje in de fles heeft hem niet losgelaten. Hij houdt tevens scherp in de gaten wie er de gokhal in- en uitlopen. Zodra hij iemand herkent, die hij de weken daar-

voor eerder gezien heeft, informeert hij of ze weten waar John Burger uithangt. Sommigen reageren schouderophalend, de meesten lopen door.

*Een man schenkt wijn in een glas
schenkt zich een glas wijn in
nee liever
een heer geniet een goed glas wijn*

Huls wil, in tegenstelling tot de verhalen die waar gebeurd zijn, een verzonnen verhaal eerst zin voor zin in zijn hoofd hebben voor hij het gaat noteren. Wat ermee gaat gebeuren als het eenmaal op papier staat, is van later zorg.

Het is belangrijk de geest aan de praat te houden, heeft hij al snel gemerkt. Na de eerste weken van rondhangen en wachten op John, hadden er nog slechts drie woorden door zijn hoofd gespookt: eten, drinken, slapen. Op een herfstige middag was hij in het park wakker gebeten door een bouvier en hij had zich bij die gelegenheid gerealiseerd dat zijn vrijheid voortdurend bedreigd werd door de praktijk van het overleven.

*Als de wijn op is
de fles leeg is
denkt de heer
of toch de man
Misschien nog beter een naam
Johan of Arthur
Nee geen voornaam te voornaam
Meneer Kroonkurk
te dik Kroon is beter
Meneer Kroon die vroeger natuurlijk zeeman
of zoiets had willen worden*

*maar zijn vader de ouwe Kroon zag liever
dat hij textiel-vertegenwoordiger werd
of conducteur
dat kon hij altijd nog zien
Als ik nou eens een bootje maak
en dat in die lege fles stop*

In de periode dat Huls bij de verschillende automatenhallen postte, was het een keer voorgekomen dat iemand die naar buiten kwam een gulden vooruit stak, er kennelijk van uitgaande dat het daar om te doen was. Verbouwereerd had Huls het geld aangenomen, en om er zo snel mogelijk weer vanaf te zijn had hij het in de dichtstbijzijnde automaat gegoooid. Er waren tweehonderd guldens in het ijzeren bakje gevallen, hij had zich gebukt om ze er uit te grissen toen de bedrijfsleider achter hem was komen staan en in zijn oor had gefluisterd: —En nou wegwezen!

*Iedereen vindt het resultaat prachtig
iedereen is misschien wat veel
Alle mensen die het bootje in de lege fles zien
vinden het heel mooi
of toch prachtig
Zijn moeder
die natuurlijk weduwe is
omdat de ouwe Kroon een natuurlijke dood is gestorven
zijn moeder vraagt
Waarom maak je voor mij ook niet een bootje in een fles
Omdat ik geen fles heb zegt meneer Kroon
en dan koopt die moeder een fles wijn voor meneer Kroon
omdat ze het beste met hem voorheeft
en omdat ze ongeduldig is
of gewoon hebberig*

Die bedrijfsleider heeft weinig indruk op Huls kunnen maken. Wat hem wel blijft bezighouden zijn die tweehonderd gulden. Mensen die niet opgewassen blijken tegen het toeval, worden gek, denkt Huls, en ziet de jonge Roemeen binnenkomen die hem een paar weken geleden wel voor een tientje had willen pijpen.

Roest was ervan overtuigd het toeval te kunnen manipuleren. Alles wat hij veroorzaakte, liep naadloos over in wat hem overkwam. Zoals de winnaar van de jackpot een gezicht kon trekken of hij het lot naar zijn hand kon zetten, wist Roest het altijd zo te draaien dat zijn geluk afgedwongen leek. Tot Marguerita zelfmoord pleegde.

Kunstenaars zijn mensen die het toeval tarten, denkt Huls, die een strooibiljet in zijn hand gedrukt krijgt van De Kinderkapper. *Met voor de wachtende ouders gratis gebruik van onze zonnebank!*

*Terwijl meneer Kroon de fles van zijn moeder opent
denkt hij mismoedig*

ik heb helemaal geen zin in wijn

toch schenkt hij zijn glas vol

De eerste slok staat hem tegen

nee meneer Kroon opent de fles

neemt de eerste slok en verslikt zich

geïrriteerd denkt meneer Kroon

ik heb helemaal geen zin in wijn

maar na de tweede slok

die door de eerste noodzakelijk werd

berust meneer Kroon in zijn lot

en leegt al mijmerend de fles

Een half jaar geleden zou Huls zich niet hebben kunnen voorstellen dat hij zo snel van status kon veranderen.

Altijd had hij zwervers veracht omdat ze naar zijn idee te beroerd waren om, in een leven dat voor iedereen even moeilijk was, verantwoordelijkheid te nemen. Meer en meer is hij ze echter gaan zien als de enigen die wel eens gelijk zouden kunnen hebben. Wie in deze verzadigde wereld niet zelf met een lege maag rondloopt, veroorzaakt honger. Wie zichzelf niet verwaarloost, draagt aan de vervuiling bij. Wie zichzelf niet langzaam vermoordt, zal op den duur anderen doden.

Pioniers zijn het, meent Huls nu en hij heeft de indruk aan de overkant iemand met zijn oude koffer te zien zeulen. Straks, als deze beschaving instort omdat alles wat in gang gezet is om de wereld draaiende te houden niet meer te stuiten is, zal het meer dan ooit ieder voor zich worden. Dan zullen de mensen die gewend zijn op straat te eten en te slapen, de voorlopers zijn. Ongewild de nieuwe leiders worden.

Wie zelf niet gek is, maakt een ander krankzinnig, zou dat de definitieve versie van professor Wiardi's theorie zijn?

Huls heeft nog altijd moeite met in een vuilnisbak scharrelen, bang als hij is voor infecties. Hij moet immuun worden voor de besmettelijkheid van deze steriele beschaving.

*Meneer Kroon bouwt er
lijdend als een echte kunstenaar
weer een prachtig bootje in
De moeder is ontroerd
aangedaan ontdaan aangerod
De vriendin van zijn moeder
heeft zijn moeder een vriendin
heeft hij wel een moeder
hij heeft geen vriendin*

*De buurvrouw mevrouw Koper
vindt het ook heel mooi
en wil haar tien jaar jongere minnaar verrassen
Binnen een maand staan er twaalf flessen wijn
bij meneer Kroon in de keuken
zoveel vraag is er in de buurt naar bootje-in-fles
In de buurt kan eruit
Meneer Kroon denkt
laat ik stoppen met textielvertegenwoordigen
en voor de kost bootjes-in-fles gaan maken
Voor de kost achteraan*

Huls heeft op de klok in de automatenhal gezien dat het vier uur is. Hij kijkt nog eenmaal rond en begeeft zich op weg naar de mensa waar hij om vijf uur gaat afwassen.

Een Haïtiaan uit het pension waar ook hij was ingetrokken, had hem aangeraden een uitkering aan te vragen. Huls had daar aanvankelijk niets van willen weten. Op de knieën voor een ambtenaar, hij moest er niet aan denken. Maar een Ghanees had hem verzekerd dat de procedure reuze meeviel. Huls was naar het arbeidsbureau gegaan waar ze, toen hij zijn naam niet had willen noemen, om zijn paspoort verzochten. Weer had hij zijn hoofd geschud. Op den duur had hij medelijden gekregen met de overheidsdienaar die wanhopig de laden van zijn bureau afzocht naar het juiste formulier. Na lang maar vergeefs zoeken had de ambtenaar gevraagd of hij dan in aanmerking wenste te komen voor de permanente-illegaliteits-voorziening. Huls had aan zijn vader moeten denken die een bevolkingsregister opblies. Iedereen was fout in deze na-oorlog, behalve de paria's! Hij had de ambtenaar in geweldige gewetensnood gebracht en uit medelijden met de man had hij geant-

woord:

—Laat maar zitten!

In de lift was hij Van Kleunen tegengekomen. De joviale kok had hem eerst niet herkend. Wel bleek hij via de televisie iets gehoord te hebben over de verwickelingen rond Het Goede Huis.

Toestanden! Nou bij hen in het restaurant ook toestanden. Hij wou er niets meer mee te maken hebben. Kazimier en Kokelaar hadden de zaak failliet laten verklaren om te kunnen gaan verbouwen en iets exclusievers op te starten. Ook had Van Kleunen over zijn nieuwe baan verteld:

—Kok in de mensa! Kom maar langs!

Vorige week had Huls er aan de overkant uren staan dralen. Hij had een paar dagen nauwelijks gegeten en gearzeld of hij Van Kleunen wel om voedsel kon vragen. Ten slotte was hij naar binnen gegaan en had zijn diensten aangeboden.

—We kunnen wel een afwasser gebruiken, had Van Kleunen geopperd.

Huls had zijn vinger laten zien.

—Oh, die heb je daarbij niet nodig, maar je moet er wel mee naar een dokter!

De vinger klopt, had Huls, toen voor het eerst, gedacht.

*Meneer Kroon bestelt honderd flessen wijn
dat is niks
duizend
heel veel in elk geval
Als ze bezorgd worden
schrikt Meneer Kroon van de hoeveelheid
Hoe moet hij het aanpakken
Vroeger toen hij nog wijn dronk voor zijn plezier
kwam de inspiratie vanzelf*

*Zijn plezier is in plicht veranderd
Meneer Kroon
gaat telkens die naam niet vervelen
hij neemt zich voor
eerst alle flessen te legen
en dan pas de bootjes erin te doen
Zuchtend zet hij het op een zuipen*

Huls passeert een rasta-man die in een portiek bas staat te spelen met leren handschoenen. Zijn vlechten zijn in een groen-geel-zwart gehaakte baret gepropt. Huls blijft staan en denkt: onhandig instrument voor een straatmuzikant.

– Amen, zegt Huls op zijn Amerikaans en probeert door een swingende beweging contact te maken met de muzikant, die hem blijft negeren.

– No appreciation man, money! roept de bassist hem na, als Huls teleurgesteld afdruipt.

*Meneer Kroon drinkt zich een delirium
Als hij weer bijkomt uit zijn roes
schrikt hij eerst van al die lege flessen om zich heen
en gaat dan manmoedig aan de slag
Doch of maar zijn handen trillen zo erg
dat hij de bootjes niet meer in de fles krijgt
of beter
Meneer Kroon stoot de mastjes eraf
Om zijn bevende handen tot rust te laten komen
moet hij eerst wat drinken*

Huls heeft een schort voor en tilt een bak met bestek dat naar vis ruikt in de afwasmachine. Hij hoort het vertrouwde geluid van het zware mes op het houten blok en kijkt tevreden naar Van Kleunen die zijn duim

opsteekt.

De kans dat hij de vingerkootjes ooit nog terug zal vinden, begint steeds kleiner te worden. Zelfs als John vandaag of morgen ergens op zou duiken, dan nog lijkt het uitgesloten dat Huls in staat zal zijn de vraagprijs te betalen.

*Als pas na twee flessen wijn
zijn trillende handen tot rust gekomen zijn
realiseert Meneer Kroon zich
dat hoe meer hij drinkt
hoe harder hij zal moeten werken
Die gedachte verlamt hem zodanig
dat hij zichzelf nog maar eens inschenkt*

—Ben je al geweest? vraagt Van Kleunen als hij ziet hoe omzichtig Huls zijn jas aantrekt en wijst met het mes naar de pijnlijke vinger.

Huls schudt schuw zijn hoofd.

—Ik ga vanavond een doos halen, zegt hij snel van onderwerp veranderend.

—Een doos?

—Om in te wonen. Iets nieuws voor daklozen. Gisteren gezien bij het Leger des Heils. Ideaal. Hoef je niemand meer lastig te vallen.

Voor het eerst na lange tijd moet Huls weer eens aan Roest denken. Wat een fantastisch attribuut voor een verdwijntruc.

*Nooit bouwt Meneer Kroon nog een bootje in een fles
en in de textiel heeft men hem ook niet meer nodig
Of zoiets
Dat einde moet beter*

Huls ziet vanuit de trein in het stralende zonlicht grazende koeien aan zich voorbij razen. Hij heeft zijn zonnebril afgezet. Daardoor komt het gras hem onwaarschijnlijk groen voor. Als hij zijn ogen flink dichtknijpt, zoals vroeger tijdens het bidden bij opa, hoort hij zijn grijze baard knisperen. Als hij zijn linkerhand door zijn weerbarstige haar trekt, blijft die halverwege steken. Hij ziet koeien in colonne op weg naar de melkmachine.

Hoe is het toch mogelijk dat ik nog steeds zoveel van mijn land houd, denkt Huls. Want wat ik eraan liefheb, bestaat allang niet meer. Tussen al dat gras zit geen sprietje meer dat ik in mijn mond zou durven steken om er aan de waterkant op te sabbelen. De sloten hebben alleen nog een vorm die vraagt dat ik ze sloten noem. Vissen kruipen in doodsangst de wal op. Weer een fase in de evolutie.

Hij moet prompt denken aan de theorie van de reiger van professor Wiardi.

De prikkelende geur van natte stront dringt zijn neus binnen.

En de lucht? Hoort de lucht nog bij het land? Misschien ben ik nooit iemand voor de stad geweest, gaat het door hem heen, als hij een boer, gevolgd door een sluier meeuwen, ziet gieren.

Hoe vaak had hij niet samen met opa de godvrezende boeren bezocht? Of die aan het hooien waren of tot hun enkels in de stront stonden, maakte opa niet uit. Onder alle omstandigheden schudde hij een toepasselijke bijbeltekst uit zijn mouw en gaf er een korte bemoeiding bij.

—Gij zult zijn als de mest op Gods akker, broeder Harmsen!

Opa deinsde niet terug voor de platste vergelijkingen en de boeren luisterden stug grijnzend. Hun gezichten

toonden behalve angst voor het hiernamaals, voornamelijk onbegrip voor het mysterie van het geloof.

Toen de kleine Huls een zendingskalender had moeten bezorgen bij een van die boeren, greep een knecht hem bij zijn lurven en liet hem tot groot vermaak van de baas en diens zoon aan zijn enkels in de gierput zakken. De kleine Huls kon de luchtbelletjes horen knappen, de scherpe ammoniaklucht deed zijn ogen tranen en het puntje van zijn neus raakte bijna het oppervlak van de bruine brei.

—Als jouw opa er niet als de duvel voor zorgt dat wij in de hemel komen, laat ik je los, had de knecht dreigend geroepen.

Om zijn leven te redden beloofde de kleine Huls alles in het werk te stellen opa nog die avond voor de zondige boeren te laten bidden. Eenmaal op vrije voeten nam hij zich voor het hele incident te verzwijgen, maar toen oma vroeg waarom hij zo stonk, had hij alles opgebiecht. Opa had terstond het zondarenschrift te voorschijn gehaald en was er de rest van de avond druk mee in de weer geweest.

Ondanks het *niet-roken* stinkt de coupé naar uitgedrukte peuken. Huls wil, jeuk of een tic, aan zijn neus krabben, maar de beweging van zijn arm wordt gehinderd door een mitella. Een pijnstoot trekt door zijn lichaam. Met zijn vrije linkerhand scharrelt hij in de plastic tas en haalt het sigarenkistje te voorschijn. Hij licht de deksel op en kijkt tevreden naar de inhoud. Dan bekruipt hem een diep gevoel van medelijden met de wereld of liever, met de mensen daarop. Zichzelf niet inbegrepen. Hij is bevoorrecht. Volstrekt onafhankelijk. Dat is wat de anderen ontbreekt. Velen kijken alleen nog maar omhoog in de hoop een keer in hun leven een vliegtuig te zien neerstorten, en zo ooggetuige te worden. Anderen staan

hele dagen strak naar een onbewaakte spoorwegovergang te staren of houden trouw de wacht bij een kerncentrale. Ooggetuige zijn is het hoogst haalbare voor de mens wiens leven uitgestippeld is. Televisiekijkers, surrogaat-ooggetuigen, raken opgewonden als ze in het journaal overenthousiast pratende mensen zien die zojuist die begeerde status bereikt hebben en het verlangen groeit erbij te mogen horen. Het lot is de onuitputtelijke leverancier van smakeloze scenario's geworden. Slachtoffers zijn figuranten, de verslaggever is aangever en een ooggetuige de vedette. Om voor de hand liggende redenen doe je er beter aan deze overwegingen niet hardop uit te spreken. Ook daar zal hij over schrijven. Maar eerst moet dat verhaal van het bootje in de fles verbeterd. Het einde zint hem niet.

Een koe is allang geen beest meer. Zelfs geen machine, maar een proces dat gras in melk en mest omzet. Wat geen nut heeft, sterft uit, denkt Huls en hij raakt opgewonden over de stroom van nieuwe gedachten. Hij zou meteen moeten noteren wat hem allemaal te binnen schiet. Of is het juist beter nog even te wachten? Het opgeschrevene krijgt evenzeer nuance door wat er niet staat, sterker nog, men kan pas schrijven als men de juiste details weet weg te laten. Iemand die alles onthoudt, kan geen herinneringen ophalen.

Huls sluit het sigarenkistje en stopt het weer terug in een kringlooptas. Alles wat hij de afgelopen tijd geschreven heeft en nog niet heeft kunnen slijten, zit erin.

Het verhaal van de scheepjes in de fles was het eerste dat hij op straat verkocht had. Hij was ermee op de tweedehands-boekenmarkt op het plein voor de bibliotheek gaan staan en had het, als een krantenjongen het laatste nieuws, in de lucht gestoken.

– Uniek verhaal! Enig exemplaar! Tien gulden!

Een elegante vrouw met een zwarte hoed en een wit hondje had hem het tientje overhandigd en er vermanend aan toegevoegd:

– Geen drank van kopen, hoor!

Was zij het niet voor wie hij ooit *Tulips from Amsterdam* had moeten spelen?

Hij had met weemoed teruggedacht aan het restaurant. Niet vanwege de ambiance, maar om de regelmaat die zijn leven er gekend had en vooral om de piano. Zou hij ooit nog spelen?

De week daarop had de vrouw met het witte hondje alweer voor hem gestaan.

– Dit moet gepubliceerd worden, had ze geroepen terwijl ze de papieren uit haar tasje frunnikte.

– Juist niet.

Haar stem had drammerig geklonken, met een ondertoon van: zou u niet eens op het goede pad terugkeren?

– Drinkt u nog steeds zoveel?

Huls had moeten denken aan de oeverloze interviews vroeger. En het verzet van Roest bij vragen naar de bekende weg, antwoorden met een vraagteken.

– Wie bent u? had ze gevraagd.

Laten we niet van voren af aan beginnen, had Huls in de verte starend gedacht.

– Dan moet daar toch achter te komen zijn. Ik heb een vriend die alles van geheugens weet, geloof ik.

Maar Huls had haar verder genegeerd.

Een geheim moet langzaam uitlekken. Dat moet de laatste zin worden van het flessenverhaal, schiet hem te binnen, terwijl hij op de snelweg, die parallel loopt aan de spoorbaan, de jakkerende auto's nauwelijks vooruit ziet komen.

Een onbewaakte spoorwegovergang tingelt voorbij. Een meisje met zwart haar staat naast haar fiets. Huls duwt

zijn linkerhand in zijn kruis en voelt een erectie tegen de binnenkant van zijn pols duwen. Marguerita, Ester.

Hij ziet haar litteken voor zich. Hoe ze het scheermes oppakt. En dan het snijden zelf, de snee die onhoorbaar getrokken wordt. Het bloed dat, net als de pijn, even op zich laat wachten en dan nieuwsgierig naar buiten sijpelt. Onstelpbaar.

Twée dagen geleden was Huls nog eens naar Het Goe-de Huis gelopen. Niet omdat hij verwacht had daar nog iemand aan te treffen, maar meer als bedevaartganger, zwanger van het mirakel. Om desnoods alleen het gebouw te tonen dat hij geen lafaard was. Men was met de afbraak van de barakken begonnen. De bedoeling was het casino, dat in de binnenstad veel overlast veroorzaakte, naar hier te verplaatsen.

Professor Wiardi zou wel vrijuit gegaan zijn. Wie ontoerekeningsvatbaar is, kan zich veel permitteren.

Hij was op zijn hurken gaan zitten en had op de plek waar hij een half jaar geleden de speelkaart van de grond geraapt had over het gras gestreken. Niet Roest, maar hij was jaloers geweest, had Huls, met de sprieten tegen zijn handpalm kietelend, geconcludeerd. De beste verteller moet vertellen en niet de grootste mond. Roest was voorgoed verdwenen. Met Ester?

Een keer had hij gedacht haar te zien lopen. Bij het station. Of was het in het park? Zonder litteken. Maar dat kon ook weggeschminkt zijn. Misschien was het litteken in zijn herinnering wel groter geworden. De vrouw was hem gepasseerd met de krampachtige glimlach waarmee mensen hun berusting met het onrecht proberen te relativeren. Het had Huls op de lippen gelegen om te vragen of ze Ester heette. Maar hij had gezwegen. Terwijl hij de vrouw had nagekeken tot ze verdwenen was tussen de mensen, had hij zich voldaan gevoeld. Van een

foto geknipt.

Op de rand van zijn bed had hij die nacht het verhaal van Esters grootvader zonder haperen opgeschreven.

Hij duwt zijn voorhoofd tegen het raam en ziet zijn spiegelbeeld in de mist verdwijnen.

Huls stapt uit de trein. Niet omdat hij zijn plaats van bestemming herkent, maar omdat hij afgaat op de bestuurder die even te voren door de luidspreker de naam van de provinciestad heeft afgeroepen. Hier was hij, met zijn vader op weg naar opa's begrafenis, zo'n vijfendertig jaar geleden, voor het laatst geweest.

Waar toen een stijlvol station stond, dat een mens via loket, kaartjescontrole en restauratie transformeerde in een verwachtingsvolle reiziger, zijn nu enige plexiglazen schuilverzieningen en een hardgele kaartjesautomaat geplaatst. De meeste ruimte van het vroegere complex wordt in beslag genomen door een parkeerplaats die vol staat met geduldig wachtende wagens uit de forenzenklasse.

Hij steekt het uitgestorven stationsplein over en loopt naar de bushalte. Ook hier heeft de inspraak zoveel mogelijk sporen naar het verleden weten te wissen. Wet-houders van de grotere provinciesteden hadden in de afgelopen decennia elkaar proberen af te troeven als het om verkeerscirculatie ging.

Je kunt geen speedboot in een fles bouwen, is ook een mooie conclusie, denkt Huls.

Als hij in de bus wil stappen, sluit de deur sissend voor zijn neus. De bestuurder vouwt de krant die hij aan het lezen was op en stopt hem in zijn tas. De deur suist weer open en de man stapt uit.

—Even een broodje eten. De bus gaat over drie kwartier.

Huls steekt, gehinderd door de mitella, zijn duim op

naar de chauffeur.

Gelijk heeft hij, denkt Huls, wat zal een mens zich nog aantrekken van dienstregelingen, vertrektijden en reis-schema's. Wie zijn bestemming kent, heeft geen haast.

Huls loopt in de richting van een rotonde waar hij een bank ziet. De wethouder is er kennelijk van uit gegaan dat de burger graag op zijn gemak naar het verkeer kijkt. De bank blijkt een geschenk van een levensverzekeringsmaatschappij. Een fietser die hem passeert, houdt zijn hoofd te lang omgedraaid en kan slechts door een wilde zwiep aan het stuur weer op de juiste weghelft terugkomen. Automobilisten halen hun voet even van het gas en een enkeling draait zelfs een extra rondje om de rotonde, maar Huls valt het niet op dat hij een bezienswaardigheid is. Hij neemt met zijn linkerhand het sigarenkistje uit de tas, kijkt er voor de zoveelste keer in om zich van de inhoud te vergewissen.

Als de bus hem bij de begraafplaats heeft afgezet, duwt Huls het smeedijzeren hek, waarvan enkele punten door de roest zijn opgevreten, open, en stapt op het witte schelpengruis waarmee de paden geplaveid zijn. De stilte wordt benadrukt door het geritsel van gebladerte en het armetierig gezang van een ekster. Hij kan zich niet veel meer herinneren van de teraardebestelling van zijn opa dan dat hij had opgemerkt:

—Het ruikt hier bedorven.

—Dat klopt, was daarop zijn vaders antwoord geweest, de hemelpoort staat open. Je opa komt eraan.

Hij snuift, maar de lucht van gier, die sinds de boer ondernemer is geworden de atmosfeer van het platteland bepaalt, domineert ook deze halte tussen het tijdelijk en het eeuwige. Hij schuifelt langzaam langs de zerken en leest steen voor steen de namen en de jaartallen tot hij

zijn eigen naam tegenkomt.

Johannes Huls. 1886-1957. *Jesaja* 40: 9-12.

Er bestaat helemaal geen einde. Daar is hij al lang achter. Het is hoogmoed als een schrijver prentendeert zijn verhaal te kunnen besluiten. De dood is het enige einde, de rest gaat altijd door.

Huls ziet hoe een paar graven verderop steeds wat aarde in de lucht wordt gegooid. Hij loopt ernaar toe, komt bij een vers graf en ziet op de bodem een doodgraver in een zwart corduroy pak schrikken van zijn plotselinge verschijning.

—Ik kom wat begraven, roept Huls de kuil in.

—Ik dacht dat het pas om half drie was, zegt de man en strekt even zijn rug.

—Nee, zegt Huls, ik kom mijn opa compleet maken.

—Wie is uw opa dan?

—Johannes Huls. 1886-1957.

—De evangelist, zegt de doodgraver met nadruk en hij voegt er aan toe:

—Mijn grootvader was zijn tuinman.

—Wout!

Huls ziet het beeld weer voor zich: de blinde, dood tussen de heesters met een mol in zijn hand geklemd.

—Ik ben naar hem genoemd, laat de doodgraver weten en klimt handig het graf uit om Huls een hand te geven, die zich verontschuldigt door de mitella op te tillen.

—Ongelukje gehad?

Huls beantwoordt de vraag niet. Hij heeft zijn tas op de grond gezet en pakt het sigarenkistje eruit. Onhandig wipt hij de deksel omhoog en toont de inhoud aan de kleinzoon van opa's tuinman. Deze kijkt erin en vraagt met een stem vol ongeloof:

—Opa's wijsvinger?

Huls schudt zijn hoofd.

Het was zo vanzelfsprekend geweest dat hij de pijn nauwelijks had gevoeld.

Kolofon

Opa's wijsvinger van Freek de Jonge werd in opdracht van Uitgeverij De Harmonie te Amsterdam gedrukt door Drukkerij Hooiberg te Epe.

Het bindwerk werd verzorgd door Meppeler Boekbinderij.

Omslagillustratie: Hendersson

Omslagontwerp: Piet Schreuders, Amsterdam

Grafische verzorging binnenwerk: Leendert Stofbergen, Amsterdam.

ISBN 9061694574/CIP

Eerste druk: oktober 1993

© 1993 De Roje Hel b.v., Muiderberg

Met dank aan Peter Dicker, Ricky Jay, Wim Noordhoek, Hans Heestermans, Joop van Tijn en Hans van Wissen.

Het wonderlijke was dat ik me zeker voelde over mijn piano-spel vanaf het eerste moment dat we samen repeteerden. Het leek wel of er iets van de natuurlijke zekerheid, of liever de superieure arrogantie van Roest in mij overvloedde. Het lukte me omdat Roest niet aan mijn kunnen twijfelde. En zo is het al die jaren gebleven.

Opa's opvatting was dat de voorzienigheid van de Heer hem hoe dan ook zou leiden en hij lapte diens gevolge de verkeersregels aan zijn laars. Tien Geboden moesten voor een beetje Christen voldoende zijn. De rest van de regels was verzonnen door heidenen. Wilde opa linksaf, dan sloeg hij linksaf.

—Bezoeken. Hoort u wat u zegt? Iemand bezoeken. Waarom laten mensen elkaar niet met rust. Het ergste wat de democratie kan overkomen is medezeggenschap. Komt u namelijk voor de patiënt of voor uzelf? Ik weet uit ervaring dat de bezoeken de mensen alleen maar krankzinniger maken. U komt alleen voor uw eigen genoegdoening. Geef dat nu maar toe.

Hij ziet haar litteken voor zich. Hoe ze het scheermes oppakt. En dan het snijden zelf, de snee die onhoorbaar getrokken wordt. Het bloed dat, net als de pijn, even op zich laat wachten en dan nieuwsgierig naar buiten sijpelt. Onstelpbaar.

ISBN 90-6169-457-4

9 789061 694571